

Maanpuolustuskorkeakoulu

Sotataidon laitos

Julkaisusarja 2: Tutkimuslauseita nro 21

Informaatioherruus

Kiinan sotilasstrategia ja sodan kuva kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella

Matti Puranen

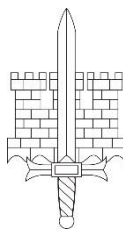
MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
SOTATAIDON LAITOS
JULKAISUSARJA 2: TUTKIMUSSELOSTEITA NRO 21

NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
DEPARTMENT OF WARFARE
SERIES 2: RESEARCH REPORTS NO. 21

INFORMAATIOHERRUUS

Kiinan sotilasstrategia ja sodan kuva
kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella

Matti Puranen

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
SOTATAIDON LAITOS
HELSINKI 2022

Matti Puranen: *Informaatioberruus: Kiinan sotilasstrategia ja sodan kuva kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella*

Maanpuolustuskorkeakoulu

Sotataidon laitos

Julkaisusarja 2: Tutkimuselosteita nro 21

National Defence University

Department of Warfare

Series 2: Research Reports No. 21

Uusimmat julkaisut pdf-muodossa: <https://www.doria.fi/handle/10024/73990>

Kannen kuva ja piirroksset: Samuel Ahosola / Puolustusvoimat (CC 4.0)

Kannen kuvälähteet: Wikimedia / United States Air Force (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chinese_honor_guard_in_column_070322-F-0193C-014.JPEG)

ISBN 978-951-25-3277-3 (nid.)

ISBN 978-951-25-3278-0 (PDF)

ISSN 2343-5275 (painettu)

ISSN 2343-5283 (verkkajulkaisu)

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons BY-NC 4.0 -käyttöluvalla. Tarkastele käyttö lupaa osoitteessa <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fi>.

Maanpuolustuskorkeakoulu – Sotataidon laitos

National Defence University – Department of Warfare

PunaMusta Oy

Joensuu 2022

TIIVISTELMÄ

Tämä tutkimus tarkastelee Kiinan sotilasstrategian kehittymistä kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella, n. 1991–2022. Kylmän sodan päättyminen aiheutti merkittäviä muutoksia Kiinan turvallisuusympäristössä, kun Kiinan sotilaallinen pääuhkaaja, Neuvostoliitto, lakkasi olemasta. Samaan aikaan Yhdysvallat kohosi Kiinan tärkeimmäksi sotilaalliseksi uhkaajaksi. 1990-luvulla Kiina joutui mullistamaan sotilasstrategiansa Neuvostoliiton massamaisen maavoimien hyökkäyksen torjumisesta Yhdysvaltain kanssa käytyyn korkean teknologian sotaan, joka käytäisiin Kiinan läheisillä merialueilla.

Kiinan sotilasstrategian kova ydin on pysynyt varsin vakaana 1990-luvun alussa tapahtuneesta paradigman muutoksesta lähtien. Kiinan päätavoitteena on ollut rakentaa suorituskykyjä, joilla Yhdysvaltain väliintulo Kiinan lähialueilla eskaloituvaa konflikttiin (erityisesti Taiwanin konflikttiin) voitaisiin estää. Vaikka ydin on pysynyt vakaana, on Kiinan strategiassa tapahtunut huomattavaa evolutionaarista kehitystä, jonka myötä kiinalainen sodan kuva on tarkentunut 1990-luvun alun “korkean teknologian sodasta” 2000-luvun “informatisoituneeksi”, ja 2020-luvulla “älyllistymistä” lähestyväksi sodaksi. Samaan aikaan sotilasstrategia on laajentunut esimerkiksi avaruuteen ja kybertainfrastructureihin sekä maantieteellisesti, lähimerien päätehtävän ulkopuolelle kohti “kaukaisten merien” turvaamista ja “uusia strategisia raja-alueita”.

Sotilasstrategia nähdään tutkimuksessa evolutionaarisena prosessina, joka tähyää kauas tulevaisuuteen, mutta jossa on aina vahvasti mukana menneisyyden tuomaa polkuriippuvuutta. Niin strateginen ajattelu kuin konkreettisten sotilaallisten suorituskykyjen rakentaminen joutuvat sopeutumaan historian painolastiin, eikä muutos ole siksi strategisella tasolla koskaan nopeaa. Kiinan sotilasstrategia (ja sotilasstrategia yleensä) hahmottuuakin selkeämmin, kun sitä tarkastelee pidempänä historiallisena jatkumona, kuin perehtymällä pysäytyskuvamaisesti aivan uusimpaan keskusteluun. Pidemmän aikavälin tarkastelunsa vuoksi tämä tutkimus asettuu strategian tutkimuksen ja sotahistorian opinalojen väliselle harmaalle alueelle.

Varsinaisen tutkimuskohteensa, Kiinan sotilasstrategian kylmän sodan jälkeisen kehityksen lisäksi tutkimus on kiinnostunut myös sotilasstrategian kehittymisen yleisistä periaatteista ja teoreettisista ulottuvuuksista. Teoreettisella tasolla tutkimus lähestyy Kiinan sotilasstrategian kehitystä sosiaaliseen konstruktivismiin pohjautuvan “sodan paradigman” käsitteen avulla. Sodan paradigma on valtion tai tietyn valtiojoukon yhteisesti jakama käsitys siitä, miten ja mistä syistä lähitulevaisuuden sotia tullaan käymään ja miten niihin tulisi varautua. Sodan paradigma ohjaa sotilasstrategian kehitystä ja siten myös konkreettisen sotilaallisen voiman rakentamista. Tutkimus tarkastelee kiinalaista sodan paradigmaa analysoimalla kiinalaisen sotilaskeskustelun avainkäsitteitä sekä Kiinan sotilaallisten suorituskykyjen rakentamista.

Asiasanat: *Kiina, Kiinan sotilasstrategia, sotilasstrategia, suurstrategia, Yhdysvallat, Taiwan*

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	i
1. JOHDANTO	1
2. KIINALAINEN STRATEGIAKÄSITTEISTÖ JA STRATEGIAN LAATIMISEN PROSESSI	7
2.1 Kiinalainen strategiakäsitteistön kehitys	10
2.2 Sotilasstrategia nykyään	12
2.3 Suur- ja sotilasstrategian laatimisen yleiset periaatteet Kiinassa	15
2.4 Strategian laadinnan muodollinen ketju Kiinassa	19
2.5 Kiinan sotilasstrategian ydintehtävät 2020-luvulla	20
3. HISTORIALLINEN TAUSTA: IMPERIUMIN PERINTÖ JA MODERNIN KIINAN SOTILASSTRATEGINEN AJATTELU	25
3.1 Moderni Kiina, sota ja strategia	27
3.2 Kansantasavallan suur- ja sotilasstrategian kehitys	30
3.3 Suursodasta alueelliseen sotaan	33
4. 1991–2000: KORKEAN TEKNOLOGIAN OLOSUHTEET	37
4.1 Uusi paradigma ja uusi strategia	39
4.2 Kaluston kehitys Jiang Zeminin kaudella ja Taiwaninsalmen konflikti	45
4.3 Jiangin toinen kausi: valta-asema ja suurstrategian säätö	48
4.4 Yhteenveto: Strategia 1993–2000	51
5. 2000–2012: INFORMATISAATIO JA KIINAN LAAJENEVAT INTRESSIT	53
5.1 Sodan muoto ja sotilasstrategian kehitys Hu Jintaon kaudella	55
5.2 Informatisoitunut sota ja laaja-alainen vaikuttaminen	62
5.3 Kaluston kehitys Hu Jintaon kaudella	65
5.4 Koveneva linja ja asevoimien “uudet tehtävät”	70
5.5 Yhteenveto: Strategia 2000–2012	74
6. 2012–2017: ASEVOIMIEN UUDISTUS JA MATALAN PROFIIILIN AURINGONLASKU	75
6.1 Asevoimien reformi	79
6.2 Sotilasstrategian kehitys Xi Jinpingin ensimmäisellä kaudella	82
6.3 Kaluston kehitys Xi Jinpingin ensimmäisellä kaudella	84
6.4 Matalan profiilin loppu	87
6.5 Yhteenveto: Strategia 2012–2017	92

7. 2017–2022: UUSI AIKAKAUSI JA TULEVA ÄLYKÄS SOTA	93
7.1 Sotilasstrategian tulevaisuus.....	96
7.2 Laajentuminen uusiin toimintaympäristöihin arktiselle saakka	100
7.3 Kaluston ja teknologian kehitys	102
7.4 Uuden aikakauden Kiina	106
7.5 Yhteenveto: Strategia 2017–2022	108
8. KIINAN AIKUISTUNEET ASEVOIMAT JA SOTILASSTRATEGIAN TULEVAISUUS	111
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	115

JOHDANTO¹

Kesällä 2017 Kiinan Kansan vapautusarmeijan merivoimien alusosasto, kärkenään uusi tyypin 052D ohjushävittäjä *Hefei* vieraili Helsingissä. Ennen vierailua alusosasto oli osallistunut Venäjän kanssa Itämerellä järjestettyyn *Joint sea* -yhteisharjoitukseen, jossa maat harjoittelivat merireittien turvaamista sekä meripelastuksen kaltaisia tehtäviä.² Vain kymmenen vuotta aiemmin Kiinalla ei ollut juuri minkäänlaista sotilaallista läsnäoloa maan rajojen ulkopuolella ja Kiinan merivoimien ensimmäisiä itsenäisesti tuottamia nykyaikaisia aluksia oltiin vasta laskemassa vesille. Menettäessä ajassa taakse päin vielä hieman pidemmälle 1990-luvun alkuun Kiinan asevoimat oli pitkälti maavoimiin painottunut ”talonpoikaisarmeija”, jonka asejärjestelmät perustuivat valtaosin 1950-luvun neuvostoliittolaiseen teknologiaan.

Kiina on noussut taloudellisen suurvalta-asemansa vetämänä nopeasti globaaliksi sotilaalliseksi mahdiksi, jonka puolustusmenot ovat maailman toiseksi suurimmat (vuonna 2021 n. 270 mrd. Yhdysvaltain dollaria), ja jonka asevoimien tehtäväkenttä laajenee hitaasti, mutta tasaisesti kaikille maailman alueille.³ 1950-luvun neuvostojärjestelmien sijaan 2020-luvun Kansan vapautusarmeija (中国人民解放军, *Zhongguo renmin jiefangjun*) on aseistautunut pitkälti itsenäisesti tuotetuilla asejärjestelmin, ja Kiinan sotilasteknologisen osaamisen on arveltu joissain suorituskyvyissä jopa ohittaneen Yhdysvaltain suorituskyvyt. Kiinan merivoimat on samaan aikaan noussut aluksien määrällä mitattuna maailman suurimmaksi. Kuluneiden vuosien aikana keskustelu Kiinan sotilaallisesta noususta ja globaalien sotilaallisten läsnäolon vaikutuksista on ymmärrettävästi kiihtynyt. Aivan viimeisinä vuosina keskustelua on kiihdyttänyt erityisesti Yhdysvallat, joka on kohottanut Kiinan tärkeimmäksi sotilaalliseksi uhkajakseen ja vauhdittavaksi haasteekseen (*pacing challenge*).

Tämä tutkimus tarkastelee Kiinan sotilasstrategian ja kiinalaisen sodan kuvan kehitystä kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella, 1991–2022. Kylmän sodan päättyminen aiheutti merkittäviä muutoksia Kiinan turvallisuusympäristössä, kun Kiinan sotilaallinen pääuhkaaja, Neuvostoliitto lakkasi olemasta. Samaan aikaan Yhdysvallat, joka osoitti Persianlahden sodassa 1991 näyttävällä tavalla sekä sotilasteknologisen, että operaatiotaidollisen tasonsa, nousi Kiinan tärkeimmäksi sotilaalliseksi uhkaksi. 1990-luvulla Kiina joutui mullistamaan sotilasstrategiansa Neuvostoliiton massamaisen maavoimien hyökkäyksen torjumisesta Yhdysvaltain kanssa käytyyn korkean teknologian sotaan, joka käytäisiin Kiinan läheisillä merialueilla. Muutoksen myötä Kiina omaksui 1990-luvun alussa Yhdysvalloista alkaneen sodankäynnin vallankumouksen (*revolution in military affairs*, RMA) paradigman ja ryhtyi muovaamaan asevoimiaan sen mukaisiksi, pienemmiksi, mutta teknologisesti korkeatasoisiksi ja nopeammin mobilisoituviksi ase-

¹ Käsikirjoitusta tai sen osia ovat kommentoineet lukemattomat ystävät ja kollegat. Kiitoksia erityisesti Anttoni Huiskonen, Tommi Koivula, Juha Kukkola, Olli-Pekka Suorsa, Milla Toivanen ja Janne Tähtinen.

² *Yle* 1.8.2017: ”Koti-ikävä helpottaa kun laivat tulevat” – Kiinan sotalaivoja vastassa Helsingissä oli satoja iloisia kiinalaisia”

³ SIPRI Military Expenditure Database (2021). Tukholma: Stockholm International Peace Research Institute. Kiinan puolustusmenojen tarkka arviointi on haastavaa, ja eri tutkimuslaitosten esittämät luvut saattavat vaihdella huomattavastikin. Tässä tutkimuksessa esitetyt luvut perustuvat Tukholman kansainvälinen rauhantutkimusinstituutin (*Stockholm International Peace Research Institute*, SIPRI) laskelmiin.

voimiksi. Nyt 30 vuotta jatkuneen kehitystyön jälkeen Kiina on alkanut pitkälti saavuttaa tämän sotilasstrategisen “paradigman muutoksen” mukaiset tavoitteet.

Kiinan sotilasstrategian kova ydin on pysynyt varsin vakaana 1990-luvun alussa tapahtuneesta paradigman muutoksesta lähtien. Kiinan päätavoitteena on ollut rakentaa suorituskykyjä, joilla Yhdysvaltain väliintulo Kiinan lähialueilla eskaloituvaa konfliktiin (erityisesti Taiwanin konfliktiin) voitaisiin estää. Vaikka ydin on pysynyt vakaana, on Kiinan strategiassa tapahtunut huomattavaa evolutionaarista kehitystä, jonka myötä kiinalainen sodan kuva on tarkentunut 1990-luvun alun “korkean teknologian sodasta” 2000-luvun “informatisoituneeksi”, ja 2020-luvulla “älyllistymistä” lähestyväksi sodaksi. Samaan aikaan sotilasstrategia on laajentunut esimerkiksi avaruuteen ja kybertoimintaympäristöön sekä maantieteellisesti, lähimerien päätehtävän ulkopuolelle kohti “kaukaisten merien” turvaamista ja “uusien strategisia raja-alueita”.

Sotilasstrategia nähdään tutkimuksessa evolutionaarisena prosessina, joka tähyää kauas tulevaisuuteen, mutta jossa on aina vahvasti mukana menneisyyden tuomaa polkuriippuvuutta. Niin strateginen ajattelu kuin sotilaallisten suorituskykyjen rakentaminen ns. *legacy*-järjestelmien harteille joutuvat sopeutumaan historian painolastiin, eikä muutos ole siksi strategisella tasolla koskaan nopeaa. Kiinan sotilasstrategia (ja sotilasstrategia yleensä) hahmottuuakin paremmin, kun sitä tarkastelee pidempänä historiallisena jatkumona, kuin perehtymällä pysäytyskuvamaisesti aivan uusimpaan keskusteluun. Pidemmän aikavälin tarkastelunsa vuoksi tämä tutkimus asettuu strategian tutkimuksen ja sotahistorian opinalojen väliselle harmaalle alueelle.

Vaikka tutkimuksen kohde on tuhansia vuosia vanhasta strategisesta kulttuurista ja ajattelutraditiosta ammentava valtio voidaan sotilasstrategiasta sekä sotilasstrategian laadintaan liittyvistä periaatteista tunnistaa tiettyjä universaaleja piirteitä. Erityisesti 1900-luvulta lähtien eri valtioiden asevoimat, sotilasstrategiat ja asevoimien käyttöperiaatteet ovat alkaneet muistuttaa toisiaan globalisaation seurauksena. Varsinaisen tutkimuskohteensa, Kiinan sotilasstrategian kylmän sodan jälkeisen kehityksen lisäksi tutkimus on kiinnostunut myös näistä sotilasstrategian kehittymisen yleisistä periaatteista ja teoreettisista ulottuvuuksista. Teoreettisella tasolla tutkimus lähestyy Kiinan sotilasstrategian kehitystä sosiaaliseen konstruktivismiin pohjautuvan “sodan paradigman” käsitteen avulla. Sodan paradigma on valtion tai tietyn valtiojoukon yhteisesti jakama käsitys siitä, miten ja mistä syistä lähitulevaisuuden sotia tullaan käymään ja miten niihin tulisi varautua. Sodan paradigma ohjaa sotilasstrategian kehitystä ja siten myös konkreettisen sotilaallisen voiman rakentamista.

Kiina, joka on ollut edellisen kerran sodassa vuonna 1979 käydyssä Vietnamin vastaisessa rajasodassa, tarjoaa mielenkiintoisen tapaustutkimuksen sodan paradigman ja sotilasstrategian kehityksen tutkimiselle. Vuoden 1979 sodan jälkeen kiinalainen sodan paradigma on kehittynyt muiden valtioiden, erityisesti Yhdysvaltojen käymien sotien analyysin perusteella. Voidaan jopa sanoa, että Kiinan sotilasstrategian ja kiinalaisen sodan kuvan kehityksen keskeisin vaikutin kylmän sodan jälkeisellä ajalla on ollut Yhdysvallat, jonka sotilasstrategian kehitystä Kiinan sotilasjohto on pyrkinyt seuraamaan tarkasti, sille vastakeinoja hahmotellen. Kiinan sotilasstrategia on siten kehittynyt kylmän sodan jälkeisellä ajalla ikään kuin Yhdysvaltain sotilasstrategian asymmetrisenä peilikuvana.

Rakenteellisesti tutkimus on jaettu seitsemään lukuun. Luku kaksi esittelee tutkimuksen teoreettisen orientaation ja pääkäsitteet, mutta perehtyy myös kiinalaisen strategiakäsitteistön ja Kiinan sotilasstrategian laatimisen muodolliseen prosessiin. Luvussa kolme tarkastellaan lyhyesti Kiinan strategisen ajattelun historiaa ja kiinalaista strategista kulttuuria Kiinan sotilaallisen ajattelun pidemmän aikavälin pysyvien ilmiöiden ja käsitteiden valaisemiseksi. Osia luvusta on julkaistu aiemmin *Kosmopolis* -lehdessä.⁴

Historialuvun jälkeiset luvut neljä, viisi, kuusi ja seitsemän siirtyvät varsinaiseen aiheeseen käsittelemään Kiinan sotilasstrategian kehitystä kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella. Luvut on jaettu karkeasti Kiinan presidenttien valtakausia ja kommunistisen puolueen viisivuotista puoluekokoussykliä mukaileviksi. Luku neljä keskittyy presidentti Jiang Zeminin valtakautteen (1993–2002), jolloin Kiinan sotilasstrategia uudistui ja suuntautui edelleen vallitsevaan merelliseen korkean teknologian sodankäyntiin. Luku viisi tarkastelee presidentti Hu Jintaon (2002–2012) valtakautta, jolloin Jiangin käynnistämät uudistukset kypsyivät, ja jolloin Kiinan sotilasstrategia laajeni avaruuteen, kybertoimintaympäristöön sekä “kolmena sodankäyntinä” tunnettuihin laajalajaisen vaikuttamisen operaatioihin. Lisäksi luku tarkastelee Hun kaudella Kiinan sotilasstrategiassa tapahtunutta muutosta, jonka myötä kansainvälinen toimintaympäristö ja “kaukaiset meret” muodostuivat asteittain keskeiseksi osaksi Kiinan sotilasstrategiaa.

Luvuissa kuusi ja seitsemän tarkastellaan nykyisen presidentti Xi Jinpingin valtakautta (2012–2017). Luku viisi keskittyy erityisesti Xin ensimmäisellä kaudella toimeenpantuihin uudistuksiin, joiden myötä Kiinan asevoimien organisaatio laitettiin uusiksi. Luku kuusi tarkastelee Xin viimeisintä, vuonna 2017 alkanutta kautta ja pohtii myös Kiinan sotilasstrategian tulevaisuudennäkymiä.

Kokonaisuutena tutkimus näkee Kiinan sotilasstrategian kehittyneen kylmän sodan jälkeisellä ajalla kolmessa kehitysvaiheessa, jotka ovat osin päällekkäisiä päälukujen presidenttikausiin pohjautuvan jaon kanssa. Tutkimuksen seitsemäs ja viimeinen luku tiivistää Kiinan kylmän sodan jälkeisen sotilasstrategian kehityksen näiden kolmen kehitysvaiheen, *havahdumisen* (1991–2000), *kypsymisen* (2000–2015) ja *aikuistumisen* (2015–) vaiheen kautta, ja arvioi lyhyesti Kiinan sotilasstrategian tulevaisuudennäkymiä Ukrainan sodan ja koronaviruspandemian jälkeisessä maailmassa.

Pääluvuissa toistuu samanlainen sisäinen rakenne. Lukujen alussa esitellään laajempi historiallinen konteksti, eli Kiinan kansainvälinen toimintaympäristö sekä Kiinan johdon määrittämät suurstrategiset periaatteet. Tämän jälkeen tarkastellaan sotilasstrategisen ajattelun ja sodan kuvan kehitystä ensin virallisen käsitteistön ja tutkijakeskustelun esittämän ajattelun kautta, ja sitten konkreettisen toiminnan, kuten asehankintojen ja erilaisten sotilasoperaatioiden toteuttamisen kautta.

Tämä rakenne on ohjannut myös tutkimuksen menetelmällistä orientaatiota ja tutkimusaineiston valintaa. Sotilasstrategian tutkimuksessa on kaikkein yksinkertaisimmillaan kyse erilaisissa virallisissa ja epävirallisissa lausunnoissa ilmenevän strategisen ajattelun sekä valtion käytännön toiminnan analyysistä. Tässä tutkimuksessa on käytetty aineistona rinnakkain laajaa joukkoa sekä Kiinan virallisia lausuntoja, että kiinalaisen ja kansainvälisen tutkijayhteisön tulkintaa, mutta myös erilaisia uutislähteitä ja tieto-

---

⁴ ks. Puranen, Matti (2022) “Kiinan sotilasstrategia: Käsitteet ja kehitys kylmän sodan jälkeen”, *Kosmopolis*. Vol. 52. Nro. 2. s. 52–68.

kantoja. Kokonaisuutena tutkimusaineiston avulla on pyritty muodostamaan mahdollisimman kattava kuva Kiinan sotilasstrategiasta esittelemällä sekä strategisen ajattelun että konkreettisen toiminnan kehitystä.

Tutkimusaineiston puolesta Kiinan autoritaarinen ja hierarkkinen poliittinen järjestelmä asettaa tutkijalleen paljon haasteita, mutta toisaalta myös mahdollisuuksia. Haasteita edustaa hallintojärjestelmän salaileva, “mustaksi laatikoksi” kutsuttu läpinäkyvätön luonne, jonka vuoksi puolueen ja asevoimien sisäisiä tapahtumia on mahdotonta arvioida luotettavasti. Toisaalta Kiinan kaltaisessa ankaran hierarkkisessa järjestelmässä lähteiden ja puheenvuorojen autoritaarisuus ja merkittävyys on selkeästi hahmotettavissa. Kiinan kommunistisen puolueen korkeimman johdon lausunnot, kuten johtajien puheet, erilaiset asiakirjat tai puolueen päälehtien pääkirjoitukset edustavat aina hyvin arvovaltaista ja virallista näkemystä. Vaikka kommunistisen puolueen retoriikkaa saatetaan toisinaan pitää tyhjänä sanahelinänä, on muodollinen ideologinen kieli ja käsitteistö kuitenkin tärkeä vallankäytön väline, jolla yli 90 miljoonan jäsenen kommunistinen puolue pitää yllä yhtenäisyyttään, ja jolla se ohjaa toimintaansa.⁵ Korkeimman puoluejohdon lausunnot ovat siten lähes sakraalisessa asemassa, ja niissä esitetyt käsitteet leviävät välittömästi laajemman yhteiskunnan käyttöön.

Kommunistisen puolueen ylin johto esittelee puheissa tai julkaisuissa puolueen viralliset näkemykset ja ideologiset ydinkäsitteet, jotka jäävät usein luonteeltaan yleisluontoisiksi ja epämääräisiksi. Virallisen julistuksen jälkeen lehdistö ja tutkijayhteisö kommentoivat ja ikään kuin täyttivät epämääräiseksi jääneiden käsitteiden sisältöjä omissa puheenvuoroissaan. Samankaltainen logiikka pätee myös sotilasstrategisessä ja sotatieteellisessä keskustelussa: sama sotilasstrateginen käsitteistö on käytössä sekä virallisissa puoluejohdon lausunnoissa että epävirallisemmalla tutkija- ja analytikkotasolla, jossa puoluejohdon lausuntoja kommentoidaan, ja jossa käsitteiden, kuten virallisesti määritellyn sodan muodon ja sotilasstrategisen ohjenuoran sisältöjä avataan ja tulkitaan.

Tutkimuksen lähteistö muodostuu kolmesta kerroksesta. Ylimmässä kerroksessa ovat Kiinan kommunistisen puolueen korkeimman johdon julkaisemat asiakirjat, lausunnot ja viralliset puheet. Näistä tärkeimpiä ovat vuodesta 1998 lähtien julkaistut Kiinan sotilaspolitiikka, sotilasstrategiaa ja asevoimien kehitystrendejä avaavat asiakirjat. Tämän kerroksen lähteet määrittelevät sekä suur- että sotilasstrategian ydinkäsitteet, jotka ohjaavat Kiinan strategian kehitystä.

Ylätasolla määritellyt käsitteet ovat kuitenkin varsinkin lanseeraamisensa alkuvaiheessa sisällöltään varsin ambivalentteja. Lähteistön toisen kerroksen muodostaa Kiinan sisäinen keskustelu sanoma- ja aikakauslehdissä sekä kansainvälistä politiikkaa, strategiaa ja sotatieteitä käsittelevät (akateemiset) julkaisut ja artikkelit. Kaikkein autoritaarisimpia ovat kommunistisen puolueen virallisten julkaisujen, kuten *Kansan päivälehdin* (人民日报, *Renmin ribao*), puolueen teoreettisen julkaisun *Qiushin* (求实) sekä asevoimien *Jiefangjungabon* (解放军报) artikkelit. Sotatieteellisten julkaisujen kohdalla tilanne on värikkäämpi ja julkaisujen autoritaarisuuden määrittäminen on hankalampaa. Kiinan sotatieteiden akatemian ja Kiinan maanpuolustuskorkeakoulun julkaisemien teossarjojen *Strategian tiede* (战略学, *Zhanlüexue*) ja *Operaatio-oppi* (战役学, *Zhanyixue*)

---

⁵ Heath, Timothy (2014) *China's new governing party paradigm: Political renewal and the pursuit of national rejuvenation*. London: Routledge.

arvellaan usein heijastavan asevoimien virallisia näkemyksiä, minkä vuoksi teoksiin on tukeuduttu tässä tutkimuksessa varsin paljon.⁶ Näiden lisäksi tutkimus on tukeutunut laajaan määrään kiinalaista sotatieteellistä kirjallisuutta, jota on julkaistu erilaisissa aikakauslehdissä ja monografioissa.⁷

Kolmannessa kerroksessa ovat ulkomaisen tutkimuskirjallisuuden analyysit ja kommentit. Akateemisen tutkimuksen ohessa on paikoin käytetty myös Yhdysvaltain Puolustusministeriön ja tiedustelupalveluiden julkaisemia aineistoja. Esimerkiksi Yhdysvaltain Puolustusministeriön vuosittain julkaisemaa *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* -julkaisua pidetään yleisesti hyvin luotettavana. Lisäksi tutkimuksessa on käytetty tietokantoja ja tilastoja, kuten International Institute of Strategic Studies -instituutin vuosittain julkaisemaa *Military Balance* -tietokantaa ja Tukholman kansainvälinen rauhantutkimusinstituutin (*Stockholm International Peace Research Institute*, SIPRI) julkaisemia puolustusmenojen kehitystä kuvaavia tietokantoja.

Menetelmällisesti tutkimusta voi pitää monimenetelmätutkimuksena, joka soveltaa kielellisten analyysitekniikoiden ohessa laadullista sisällönanalyysiä. Analysoidessaan Kiinan sotilasstrategista ja sotilastieteellistä ajattelua tutkimus on inspiroitunut käsitehistoriallisen tutkimuksen lähestymistavoista. Käsitehistoriallinen menetelmä kohdistaa tarkastelun teksteissä esiintyviin käsitteisiin, joita ei ymmärretä pelkästään sanoina, vaan sanoihin kytkeytyvinä “merkitysten tiivistyminä”, jotka auttavat organisoimaan, nimeämään ja antamaan merkityksiä maailman ilmiöille.⁸ Käsitteet ovat luonteeltaan epämääräisiä, ja siksi myös jatkuvan muutoksen ja uudelleenmäärittelyn alaisia. Käsitteiden määrittelyjä koskevat keskustelut ja debatit avaavat siten näkymiä myös keskustelujen takana piileviin ilmiöihin, tämän tutkimuksen tapauksessa sotilasstrategiseen ajatteluun.

Poliittisia ideologioita tutkineen Michael Freedenin mukaan ideologiat ja muut samankaltaiset ajatusrakennelmat (kuten poliittiset filosofiat) koostuvat ideologian kannalta välttämättömien ydinkäsitteiden (*core concept*) sekä niitä tukevien apukäsitteiden (*adjacent concept*) muodostamasta käsitteellisestä “morfologiasta”. Yhtenäinen käsitteiden käyttö ja määrittely ylläpitää ajatusrakennelman koheesiota ja määrittää ideologian suhdetta toisiin ideologioihin. Ajan kuluessa morfologiat kehittyvät esimerkiksi käsitteiden siirtyessä ideologian ytimestä sen periferiaan (tai päinvastoin), ja kun uusia käsitteitä syntyy vanhojen rinnalle. Samaan aikaan myös käsitteiden sisällöt muokkautuvat.⁹ Vaikka Freedenin menetelmä keskittyy poliittisiin ideologioihin ja ideologioiden välisiin käsitteellisiin kamppailuihin, voidaan myös tarkastelun alla olevan kiinalaisen strategisen ajattelun käsitejärjestelmän nähdä omaavan oman freedomiläisen käsitteellisen morfologiansa, ja omat ydin- ja apukäsitteensä. Tutkimus on siten kiinnostunut erityisesti kiinalaisessa strategiakeskustelussa esiin nousevista ydinkäsitteistä ja niiden sisällöistä sekä ydinkäsitteitä tarkemmin määrittelevistä apukäsitteistä.

---

⁶ Kyseisistä julkaisuista ja niiden painoarvosta ks. Fravel, Taylor M. (2017) “China’s changing approach to military strategy: The Science of Military Strategy from 2001 to 2013”, teoksessa: McReynolds, Joe (toim.) *China’s evolving military strategy*. Washington, D.C.: The Jamestown Foundation. s. 40–73.

⁷ Tässä yhteydessä merkittäväksi haasteeksi on muodostunut kiinalaisen sotatieteellisen kirjallisuuden hankkiminen. Suomalaisten (tieteellisten) kirjastojen kokoelmat ovat tässä suhteessa hyvin vajavaiset, ja erilaisten internet-tietokantojen tarjoamat kokoelmat ovat niin ikään puutteellisia.

⁸ Berenskoetter, Felix (2016) “Unpacking Concepts”, teoksessa: Berenskoetter, Felix. (toim.) *Concepts in world politics*. London: Sage Publications. s. 1–20.

⁹ ks. Freeden, Michael (1996) *Ideologies and political theory: A conceptual approach*. Oxford: Clarendon Press.

Tutkittavalla aikakaudella Kiinan strategisen käsitejärjestelmä, jota käsitellään tarkemmin alaluvuissa 2.1. ja 2.2., on pysynyt perusrakenteeltaan suhteellisen vakaana. Ydinkäsitteiksi voidaan laskea ainakin esimerkiksi “kansainvälinen turvallisuusympäristö”, “sotilasstrateginen ohjenuora” sekä “sodan muoto”, joiden määrittelyiden ja sisältöjen analyysin ympärille tutkimus on pitkälti rakentunut. Esimerkkinä tavasta, jolla tutkimus tarkastelee ydin- ja apukäsitteitä, voidaan nostaa 2000-luvun alku, jolloin vallitseva sodan muoto määriteltiin virallisesti “alueelliseksi sodaksi informatisaation olosuhteissa” (信息化条件下局部战争, *xinxibia tiaojianxia jubu zhanzheng*), joka on 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen tärkeimpiä sotilasstrategisia ydinkäsitteitä. Ydinkäsitettä on tuettu apukäsitteillä kuten “informaatioherruus” (信息权, *xinxiquan*), “järjestelmien konflikti” (体系对抗, *tixi duikang*) ja “eteen työnnetty puolustus” (前沿防卫, *qianyan fangwei*), jotka tarkentavat ydinkäsitteen merkityksiä.

KIINALAINEN STRATEGIAKÄSITTEISTÖ JA STRATEGIAN LAATIMISEN PROSESSI

Tutkimuksen ytimessä on Kiinan sotilasstrategian ja kiinalaisen sodan kuvan (sodan paradigman) historiallinen kehitys kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella, mutta mitä kyseisillä käsitteillä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan? Miten kiinalainen strategiakäsitteistö eroaa kansainvälisessä keskustelussa käytetystä käsitteistöä?

Strategian ja sotilasstrategian käsitteet ovat niin arkikielessä kuin tutkijakeskustelussa-kin varsin epämääräisiä, mikä selittyy käsitteiden pitkällä ja polveilevalla historialla. Vaikka strategiaa on epäilemättä harrastettu vuosituhansia, on nykyisin käytössä oleva strategian käsite tullut laajasti yleiseen käyttöön vasta 1800-luvun alussa, Napoleonin sotien aiheuttamien mullistusten myötä. Tuolloin sodan kokonaisuutta, tai clausewitz-laisittain “taisteluiden käyttämistä sodan päämäärän saavuttamiseksi” kuvannut strategian käsite on sittemmin huomattavasti laajentunut ja sen raja politiikan (*policy*) välillä on hämärtynyt.¹⁰

Nykypäivän kansainvälisen politiikan tutkimus ja sotatieteet jakavat strategian käsitteen valtion voimavarojen kokonaisuuden käyttöä ohjaavaan suurstrategiaan (*grand strategy*) ja sille alisteiseen sotilasstrategiaan. Suurstrategialla tarkoitetaan yleensä valtion kaikkien resurssien (poliittisten, taloudellisten, sotilaallisten, kulttuuristen jne.) käyttämistä valtion strategisten päämäärien tavoittelussa. Useat tutkijat, kuten Barry Posen ja Paul Kennedy tarkentavat suurstrategian koskevan nimenomaan valtion turvallisuuspäämäärien tavoittelua tai sodan voittamista.¹¹ Sotilasstrategia ymmärretään nykyään suurstrategian alahaarana. Sotilasstrategia on laajan tason toimintasuunnitelma sotilaallisten keinojen käyttämisestä valtion määrittämien poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi – Colin Grayn tunnetun luonnehdinnan mukaan “silta” poliittisen päätöksenteon ja sotilaallisen toiminnan välissä.¹² Yksinkertaisimmillaan sotilasstrategiassa on kyse tavoitteiden (*ends*), keinojen (*ways*) ja välineiden (*means*) harmonisoimisesta.

Sotilasstrategiassa on kyse sekä sodan että rauhan aikana jatkuvasta prosessista, jossa sekä sotilaallisen voiman käyttöä, että sen kehittämistä ja kehittämiseen käytettyjä resursseja (kuten teknologiaa) suunnitellaan pitkäjänteisesti. Sotilasstrategiat ovat siten jatkuvan evoluution ja adaptaation tilassa myös rauhan aikana, jolloin ne heijastavat

¹⁰ Heuser, Beatrice (2010) *The evolution of strategy: Thinking war from antiquity to the present*. Cambridge: Cambridge University Press.

¹¹ Silove, Nina (2018) “Beyond the buzzword: The three meanings of ‘grand Strategy’”, *Security Studies*. Vol. 27. No. 1. s. 27–57. Posen, Barry (2014) *Restraint: A new foundation for U.S. grand strategy*. Ithaca & London: Cornell University Press. s. 1–5. Kennedy, Paul (1991) “Grand strategy in war and peace: Toward a broader definition.”, teoksessa: Kennedy, Paul (toim.) *Grand strategies in war and peace*. New Haven & London: Yale University Press. s. 1–7.

¹² Kajanmaa, Petteri (2021) *Sotilasstrategia. Yksinkertainen, vaikea sota*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimuslustoista no. 12. Kerttunen, Mika (2010) *Kuinka sota voitetaan: Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimuslustoista no. 45. Gray, Colin (2010) *The strategy bridge: Theory for practice*. Oxford: Oxford University Press. Koivula, Tommi & Kajanmaa, Petteri (2022): “Strategian tutkimus näkökulmana suomalaisen turvallisuuden tutkimukseen”, *Kosmopolis*. Vol. 52. No. 2. s. 131–141.

kansainvälisen politiikan yleistä kehitystä, valtioiden välisiä valtasuhteita ja esimerkiksi sotateknologian kehitystrendejä.¹³

Rauhan aikana valtiot kehittävät sotilasstrategioitaan vallitsevan uhkakuvaston sekä valtioiden yhdessä jakaman “sodan paradigman” ohjaamana.¹⁴ Jyri Raitasalo ja Joonas Sipilä määrittelevät sodan paradigman tieteenfilosofi Thomas Kuhnin ajatuksiin pohjautuen tietyn valtio- ja toimijajoukon yhdessä jakamaksi käsitykseksi sotilaallisten uhkien luonteesta, sodan olomuodosta ja sotilaallisen voiman muodoista (myös sotateknologisessa mielessä). Sodan paradigma on historiallisen kontekstin mukaan muovautuva ja sosiaalisessa kanssakäymisessä rakentuva ideoiden kokonaisuus, joka on jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa materiaalisen todellisuuden kanssa. Kulloinenkin yhteisesti jaettu paradigma ohjaa sotilaallisen voiman kehitystä ja strategista suunnittelua, vaikka suoranaista sotaa ei koskaan syttyisikään.¹⁵

Sodan paradigma voi muovautua hitaasti esimerkiksi teknologian ja sodankäynnin tavan kehittyessä. Paradigma voi myös käydä läpi kuhnilaisen “paradigman muutoksen” (*paradigm shift*) esimerkiksi merkittävän, vakiintuneen paradigman haastavan sodan seurauksena. Myös pienemmät ja rajoitetummat sodat toimivat eräänlaisina näyteikkunoina vallitsevista teknologioista, doktriineista sekä niiden toimivuudesta.¹⁶ Esimerkiksi Persianlahden sodan (1991) tulkittiin aiheuttaneen “sotilaallisen vallankumouksen” (*Revolution in Military Affairs*, RMA), jonka myötä länsimaissa vallitseva sodan paradigma muovautui pienempien, ammattimaisten ja huipputeknologiaan tukeutuvien asevoimien käyttöä suosivaksi.¹⁷ RMA-paradigma on sittemmin pitkälti omaksuttu muovattuna myös muualla maailmassa, kuten Kiinassa. On oletettavissa, että myös parhaillaan käynnissä oleva Ukrainan sota tulee vaikuttamaan merkittävällä tavalla eri valtioiden paradigmoihin.

Rajoitetummat sodat ja niiden lopputulokset muovaavat sodan paradigmaa ja ohjaavat myös suurvaltasotaan valmistautuvien asevoimien strategista suunnittelua. Rebecca Lissnerin mukaan rajoitetummat sodat ja sotilaalliset interventiot tuottavat sotateknologisen ja operaatiotaidollisen informaation lisäksi myös tietoa sekä omista että potentiaalisen vastustajan kokonaisvaltaisista kyvykkyyksistä, kuten yhteiskunnallisista, taloudellisista ja poliittisista kriisinsietokyvyistä. Näyteikkunasotien tuottama informaatio ohjaa siten valtioita joko hienosäätämään tai tarvittaessa jopa mullistamaan strategisen orientaationsa.¹⁸

Merkittävän sotilaallisen konfliktin lisäksi sotilasstrategia voi muuttua myös, kun valtion käsitys ulkoisesta uhkasta (mikä, mistä ja miten) muuttuu. Kylmän sodan päättyminen ja sen jälkeen omaksuttu RMA-paradigma siirsi erityisesti länsimaiden sotilaallisen uhkakuvaston suurvaltasodasta terrorismin ja hajoavien valtioiden muodosta-

---

¹³ Sotilasstrategian kehitys on luonnollisesti näkyvintä sodan aikana, jolloin sotivat osapuolet tekevät nopeita ja rajuja muutoksia strategioihinsa. Ks. Hoffman, Frank G. (2021) *Mars adapting: Military change during war*. Annapolis: Naval Institute Press.

¹⁴ Suomalaisessa keskustelussa käytetään usein myös yleisemmin määriteltä “sodan kuvan” käsitettä.

¹⁵ Raitasalo, Jyri & Sipilä, Joonas (2004) “Reconstructing war after the Cold War”, *Comparative Strategy*. Vol. 23. No. 3. s. 239–261. Ks. myös Raitasalo, Jyri (2005) *Constructing war and military power after Cold War*. Maanpuolustuskorkeakoulun Julkaisusarja 1. No. 21. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

¹⁶ Fravel, Taylor M. (2019) *Active defense: China's military strategy since 1949*. Princeton & Oxford: Princeton University Press. s. 9–16.

¹⁷ Raitasalo, Jyri & Sipilä, Joonas (2004)

¹⁸ Lissner, Rebecca (2022) *Wars of revelation: The transformative effects of military intervention on grand strategy*. New York: Oxford University Press. s. 7–21.

miin epämääräisempiin uhkiin. 2020-luvulla uhkakuvasto on nopeasti siirtymässä perinteisen suurvaltastodan uhkakuvastoon. Muuttuvan uhkakuvaston lisäksi valtion poliittinen johto voi antaa asevoimille uusia tehtäviä, jotka muovaavat sotilasstrategiaa. Tällaisia tehtäviä olivat 1990-luvun länsimaissa esimerkiksi juuri kriisinhallintaan ja terrorin vastaiseen sotaan liittyvät operaatiot. Myös Kiinassa asevoimille annettiin 2000-luvun alussa “uusia tehtäviä”, kuten Kiinan taloudellisten intressien turvaaminen kansainvälisillä alueilla, joiden myötä sotilasstrategia laajeni alkuperäisen sotaan valmistautumisen päätehtävän ulkopuolelle.

Sotilasstrategian kehitystä voidaan tarkastella yhteen valtioon tai asevoimaan kohdistuvan tarkastelutavan sijaan myös systeemisemmin, useamman toimijan välisenä, monimutkaisena vuorovaikutuksena. Sotilasstrategiaa ei koskaan laadita eristyksissä, sillä strategian käsitteeseen sisältyy olennaisesti vastustajan olemassaolo ja sen toimintaan reagoiminen. Strategia kehittyy siten aina, myös rauhan aikana, vuorovaikutuksessa hypoteettisen vastustajan kanssa ja on André Beaufren mukaan “voiman ja vastakaisten tahtojen dialektiikka.”¹⁹

Kenneth Waltzin tunnetun neorealistisen argumentin mukaan valtioiden yhdessä muodostama anarkkinen kansainvälinen rakenne sosiaalistaa valtiot käyttäytymään “funktionaalisesti samankaltaisesti”. Waltzin mukaan myös valtioiden sotilasstrategiat ajautuvat muistuttamaan toisiaan, koska anarkiassa käyty kilpailu ohjaa jäljittelemään sotilaallisesti menestyneimpiä valtioita. Valtiot siis seuraavat tarkkaan menestyneiden valtioiden sotilasteknologisia ja sotilasstrategisia innovaatioita, minkä seurauksena kansainvälisen järjestelmän asevoimat ja strategiat ajautuvat muistuttamaan karkeasti toisiaan.²⁰

Waltzin perimmäinen ajatus strategioiden systeemisestä muodostumisesta on kiehtova, mutta puutteellinen, sillä valtioiden strategiat eivät strategian dialektisen luonteen vuoksi ajaudu muistuttamaan täysin toisiaan. Vaikka Kiina emuloi Yhdysvaltain sotilasstrategian ja suorituskykyjen rakentamisen tiettyjä ulottuvuuksia, ei se kuitenkaan jäljittele sokeasti kaikkea. Kiina on paremminkin reagoinut Yhdysvaltojen strategiaan esimerkiksi hankkimalla asejärjestelmiä, jotka pyrkivät kiistämään Yhdysvaltain toimintavapauden esimerkiksi tuhoamalla Yhdysvaltain Itä-Aasian ja Tyynen valtameren sotilastukikohtiin sijoitetut joukot sekä estämällä Yhdysvaltain lentotukialusiskuryhmien saapuminen paikalle. Kiina ei ole myöskään ainakaan toistaiseksi emuloinut Yhdysvaltain ydinasestrategiaa rakentamalla valtavaan, meri-, maa- ja ilmakomponentteihin perustuvan ns. ydintriadin.²¹

Waltzin ajatusta voisi täsmentää siten, että valtioiden strategiat kehittyvät systeemissä suhteessa keskenään, mutta prosessi on hienosyisempi. Tämä tutkimus ymmärtää Kiinan sotilasstrategian ja kiinalaisen sodan paradigman kehityksen systeemisenä prosessina, jossa Kiinan sotilasstrategia reagoi Yhdysvaltain strategiseen orientaatioon ja Yhdysvalloissa vallitsevaan näkemykseen sodan luonteesta. Kiinalainen strategiakäsitteistö ja strategian laatimisen prosessi tarjoaa tähän mielenkiintoisen lähtökohdan, sillä Kiinan kommunistinen puolue määrittää ja päivittää tasaisin väliajoin virallisia

¹⁹ Lainattu teoksessa Heuser, Beatrice (2010) s. 17.

²⁰ Waltz, Kenneth (1979) *Theory of international politics*. Reading, Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company. s. 27.

²¹ Fravel, Taylor M. (2019) s. 236–269. Toivanen, Milla (2022) *Kiinan ydinasestrategia: Minimipelote muutoksessa*. Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisusarja 3: Työpapereita. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

arvioitaan “kansainvälisestä turvallisuusympäristöstä”, vallitsevasta “sodan muodosta” sekä näihin pohjautuvasta “sotilasstrategisesta ohjenuorasta”. Ensin mainittu vastaa karkeasti Kiinan johdon käsitystä suurstrategisesta tilanteesta ja suurvaltojen voimasuhteista, kun taas jälkimmäiset kuvaavat Kiinassa vallitsevaa sodan paradigmaa ja sotilasstrategian kehityssuuntaa.

Tiivistettynä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita Kiinassa kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella kehittyneistä käsityksistä sodasta, sen olomuodosta ja sen käymisen muodoista (sodan kuva ja sodan paradigma) sekä kiinalaisesta opista sotaan ja sotilaallisen voiman käyttöön liittyen (sotilasstrategia). Samaan aikaan tutkimus ottaa aineistolähtöisesti lähtökohdakseen nimenomaan Kiinan sisäisestä keskustelusta nousevat määritelmät sotilasstrategiasta ja sodan muodosta.

2.1 Kiinalainen strategiakäsitteistön kehitys

Kiinassa nykyisin käytössä oleva strategian käsite (战略, *zhanlüe*) on käännöstermi länsimaisissa kielissä käytetystä strategian käsitteestä.²² Sotilasstrategisessa keskustelussa termi täsmennetään usein sotilasstrategiaksi (军事战略, *junshi zhanlüe*), joskin strategian ja sotilasstrategian käsitteitä käytetään usein myös sekavasti rinnakkain samaan tapaan kuin euro-amerikkalaisessa keskusteluissa.²³ Käsitteellisessä hierarkiassa sotilasstrategia asettuu suurstrategian (大战略, *da zhanlüe*) tai sitä virallisessa puheessa vastaavan “kansallisen strategian” (国家战略, *guojia zhanlüe*) alaisuuteen. Sotilasstrategian alapuolella ovat puolestaan operaatioiden tai kampanjoiden (战役, *zhan yi*) sekä taktiikan (战术, *zhan shu*) käsitteelliset ja toiminnalliset tasot.²⁴

Nykypäivän kiinalainen strategiakäsitteistö on kehittynyt omanlaisekseen amalgamiksi neljästä toisiinsa limittyvästä käsitteistöstä. Sen vanhin kerrostuma koostuu Kiinan omasta, vuosituhansia vanhasta strategisen ajattelun traditiosta ja strategisesta kulttuurista ammentavasta käsitteistöstä. Toisena käsitteistönä voidaan tunnistaa kommunistisen puolueen kielestä kumpuava käsitteistö, jossa korostuvat marxismin-leninisin ja maolaisuuden ajatukset (esim. kansan sota, yhteisrintama). Kolmantena on kansainvälisestä, erityisesti euro-amerikkalaisesta sotatieteellisestä ja kansainvälisten suhteiden opinalasta ammentavasta käsitteistö, ja neljäntenä voidaan erottaa aivan uusin, lähinnä kylmän sodan jälkeisellä ajalla kehittynyt kiinalainen käsitteistö.

---

²² Termi koostuu kahdesta kirjoitusmerkistä sota (战, *zhan*) ja suunnitelma (略, *lüe*), ja tarkoittaa siten karkeasti sotasuunnitelmaa. Kiinassa strategian käsitettä myös käytetään samaan tapaan kuin länsimaisissa kielissä, jolloin sillä voidaan viitata esimerkiksi bisnesstrategiaan tai poliittiseen strategiaan.

²³ Strategian tutkimus (战略学, *zhanlüexue*) on puolestaan Kiinassa sotatieteellisen tutkimuksen keskeinen osa-alue, joka tarkastelee sotaan, maanpuolustukseen sekä asevoiman rakentamiseen liittyviä kysymyksiä. Se on osa laajempaa sotatieteiden (军事科学, *junshi kexue*) kenttää. Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 5.

²⁴ Bo Guilin mukaan sekä kansallinen strategia että suurstrategia ovat kiinalaisessa keskustelussa länsimaista omaksuttuja käsitteitä. Ks. Bo, Guili (2015) 论国家战略的科学内涵 [“Kansallisen strategian tieteellisestä sisällöstä”] *Aisixiang*. Kansallisen strategian ja sotilasstrategian välistä voidaan lisäksi erottaa kulloiseenkin puoluejohtajaan kytkeytyvä “kansallisen puolustuksen ajattelu”, kuten “Mao Zedongin sotilasajattelu” (毛泽东军事思想, *Mao Zedong junshi sixiang*), “Deng Xiaopingin uuden ajan asevoimien rakentamisen ajattelu” (邓小平新时期军队建设思想, *Deng Xiaoping xinsiqi jundui jianshe sixiang*), “Jiang Zeminin ajattelu kansallisesta puolustuksesta ja asevoiman rakentamisesta” (江泽民国防和军队建设思想, *Jiang Zemin guofang he junduijianshe sixiang*), ja “Xi Jinpingin vahvan asevoiman ajattelu” (习近平强军思想, *Xi Jinping qiangjun sixiang*)

Kiinan kansantasavallan ja Kansan vapautusarmeijan strategiakäsitteistö sai alkunsa kommunistisen puolueen kamppaillessa olemassaolostaan Kiinan sisällissodassa (1927–1949), ja sen kanssa osin päällekkäisessä Japanin vastaisessa sodassa (1937–1945).²⁵ Hyvin suurta roolia varhaisen strategisen teorian kehityksessä näyttelivät sotatoimia johtaneen Mao Zedongin ajatukset, jotka julkaistiin jo 1930-luvulla sodankäynnin oppaissa, kuten *Ongelmia Kiinan vallankumouksellisen sodan strategiassa* (1936) ja *Pitkittyneestä sodankäynnistä* (1938). Mao, joka yhdisteli Karl von Clausewitzin ajatuksia marxismi-leninismiin luokkataisteluun ja Kiinan perinteiseen strategiakäsitteistöön määritteli strategian “sodankäynnin kokonaisuutta” (战争全局, *zhānzhēng quánjú*) tarkastelevaksi teoriaksi ja opiksi. Strategiassa oli Maolle kyse ensisijaisesti sodasta ja sodan voittamisesta, joskin sota itsessään määriteltiin “kansan sodan” periaatteiden myötä varsin laveasti (ks. alempana).²⁶ Maon 1930-luvulla kehittämät ajatukset, käsitteet ja terminologia vakiinnuttivat asemansa kiinalaisessa strategisessa ajattelussa vuosikymmenien ajaksi.

Kansantasavallan perustamisen (1949) jälkeen Kiinan turvallisuusympäristö pysyi pitkään hyvin haastavana. Kiina varautui totaaliseen, ydinaseilla käytyyn sotaan ensin Yhdysvaltoja ja myöhemmin Neuvostoliittoa vastaan. Kiinalaisessa virallisessa ja sotatieteellisessä keskustelussa esiintyvä strategian käsite vakiintui kylmän sodan aikana Maon ajatuksista johdetusti “sodan kokonaisuuden suunnitteluksi ja johtamiseksi”, eikä Maon valtakauden (1949–1976) loppuvuosien ideologisesti puhdasoppisina vuosina vapautunutta sotatieteellistä keskustelua ollut ylipäättäen mahdollista käydä.²⁷

Kiinalainen strategian käsite ryhtyi kuitenkin laajenemaan 1980-luvulla, kun Kiina avautui sekä poliittisesti että taloudellisesti. Myös sotilaallinen uhkakuvasto uudistui, kun suursodan mahdollisuuden katsottiin pienentyneen ja korvautuneen rajoitetuimilla “alueellisilla sodilla”. (ks. s. 40) Avautumisen kaudella kiinalainen sotatiede ja strategian tutkimus (kuten muutkin tieteet ja opinalat) vapautuivat Maon kauden ideologisista rajoitteista. Strategisten alojen opiskelijat pääsivät käsiksi aiemmin kiellettyyn kirjallisuuteen ja vaihto-opiskelijoiksi ulkomaisiin yliopistoihin. Erityisenä kiinnostuksen kohteena oli Yhdysvallat.²⁸ Avautumisen myötä euro-amerikkalaisen strategian tutkimuksen ja kansainvälisten suhteiden käsitteistö siirtyi vahvasti kiinalaiseen keskusteluun, ja kiinalainen sotatieteellinen tutkimus on sittemmin kehittynyt läheisessä vuoropuhelussa kansainvälisen tutkimuksen kanssa.

Kiinalaisen strategian käsitteen laajeneminen jatkui 1990-luvulla, kun sodan riskin tulkittiin edelleen pienenevän ja kun monenlaiset uudet ja ei-tavanomaiset uhkat korvasivat perinteiset uhkakuvat. Samaan aikaan Kiinan taloudelliset intressit laajenivat globaalille näyttämölle nopean talouskasvun vetämänä, mikä ajoi Kiinan johdon ja kiinalaisen tutkijayhteisön pohtimaan sotilaallisen voiman käyttöä myös tästä, ei suoraan sotaan liittyvän tehtäväkentän näkökulmasta. Uudenlaiset sotilaalliset tehtävät kuten

²⁵ Sisällissodan aikaisesta strategiakäsitteistöstä ks. Fravel, Taylor M. (2019) s. 39–71.

²⁶ Mao, Zedong (1936) 中国革命战争的战略问题 [“Ongelmia Kiinan vallankumouksellisen sodan strategiassa”]

²⁷ “战略是对战争全局的筹划和指导”, ks. Shou, Xiaosong toim. (2013) 战略学 [“Strategian tiede”]. Beijing: Junshikexue Chubanshe. s. 3–5. Vuoden 1956 sotilassanakirjassa strategia ymmärrettiin “sotilasopin korkeimmaksi tasoksi, joka tutkii aseellisen kamppailun johtamisen ja sodankäynnin menetelmiä.”

²⁸ Esimerkiksi kansainvälisten suhteiden (International Relations) kohdalla Kiinaan siirtyivät tärkeimmät teoreettiset traditiot. ks. Qin, Yaqing (2010) “Why is there no Chinese international relations theory?” in Acharya, Amitav & Buzan, Barry (toim.) *Non-Western international relations theory: Perspectives on and beyond Asia*. London, New York: Routledge. s. 26–50.

strategisten merireittien turvaaminen, rauhanturva- ja terrorin vastaiset operaatiot nousivat vähitellen sodan rinnalle sotilasstrategian piiriin kuuluviksi ilmiöiksi. Kehityksen myötä virallisestikin määritelty strategian käsite laajeni kattamaan “muut kuin sotaan liittyvät sotilaalliset aktiviteetit” (非战争军事行动 engl. *military operations other than war*, MOOTW). Viimeistään 2000-luvulta lähtien sodan on korvannut strategian ytimessä “sotilaallinen kamppailu” (军事斗争, *jūnshì dòuzhēng*), jolla viitataan laajasti kaikkiin sotilaallisen voiman mahdollisiin käyttötapoihin ja olomuotoihin. Sotilaallisen kamppailun ytimessä on toki edelleen sota, mutta käsite painottaa myös esimerkiksi pelotteen ylläpitoa, “uusien tehtävien” hoitamista sekä sotilasteknologista kilpailua muiden suurvaltojen kanssa.²⁹

2010-luvulta lähtien sotilasstrategia on nähty Kiinassa pelkkään sotaan valmistautumisen sijaan keskeisenä osana suurvallan suurstrategista työkalupakkia ja valtiollisten etujen tavoittelua. Muutosta kuvaa hyvin uudempien sotilasstrategian määritelmien painotus, jonka mukaan sotilasstrategiassa on kyse sekä varsinaisen sotilaallisen voiman käyttämisen, mutta olennaisesti myös sen *rakentamisen* suunnittelusta ja johtamisesta. Voimaa rakennetaan tulevaisuuden sodan paradigmaa ennakoiden ja pelotteellista ylivoimaa (威慑态势, *weishè tàishì*) tavoitellen. Ideaalitulanteessa vastustaja voidaan *sunzilaiseen* tyyliin kukistaa ilman taistelua. Kiinan sotatieteiden akatemian vuonna 2013 julkaiseman oppikirjan *Strategian tiede* mukaan “suurvaltojen välisessä strategisessa pelissä ei enää tähdätä vastustajan perinpohjaiseen tuhoamiseen sodalla. Tavoitteena on uudenlaisen strategisen kontrollin ja pelotteellisen ylivoiman saavuttaminen, vastustajan painostaminen omaan tahtoon tai vähintäänkin pitäytymään olemaan julkisesti vastustamatta [omia päämääriä].”³⁰

2.2 Sotilasstrategia nykyään

Kiinalaisen strategiakäsitteistön mukaan sotilasstrategialla on aina tietyt ikuiset ja universaalit piirteensä, joihin lukeutuu vastustajan toiminnan huomioiminen sekä juonikkuus (谋略性, *móulüèxìng*), joka tekee strategiasta materiaalien suorituskykyjen välisen kamppailun lisäksi myös “viisauden ja juonien välistä kamppailua”. Sotilasstrategiaa suunnitellaan ja johdetaan perinteisen länsimaisessa keskustelussa toistuvan “ends, ways, means” -rakenteen mukaisesti, joskin Kiinassa puhutaan nykyään pienin vivahde-eroin strategian päämäärästä (战略目标, *zhànluè mùbiāo*), toteuttamisen johtamisesta (战略指导, *zhànluè zhǐdǎo*) sekä tarvittavista keinoista (战略手段, *zhànluè shǒuduàn*).³¹ Ikuisesta luonteestaan huolimatta kiinalaisessa keskustelussa korostetaan myös strategian historiallista, aikaan ja tilaan rajoittunutta kontekstia sekä strategian suhdetta vallitseviin poliittisiin päämääriin.

Sotilasstrategia ja sen tavoitteet ovat aina tiukasti sidoksissa politiikkaan, eli alisteisia puoluejohdon asettamalle “kansalliselle strategialle”. Kansallista strategiaa laadittaessa on ensin arvioitava kansainvälisen turvallisuusympäristön kulloinenkin muoto, tärkeimpien toimijoiden voimasuhteet sekä valtion oma strateginen kapasiteetti.³² Arvi-

²⁹ Xiao, Tianliang toim. (2020) 战略学 [“Strategian tiede”] Beijing: Guofang daxue chubanshe. s. 14–15.

³⁰ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 90.

³¹ Xiao, Tianliang toim. (2020) s. 15–24. Ks. myös Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 5–6.

³² Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 12–16. Bo, Guili (2015) Kansallinen strategia koostuu puolestaan turvallisuusstrategian ja taloudellisen kehitysstrategian synteisistä. Näkemys kanonisoiitiin vuoden 2004 puolus-

oissa keskeistä roolia näyttölee valtioiden sotilaallisesta, taloudellisesta, poliittisesta kyvykkyydestä koostuvan “kokonaisvaltaisen voiman” (综合国力, *zonghe guoli*) mittaaminen ja vertailu.³³ Vasta turvallisuusympäristön ja voimasuhteiden arvion jälkeen voidaan suunnitella kansallisen strategian tavoitteita ja niiden laajuutta.

Sotilasstrategia rakentuu kansallisen strategian esittämän tilannearvion alaisuuteen. Samaan tapaan kuin kansallisen strategian kanssa, myös sotilasstrategian laatiminen edellyttää sotilaallisen toimintaympäristön arvioimista. Sotilaallisen toimintaympäristön kannalta keskeisin elementti on “sodan muoto” (战争形态, *zhanzheng xingtai*), joka käsitteenä muistuttaa huomattavan paljon Suomessa (ja tässä tutkimuksessa) käytettyä sodan kuvan ja sodan paradigman käsitettä.³⁴ Kiinalaisessa keskustelussa sodan muodon ja sen seurauksena myös sotilasstrategian nähdään kehittyvän marxilaisen filosofian teesejä sivuten ikään kuin objektiivisesti, materiaalistien ja historiallisten voimien ohjaamana. Vuoden 2013 *Strategian tiede* lainaa Friedrich Engelsiä todeten sotilasstrategian olevan aina “materiaalisen todellisuuden heijastumaa”.³⁵ Materialistinen painotus löytyy myös jo Mao Zedongilta, jonka mukaan sotilaallinen toiminta, joskin luovuuden aluetta, rakentuu aina “objektiivisten, materiaalistien olosuhteiden” (客观物质条件, *keguan wuzhi tiaojian*), kuten sotilaallisten, poliittisten, taloudellisten ja luonnollisten seikkojen harteille.³⁶

Toisin kuin “konstruktivistisemmin” ymmärretty, sosiaalisessa kanssakäymisessä rakentuva sodan kuva tai paradigma, kiinalainen sodan muoto on ikään kuin kiistämätön materiaallinen tosiasia, johon asevoimien on mukauduttava. Sodan muodon ja siihen kulloisenakin aikana sidotun sotilasstrategisen ajattelun nähdään kiinalaisessa keskustelussa tyypillisesti käyneen läpi “kylmien aseiden”, “kuumien aseiden”, “mekanisaa-tion” vaiheet sekä aivan uusimpana “korkean teknologian” ja “informatisaation” vaiheet. Sodan muoto määrittää puolestaan operaatiotasolla “toteutettavan operaatioiden päätyylin” (主要作战形式, *zhuoyao zuozhan xingshi*), jonka mukaiseen taistelutapaan asevoimien on menestyäkseen sopeuduttava.³⁷

Vaikka sodan muodolla on vankka materiaallinen pohjansa, muoto ei ole staattinen ja helposti havaittava kokonaisuus. Sodan muoto nähdään paremminkin eräänlaisena vallitsevana historiallisena trendinä, joka on jatkuvasti kehittymässä kohti seuraavaa olomuotoaan, ja jonka kehitys on limitistä. Sodan muodon kehitys voi olla myös alueellisesti eriytynyttä. Esimerkiksi vuoden 2003 Irakin sota on tulkittu Kiinassa pitkälle “informatisoituneen” toimijan (Yhdysvallat) operaationa lähinnä mekanisoitu-

---

tuspolitiikkaa käsittelevässä julkaisussa ks. s. 55. Turvallisuuspolitiikan käsitettä Kiinassa ei puolestaan juurikaan käytetä.

³³ Kokonaisvaltaisen voiman käsite ja siihen yhdistyvät tutkimusmenetelmät kehittyivät 1980-luvulla. Käsite toistuu niin tutkijoiden kuin poliitikkojenkin puheessa, ja sitä pidetään tieteellisen tarkkana välineenä valtioiden voimasuhteiden arvioimisessa. ks. Huang, Shuofeng (1992) 综合国力论 [“Kokonaisvaltaisen voiman teoria”] Beijing: Zhongguo Shehuikexue Chubanshe.

³⁴ Tutkimuksessa käytetään sodan muodon käsitettä viitattaessa nimenomaan kiinalaiseen keskusteluun sodan kuvasta. Samankaltainen käsite, johon viitataan termeillä “sodan luonne” (характер войны) tai “sodan olemus” (сущность войны) löytyy myös venäläistä ajattelusta ks. Lalu, Petteri (2017) “Vähällä verelläkö? – Näkökohta puna-armeija ja sen kehittäjät tulevan sodan kuvan ’oikein’?”, teoksessa Tynkkynen Vesa (toim.): *Tuleva sota - Ennustamisen sietämätön vaikeus*. Helsinki: Edita. s. 119–147.

³⁵ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 28.

³⁶ Mao, Zedong (1936)

³⁷ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 16–21. Xiao, Tianliang toim. (2020) s. 43. Älyllistyneestä sodasta ks. s. 96–100.

neen tai enintään korkean teknologian muodon mukaisesti operoivaa vastustajaa (Irak) vastaan. Aivan uusimmassa 2020-luvun keskustelussa informatisoituneen muodon nähdään olevan kehitymässä kohti “älyllistymisen” (智能化, *zhìnénghuà*) muotoa. (ks. s. 96–100)

Sodan muodon ja operaatioiden päätyylin lisäksi sotilasstrategian käsitteeseen sisältyy “strateginen pääsuunta” (主要战略方向, *zhǔyào zhànluè fāngxiāng*) ja päävastustaja, jotka määräävät strategian karkean suunnan ja sotilaallisen voiman kehittämisen päätrendit.³⁸ Tämän tutkimuksen ajallisen rajauksen alkupisteestä, 1990-luvun alusta lähtien strateginen pääsuunta on asetettu Kiinan läheisille merialueille ja päävastustajana on pidetty Yhdysvaltoja. Näin ollen myös sotilaallisen voiman rakentamisessa on fokusoiduttu meri- ja ilmavoiman rakentamiseen ja Yhdysvaltain strategian haastamiseen, seuraten sodan muodon historiallista evoluutiota korkeasta teknologiasta kohti informatisoitumista ja älyllistymistä. Pääsuunnan ja päävastustajan lisäksi sotilasstrategialla on myös “toissijaisia strategisia suuntia” (次要战略方向, *cìyào zhànluè fāngxiāng*), jotka on otettava huomioon, mutta jotka eivät määritä strategian päätavoitteita. Tällä hetkellä sotilasstrategian tärkein toissijainen strateginen suunta on Intian vastaisella rajalla.³⁹

Varsinaisen sotilasstrategian alla on vielä puolustushaarojen (军种, *jūnzhǒng*) ja operaatioalueiden (战区, *zhànqū*) strategiat.⁴⁰ Strategisen tason alapuolella on operaatioiden taso. Kiinan Maanpuolustuskorkeakoulun vuonna 2006 julkaiseman *Operaatio-oppi* teoksen määritelmän mukaan operaatiot ovat “peräkkäisistä taisteluista koostuva, keskitetyn yhtymän sotatoimi alueellisen tai kokonaisvaltaisen sotilaallisen tavoitteen saavuttamiseksi”.⁴¹

Kuten mainittua, sota ja siihen varautuminen on vain osa, joskin tärkeä osa sotilasstrategiaa. Kylmän sodan jälkeen vallinneen rauhallisemman jakson myötä Kiinan sotilasstrategian keskeiseksi osaksi on lisätty “muut kuin sotaan liittyvät sotilaalliset aktiviteetit”, jotka pitävät sisällään Kiinan taloudellisten intressien ja niiden laajenemisen turvaamisen, kommunistisen puolueen valta-aseman turvaamisen sekä maailmanrauhan puolustamisen.⁴²

Yllä käsitellyn kokonaisuuden valossa nykypäivän kiinalainen strategiakäsitteistö ei eroa merkittäväällä tavalla kansainvälisessä ja varsinkaan euro-amerikkalaisessa ja venäläisessä keskustelussa käytetystä käsitteistöstä.⁴³ Merkittävimpänä erityispiirteenä

³⁸ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 24.

³⁹ Ks. Wuthnow, Joel (2020) “System overload: Can China’s military be distracted in a war over Taiwan?” *China Strategic Perspectives*. No. 15. Washington, D.C.: National Defense University Press. Kylmän sodan jälkeisellä ajalla keskeinen toissijainen strateginen suunta on sijainnut Kiinan länsiosassa, Intian vastaisella rajalla ja Intian muodostamaan sotilaalliseen uhkaan vastaaminen.

⁴⁰ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 5–8. Puolustushaaratason strategiat ovat Kiinassa suhteellisen uusi ilmiö, sillä valtaosan kansantasavallan historiasta meri- ja ilmavoimat ovat olleet maavoimille alisteisia. Esimerkiksi ilmavoimat on saanut oman puolustushaarakohaisen strategiansa vasta vuonna 2004. Ks. s. 60–61.

⁴¹ “军团为达成战争的局部目的或全局性目的，在统一指挥下进行的由一系列战斗组成的作战行动” Zhang, Yuliang toim. (2006) 战役学 “Operaatio-oppi” Beijing: Guofang daxue chubanshe. s. 17.

⁴² Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 5–8. Nämä “uudet historialliset tehtävät” lisättiin asevoimien tehtäviksi Hu Jintao:n kaudella, ks. alakappale 5.4.

⁴³ Ks. Kukkola, Juha (2022) *Oveluuden lupaus: Asymmetria, epäsuoruus ja ei-sotilaalliset toimenpiteet uuden venäläisen sotataidon kiintopisteinä*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita no. 22.

voidaan huomata kiinalaisen strategiäkäsitteistön kolmesta eri lähteestä (perinteinen ajattelu, marxismi-maolaisuus ja kansainvälinen käsitteistö) kumpuavat käsitteet sekä niiden päälle rakentunut kylmän sodan jälkeinen uudempi käsitteistö, jota edustavat esimerkiksi “kokonaisvaltaisen voiman” ja “informatisoituneen sodan” kaltaiset käsitteet. Lisäksi, vaikka kiinalainen strategiäkäsitteistö on kehittynyt tiiviissä vuoropuhelussa kansainvälisen keskustelun kanssa, on se edelleen myös tietyiltä osin omassa silloissaan, eikä käytä (tai tunne) kaikkia euro-atlanttisia käsitteitä. Esimerkiksi mainittakoon “hybridisota” (混合站, *hūnhé zhàn*), jota käytetään Kiinassa äärimmäisen satunnaisesti lähinnä kuvaamaan Venäjän Ukrainan sodassa käyttämiä keinoja tai niistä länsimaissa käytyä keskustelua. Tästä huolimatta ominaisuuksiltaan ja piirteiltään samankaltainen käsite saattaa silti löytyä kiinalaisesta keskustelusta (esimerkiksi hybridisodan kohdalla rajat ylittävä sota 超限战 tai kansan sota 人民战争), mutta se ei “keskustele” kansainvälisen käsitteistön kanssa.

2.3 Suur- ja sotilasstrategian laatimisen yleiset periaatteet Kiinassa

Vaikka Kiinan kansantasavalta on suhteellisen lyhyen historiansa aikana ehtinyt käydä läpi useita sisäpoliittisia myllerryksiä, on maan virallisessa sotilasstrategisessa ajattelussa ja käsitteistössä selkeää jatkuvuutta. Myös asevoimien asema osana Kiinan poliittisen järjestelmän hierarkiaa sekä sotilasstrategian laatimisen yleiset periaatteet ovat säilyneet yllättävän samanlaisina kansantasavallan perustamisesta lähtien.

Kiinalainen sotilasstrategia esitetään sekä virallisessa, että epävirallisessa keskustelussa kehittyvän osana pitkää historiallista jatkumoa, joka juontaa juurensa kommunistisen puolueen perustamiseen vuonna 1921. Sotilasstrategiaa käsittelevässä keskustelussa toistetaan uusien strategisten periaatteiden rakentuvan aina kerroksittain esimerkiksi maolaisen tai dengiläisen ajattelun ja käsitteistön harteille.⁴⁴ Sotilasstrategiaa on myös kautta kansantasavallan olemassaolon kutsuttu “aktiiviseksi puolustukseksi” (积极防御, *jījī fángyù*), vaikka käsite on ottanut monenlaisia, osin ristiriitaisiakin sisältöjä. Aktiivisen puolustuksen muuttumattomana peruseriaatteena kuitenkin on, että Kiina esitetään aina – jopa ennaltaehkäisevän ensi-iskun tehdessään – sodan puolustavana osapuolena, mutta puolustustaistelua käydään aktiivisesti, offensiivisia toimia hyödyntäen.⁴⁵

Strategisen ajattelun jatkuvuuden taustalla on Kiinan kansantasavallan poliittisen järjestelmän luonne, joka määrittelee vahvasti Kiinan asevoimien ja sotilasstrategian asemaa. Kiinassa valtaa pitää Kiinan kommunistinen puolue. Käytännössä ylintä valtaa pitää puolueen politbyroon pysyväiskomitea, jossa on tällä hetkellä seitsemän jäsentä, ja jonka puheenjohtajana toimii puolueen pääsihteeri Xi Jinping. Pysyväiskomitea tekee kaikki tärkeimmät ulkopolitiikkaa ja sotilasstrategiaa koskevat päätökset, mutta sen lisäksi vaikuttavat erilaiset korkean tason puoluekomiteat, kuten ulkoasiainkomitea (中央外事工作委员会, *zhōngyāng wàishìgōngzuò wēiyuánhui*), kansallisen turvallisuuden komitea (中央国家安全委员会, *zhōngyāng guójiā ānquán wēiyuánhui*) ja ennen

---

. Forrström, Pentti (2019) *Venäjän sotilasstrategia muutoksessa: Tulkintoja Venäjän sotilasstrategian perusteiden kehityksestä Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen*. Maanpuolustuskorkeakoulu Julkaisusarja 1: Tutkimuksia No. 32. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

⁴⁴ Heath, Timothy (2017) “An overview of China’s national military strategy” teoksessa: McReynolds, Joe (Toim.) *China’s evolving military strategy*. Washington, D.C.: The Jamestown Foundation. s. 21–39.

⁴⁵ Xiao, Tianliang toim. (2020) s. 31–33.

kaikkea kommunistisen puolueen keskusotilaskomitea (中央军事委员会, *zhongyong junshi weiyuanhui*), joka toimii asevoimien *de facto* “pääesikuntana”. Kiinan hallitus ja sen alaisuudessa toimivat ministeriöt (kuten ulkoministeriö ja puolustusministeriö) ovat ensisijaisesti toimeenpanevia elimiä, jotka toteuttavat puolueen komiteoissa päättämät linjaukset.⁴⁶

Vaikka kommunistinen puolue pyrkii antamaan itsestään kuvan yhtenäisenä joukkona, tapahtuu vallan kulisseissa jatkuvaa ankaraa valtapeliä. Puolueen sisäiset voimaryhmät ja voimahahmot kamppailevat asemastaan, ja puolueen johtohahmot ovat kaikilla hierarkiatasoilla käytännössä pakotettuja keskittämään valtaa itselleen turvatakseen oman selustansa. Tämän dynamiikan vuoksi varsinkin ensimmäisen kauden puoluejohtajat ovat tyypillisesti heikossa asemassa, mutta asemansa vakiinnuttaneet pääsihteerit pystyvät muovaamaan organisaatorakennetta sekä tärkeimpien komiteoiden koostumusta omaksi edukseen.⁴⁷

Puoluevaltion dynamiikka pätee myös asevoimiin, virallisesti Kansan vapautusarmeijaan (中国人民解放军, *Zhongguo renmin jiefangjun*). Kansan vapautusarmeija, joka perustettiin vuonna 1927 kommunistisen puolueen aseelliseksi siiveksi, on edelleen ensisijaisesti kommunistisen puolueen alaisuudessa toimiva organisaatio. Toisin kuin useimpien maiden puolueettomat ja epäpoliittiset asevoimat, Kansan vapautusarmeija on läpeensä poliittinen organisaatio, joka pitää keskeisenä tehtävänänsä tukea kommunistisen puolueen valta-asemaa. Kansan vapautusarmeijaan kuuluu keskeisenä osana edelleen Neuvostoliitossakin käytössä ollut poliittisten komissaarien (政治委员, *zhengzhi weiyuan*) järjestelmä, jossa poliittiset komissaarit palvelevat upseerien rinnalla ja valvovat joukkoyksiköissä vallitsevaa poliittista ilmapiiriä.⁴⁸

Aika ajoin nousseet keskustelut asevoimien “valtiollistamisesta” (国家化, *guojiahua*) on nopeasti tukahdutettu, sillä asevoimien lipuminen puolueen kontrollin ulkopuolelle ei ole millään lailla puolueen intresseissä.⁴⁹ Neuvostoliiton romahduksen tulkitaan Kiinassa johtuvan merkittävässä määrin siitä, että Neuvostoliiton kommunistinen puolue menetti asevoimien hallinnan ja luottamuksen. Kommunistisen puolueen ja asevoimien suhde on silti osin jännitteinen ja hyvin riippuvainen puoluejohton valta-asemasta ja auktoriteetista asevoimien keskuudessa. Heikommilta johtajilta (kuten Hu Jintaolta), joilla ei ole ollut vahvaa suhdetta asevoimiin, on voitu esimerkiksi pimittää tiedustelutietoja. Toisaalta asevoimiin nähden vahvat johtajat, kuten Xi Jinping, ovat kyenneet aikaansaamaan merkittäviä organisatorisia uudistuksia.⁵⁰

Asevoimien lisäksi kommunistisen puolueen komennossa on useita muita sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden toimijoita, joiden tehtäväkenttä on osin päällekkäinen asevoimien kanssa. Näistä tärkeimpiä ovat siviilitiedustelupalvelut, ulkomaantiedustelusta ja poliittisesta turvallisuudesta vastaava kansallisen turvallisuuden virasto (国家安全部,

⁴⁶ Mattlin, Mikael & Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2022) *Kiinan poliittinen järjestelmä*. Tampere: Vastapaino. s. 85–221. Keskusotilaskomitea on samaan aikaan sekä puolueen että valtion komitea.

⁴⁷ Fewsmith, Joseph (2021) *Rethinking Chinese politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

⁴⁸ Saunders, Phillip C. & Scobell, Andrew (2015) “Introduction: PLA influence on China’s national security policymaking”, teoksessa: Saunders, Phillip C. & Scobell, Andrew toim. *PLA influence on China’s national security policymaking*. Stanford: Stanford University Press. 1–30.

⁴⁹ Ks. esim. *Xinhua Wang* 8.6.2015: “警惕‘军队国家化’的错误思潮” [“Olkaamme varuillamme asevoimien valtiollistamisen väärän ajattelun suhteen”]

⁵⁰ Kommunistisen puolueen ja asevoimien suhteesta ks. Saunders, Phillip C. & Scobell, Andrew toim. (2015)

guojia anquan bu), poliisivoimia ja vastatiedustelua johtava yleisen turvallisuuden virasto (公安部, *gonganbu*) sekä Kiinan poliittisen järjestelmän erikoisuus, Yhteisrintaman työosasto (统一战线工作部, *tongyi zhanxian gongzuobu*). Yhteisrintaman työosasto pyrkii yhdistämään kaikki kommunistiselle puolueelle myötämieliset toimijat puolueen tavoitteiden taakse niin Kiinassa kuin Kiinan ulkopuolellakin, ja on hyvin keskeinen toimija Kiinan kansainvälisellä näyttämöllä suorittamissa vaikuttamisoperaatioista. Kaikkia turvallisuusjärjestelmän elimiä asevoimista tiedustelu- ja vaikuttamisorganisaatioihin yhdistää kommunistinen puolue, ja ne kaikki pyrkivät noudattamaan osin päällekkäisesti ja ristiriitaisesti kommunistisen puolueen laatimaa suurstrategiaa sekä torjumaan puolueen valta-asemaan kohdistuvia monimuotoisia uhkia.⁵¹

Kuten kaikki tärkeimmät päätökset, myös Kiinan suur- ja sotilasstrategiset linjaukset laaditaan kommunistisen puolueen ylimmissä komiteoissa, kuten politbyroon pysyväiskomiteassa, ulkoasiainkomiteassa tai keskussotilaskomiteassa. Kommunistinen puolue käyttää suurstrategiasta käsitettä “kansallinen strategia”, joka koostuu sekä kansallisen turvallisuuden, että kansallisen kehityssuunnitelman komponenteista. Toisin kuin esimerkiksi Yhdysvalloilla, joka julkaisee hallituskausittain Kansallisen turvallisuuden strategian (*National Security Strategy*), Kiinan kansallisesta strategiasta ei ole koskaan julkaistu yhtä koostavaa asiakirjaa.⁵² Kiinan johto kuitenkin avaa kansallista strategiaa erilaisissa virallisissa puheenvuoroissa, kuten kommunistisen puolueen puoluekokosten julkilausumissa ja puoluejohdon esittämässä puheissa.

Puoluejohdon kansallisesta strategiasta esittämät puheenvuorot ovat tyypillisesti varsin epämääräisiä ja ambivalentteja. Suurstrateginen ambivalenttius on herättänyt Kiina-tutkijoiden keskuudessa keskustelua siitä, onko Kiinan johdolla varsinaista suurstrategiaa ollenkaan, vai onko strategia niin sanotusti “emergentti”, eli syntyy ja muovautuu itsestään Kiinan reagoidessa kansainvälisen ympäristön muodostamiin haasteisiin.

Jälkimmäistä kantaa edustavat Lee Jones ja Shahar Hameiri ovat esittäneet, ettei Kiinan ulkopolitiikka ole lainkaan niin keskusjohdettua kuin yleensä oletetaan. Leen ja Hameirin mukaan kommunistisen puolueen johto ei kykene hallitsemaan Kiinan “sirpaloituneen” poliittisen järjestelmän puitteissa operoivia, keskenään kilpailevia toimijoita (esim. ministeriöitä, maakuntahallintoja ja valtionyhtiöitä), jotka ajavat kansainvälisellä näyttämöllä omia intressejään tai vähintään tulkitsevat keskuksen asettamaa strategiaa keskenään ristiriitaisesti.⁵³ Robert Sutterin mukaan Kiina on puolestaan sisäisesti ja yhteiskunnallisesti liian heikko voidakseen ylläpitää systemaattista suurstrategiaa. Kiina ajautuu siten lähinnä reagoimaan tapauskohtaisesti erilaisiin kansainvälisen toimintaympäristön ärsykkeisiin kulloinkin parhaimmaksi näkemällään tavalla, mutta ei tosiasiallisesti seuraa erityistä suunnitelmaa. Steve Tsangin mukaan Kiinan ulkopolitiikkaa ohjaa kansallisen edun tavoittelun sijaan lähinnä kommunistisen puolueen

---

⁵¹ Hyvä ja edelleen pääosin ajantasainen teos Kiinan turvallisuusorganisaatioista ks. Guo, Xuezhi (2012) *China's security state: philosophy, evolution, and politics*. Cambridge: Cambridge University Press

⁵² Kansallinen turvallisuusstrategia on kuitenkin ilmeisesti olemassa, joskaan sitä ei ole julkaistu. ks. Raik, Kristi & Aaltola, Mika & Kallio, Jyrki & Pynnöniemi, Katri (2018) *The security strategies of the US, China, Russia and the EU – Living in different worlds*. FIIA Report No. 56. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.

⁵³ Lee, Jones & Hameiri, Shahar (2021) *Fractured China: How state transformation is shaping China's Rise*. Cambridge: Cambridge University Press. Samantyyllisen argumentin on esittänyt myös esim. Lynch, Ian J. (2020) “The Façade of Chinese Foreign Policy Coherence”, *The Strategy Bridge*.

valta-aseman ja turvallisuuden tavoittelun logiikka, jota Tsang kutsuu “puoluevaltio-realismiksi” (*party-state realism*).⁵⁴

Toisaalta esimerkiksi Rush Doshi on teoksessaan *The Long game* argumentoinut, että Kiinalla on vuosikymmeniä jatkunut ja tarkkaan harkittu suurstrategia Yhdysvaltain valta-aseman kumoamiseksi, jota Kiina on muokannut valtatasapainon kehittyessä sen eduksi. Vielä 1990-luvulla, ollessaan varsin heikossa asemassa, Kiina pyrki lähinnä “tylpistämään” (*blunting*) Yhdysvaltain hegemonista asemaa ja Yhdysvaltain Kiinaan kohdistamia voimankäytön menetelmiä. 2008 talouskriisin jälkeen Kiina siirtyi “rakentamisen” (*building*) vaiheeseen, ja viimeisimmässä 2020-luvulla alkaneessa “laajentumisen” (*expansion*) vaiheessa kilpailu ja Yhdysvaltain haastaminen on muuttunut avoimeksi. Doshin mukaan Kiinan suurstrategia on selkeästi löydettävissä niin Kiinan virallisista puheenvuoroista, kuin Kiinan käytännössä osoittamista toimistakin.⁵⁵

Tämän tutkimuksen lähtöoletus on eräänlainen synteesi molemmista näkökulmista. Sen mukaan Kiinan ulkopoliittikka ja suurstrategia rakentuvat puoluejohdon asettaman strategisen vision ja strategisen käsitteistön ympärille, mutta strategia itsessään on tietoisesti ambivalentti ja jatkuvan muutoksen tilassa.⁵⁶ Kiinan johto siis laatii suurpiirteisiä strategisia linjauksia ja julistaa mahtavia, ambivalenttisesti määriteltyjä toimintaohjelmia (kuten vuonna 2013 käynnistetty Vyö ja tie -aloite), mutta antaa alempien tasojen ja ajan muodostaa varsinaisen strategian. Toimintaa hienosäädetään kansainvälisen ympäristön mukaisesti, mutta toiminnan lopullinen päämäärä on mahdollisesti epäselvä myös puoluejohdolle itselleen.⁵⁷

Kiinan strategian ja toiminnan ytimessä on Steve Tsangin kuvaileman kaltainen lisko-aivomainen pyrkimys puolueen valta-aseman säilyttämiseen. Samaan aikaan Kiina kuitenkin myös pyrkii kasvattamaan omaa elintilaansa ja vaikutusvaltaansa globaalisti, osin itsearvoisesti, osin omaa valta-asemaansa tukeakseen. Strategia ja sen päämäärät eivät ole Doshin kuvailemaan tapaan muuttumattomat ja jo 1990-luvulla kiveen hakatut, vaan kehittyvät vahvassa vuorovaikutuksessa Kiinan ympäristön kanssa. Näkemys vastaa kiinalaisen maailmanpolitiikan tutkijan Yan Xuetongin tulkintaa, jonka mukaan Kiinan johto noudattaa jo Deng Xiaopingin lanseeraamaa “joen ylittämistä pohjan kiviä tunnustellen” (摸着石头过河, *mox̣he shitou guohe*), jossa sisä- ja ulkopoliittikkaa säädetään yrityksen ja erehdyksen kautta, ulkoisen ja sisäisen toimintaympäristön muutoksiin mukautuen.⁵⁸

---

⁵⁴ Sutter, Robert (2020) *Chinese foreign relations: Power and policy of an emerging global force*. Lanham: Rowman & Littlefield. Tsang, Steve (2020) “Party-state realism: A framework for understanding China’s approach to foreign policy”, *Journal of Contemporary China*. Vol. 29. No. 112. s. 304–318.

⁵⁵ Doshi, Rush (2021) *The long game: China’s grand strategy to displace American order*. New York: Oxford University Press.

⁵⁶ Emergoituvasta suustrategiasta, ks. Popescu, Ionut C. (2018) “Grand strategy vs. emergent strategy in the conduct of foreign policy”, *Journal of Strategic Studies*. No. 41. Vol. 3. s. 438–460.

⁵⁷ Alun perin vain Euraasian mantereen kattava Vyö ja tie hanke on sittemmin muokattu kattamaan maantieteellisesti koko planeetan, sen lisäksi esimerkiksi digitaalisen ja terveyden sfäärin. Hankkeen nimikin on muokautunut alkuperäisestä Silkkitien talousvyöhykkeestä Vyö ja tie -hankkeeksi.

⁵⁸ “中国政府遵循邓小平‘摸着石头过河’的做法，总是根据不断变化的国内和国外情况调整政策”。Yan, Xuetong (2021) “新时代外交，中国如何发出自己的声音?” [“Uuden aikakauden diplomatia: Miten Kiina saa äänensä kuuluviin?”] *Guanchazhe*, 15.7.2021.

2.4 Strategian laadinnan muodollinen ketju Kiinassa

Suur- ja sotilasstrategian laatiminen alkaa Kiinan kommunistisen puolueen johdon laatimasta strategisesta arviosta, jossa arvioidaan ennen kaikkea vallitsevan turvallisuusympäristön (安全环境, *anquan huanjing*) kansainvälisen, alueellisen ja Kiinan sisäisen kerroksen asetelmat. Arvio on tyypillisesti raadollisen realistinen ja koostuu puolueen marxismi-leninistisen ajattelun mukaisesti “objektiivisesti todettavista” historiallisista trendeistä ja suurvaltojen voimasuhteista, joihin Kiinan suurstrategian on mukauduttava. Arvioissa keskeistä roolia näyttlee “kokonaisvaltaisen voiman” käsite, joka kehitettiin 1980-luvulla tieteellisesti päteväksi välineeksi arvioida suurvaltojen voimasuhteita ja niiden mahdollista tulevaisuuden kehitystä.⁵⁹

Virallisissa puheenvuoroissa esitetyt turvallisuusympäristön arviot ovat noudattaneet kylmän sodan jälkeisellä ajalla kaavaa, jossa puoluejohto arvioi kansainvälisen tilanteen ja sen merkittävimmät kehityskulut, esittelee Kiinan suurstrategian peruslinjan sekä lopuksi myös ideaalin maailmanjärjestyksen, jota Kiinan ulkopoliittikka tavoittelee. Näiden lisäksi puoluejohto esittelee sarjan ulkopoliittisia työkaluja, joiden avulla Kiina tavoittelee visioimaansa maailmanjärjestyksestä. Kylmän sodan jälkeisellä ajalla ulkopoliittikan peruslinja (ns. rauhanomaisen kehityksen linja) on korostanut Kiinan liittoutumattomuutta, puuttumattomuuspolitiikkaa (不干涉, *non-intervention policy*) ja kansainvälisen taloudellisen yhteistyön tiivistämistä. Kiinan tavoittelemat maailmanjärjestykset, kuten Hu Jintaon “harmoninen maailma” (和谐世界, *hexie shijie*) ja Xi Jinpingin kaudella visioitu “ihmiskunnan kohtalonyhteisö” (人类命运共同体, *renlei mingyun gongtongti*) korostavat valtioiden ja kulttuurien tasa-arvoa ja suvereniteettia ja kritisoivat “hegemonia- ja voimapolitiikkaa”, toisin sanoen Yhdysvaltain johtavaa asemaa kansainvälisessä järjestelmässä.

Kiinan virallinen sotilasstrategia rakentuu aina tämän suurstrategisen arvion ja siitä johdettujen suurstrategisten prioriteettien perustalle. Sotilasstrategian laatii Kiinan kommunistisen puolueen keskusotilaskomitea, jota johtaa puolueen kulloinenkin pääsihteeri apunaan kaksi kenraalitasoista varapuheenjohtajaa. Sotilasstrategian laatimisessa keskusotilaskomitean kenraalikunnalla on normaalioloissa suhteellisen vapaat kädet. Vaikka suurstrategia on ambivalentisti määritelty ja itsestään emergoituva, on sotilasstrategian kohdalla tilanne selkeämpi. Puoluejohto on läpi Kiinan kansantasavallan historian määritellyt asevoimille “sotilasstrategiset ohjenuorat” (军事战略方针, *junshizhanlie fangzhen*), jotka ovat tärkeimmät ja korkeimman tason ohjeet sotilaallisen voiman käytöstä ja kehittämisestä. Kansantasavallan ensimmäinen strateginen ohjenuora “isänmaan puolustus” laadittiin vuonna 1956, minkä jälkeen ohjenuoria on muutettu yhdeksän kertaa kansainvälisen ympäristön muutoksia ja sodankäynnin kehitystä mukailleen.⁶⁰

Sotilasstrategiset ohjenuorat eivät ole julkisia asiakirjoja. Niiden kulloinenkin suurpiirteinen pääsisältö on kuitenkin pääteltävissä kommunistisen puolueen ja keskusotilaskomitean lausunnoista sekä ohjenuoria kommentoivasta epävirallisesta keskustelusta.⁶¹ Ohjenuorat sisältävät käsityksen strategisesta pääsuunnasta ja päävastustajasta sekä virallisen näkemyksen vallitsevasta “sodan muodosta” ja operaatioiden päätyy-

⁵⁹ Xiao, Tianliang toim. (2020) s. 39–52. Kokonaisvaltaisen voiman käsitteestä ks. Huang, Shuofeng (1992)

⁶⁰ ks. Fravel (2019) s. 27–38. Heath, Timothy (2017)

⁶¹ Heath, Timothy (2017)

listä. Näiden elementtien pohjalta strategiset ohjenuorat määräävät asevoiman kehittämisen pääsuunnan sekä varsinaisen operatiivisen doktriinin, jonka mukaan asevoimien tulee taistella ja jota tulee harjoitella.

Kuten todettua, tutkitulla kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella strateginen pääsuunta on sijainnut itäisillä merialueilla ja päävastustajana on nähty Yhdysvallat. Sotilasstrategisia ohjenuoria on muutettu kolmesti (1993, 2003, 2014 ja 2019), mutta vuoden 1993 jälkeiset muutokset ovat olleet lähinnä sodan muotoon liittyviä hienosäätöjä. Sodan muoto on strategisten ohjenuorien mukaan kehittynyt tänä aikana “korkean teknologian olosuhteiden sodasta” (高技术, *gaojishu*) “informatisoituneeksi sodaksi” (信息化, *xinxihua*), jonka arvellaan aivan uusimmassa 2020-luvun keskustelussa kehittyvän kohti “älyllistynyttä” (智能化, *zhinenghua*) sotaa. Sodan muotoon liittyvien hienosäätöjen lisäksi uudemmat strategiset ohjenuorat (2014) ovat määränneet asevoimille uusia, ei suoraan sotaan liittyviä tehtäviä, kuten “kaukaisten merien turvaaminen” (远海护卫, *yuanhai huwei*) ja maailmanrauhan turvaaminen.

2.5 Kiinan sotilasstrategian ydintehtävät 2020-luvulla

Vaikka kiinalainen sotilasstrategian käsite on laajentunut sodan ulkopuolisiin tehtäviin, on Kiinan sotilasstrategian ydintehtävänä Kiinan alueellisen suvereniteetin turvaaminen ja tätä suvereniteettia uhkaavaan sotaan valmistautuminen. Kiina laskee suvereniteettinsa piiriin *de facto* hallitsemansa alueen lisäksi myös Taiwanin ja Etelä- ja Itä-Kiinan merellä sijaitsevat kiistellyt saariryhmät sekä Intian kanssa kiistellyt maa-alueet Aksai Chinissä ja Arunachal Pradeshissa. Näistä kiistellyistä alueista tärkein, ja Kiinan sotilasstrategista ajattelua eniten ohjaava haaste on Taiwanin yhdistäminen osaksi kansantasavaltaa.⁶²

Taiwanin ongelma juontaa juurensa Kiinan sisällissotaan (1927–1949), jonka seurauksena Kiinan kommunistinen puolue otti vallan Manner-Kiinassa, mutta Kiinan tasavallan alkuperäinen Kuomintang-puolueen johtama hallitus pakeni Taiwanin saarelle. Kiinan sisällissota ei siten koskaan varsinaisesti päättynyt, ja Taiwanin tasavaltalaishallitus haastaa pelkällä olemassaolollaan kommunistisen puolueen legitimitettiin. Toiseksi Taiwanilla on merkittävä geostrateginen asema osana Yhdysvaltain jo 1950-luvulla Itä-Aasiaan visioimaa, Japanista Filippiineille ja Indonesiaan ulottuvaa suurstrategista “ensimmäistä saariketjua” (*first island chain*), joka rajoittaa Kiinan pääsyä lähimeriensä ulkopuolelle. Kolmantena ja kaikkein tuoreimpana tekijänä esiin on nostettu Taiwanin merkitys puolijohteiden valmistajana. Xi Jinpingin hallinnon on arveltu päättäneen, että Taiwanin ongelma tulisi ratkaista tavalla tai toisella ennen Kiinan kansantasavallan 100-vuotispäivää vuonna 2049.⁶³

Taiwanin liittämisessä kansantasavaltaan muodostaa keskeisen haasteen Yhdysvallat, jolla on Taiwanin kanssa epämääräinen puolustus sopimus. Vaikka Yhdysvallat ei tunnusta Taiwanin hallitusta eikä pyri edistämään Taiwanin itsenäisyyttä, on sillä vuonna

---

⁶² Vuoden 2013 *Strategian tiede* listaa Kiinan potentiaaliset sodat ja pitää Taiwanin itsenäisyydestä seurannutta konfliktia todennäköisimpänä ja siten myös Kiinan sotilaallisen varautumisen päätehtävänä. Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 100.

⁶³ Mattlin, Mikael & Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2022) s. 308–313. Brazil, Matthew (2021) *The prize: Why Taiwan and its place in the global semiconductor supply chain matter to the United States*. Washington, D.C.: The Jamestown Foundation.

1979 Yhdysvaltain Kongressissa säädetyin Taiwan Relations Actin mukaan velvollisuus tulee tukea Taiwanin demokraattisen järjestelmän jatkuvuutta kaikin mahdollisin keinoin. Keinovalikoima sisältää myös sotilaallisen tuen, mutta varsinaisia, esimerkiksi Naton 5. artiklaan rinnastettavia turvatakuita se ei pidä sisällään. Yhdysvaltain Taiwanin politiikkaa onkin kutsuttu “strategiseksi epämääräisyydeksi” (*strategic ambiguity*), jolla on kuitenkin juuri epämääräisyytensä vuoksi nähty suurta pelotearvoa.⁶⁴

Kuva 1. Kiinan turvallisuusympäristö.⁶⁵

Pelotetta vahvistaa Yhdysvaltojen edelleen merkittävä sotilaallinen läsnäolo Itä-Aasiassa. Yhdysvaltain tärkeimpiin sotilastukikohtiin alueella lukeutuu Kadenan lentotukikohta Japanin Okinawalla, seitsemännen laivaston tukikohta Japanin Yokosukassa, Camp Humphreys Etelä-Koreassa sekä Andersenin tukikohta Guamin saarella. Kokonaisuudessaan Yhdysvaltain Intian-Tyynen valtameren sotatoimialueelle (United States Indo-Pacific Command, USINDOPACOM) on sijoitettu yli 375,000 sotilas- ja siviilihenkilöä.⁶⁶ Sotilaallisen läsnäolonsa lisäksi Yhdysvalloilla on Itä-Aasiassa vahva liittolaisten ja kumppaneiden verkosto, jonka selkärangan muodostavat puolustussojimat Etelä-Korean, Japanin, Australian ja Filippiinien kanssa.⁶⁷ Yhdysvallat kykenee sekä alueelle sijoitetuilla joukoillaan, että liittolaistensa avustuksella eristämään

⁶⁴ Lain mukaan Yhdysvaltojen tulee: “to provide Taiwan with arms of a defensive character [...] to maintain the capacity of the United States to resist any resort to force or other forms of coercion that would jeopardize the security, or the social or economic system, of the people on Taiwan” ks. Clarke, Michael & Sussex, Matthew (2021) “Why ‘strategic ambiguity’ trumps ‘strategic clarity’ on Taiwan”, *Royal United Services Institute*.

⁶⁵ Kartan tietojen lähde: *Annual Report to Congress: Military Power of the People’s Republic of China, 2008*. s. 25. Piirros: Samuel Ahosola.

⁶⁶ United States Indo-Pacific Command verkkosivut.

⁶⁷ Simón, Luis & Lanoszka, Alexander & Meijer, Hugo (2021) “Nodal defence: the changing structure of U.S. alliance systems in Europe and East Asia”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 44. No. 3. s. 360–388.

Kiinan ensimmäisen saariketjun taakse sekä valvomaan saariketjun läpäiseviä kriittisiä salmia (mm. Luzonin ja Miyakon salmia).⁶⁸

Taiwanin yhdistämissodan ei uskota näistä syistä Kiinassa rajoittuvan vain Kiinan ja Taiwanin väliseksi yhteenotoksi, vaan Kiina on joutunut varautumaan laajempaan konfliktiin Yhdysvaltain kanssa. Kiinan sotilasstrategiaa on kansainvälisissä arvioissa luonnehdittu vastainterventio- (*counter intervention*) tai A2/AD (*anti-access/area denial*) -strategiaksi, jolla Kiina pyrkii estämään Yhdysvaltain väliintulon, mikäli jokin alueellisista konflikteista (erityisesti Taiwanin konflikti) eskaloituisi sodaksi ja vetäisi Yhdysvallat alueelle.⁶⁹ Kiinalaiset sotilaslähteet eivät käytä kumpaakaan termiä, mutta Kiinan sotilasstrategian ja kalustohankintojen on tulkittu käytännössä noudattavan niiden henkeä.⁷⁰ Taiwanin konfliktin eskaloituessa Kiinan päätehtävänä olisi siis tuhota Yhdysvaltain Itä-Aasian ja Tyynelle valtamerelle sotilastukikohtiin sijoitetut joukot, sekä estää Yhdysvaltain laivasto-osastojen, erityisesti lentotukialusikuryhmien saapuminen Taiwanin salmelle. Kiina kutsuu itse lähestymistapaansa “eteen työnnetyksi puolustukseksi” (前沿防卫, *qianyan fangwei*), jossa puolustusvyöhykkeet laajenevat pitkälle Kiinan aluevesien ulkopuolelle, käytännössä vähintään ensimmäiselle saariketjulle saakka, ja jossa pyritään iskemään vastustajaan strategisella ensi-iskulla jo sen mobiilisaatiovaiheessa.⁷¹

Vaikka strategian kova ydin (vastaaminen Yhdysvaltain muodostamaan sotilaalliseen uhkaan) on säilynyt samankaltaisena vuodesta 1993 lähtien, voidaan tutkimuksen tarkastelemalla aikavälillä havaita myös strategian selkeää evoluutiota. Tutkimuksessa tätä evoluutiota on tarkasteltu kolmen kehitysvaiheen: havahtumisen, kypsymisen ja aikuistumisen vaiheiden kautta. Evoluution myötä sotilasstrategian piiriin lasketut ilmiöt ja toimintaympäristöt ovat laajentuneet 1990-luvun alueelliseen sotaan varautumisesta sekä maantieteellisesti kaukaisten merien turvaamiseen (uusimpana esimerkiksi arktinen alue) että myös uusiin toimintaympäristöihin (avaruus, kyber) ja toimintatapoihin, kuten laaja-alaiseen vaikuttamiseen. Kuten luvussa 7 pohditaan, seuraavana kehitysvaiheena voi olla Yhdysvaltojen avoimempi sotilaallinen haastaminen.

Ydinasestrategia muodostaa poikkeuksen konventionaalisen sotilasstrategian kehityksen kanssa. Kiinan ydinasestrategia on Kiinan ensimmäisestä ydinasekoikeesta (1964) lähtien yksinomaan poliittisen johdon käsissä ja käytännössä irrallaan konventionaalista sotilasstrategiasta. Kiina on ylläpitänyt “minipelotetta” pienellä, lähinnä mantereelle sijoitetulla strategisten ydinaseiden arsenaalilla, ja vannonut toistuvasti, ettei missään tilanteessa käytä tai uhkaa ydinaseella ensin.⁷² Mikäli Kiina joutuisi ydiniskun kohteeksi vetäytyisivät ydinjoukot luolastoihin yhdistämään erillään pidetyt ydinkärjet

---

⁶⁸ Yoshihara, Toshi (2012) “China’s vision of its seascape: The first island chain and Chinese seapower”, *Asian Politics & Policy*. Vol. 4. No. 3. s. 293–314.

⁶⁹ Biddle, Stephen & Oelrich, Ivan (2016) “Future warfare in the Western Pacific: Chinese antiaccess/area denial, U.S. AirSea Battle, and Command of the Commons in East Asia”, *International Security*. Vol. 41. No. 1. s. 7–48. Vänskä, Ville (2021) *Nykyaikainen merisodankäynti*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimuslustoista no. 10. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. s. 85–90.

⁷⁰ Fravel, Taylor. M. & Twomey, Christopher P. (2015) “Projecting strategy: The myth of Chinese counter-intervention”, *The Washington Quarterly*. Vol. 37. No. 4. s. 71–187.

⁷¹ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 104–110.

⁷² Erinomainen artikkelikokoelma Kiinan ydinasestrategiasta ks. Li, Bin & Tong, Zhao toim. (2016) *Understanding Chinese nuclear thinking*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace. s. 19–49. Ks. myös Toivanen, Milla (2022)

ja ohjukset toisiinsa, ja tekisivät vastaiskun kenties jopa päivien viiveellä.⁷³ Ydinasestrategia on pysynyt vakaana myös tutkitun kylmän sodan jälkeisen aikakauden, joskin aivan viime vuosina merkkejä on ilmaantunut myös ydinasestrategian mahdollisesta muutoksesta. (ks. alaluku 7.3.). Ydinasestrategian irrallisuuden vuosi tutkimus käsittelee ydinasestrategiaa vain siltä osin, kuin ydinasestrategian käsitteistössä tai ydinteknologiassa on tapahtunut merkittäviä muutoksia.

---

⁷³ ks. Logan, David. C. (2019) “Making sense of China’s missile forces”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 393–435.

HISTORIALLINEN TAUSTA: IMPERIUMIN PERINTÖ JA MODERNIN KIINAN SOTILASSTRATEGINEN AJATTELU

Vaikka nykypäivän Kiinan kansantasavalta voi marxisti-leninistisine oppeineen vaikuttaa irtautuneen Kiinan kulttuurista ja historiasta, on se monessa kohdin perinyt vuosituhansia vallinneen Kiinan keisarikunnan geopolittisen sekä suur- ja sotilasstrategisen perinnön. Kiinalainen sivilisaatio syntyi ja kehittyi suurten jokien muodostamalla, laajalla ja hedelmällisellä tasankoalueella, jota rajaa jokaisessa ilman-suunnassa merkittävä maantieteellinen este: lännessä vuoristo, pohjoisessa autiomaata, idässä ja etelässä meri. Tässä ympäristössä Kiinan hallitsijoiden ikuisena päänaivana on ollut kaksi keskeistä haastetta: valtakunnan yhtenäisyyden ja vakauden ylläpitäminen ja sen suojeleminen ulkoisilta ”barbaarisilta” uhkaajilta.

Myös nykypäivän Kiina painii hyvin samankaltaisten, ikuisten ongelmien parissa. Kansantasavallalla on maarajaa 14 valtion kanssa, joista kolme (Pohjois-Korea, Intia ja Venäjä) on ydinasevaltiota, ja se kokee edeltäjiensä lailla merellisen suunnan uhkaavana. Ja samaan tapaan kuin keisarilliset dynastiat, myös kommunistisen puolueen johtama Kiina kamppailee legitimitä asemastaan Kiinan yhdistäjänä lukemattomia irtautumaan pyrkiviä separatistisia liikkeitä vastaan.

Vaikka Kiinan virallinen historiankirjoitus esittää vuosituhansia yhtenäisesti jatkuneena Kiinan keisarikuntana, on Kiinaa hyödyllisempää tarkastella Euroopan kaltaisena, kulttuurisesti ja maantieteellisesti monimuotoisena alueena, jonka sisällä on sijainnut lukemattomia erilaisia valtioita, joita ovat hallinneet lukemattomat erilaiset kulttuurit ja etniset ryhmät.⁷⁴ Kuvaavasti keisariajan kiinalaiset eivät itsekään puhuneet nykytermein Kiinan valtiosta, vaan katsoivat Kiinan alueen edustavan koko ”taivaan alista maailmaa” (天下, *tianxia*), jonka keskellä keisarillinen dynastia edusti sivistyksen korkeinta tasoa. Tämän sivilisaation ”kiinalaisuus” ei ollut suoraan sidottu rotuun tai etnisyyteen, vaan kulttuurisiin ideoihin: kuka tahansa, joka hyväksyi ja ymmärsi kiinalaisen sivistyksen ydinasiat (kuten kirjakielen ja kungfutselaisen ajattelun), saattoi olla kiinalainen.⁷⁵ Keskeinen ero eurooppalaiseen kristikuntaan, joka oli poliittisesti hajanainen, mutta kulttuurisesti kristinuskon ja kreikkalais-roomalaisen ajattelun yhdistämä, oli se, että Kiinan keisarilliset dynastiat onnistuivat toistuvasti yhdistämään suuren osan tasankoalueesta keskusjohdetuksi valtioksi.

Toisaalta myös Kiina on toistuvasti hajonnut Euroopan tapaan keskenään kilpaileviin taisteleviin valtioihin. Kiinan virallisessa, niin keisarillisessa kuin modernissakin historiankirjoituksessa hajaannuksen aikoja pidetään kaoottisina (亂, *luan*) anomalioina, mutta tosiasiallisesti erilaisia hajaannuksen jaksoja on jopa yhtenäisyyden jaksoja enem-

⁷⁴ Wang, Fei-Ling (2017) *The China order: Centralia, world empire, and the nature of Chinese power*. Albany: State University of New York Press. s. 11–18. Wang esittää, että Kiinan sijaan tulisi puhua yhtenäisesti jatkuneen Kiinan imperiumin sijaan ”keskustan” (*centralia*) sosiopoliittisesta alueesta, jota useat eri toimijat ovat hallinneet.

⁷⁵ Puranen, Matti (2020) *Warring states and harmonized nations: Tianxia theory as a world political argument*. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. s. 48–62. Kiinan nimi kiinaksi (中国, *Zhongguo*, ”keskustan valtakunta”) sisältää edelleen konnotaatioita sijaitsemisesta maailman poliittisessa ja kulttuurisessa keskuksessa.

män.⁷⁶ Kammoksutut hajaannuksen jaksot ovat myös olleet älyllisen ja varsinkin sotilasstrategisen kehityksen kannalta merkittäviä, ja esimerkiksi sotataidon niin sanotusta seitsemästä klassikosta kuusi on kirjoitettu legendaarisella “taistelevien valtioiden aikakaudella” (n. 475–221 eaa.).⁷⁷

Viimeisimpänä hajaannuksen jaksona voidaan nähdä Kiinan tasavallan vuodet 1911–1949, joiden aikana Kiina oli tosiasiaa jakaantunut kilpaileviin poliittisiin yksiköihin: erilaisiin sotaherrojen aluehallintoihin, etnisten vähemmistöjen perustamiin valtioihin (esim. Tiibetissä ja Xinjiangissa) sekä kansallispuolueen ja kommunistisen puolueen hallitsemiin alueisiin. Kaikki hajaannuksen jaksot ovat päättyneet vähintään Kiinan tasangoilla sijaitsevien ydinalueiden yhdistämiseen, ja tämän yhtenäisyyden ylläpito ja vaaliminen on ollut Kiinan hallitsijoiden keskeisimpiä tehtäviä.

Kiinan ydinalueilla sijainnutta maanviljelyskulttuuria ovat läpi historian uhanneet liikkuva elämäntapaa harjoittaneet paimentolaiskulttuurit, joita pidettiin barbaarisina. Kiinalaisen sivilisaation suhde barbaareihin on ollut aina hyvin jännitteinen. Toisinaan paimentolaiskulttuurien muodostamaa uhkaa on pyritty torjumaan hyökkäävällä ja aggressiivisella ulkopolitiikalla, toisinaan puolustuksellisella ja lepyttelevällä linjalla. Kiinan keisarikuntien hallitsema alue on toisinaan laajentunut ja pyrkinyt työntämään sotilaallista voimaa kauas rajamaille barbaarien uhkan ehkäisemiseksi, mutta toisinaan puolestaan supistunut ja pyrkinyt eristäytymään ulkomaailmasta Kiinan muurin kaltaisten linnoitusten taakse.

Nykypäivän kansantasavallan ankaran etnisen politiikan Tiibetissä ja Xinjiangissa voi nähdä osana samaa historiallista jatkumoa, jossa barbaarillisten kansojen uhkaa sivistyneelle tasankoalueelle pyritään torjumaan. Historiallisesti jatkuva reagoiminen läntisten ja pohjoisten alueiden muodostamaan uhkaan on suuressa määrin sitonut Kiinan kädet merellisemmältä geostrategiselta orientaatiolta. Suuntautuminen merelle on ollut Kiinan historiassa satunnaista, ja meri on nähty ennemmin uhkien ja vaarojen lähteenä, jonne taloudellisesti omavaraisen Kiinan ei ole ylipäätään tarvinnut laajentua.⁷⁸

Maantieteellisten perustekijöiden, yhtenäisyyden ja mantereellisten uhkaajien ohessa nykypäivän kansantasavalta on perinyt myös keisarillisen Kiinan rikkaan ja monimuotoisen älyllisen kulttuurin perinnön. Kiinan virallinen valtioideologia, kungfutselaisuus, on aina suhtautunut halveksuvasti väkivallan käyttöön. Kungfutselaisessa ajattelussa Kiina nähtiin koko taivaan alisen maailman keskuksena, sen sivistyksellisenä ja moraalisenä johtajana. Kungfutselaisen ajattelun valossa valtiota tulisi hallita oikeamielisesti ja barbaarit pitäisi rauhoittaa asevoiman sijaan moraalisisella ylivoimaisuudella.⁷⁹ Kungfutselaisen pasifismin rinnalla on kuitenkin aina kulkenut *machiavellilaiseksi* tulkittu legalistinen traditio, joka on painottanut rangaistusten ja palkkioiden roolia sekä hallitsijan oikeutta kaikkiin keinoihin valta-asemansa lujittamiseksi. Kol-

---

⁷⁶ Kallio, Jyrki (2011) “Tradition in Chinese politics: The Party-state’s reinvention of the past and the critical response from public intellectuals”, *FIIA Report 27*. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti. Kallion arvion mukaan Kiinan ydinalue on tosiasiaa ollut yhtenäinen vain n. 52 % keisarillisen Kiinan historiasta.

⁷⁷ Nojonen, Matti (2009) *Jymäyttämisen taito: Strategiaoppeja muinaisesta Kiinasta*. Helsinki: Gaudeamus.

⁷⁸ Ks. esim. Schottenhammer, Angela (2018) “China’s rise and retreat as a maritime power”, teoksessa: Antony, Robert J. & Schottenhammer, Angela (toim.) *Beyond the silk roads: New discourses on China’s role in East Asian maritime history*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag. s. 189–211.

⁷⁹ Kungfutselaisuudesta ks. Kallio, Jyrki (2014) *Mestari Kongin keskustelut: Kungfutselaisuuden ydinolemus*. Helsinki: Gaudeamus.

manneksi, kungfutselaisuuden vahvasta asemasta huolimatta, kiinalaiseen ajatteluun on vaikuttanut viimeistään Sunzista (perinteisesti 544–496 eaa.) alkanut vahva strateginen ja sotataidollinen suuntaus, joka on rakentunut ennen kaikkea harhaanjohtamisen soveltamiselle. Ihanteena strategiakirjallisuudessa on ollut “valtion valtaaminen ilman taistelua”, “jymäyttämisen” ja “epäsuorien keinojen” – erityisesti psykologisen sodankäynnin – käyttäminen suoran voiman sijaan.⁸⁰

Kiinan perinteinen strateginen kulttuuri (ja siten myös Nyky-Kiinan strateginen kulttuuri) yksinkertaistetaan usein puolustukselliseksi ja passiiviseksi, toimiltaan hämääväksi ja epäsuoraksi kulttuuriksi. Alastair Iain Johnstonin mukaan kiinalainen strateginen kulttuuri nähdään tämän vuoksi usein vastakohtana länsimaiselle, suoraan voimaan ja teknologiseen etulyöntiasemaan tukeutuvalla strategiselle kulttuurille. Johnston korostaa puheen ja käytännön välistä eroa: vaikka kiinalaisessa kirjallisuudessa korostuu kungfutselainen pasifismi ja strategisten ajattelijoiden juonitteleva suoran sodankäynnin välttäminen on Kiinan keisarikunta ollut käytännössä lähes koko historiansa jatkuvasti sodassa, ja myös brutaalit offensiivit ovat aina kuuluneet olennaisena osana kiinalaiseen sotataitoon.⁸¹

Käytännössä niin muinaisen kuin nykypäivän Kiinankaan strategista ajattelua tai strategista kulttuuria ei siten tulisi typistää yhteen ajattelu- tai toimintalinjaan, vaan Kiinan strategisen ajattelun voi katsoa aina pitäneen sisällään monenlaisia erilaisia ja usein ristiriitaisiakin elementtejä, jotka ovat korostuneet eri aikakausina ja eri tilanteissa. Konfutselainen ylevä pasifistinen puhe on voinut legitimoida brutaleja hyökkäyksellisiä sotia, joissa ei ole kuitenkaan unohdettu Sunzin harhaanjohtamista ja epäsuorien menetelmien hyödyntämistä.

Rinnakkaisten ajattelutraditioiden ja elementtien olemassaolo pätee edelleen myös Nyky-Kiinaan: Xi Jinping puhuu kungfutselaista rauhan, harmonian ja yhteistyön kieltä samalla kun Kiinan raja-alueiden vähemmistökansoja (uiguureja, tiibetiläisiä ja mongoleja) alistetaan äärimmäisellä väkivallalla. Samaan tapaan Kiinan johto puhuu kansainvälisellä areenalla rauhan ja puuttumattomuuspolitiikan nimeen maan kasvatessa puolustusmenoja nopeaa tahtia ja käytännössä puuttuessa toisten valtioiden sisäisiin asioihin moninaisin hämäräperäisin vaikuttajaverkostoin.

3.1 Moderni Kiina, sota ja strategia

Modernin Kiinan katsotaan alkaneen viimeisen keisarillisen dynastian, Qing-dynastian (1644–1911) yhteentörmäyksestä länsimaisten suurvaltojen kanssa. Historiallisena käännekohtana toimivat Oopium-sodat (1839–1842 ja 1856–1860), joissa Iso-Britannia ja muut suurvallat murskasivat teknologisesti ylivoimasilla armeijoillaan Qingin vanhentuneet asevoimat ja kolonisoivat pieniä alueita Kiinasta. Oopium-sodista alkanutta aikakautta kutsutaan Nyky-Kiinan virallisessa historiassa “nöyryytysten vuosisadaksi” (百年国耻, *bainian guochi*), jonka aikana imperialistiset suurvallat pakottivat Kiinan allekirjoittamaan epätasa-arvoisia sopimuksia ja luovuttamaan kaupunkiaan (mm.

⁸⁰ Nojonen, Matti (2009) Puranen, Matti (2015) “Herrasmiehistä häikäilemättömiin hämähäiden mestareihin: Sota ja politiikka muinaisessa Kiinassa”, *Tiede ja ase*. No. 73. s. 193–215.

⁸¹ Johnston, Alastair Iain (1995) *Cultural realism: Strategic culture and grand strategy in Chinese history*. Princeton: Princeton University Press. Dickley, Lauren (2017) “Wei qi or won’t Xi: The siren call of Chinese strategic culture”, *Strategy Bridge*.

Hongkong ja Shanghai) ulkovaltojen käyttöön.⁸² Nöyryytysten vuosisata on käsite, jolla yhä tänäkin päivänä perustellaan Kiinan ulko- ja puolustuspolitiikkaa: Kiinan ei koskaan toiste tule ajautua vastaavaan tilanteeseen, jossa se ei kykene puolustautumaan ja ajautuu ulkomaisten voimien nöyryyttämäksi.

Vaikka imperialististen suurvaltojen paine pakotti Kiinaa uudistumaan, ei konservatiivinen Qing-dynastia kyennyt sopeutumaan ympäröivään todellisuuteen, vaan keisarikunta romahti syksyllä 1911. Keisarikunnan raunioille vuonna 1912 perustettu Kiinan tasavalta peri itselleen keisarikunnan laajat aluevaatimukset ja katsoi siten edelleen esimerkiksi Tiibetin, nykyisen Xinjiangin alueen ja Mongolian kuuluvan oman suvereni-teettinsä piiriin. Tasavalta hajosi pian perustamisensa jälkeen “sotaherrojen kautena” tunnettuun hajaannukseen alueellisten voimaryhmien noustua valtaan eri puolilla maata, eikä sillä ollut mahdollisuuksia pitää alueellisista vaateistaan kiinni. Entisen imperiumin alueet, kuten Mongolia ja Tiibet, pyrkivät irti keskusvallan alaisuudesta ympäröivien suurvaltojen hyödyntäessä Kiinan heikkoutta omien alueellisten tavoitteidensa ajamiseen.⁸³

Hajaannuksen aikana vuonna 1921 perustettu Kiinan kommunistinen puolue muodostui yhdeksi valtaryhmäksi muiden joukkoon ja ajautui sisällissotaan maan yhdistäneen kansallispuolueen, *Kuomintangin* (国民党) kanssa vuonna 1927. Japani, joka oli jo aiemmin pyrkinyt laajentumaan Kiinan alueelle, hyökkäsi Kiinaan vuonna 1937.⁸⁴ Sisällissodan ja Japanin vastaisen sodan aikana Mao Zedong kohosi kommunistisen puolueen ja sen tuolloin vielä Puna-armeijana tunnettujen asevoimien johtoon. Yli kahden vuosikymmenen jatkunut konfliktien aika tunnetaan kommunistisen puolueen virallisessa historiassa legendaarisena aikana, jolloin puolue taisteli urhoollisesti sekä sisäisiä että ulkoisia vihollisia vastaan ja suoritti “pitkän marssin” kaltaisia urotoita.

Konfliktin aikana Maon sotilasstrategiset ajatukset muhivat ja kehittyivät muodostaakseen myöhemmin älyllisen pohjan Kiinan kansantasavallan strategiselle ajattelulle. Mao esitteli Japania vastaan käydyn sodan strategiaa luoteis-Kiinassa sijainneessa Yan’anin tukikohdassa pidetyillä luennoilla, jotka koottiin myöhemmin klassikkoasemaan nousseiksi teoksiksi *Pitkittyneestä sodankäynnistä* ja *Ongelmia Kiinan vallankumouksellisen sodan strategiassa*. Teoksissa Mao loi pohjan monille sotilasstrategisille käsitteille (myös strategian käsitteelle itselleen), joihin edelleen viitataan kiinalaisessa sotilasstrategisessä keskustelussa vähintään symbolisesti. Maon ajatusten ytimessä on vahva marxilainen pohjavire, jonka mukaan sodassa on tunnustettava materiaaliset tosiasiat ja luovuttava sekä optimistisista että pessimistisistä harhoista.⁸⁵ Marxilaisuuden lisäksi Mao oli kuitenkin kiinnostunut myös Kiinan perinteisen strategiakoulukunnan ajattelusta sekä Carl von Clausewitzin ajatuksista sodan ja politiikan väliseen yhteyteen liittyen.⁸⁶

Pian Japanin invaasion jälkeen laaditussa *Pitkittyneessä sodankäynnissä* Maon tilannearvio lähti liikkeelle Kiinan ja kommunistisen puolueen heikommasta asemasta, jonka vuoksi sodan nopea ratkaisu (速战, 速决, *suzhan, sujue*) ei tullut kysymykseen. Voima-

---

⁸² Wang, Fei-ling (2017) s. 135–158.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Japanin sodasta ks. Mitter, Rana (2014) *China’s war with Japan 1937–1945: The struggle for survival*. London: Penguin books.

⁸⁵ Mao, Zedong (1938) 论持久战 [“Pitkittyneestä sodankäynnistä”]. Mao, Zedong (1936)

⁸⁶ Nojonen, Matti (2009) s. 27–35.

suhteet Kiinan ja Japanin välillä kumpusivat kiistämättömistä materiaalisista tosiasioista, eikä niitä voinut kumota nopeasti päälle. Toisaalta juuri samoista materiaalisista ja “objektiivisista” laskelmistaan Mao ennusti myös sodan lopputuloksen, jonka mukaan Japanin tuho ja Kiinan voitto olivat väistämättömät.⁸⁷

Onnistuakseen Kiinan tulisi käydä pitkää puolustuksellista uuvutusotaa ja syödä taiseasti vastustajan voimavaroja, jotta voimasuhde saavuttaisi ensin tasapainotilan ja lopulta keikahtaisi Kiinan puolelle. Vasta tämän käännekohdan jälkeen voitaisiin siirtyä hyökkäävään strategiaan ja ajaa vihollinen pois maasta. Tavoitteen saavuttamiseksi kaikki yhteiskunnan resurssit tulisi mobilisoida “yhteisrintamaksi” (统一战线, *tongyi zhanxian*), joka kävisi kokonaisvaltaista “kansan sota” (人民战争, *renmin zhanzheng*) miehittäjiä vastaan.⁸⁸

Mao kutsui strategiaansa “aktiiviseksi puolustukseksi” (积极防御, *jiqifangyu*), jossa vastustajaa iskettiin vasta sen tehtyä ensin itse aloitteen (后发制人, *houfazhiren*). Aktiiviseen puolustukseen kului kuitenkin keskeisenä osana hyökkäyksellinen komponentti, jota ilman riskinä olisi ajautua “passiiviseen puolustukseen” (消极防御, *xiaojifangyu*). Vain tuhoisilla ja offensiivisilla taisteluilla voitaisiin kuluttaa vastustajan voimavaroja ja siten edistää Kiinan ja Japanin välisen strategisen voimasuhteen kehittymistä kohti tasapainon ja Kiinan ylivoiman tilaa. Operaatiotasolla Mao esitteli aktiivisen puolustuksen perustuvan kolmeen erilaiseen komponenttiin: sissisotaan (游击战, *youjizhan*), liikesotaan (运动战, *yundongzhan*) ja paikallaan olevaan sotaan (阵地战, *zhendizhan*). Kolmea operatiotyyppeä tulisi soveltaa aktiivisessa puolustuksessa rinnakkain kulloisenkin tilanteen edellyttämällä tavalla.⁸⁹

Japani kukistui lopulta Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton tuella vuonna 1945, mutta pääroolia voitossa näyttelivät Tšiang Kai-šekin johtaman Kiinan tasavallan asevoimat. Maon johtamien kommunistien osuus oli huomattavasti pienempi kuin virallisessa historiankirjoituksessa annetaan ymmärtää, sillä tosiasiasa kommunistit välttelivät taisteluita japanilaisten kanssa aivan sodan loppuhetkiin saakka. Joka tapauksessa sisällissota kommunistien ja kansallispuolueen välillä alkoi uudelleen pian Japanin antautumisen jälkeen vuonna 1945. Vastoin kaikkia odotuksia kommunistit onnistuivat kukistamaan demoralisoituneen tasavaltalaisarmeijan ja valtaamaan koko Manner-Kiinan itselleen. Lokakuussa 1949 kommunistinen puolue perusti valtaamilleen alueille Kiinan kansantasavallan. Tšiang Kai-šekin johtaman tasavallan hallitus pakeni Taiwanin saarelle, ja Kiinan sisällissota jäi siten yhä tänäkin päivänä lopullista ratkaisuaan odottavaan pattitilanteeseen.⁹⁰

Kiinan kansantasavallan perustamisen jälkeen Mao säilyi kiistämättömänä voimahahmona aina kuolemaansa 1976 saakka. Hän vaikutti keskeisellä tavalla niin Kiinan ulkopoliittikan kuin sotilasstrategiankin kehitykseen, ja hänen ajattelunsa nostettiin viralliseksi ideologiaksi, joka koski kaikkia poliittisen ja yhteiskunnallisen alueen ilmiöitä.

---

⁸⁷ Mao, Zedong (1938)

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Mao, Zedong (1938, 1936). Ks. myös Fravel, Taylor M. (2019) s. 39–71. Godwin, Paul H.B. (2003) “Change and continuity in Chinese military doctrine, 1949–1999”, teoksessa: Ryan, Mark A. & Finkelstein, David M. & McDevitt, Michael A. (toim.) *Chinese warfighting: The PLA experience since 1949*. Armonk & London: M.E. Sharpe. s. 23–27. Termi “paikallaan oleva sota” tarkoittaa taistelua pysyviksi tarkoitettulla puolustuslinjoilla. Termi on käännetty usein englanniksi termillä *positional warfare*.

⁹⁰ Fravel, Taylor M. (2019) s. 39–71.

Myös Maon Japanin sodan aikana kehittämä aktiivinen puolustus jäi voimaan virallisesti sotilasstrategiseksi ohjenuoraksi, jolla Kiina kutsuu sotilasstrategiaansa yhä tänäkin päivänä. Käsite on ottanut sittemmin monenlaisia muotoja, mutta tietyt perusperiaatteet ovat edelleen päteviä ja löytyvät uusimmistakin sotilasstrategisista asiakirjoista. Kiina esimerkiksi varautuu edelleen konfliktiin lähtökohdista, joissa “vihollinen on vahva ja me heikkoja” (敌强我弱, *díqiáng wǒruò*). Kiina määrittellään myös aina puolustajaksi, joskin se puolustautuu aktiivisesti hyökkäyksellisiä operaatioita hyödyntäen.

3.2 Kansantasavallan suur- ja sotilasstrategian kehitys

Heti kansantasavallan perustamisen jälkeen Kiina oli ulkopoliittisesti vaarallisessa ja vaikeassa eristystilassa. Suhteita ulkomaailmaan ei käytännössä ollut, sillä valtaosa maailman valtioista jatkoi diplomaattisten yhteyksien ylläpitoa Taiwanille paenneen tasavaltalaishallituksen kanssa. Vuonna 1950 Kiina hakeutui liittosuhteeseen Neuvostoliiton kanssa, minkä seurauksena Neuvostoliitto ja sen ylläpitämät sosialistiset valtiot ryhtyivät tarjoamaan Kiinalle mittavaa taloudellista ja sotilaallista tukea. Vaikka Kiina asemoi itsensä selkeästi osaksi Moskovasta johdettua sosialistista leiriä, ei keskusteluyhteyttä Yhdysvaltojen kanssa haluttu täysin sulkea pois. Myös Yhdysvalloissa suhtautuminen kommunistiseen kansantasavaltaan oli aluksi ymmärtäväistä. Yhdysvallat oli jopa epävirallisesti valmis hyväksymään Kiinan hyökkäyksen Taiwanille ja sisällissodan lopettamisen ikään kuin välttämättömänä pahana.⁹¹

Korean sodan (1950–1953) syttyminen kuitenkin katkaisi tämän kehityksen, kun Yhdysvaltain johtama liittouma ja Kiinan “vapaaehtoisarmeija” ottivat rajusti yhteen. Sotaa pian seuranneen Taiwanin salmella tapahtuneen lyhyen konfliktin (ns. ensimmäinen Taiwanin salmen kriisi) myötä Kiinan ja Yhdysvaltain suhteet kärjistyivät nopeasti äärimilleen ja Yhdysvallat kohosi Kiinan tärkeimmäksi sotilaalliseksi uhkaajaksi. Yhdysvallat ilmaisi kommunismin leviämistä torjuvan “patoamispolitiikkansa” (*containment*) myötä puolustavansa myös Taiwania, ja tuki politiikkaansa vuonna 1954 julistettulla “massiivisen vastaiskun” doktriinilla, jonka mukaan kommunististen maiden pieneenkin aggressioon vastattaisiin massiivisella ydiniskulla.⁹² Yhdysvaltain tuen myötä kylmän sodan Itä-Aasian rintamalinjat vakiintuivat 1950-luvulla aloilleen ja Taiwanin ongelma jäi ratkaisematta.

Kansantasavallan alkuvuosien yksi keskeisistä päätehtävistä oli Kiinan asevoimien (jotka oli vuonna 1947 nimetty Kansan vapautusarmeijaksi) uudelleenorganisointi ja modernisointi. Kansan vapautusarmeija koostui vuonna 1949 lähinnä sissisotaan harjaantuneista, kevyesti aseistetuista ja pitkälti itsenäisiin operaatioihin tottuneista jalkaväen osastoista, joiden aseistus ja organisaatiomuodot saattoivat vaihdella huomattavasti. Meri- ja ilmavoimia ei ollut laisinkaan, eikä vuosikymmenien sodan jälkeinen puolustusteollisuus kyennyt tuottamaan juurikaan raskasta aseistusta Kiinan tarpeisiin. Sisällissodan jälkeinen Kansan vapautusarmeija oli kuitenkin nopeasti modernisoitava suvereenin valtion asevoimiksi, joka kykenisi puolustamaan Kiinan mittavia ulkorajoja ja vastaamaan Taiwanin jälleenyhdistämisen päätehtävään. Modernisaatio lähti eteneämään varsin nopeasti Neuvostoliiton tukemana. Meri- ja ilmavoimat perustettiin jo

⁹¹ Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2012) s. 29–34.

⁹² Gaddis, John Lewis (1997) *We now know: Rethinking Cold War history*. Oxford: Oxford University Press.

vuoden 1949 aikana ja asevoimien varustuksen ja organisaatorakenteen yleinen standardointi saatiin hyvin vauhtiin.⁹³

Uudistusten yhteydessä Kiinan kansantasavalta laati myös ensimmäisen sotilasstrategisen ohjenuoransa vuonna 1956. Sotilasstrateginen ohjenuora ”isänmaan puolustus” (保卫祖国, *baowei zǔguó*) ammensi toisen maailman sodan ja Korean sodan opetuksesta, mutta huomioi myös ydinaseiden tuoman uuden ulottuvuuden. Strategia varautui Yhdysvaltain maihinnousuun Kiinan itärannikolla, Shandongin ja Liaodongin niemimailloilla, joka pyrittiin torjumaan rannikkoalueen linnoitusten ja varuskuntien muodostamalla puolustusrintamalla. Linnoitusketjun oli tarkoitus sitoa vihollinen pitkään ja uuvuttavaan taisteluun, minkä jälkeen erilliset liikkuvat joukot työntäisivät sen pois Kiinan maaperältä.⁹⁴

Kiinan ensimmäisessä strategisessa ohjenuorassa meri- ja ilmavoimat näyttelivät lähinnä maavoimia tukevaa roolia. Maavoimien rooli säilyi hyvin vahvana Kiinan strategiassa ja puolustussuunnittelussa läpi koko kylmän sodan, ja esimerkiksi ilmavoimat sai oman puolustushaarakohtaisen strategiansa vasta vuonna 2004. Myös merivoimat nähtiin kylmän sodan aikana lähinnä maavoimien merellisenä jatkeena, jonka tehtävänä oli lähimpien ”rannikkoalueiden puolustaminen” (近岸防御, *jīn àn fángyù*). Myöhemmin 1970-luvulla merivoimien suunniteltiin käyvän ”merellistä sissisotaa” (海上破袭游击战, *hǎishàng pòxí yóujīzhàn*) rannikkoalueita laajemmalla vyöhykkeellä, mutta käytännössä ne säilyivät tuolloinkin täysin toissijaisina sotilasstrategisessa ajattelussa.⁹⁵

Kiinan kansantasavalta oli hyvää vauhtia nousemassa jaloilleen 1950-luvulla, kunnes elintärkeä suhde Neuvostoliittoon heikkeni ja romahti lopulta kokonaan 1960-luvun alkuvuosina. Kiinan johto ei tullut ideologisesti toimeen Josef Stalinin kuoleman (1953) jälkeen valtaan nousseen Nikita Hruštšovin hallinnon kanssa, ja maat ajautuivat katkaisemaan diplomaattiset yhteytensä vuonna 1963. Neuvostoliiton taloudellinen ja sotilaallinen tuki Kiinalle oli kuitenkin hiipunut jo aiemmin, minkä seurauksena Kiina joutui kehittämään sotilasteknologiaansa ja ydinohjelmaansa yksin.⁹⁶ Samaan aikaan Neuvostoliiton suhteiden romahduksen kanssa Kiina ajautui lyhyeen rajasotaan myös Intian kanssa vuonna 1962, mikä eristi Kiinan vuosikymmeniksi myös eteläisestä naapuristaan ja loi pohjan Neuvostoliiton, Intian, Pakistanin ja Kiinan välisille tasapainosuhteille.

Toisaalta Kiina edisti eristäytymistään myös itse. Mao Zedongin vuonna 1966 käynnistämä ”suuri proletariaatin kulttuurivallankumous” ajoi Kiinan kansainväliseen eristyksen, joka helpotti toden teolla vasta Maon kuoltua vuonna 1976.⁹⁷ Kulttuurivallankumouksen myötä Kiina ryhtyi tukemaan maolaisia vallankumouksellisia liikkeitä kaikkialla kehittyvässä maailmassa ja kilpailemaan samanaikaisesti sekä Neuvostoliittoa että Yhdysvaltoja vastaan. Kulttuurivallankumouksen suurstrategiassa maailman nähtiin jakautuvan ”kolmen maailmaan”: imperialistisiin supervaltioihin, edistyneisiin

⁹³ Fravel, Taylor M. (2019) s. 68–90.

⁹⁴ Ibid. s. 72–79. Vaikka ”isänmaan puolustuksen” strategia ajoittui Neuvostoyhteistyön huippukauteen, ei Kiina omaksunut Neuvostoliiton oppeja ensi-iskuineen. Strategia perustui tiukkoihin puolustuslinjoihin ja liikkuvaan sodankäyntiin.

⁹⁵ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 207–208.

⁹⁶ Xu, Weidi (2016) ”China's security environment and the role of nuclear weapons”, teoksessa: Li, Bin & Tong, Zhao toim. *Understanding Chinese nuclear thinking*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace. s. 19–49.

⁹⁷ Kulttuurivallankumouksesta ks. Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2012) s. 167–254.

teollisuusmaihin sekä kehitysmaihin, joita Kiina itse edusti. Kiinan johtaman globaalien maolaisen kapinaliikkeen tulisi saartaa imperialistiset ja edistyneet teollisuusvaltiot samaan tapaan kuin Kansan vapautusarmeija saartoi ja kukisti sisällissodassa tasavallan hallinnoimat kaupungit. Lopullisena päämääränä oli maolainen kommunistinen maailmanvallankumous.⁹⁸

Kulttuurivallankumouksen sisäpoliittiset myllerrykset vaikuttivat myös Kiinan sotilasstrategiaan. Vuonna 1964 omaksuttu sotilasstrateginen ohjenuora “vastustajan houkuttelu syvyyteen” (诱敌深入, *you di shen ru*) siirsi Kiinan sotilasstrategian takaisin maolaisen sissisodan perimmäisiin oppeihin. Ohjenuoran mukaan vihollinen (aluksi Yhdysvallat, myöhemmin 1970-luvulla Neuvostoliitto) tulisi houkutella syvälle Kiinan sisämaahan tuhottavaksi. Tämän vuoksi Kiinan tulisi kehittää sisämaiden taloutta ja siirtää sotilasteollisuus sisämaan vuorien ja laaksojen suojaan, niin sanottuun “kolmanteen linjaan”.⁹⁹ Uusi sotilasstrateginen ohjenuora varautui myös ydinaseiden massamaiseen käyttöön Kiinaa vastaan. Maolaisessa konseptiossa ydinsota on nähty toisinaan myös lähes väistämättömänä, katarttisena tapahtumana, jossa kapitalistinen maailma pyyhittäisiin lopullisesti pois maailman kartalta. 1960-luvun maolainen sodan kuva kiteytyykin hyvin Mao Zedongin ajatukseen, jonka mukaan modernia sota “soditaan aikaisin, soditaan kovaa ja soditaan ydinasein” (早打、大打、打核战争, *zǎo dǎ, dà dǎ, dǎ hé zhàn zhēng*).¹⁰⁰

Kiina oli kehittänyt oman ydinaseensa jo vuonna 1964, ja ydinaseen kehittämisestä ja käytöstä vastaamaan perustettiin vuonna 1966 Kansan vapautusarmeijan toinen tykistö (第二炮兵部队, *dier pǎo bīng bù duì*). Vaikka ydinaseet nähtiin Maon aikakauden ajattelussa olennaisena osana modernia sodankäyntiä, ei Kiinan sotilasstrategia varautunut itse ydinaseiden massamaiseen käyttöön. Kiinan ydinasestrategia, joka on alusta lähtien pidetty kommunistisen puolueen poliittisen johdon, ei sotilasjohdon käsissä, on pysynyt varsin systemaattisesti vuodesta 1964 lähtien “minimipelotteena” tunnetun doktriinin takana. Minimipelotteen mukaan Kiina ylläpitää pientä arsenaalia strategisia ydinaseita itseään kohdistuvan ydiniskun estääkseen, mutta ei koskaan käytä ydinasetta ensin itse. Kiina ei siis varautunut kylmän sodan aikana Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton strategioiden kaltaiseen taktisten ydinaseiden laajamittaiseen käyttöön, vaan ylläpiti pientä strategisten aseiden arsenaalia pelotteellisessa tarkoituksessa. Ydinasestrategia perustui realistiselle ymmärrykselle Kiinan teknologisesta osaamisesta, mutta ennen kaikkea myös Maon ajattelulle, jonka mukaan teknologia ei ollut sodankäynnissä keskeinen elementti, eivätkä teknologiset mullistukset vaikuttaisi olennaisesti sodan perimmäisiin lainalaisuuksiin.¹⁰¹

Pienikin strateginen ydinarsenaali kiristi kuitenkin 1960-luvulla Kiinan ja Neuvostoliiton suhteita, ja 1970-luvulla Neuvostoliitto vakiintui Kiinan sotilasstrategiseksi pääuhkaajaksi. Neuvostoliitto oli alkanut varautua Kiinan vastaiseen sotaan solmimalla

⁹⁸ Zhang, Baijia (2014) “Perspective shifts during the development of Chinese diplomacy: From revolution and nationalism to development and globalization”, teoksessa: Shao, Binhong (toim.) *The world in 2020 according to China: Chinese foreign policy elites discuss emerging trends in international politics*. Leiden, The Netherlands: Brill. s. 13–33. Kiinan tuesta afrikkalaisille vallankumouksellisille liikkeille ks. Hodzi, Obert (2018) *The end of China’s non-intervention policy in Africa*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan. s. 67–82.

⁹⁹ Fravel, Taylor M. (2019) s. 107–138. Godwin, Paul H.B (2003)

¹⁰⁰ Huang, Yingxu (2017) “20 世纪 60—70 年代的军事战略方针调整” [“Sotilasstrategisen ohjenuoran muovaaminen 1960- ja 1970-luvuilla?”] *Yanhuang chunqiu*. 2017. No. 9. Ks. myös Xu, Weidi (2016)

¹⁰¹ Logan, David. C. (2019) Fravel, Taylor M. (2019) s. 236–269. Toivanen, Milla (2022). Mao vähätteli ydinaseita toistuvasti ja kutsui niitä jopa “paperitiikereiksi”, ks. Xu, Weidi (2016)

Mongolian kanssa vuonna 1967 puolustussopimuksen ja siirtämällä joukkoja Mongolian ja Kiinan väliselle raja-alueelle. Kiinan johdossa huolta herätti myös Neuvostoliiton vuonna 1968 julistama “Brežnevin oppi”, jonka mukaan Neuvostoliitto katsoi oikeudekseen tehdä sotilaallisia interventioita sosialistisiin valtioihin, mikäli ne erkaantuivat liiaksi ortodoksisen sosialismin polulta. Vuonna 1969 Kiinan ja Neuvostoliiton suhteet kärjistyivät Ussur-joella käydyksi rajasodaksi, jonka pelättiin eskaloituvan maiden väliseksi ydinsodaksi. Riski oli todellinen, sillä Neuvostoliitto suunnitteli ennaltaehkäiseviä strategisia iskuja Kiinan ydinasesiiiloja vastaan.¹⁰²

3.3 Suursodasta alueelliseen sotaan

Maon viimeisen vuosikymmenen aikana niin Kiinan sotilasteknologian kuin sotilasstrategiankin kehitys polki pitkälti paikallaan. Kiinan korkeimmassa sotilasjohdossa vastustajan houkuttelu syvyyteen ei herättänyt läheskään yksimielistä kannatusta, sillä kylmän sodan jälkipuoliskon rajatummat alueelliset sodat, erityisesti Israelin ja arabimaailman sodat, olivat osoittaneet modernin sodankäynnin kehittyvän kohti maa- ja ilma-aseiden suorittamia nopeita yhteisoperaatioita. Maon vuosikymmeniä vanhojen periaatteiden mukaisen sissisodan syvällä Kiinan sisämaassa ei nähty enää soveltuvan Neuvostoliiton nopeasti liikkuvaa panssariarmeijaa vastaan.¹⁰³ Minkäänlaista kritiikkiä Maon strategiaa kohtaan ei kuitenkaan suvaittu, ja Kansan vapautusarmeija valmistautui “vastustajan houkutteluun syvyyteen” aina Maon syyskuussa 1976 tapahtuneeseen kuolemaan saakka.

Maon kuoleman jälkeen Kiinan johtohahmoksi kohosi lyhyen valtakamppailun jälkeen uudistusmielinen Deng Xiaoping. Deng käynnisti heti valta-asemansa vakiinnuttua vuonna 1978 valtavan uudistusohjelman (“uudistus ja avautuminen”, 改革开放, *gaige kaifang*), jolla Kiina ryhtyi purkamaan maolaiseen luokkataisteluun perustuvia yhteiskunnallisia rakenteita ja avaamaan maan talousjärjestelmää markkinavoimille. Samaan aikaan Deng ryhtyi irrottamaan Kiinan ulkopoliittista linjaa “kolmen maailman” suurstrategisista periaatteista. Kiinan ei tulisi enää levittää maolaista maailmanvallankumousta, vaan ulkopolitiikan tulisi tukea pragmaattisesti Kiinan talousuudistusten ja talouskasvun päämääriä. Uuden “itsenäisen rauhan ulkopolitiikan” myötä Kiina ryhtyi solmimaan diplomaattisia suhteita ja tekemään taloudellista yhteistyötä kaikkien valtioiden kanssa ideologiaan tai poliittiseen järjestelmään katsomatta.¹⁰⁴ Suhteet kansainvälisen yhteisön kanssa normalisoituivat nopeasti ja esimerkiksi Yhdysvaltojen kanssa Kiina solmi diplomaattisuhteet jo vuonna 1979.

Samaan aikaan kylmä sota Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain välillä saavutti uuden huipunsa Ronald Reaganin noustua Yhdysvaltain presidentiksi vuonna 1981. Kiristyneestä ilmapiiristä huolimatta Deng tulkitsi suursodan riskin pienentyneen ainakin Kiinan osalta. Kiinan tulisi pysyä supervalttojen välisen kamppailun taka-alalla ja laajentaa varovasti omaa elintilaansa diplomatian keinoin.¹⁰⁵ Kiinan suhteet paranivat varovaisesti myös Neuvostoliittoon, joskin Neuvostoliitto säilyi Kiinan tärkeimpänä

¹⁰² Godwin, Paul H.B. (2003) s. 35. Fravel, Taylor M. (2019) s. 135–138.

¹⁰³ Fravel, Taylor M. (2019) s. 144–147.

¹⁰⁴ Zhao, Suisheng (2018) “A revisionist stakeholder: China and the post-World War II world order”, *Journal of Contemporary China*. Vol. 27. No. 113. s. 643–658. Zhang, Baijia. (2014) Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2012) s. 299–302.

¹⁰⁵ Godwin, Paul H. B. (1996) “From continent to periphery: PLA doctrine, strategy and capabilities towards 2000”, *The China Quarterly*. No. 146. s. 464–487.

suur- ja sotilasstrategisena uhkaajana läpi 1980-luvun. Suurstrategisesti Kiina näki Neuvostoliiton rakentavan ympärilleen patoamisrengasta. Neuvostoliitto oli laajentanut etupiirinsä Kiinan pohjoisrajalta Vietnamiin, jonka kanssa se oli solminut puolustussopimuksen vuonna 1978, ja jossa Neuvostoliiton merivoimien alukset toistuvasti vierailivat Cam Ranhin tukikohdassa. Vuoden 1979 invaasiollaan Afganistaniin Kiina koki Neuvostoliiton piirittävän itseään entistä tiiviimmin myös länsirajalta. Vastauksena Neuvostoliiton uhkaan Kiina salli Yhdysvaltain perustaa kaksi signaalitiedusteluasemaa Xinjiangin alueelle, ja Yhdysvallat puolestaan myi Kiinalle edistyneitä asejärjestelmiä tykistöstä Black Hawk -helikoptereihin.¹⁰⁶

Uuden ulkopoliittinen linjan myötä Deng käynnisti myös Kiinan sotilasstrategian päivityksen. Deng ja useat Kansan vapautusarmeijan johtohahmot olivat halunneet käynnistää asevoimien uudistukset jo 1970-luvulla, mutta suunnitelmat olivat törmänneet sitkeään maolaiseen vastarintaan. 1980-luvun uudistukselle antoi liikevoimaa Kiinan käymä lyhyt, mutta intensiivinen rajasota Vietnamin kanssa vuonna 1979. Valtavia tappioita aiheuttanut ja kyseenalaista menestystä saavuttanut sota osoitti Kansan vapautusarmeija olevan sekä materiaalisesti että operatiiviselta osaamiseltaan täysin takapajuinen maailman edistyneimpiin sotilaallisiin suurvaltoihin verrattuna.¹⁰⁷

Asevoimien uudistukset käynnistettiin vuonna 1980, jolloin uusi sotilasstrateginen ohjenuora “aktiivinen puolustus” (积极防御, *jījī fāngyù*) hyväksyttiin. Uusi strategia perustui Kiinan johdon ulkopoliittiseen tilannearvioon, jonka mukaan Kiina kykenisi pysymään Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain välisen suuren välienmittelyn ulkopuolella. Sotilasstrategiassa Maon ajan totaalisen ydinsodan sodan muoto korvautui “alueellisella sodalla” (局部战争, *jūbù zhànzhēng*), joka oli sekä tavoitteiltaan että sodankäyntitavoiltaan huomattavasti aiempaa uhkakuva rajatumpi. Potentiaalisina alueellisina sota nähtiin esimerkiksi vuoden 1979 Vietnamin sodan kaltaiset konfliktit kiistellyillä raja-alueilla, yllättävät ilmaiskut strategisiin kohteisiin sekä laajemmat ja nopeasti etenevät hyökkäykset Kiinan alueelle, joilla olisi kuitenkin rajoitettu poliittinen päämäärä. Viimeksi mainituista tärkeimpänä pidettiin Neuvostoliiton nopeaa ja voimakasta panssarihyökkäystä Mongolian läpi, jonne Neuvostoliitto oli 1980-luvulla sijoittanut 50 divisioonaa. Varautuminen Neuvostoliiton nopeaan, syvään ja maahanlaskujoukkojen tukemaan panssarihyökkäykseen oli Kiinan uuden sotilasstrategisen ohjenuoran pääuhkakuva.¹⁰⁸

Uuden strategian mukaan Kiina yrittäisi sisämaihin vetäytymisen sijaan pysäyttää Neuvostoliiton hyökkäyksen jo raja-alueiden puolustuslinjoilla, erityisesti “Pekingin portiksi” kutsutun Zhangjiakoun kaupungin edustalla, joten strateginen suunnittelu palasi pitkälti vuoden 1956 ajatuksiin, mutta toisella strategisella pääsuunnalla. Kansan vapautusarmeija oli 1980-luvulla heikosti varustautunut strategiansa mukaiseen “kolmiulotteiseen sotaan” (立体战, *lìtǐ zhàn*), jota käytiin maa ja ilmavoimien yhteisoperaatioilla, sillä käytännössä Kiinan asevoimat oli edelleen teknologisesti takapajuinen ja hitaasti mobilisoituvaa “talonpoikaisarmeija”. Esimerkiksi ilmavoimia oli laiminlyöty läpi

¹⁰⁶ Doshi, Rush (2021) s. 47–59.

¹⁰⁷ Kiinan ja Vietnamin sodasta ks. Zhang, Xiaoming (2015) *Deng Xiaoping's long war: The military conflict between China and Vietnam 1979–1991*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.

¹⁰⁸ Fravel, Taylor M. (2019) s. 141–144.

kylmän sodan niin harjoitustunneissa kuin kaluston päivittämisessäkin, eikä niillä olisi todellisen sodan syttyessä juuri mahdollisuuksia selvittää Neuvostoliiton offensiivista.¹⁰⁹

1980-luvulla käynnistettiin huomattavat uudistukset uuden strategian mukaisesti. Teknologian päivittäminen asetettiin keskeiseksi prioriteetiksi, joskin Dengin talouden uudistusstrategia keskittyi tiukasti siviilitalouden kehittämiseen, eikä asevoimille myönnetty 1980-luvulla huomattavia budjettilisäyksiä. Asejärjestelmien päivittämisen lisäksi myös organisaatiota uudistettiin: joukkojen määrää leikattiin kuudesta miljoonasta kolmeen miljoonaan ja sotilasalueiden määrä pudotettiin yhdestätoista seitsemään. Uuden strategian myötä ryhdyttiin myös perustamaan korkeammassa valmiusasteessa olevia nopean toiminnan joukkoja.¹¹⁰

Vaikka uusi strategia kohdistui Neuvostoliiton mannermaiseen uhkaan, ryhdyttiin 1980-luvulla uudistamaan myös Kiinan meri- ja ilmavoimia, sekä päivittämään niiden strategista roolia. 1980-luvun meristrategian uudistuksessa keskeisenä voimahahmona toimi visionaarinen amiraali, “Kiinan Mahaninakin” tunnettu Liu Huaqing, jonka pitkäaikaisena visiona oli Kiinan merivoiman laajentaminen kauas lähimerien ulkopuolelle. Liu ennakoiti, että 1980-luvulla käynnistyneiden talousuudistusten myötä Kiinan taloudelliset intressit leviäisivät vääjäämättömästi Kiinan lähialueiden ulkopuolelle, ja Kiinan merivoimien tulisi rakentaa pitkällä tähtäimellä syvänmeren suorituskykyjä näiden intressien turvaamiseksi. Vuonna 1985 meristrategiaksi asetettiin lähimerien puolustus (近海防御, *jinhai fangyu*). Lähimeret määriteltiin tuolloin epämääräisesti kattamaan Kiinan läheiset merialueet niin sanotun ensimmäisen saariketjun sisäpuolella (ks. kartta s. 21), mikä tarkoitti merivoimien operaatioalueen laajennusta rannikkopuolustuksesta kohti laajempaa toimintaympäristöä. Kaluston kehittämisen painopiste siirrettiin pienemmistä partioaluksista ja ohjusveneistä kohti suurempia, hävittäjä- ja fregattiluokan pinta-aluksia ja sukellusveneitä.¹¹¹

Kokonaisuutena Kiinan suurstrategiassa tapahtui Maon kuoleman jälkeen merkittävä suunnanmuutos, jonka myötä Kiina pyrki aikaisemman maailmanvallankumouksen tavoittelun sijaan paremminkin integroitumaan syvällisesti kansainväliseen järjestelmään ja ennen kaikkea maailmantalouteen. Suurstrategian muutosta seurasi myös sotilasstrategian uudistus, joka jäi kuitenkin vielä 1980-luvulla taloudellisen ja poliittisen järjestelmän uudistuksen varjoon. Vasta kylmän sodan päättymisen ja Persianlahden sodan aiheuttama kaksoishokki aiheutti Kiinan sotilasstrategian ja sodan paradigman perustavanlaatuisen muutoksen.

---

¹⁰⁹ Ibid. Lewis, John & Xue, Litai (2006) *Imagined enemies: China prepares for uncertain war*. Stanford: Stanford University Press. s. 214–225.

¹¹⁰ Godwin, Paul H. B. (1996)

¹¹¹ Lim, Yves-Heng (2014) *China's naval power: An offensive realist approach*. Farnham: Ashgate. s. 63–67. Kansainvälisessä keskustelussa termi 近海防御 käännetään usein “offshore defense”. Yhdysvaltain tiedustelun mukaan lähimereksi on vakiintunut Kiinan mantereellisen ilmavoiman ja sukellusveneiden vastaisten operaatioiden toiminta-alue.

1991–2000: KORKEAN TEKNOLOGIAN OLOSUHTEET

Kylmän sodan yllättävä ja nopea päättyminen ravisteli monin tavoin myös Kiinaa. Ulkoisen toimintaympäristön kannalta keskeisin tapahtuma oli Neuvostoliiton ja sen ylläpitämän sosialistisen leirin romahdus, jonka myötä Neuvostoliitto lakkasi muodostamasta Kiinalle juuri minkäänlaista sotilaallista uhkaa. Sisäpoliittisesti merkittävin tapahtuma oli puolestaan Kiinan sisäisten levottomuuksien päättyminen Pekingin Tiananmen-aukion opiskelijamielenosoitusten väkivaltaiseen tukahduttamiseen kesäkuussa 1989, minkä jälkeen liberaali demokratia muuttui Kiinassa yhdessä yössä poliittisesta vaihtoehdosta kommunistisen puolueen kannalta suorastaan eksistentiaaliseksi uhkaksi. Tianamenin tapahtumat ajoivat myös Kiinan ja länsimaiden orastavat suhteet diplomaattiseen kriisiin, jonka vaikutukset tuntuvat edelleen vielä tänäkin päivänä.¹¹²

Kommunistisen puolueen uudeksi pääsihteeriksi ja keskusotilaskomitean puheenjohtajaksi kohotettiin Tiananmenin tapahtumien jälkeen Deng Xiaopingin suojatti, Shanghaiin puoluesihteeriksi Jiang Zemin. Jiangin asema oli heti valtakauden alussa heikko niin puolueen kuin asevoimienkin keskuudessa, sillä monet vanhemman kaartin edustajat kyseenalaistivat itseään nuoremman ja pääkaupungin ulkopuolelta saapuneen Jiangin auktoriteetin. Myös virallisista tehtävistään luopunut Deng, joka sinänsä toivoi Jiangille vahvaa asemaa, säilyi arvovaltaisena taustavaikuttajana politiikan kulisseissa. Jiang ryhtyi tekemään töitä vahvistaakseen asemaansa asevoimissa tekemällä vierailuja varuskuntiin ja ylentämällä itselleen lojaaleja upseereja keskeisiin tehtäviin.¹¹³

Kiinan kansainvälisessä turvallisuusympäristössä tärkein muutos oli Neuvostoliiton romahdus ja Yhdysvaltain kohoaminen kiistämättömään globaaliin johtoasemaan. Kaksinapaisen järjestelmän korvasi ”yhden supervallan, monen suurvallan” (一超多强, *yi chao duo qiang*) muodostama epäselvempi järjestys.¹¹⁴ Vaikka Kiinan suhteet Neuvostoliittoon olivat lämmenneet jo 1980-luvulla, tarkoitti Neuvostoliiton romahdus ja keskiaasialaisten valtioiden itsenäistyminen neuvostojoukkojen lopullista vetäytymistä Kiinan raja-alueelta. Sotilaallinen uhkakuva Neuvostoliiton massamaisesta panssarihyökkäyksestä lakkasi olemasta, ja Kiinan suhteet sisäiseen sekaannukseen ajautuneen Venäjän kanssa rakentuivat pian pragmaattisiksi ja toimiviksi. Maiden väliset rajakiistat saatiin selvitettyä jo vuoden 1991 puolella, ja taloudellisista vaikeuksista kärsivä Venäjä alkoi myydä Kiinaan – osin vastentahtoisesti – useita kaikkein kehittyneimpiä asejärjestelmiään.¹¹⁵

¹¹² Lewis, John & Xue, Litai (2006) s. 29–34. Doshi (2021) Tiananmenin-verilöylystä ks. Asikainen, Raisa & Naarajärvi, Teemu & Vuori, Juha toim. (2009) *Pekingin kevät 1989, Tiananmen ja kiinalaisen aktivismin rajat*. Helsinki: Gaudeamus.

¹¹³ Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2012) *Kiinan kansantasavallan historia*. Helsinki: Gaudeamus. s. 334–335.

¹¹⁴ Ks. Guo, Chuanling & Li, Zhongcheng & Yang, Mingjie (1993) “1993 年国际形势的特点和趋势” [“Vuoden 1993 kansainvälisen ympäristön erityispiirteet ja trendit”] *Xiandai Guojiguanxi*. 1993. No. 12.

¹¹⁵ Sutter, Robert (2020) s. 245–249. Ks. myös Chen, Jiejun & Liu, Guilin & Lü, Xinguo (1993) “新形势下的中俄关系 — 国际学术研讨会纪要” [“Kiinan ja Venäjän suhteet uudessa toimintaympäristössä – Muistio kansainvälisestä seminaarista”] *Xiandai Guojiguanxi*. 1993. No. 1.

Neuvostoliiton korvasi Kiinan merkittävimpanä haastajana lähes välittömästi Yhdysvallat. Neuvostoliiton romahtaminen oli vienyt nopeasti pohjan pois Kiinan ja Yhdysvaltain väliseltä yhteistyöltä, ja Tiananmenin opiskelijamielenosoitusten tukahduttaminen ajoi Kiinan diplomaattiseen välirikoon koko läntisen maailman kanssa. Yhdysvallat ja useimmat länsimaat (myös Suomi) asettivat Kiinan asevientikieltoon, joka on voimassa edelleen. Samaan aikaan Yhdysvaltojen arveltiin lisäävän tukeaan vastikään demokratisoituneelle ja itsenäisyydestä haaveilevalle Taiwanille. Kenties näkyvimpanä tekona Yhdysvallat myi Taiwanille erän F-16-hävittäjiä vuonna 1992, mikä tulkittiin Kiinassa hyvin vihamielisenä eleenä.¹¹⁶

Vuonna 1993 julkaistussa virallisessa, Taiwanin asemaa käsittelevässä asiakirjassa Kiina ilmaisi olevansa huolestunut Taiwanin itsenäisyysmielisten (台独, *Taidu*) tahojen toiminnasta sekä “tiettyjen suurvaltojen” liikkeistä Taiwanin itsenäisyysmielisten tukemiseksi.¹¹⁷ Taiwanin lipuminen itsenäisyyspolitiikan tielle Yhdysvaltain ja sen kenties mobilisoiman kansainvälisen yhteisön tuella nousi Kiinassa nopeasti keskeisimmäksi, maan suvereniteettia haastavaksi uhkakuvaksi.

Kokonaisuutena Yhdysvallat nähtiin Kiinassa Tiananmenin jälkeen vallitsevassa kiristyneessä sisäpoliittisessa ilmapiirissä sotilaallisena ja ideologisenä haasteena, joka uhkasi sekä Kiinan alueellista koskemattomuutta että myös kommunistisen puolueen valta-asemaa lietsomalla maan sisällä liberaalia “rauhanomaista evoluutiota” (*peaceful evolution*) kohti demokratiaa.¹¹⁸

Vaikka kansainvälinen asetelma vaikutti monessa mielessä haastavalta, tulkitsi kommunistisen puolueen johto tilanteen olevan kokonaisuudessaan suhteellisen suotuisa ja vakaa Kiinan kehitykselle. Kommunistisen puolueen lokakuussa 1992 järjestämässä kokouksessa Jiang Zemin arvioi, että kaksinapainen järjestelmä oli romahtanut ja aiemmin selkeä maailma oli korvautunut “sekavalla ja monimuotoisella kansainvälisellä asetelmalla”, joka haki vielä muotoaan. Sen arveltiin kuitenkin pitkässä juoksussa kehittyvän kohti moninapaista järjestelmää, mikä oli myös Kiinalle eduksi. Tässä uudessa ja sekavassa järjestelmässä globaalin suursodan todennäköisyys oli hyvin pieni, mutta monenlaiset muut konfliktit ja ristiriidat tulisivat vaivaamaan Kiinan kehitystä vielä pitkään. Kaikkein keskeisimmäksi uhkaksi maailmanrauhalle Jiang arvioi “hegemonismia ja suurvaltapolitiikan” (霸权主义、强权政治, *baquanzhuyi, qiangquanzhengzhi*), mikä on kommunistisen puolueen retoriikassa toistuva eufemismi Yhdysvalloille.¹¹⁹

Kiinan kylmän sodan jälkeinen arvio kansainvälisestä turvallisuusympäristöstä hyväksyi Yhdysvaltain hegemonisen valta-aseman kiistämättömänä tosiasiana. Arvion mukaan Kiina oli selvästi heikompi jokaisella “kokonaisvaltaisen voiman” elementillä mitattuna, ja lisäksi Tiananmenin tapahtumat olivat tuoneet esiin puolueen valta-aseman haurauden ja mahdollisuuden sisäiseen sekasortoon. Yhdysvaltain liberaali ideologia näyttäytyi aiempaa vaarallisempana, koska siihen sisältyi huomattava potentiaali ruok-

---

¹¹⁶ Sutter, Robert (2020) s. 127–129.

¹¹⁷ 台湾问题与中国统一 [“Taiwanin kysymys ja Kiinan yhdistyminen”] Kiinan valtioneuvoston Taiwanin asioiden toimisto, 1.9.1993.

¹¹⁸ Doshi, Rush (2021) s. 49–53.

¹¹⁹ Jiang, Zemin: “加快改革开放和现代化建设步伐，夺取有中国特色社会主义事业的更大胜利” [“Kiihdyttäkäämme uudistusten, avautumisen ja modernisaation marssitahtia, napatkaamme kiinalaistyypin sosialismin asian suurempi voitto”] puhe Kiinan kommunistisen puolueen 14. puoluekokouksessa 12.10.1992

kia Kiinan sisäisiä levottomuuksia.¹²⁰ Tässä tilanteessa puoluejohto arvioi, että Kiinan tulisi keskittää pääenergiansa talouden kehittämiseen, sillä se tukisi maan sisäistä yhteiskunnallista vakautta ja sitä kautta myös puolueen valta-asemaa.

Suurstrategiseksi linjaksi muodostui niin kutsuttu “matalan profiilin strategia”, jonka ydinkäsitteet (ns. “24 merkkiä”) oli ehdottanut Deng Xiaoping. Strategian mukaan Kiinan tulisi rakentaa kokonaisvaltaista voimaansa rauhassa, kaukaisempaa tulevaisuutta silmällä pitäen. Kiinan tulisi edistää moninapaistumisen kehittymistä ja laajentaa toimintaympäristöään aktiivisella diplomatialla, mutta sen tulisi ehdottomasti välttää sekaantumasta sotilaallisiin konflikteihin sekä puuttumista suoraan toisten valtioiden sisäisiin asioihin.¹²¹ Sotilaallisen voiman käyttö rajattiin strategiassa tiukasti vain ääri-tilanteessa Kiinan suvereniteetin turvaamiseksi, mutta voimaa tulisi silti rakentaa määrätietoisesti pelotteen vahvistamiseksi. Suurstrategian pääkohde oli Yhdysvallat, jonka hegemoniseen voimapolitiikkaan tulisi vastata “syvästi pohditulla ja kauaskatseisella suunnitelmalla” (深谋远虑, *shenmou yuánlǜ*), mahdollisia ristiriitoja hyödyntäen, mutta sitä ei tulisi haastaa avoimesti.¹²² Kiinan hetki voisi koittaa tulevaisuudessa, mutta voimasuhteiden ollessa epätasapainossa Kiinan tulisi vapaasti suomennettuna “pitää kynttilänsä vakan alla” (韬光养晦, *tao guang yang hui*).

4.1 Uusi paradigma ja uusi strategia

Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos ja Kiinan suurstrategian uudelleenkalibrointi johti paradigman muutokseen myös Kiinan sotilasstrategiassa. Kiina adaptoi uuden, kylmän sodan jälkeiseen strategiseen asetelmaan muovatun sotilasstrategisen ohjenuoransa tammikuussa 1993, mutta pohjatyö ohjenuoran kehittämiseksi oli aloitettu jo useita vuosia aiemmin. Uuden sotilasstrategian keskeisin muutos koski strategista pääsuuntaa ja sotilaallista uhkakuva, sillä Neuvostoliitto oli romahtanut, ja massamainen, taktisilla ydinaseilla tuettu hyökkäys pohjoisesta oli poistunut nopeasti kiinalaisesta uhkakuva-asteesta. Pääuhkaajan paikan otti yksinapaiseen asemaan noussut ja “hegemoniseksi” toimijaksi tulkittu Yhdysvallat.

Strategisen ympäristön muutoksen ja sotilaallisen pääuhkaajan lisäksi kiinalainen sodan kuva koki perustavanlaatuisen mullistuksen. Tärkein tekijä oli vuoden 1991 alussa käyty Persianlahden sota, joka esitteli maailmalle Yhdysvaltain sotilasteknologisen ja operaatiotaidollisen tason häiveaseiden ja satelliittipaikannuksen tukemilla yhteisoperaatioilla. Sota herätti länsimaissa laajan keskustelun “sodankäynnin vallankumouksesta” (*Revolution in Military Affairs*, RMA), jonka mukaan informaatioteknologian sovellukset hävittäisivät taistelukentän kitkan ja sumun ja tekisivät sotilasoperaatioista nopeita ja kirurgisen tehokkaita.¹²³ Myös Kiinassa konfliktia seurattiin tarkasti, koska Irakia pidettiin sekä strategian että teknologian tasolla jonkinlaisena Kiinan vertaisvaltiona. Ennen sodan syttymistä Kiinan sotilasjohdossa oli arveltu Irakin asevoimien olevan hyvissä asemissa, sillä ne olivat vastikään karaistuneet Iranin vastaisessa sodas-

---

¹²⁰ Doshi, Rush (2021) s. 49–53.

¹²¹ Ibid. Sutter, Robert (2020) s. 22–26. Zhao, Suisheng (2018)

¹²² Jiang, Zemin: “国际形势和军事战略方针” [“Kansainvälinen ympäristö ja sotilasstrateginen ohjenuora”] puhe Kiinan keskusneuvoston kokouksessa 13.1.1993.

¹²³ ks. Raitasalo, Jyri (2005)

sa (1980–1988) ja varustautuneet ainakin Kiinaan itseensä verrattuna suhteellisen modernein asein.¹²⁴

Persianlahden sota ja Irakin yllättävän nopea ja murskaava tappio toimi katalyyttinä Kiinan uuden sotilasstrategisen ohjenuoran laadinnalle; anomaliana, joka kertaheitolla mullisti kiinalaisen sodan paradigman. Sota oli paljastanut Kiinan sotilasstrategisen ja teknologian takapajuisuuden ja osoitti vallitsevan sodan muodon siirtyneen kauas Kiinan nykyisten asevoimien suorituskykyjen tavoittamattomiin. Persianlahden sotaa pidettiin mallikonfliktina, jonka kaltainen voisi uhata myös Kiinaa tulevaisuudessa. Sen nähtiin myös edustavan tulevaa korkean teknologian sodan muotoa, johon Kiinan tulisi viipymättä ryhtyä varustautumaan.¹²⁵

Sodan muodon muutos yhdistettynä kylmän sodan lopun aiheuttamiin toimintaympäristön muutoksiin asetti vaatimukset uuden sotilasstrategisen ohjenuoran laatimiselle. Ohjenuoran tuli vastata teknologisesti kehittyneen vastustajan nopeaan, mutta rajoittuneeseen sotilasoperaatioon, joka tapahtuisi todennäköisesti Kiinan läheisillä merialueilla. Uuden sotilasstrategisen ohjenuoran olennaisimmat osat esiteltiin keskussotilaskomitean laajennetussa kokouksessa tammikuussa 1993. Kokouksessa pitämässään puheessa Jiang Zemin tiivisti uuden sotilasstrategian päätavoitteet sekä sodan muodon, johon Kiina vastedes varustautui: “alueelliseen sotaan korkean teknologian olosuhteissa” (高技术条件下的局部战争, *gaojishutiaojianxia jubuzhanzhen*). Jiangin mukaan suur- ja ydinsodan riski oli kuihtunut olemattomiin ja yleisesti ottaen valtioiden välinen kamppailu tulisi siirtymään teknologisen ja taloudellisen kamppailun alueelle kilpailuksi kokonaisvaltaisen voiman mittareilla. Samaan aikaan monenlaiset etniset ja uskonnolliset konfliktit olivat kasvussa. Alueellinen sota (局部战争, *jubu zhanzhen*), jonka puoluejohto oli arvioinut Kiinan todennäköisimmin kohtaamaksi sotilaalliseksi konfliktiksi jo kymmenen vuotta aiemmin, oli Jiangin mukaan mahdollinen myös Kiinan ympäristössä.¹²⁶

Neuvostoliiton romahdettua ainoa Kiinaa koskeva akuutti konflikti ja siten myös potentiaalinen alueellinen sota koski Jiangin mukaan Taiwanissa mahdollisesti ilmenevää itsenäisyysliikehdintää, jonka estämiseksi ja “Kiinan alueellisen suvereniteetin turvaamiseksi” Kiina ottaisi välittömästi käyttöön “järeät proseduurit”. Kiinan perinteinen kyky käydä “kansan sotaa” teki vastustajan laajan hyökkäyksen Kiinaan mahdolliseksi, mutta kansan sodan periaatteita ei voitaisi soveltaa Taiwanin salmella tapahtuvassa konfliktissa, jossa Kiinan vastustaja (Yhdysvallat) käyttäisi täsmäaseita ja kykenisi käymään “suhteellisen itsenäistä” meri- ja ilmasotaa. Jiangin mukaan uuden strategian tulisi rakentaa Mao Zedongin ajattelun, aktiivisen puolustuksen ja Deng Xiaopingin ajattelun harteille, mutta siirtää painopiste valmistautumiseen alueelliseen sotaan korkean teknologian olosuhteissa.¹²⁷

---

¹²⁴ Jencks, Harlan W. (1992) “Chinese evaluations of ‘Desert storm’: Implications for PRC security.” *The Journal of East Asian Affairs*. Vol. 6. No. 2. s. 447–477. Ks myös. Fravel, Taylor M. (2019) s. 187–191. Cheng, Dean (2011) “Chinese lessons from the Gulf wars”, teoksessa: Scobell, Andrew & Lai, David & Kamphausen, Roy (toim.) *Chinese lessons from other people’s wars*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 153–199.

¹²⁵ Jencks, Harlan W. (1992) Fravel (2019) s. 182–191. Asiaan paneuduttiin pian sodan jälkeen järjestetyissä konferensseissa, joissa keskusteltiin Persianlahden sodasta ja sen vaikutuksista. Myös Jiang Zemin osallistui aktiivisesti näihin tilaisuuksiin.

¹²⁶ Jiang, Zemin: “国际形势和军事战略方针” [“Kansainvälinen ympäristö ja sotilasstrateginen ohjenuora”] puhe Kiinan keskussotilaskomitean kokouksessa 13.1.1993. Vuoden 1989 Tiananmenin tapahtumien ollessa vielä ajallisesti lähellä Jiang nosti esiin myös mahdollisuuden Kiinan sisäiseen epävakauteen.

¹²⁷ Ibid.

Jiangin mukaan Persialahden sodassa havaittu “aseiden tarkkuus, taistelun ennennäkemättömän korkea intensiteetti, yllätyksellisyys, kolmiulotteisuus, liikkuvuus, nopeus sekä iskujen syvyys” osoittivat, että “korkean teknologian ylivoima” takasi aloitteen taistelukentällä.¹²⁸ Valtio, joka ei kylmän sodan jälkeisessä maailmassa rakentaisi sotilasteknologisia kykyjään, ajautuisi sodan syttyessä Irakin tapaiseen, “passiiviseen, iskuja vastaanottavaan asemaan, jossa kansalliset intressit, kansallinen kunnioitus ja kansainvälinen arvovalta kärsivät äärimmäisen tappion.”¹²⁹

Tässä ympäristössä sotilaallisen voiman ja sotilasteknologian kehittäminen oli Jiangin mukaan keskeinen tavoite myös Kiinalle, mutta arvio lännen saavuttamisesta oli realistisen synkkä: takamatkaa oli vuosikymmeniä, eikä prosessia voitaisi juuri nopeuttaa. Tämän vuoksi Jiang korosti, että sotilasstrategia oli alisteinen Kiinan kansalliselle strategialle, joka painotti matalaa ulkopoliittista profiilia ja Kiinan taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Valtiolliset prioriteetit oli asetettu tiukasti Kiinan talouden kehittämiseen, eikä niitä tulisi horjuttaa turhan sotilaallisen konfliktin vuoksi.¹³⁰ Ainoastaan pitkä rauhan ja taloudellisen kehityksen kausi tarjosi puitteet Kiinan kokonaisvaltaisen voiman kasvattamiselle ja siten myös Kiinan asevoimien modernisoinnille.

Strategisen ohjenuoran virallinen lanseeraaminen oli lähinnä lähtölaukaus strategian muutokselle, joka nähtiin pitkänä ja evolutionaarisena prosessina. Ohjenuora osoitti sotilaallisen voiman kehittämisen karkean pääsuunnan, mutta tätä tarkempi visio ei ollut 1990-luvun alussa välttämättä vielä edes Kiinan johdonkaan tiedossa. Keskustelu uuden strategisen ohjenuoran sisällöistä ja uudesta sodan paradigmasta jatkui voimakkaana läpi 1990-luvun, ja strategian elementit alkoivat saada muotoa kypsyäkseen varsinaisesti vasta 2000-luvun puolella informatisoituneen sodan opissa.

Kiinalaisissa arvioissa nousi esiin erityisesti uuden “korkean teknologian sodan” muoto: sodan nopeatempoisuus, tehokkaat ja tuhoisat täsmäaseet, informaation ja elektronisten aseiden merkitys sekä yhteisoperaatioiden sulava käyttö.¹³¹ Aiempien, kuukausia tai vuosia kestäneiden sotien sijaan korkean teknologian sota saattoi ratketa päivissä tai jopa tunneissa.¹³² Myös konfliktin eskalaation dynamiikka oli nopeampi, sillä Yhdysvallat oli Persianlahdella osoittanut kykynsä mobilisoida lyhyellä aikataululla huomattavan määrän sotilaallista voimaa toisella puolella maailmaa tapahtuvaan operaatioon. Korkean teknologian alueellinen sota saattoi siten alkaa hyvin yllättävästi, mikä korosti nopean ja lamauttavan “strategisen iskun” (打击要害, *daji yaohai*)

---

¹²⁸ “武器的打击精度、作战强度空前提高，突然性、立体性、机动性、快速性和纵深打击的特点” Ibid.

¹²⁹ “陷于被动挨打的地位，国家利益、民族尊严和国际威望就要受到极大损害” Ibid

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Liu, Huaqing: “坚定不移地沿着建设有中国特色现代化军队的道路前进” [“Vankkumatta eteenpäin kiinalaistyypin asevoimien reformin polulla”] puhe Kiinan kommunistisen puolueen puoluekoulussa 20.5.1993.

¹³² Monet tutkijat arvioivat korkean teknologian sodankäynnin elementtejä käytettäneen jo useissa 1980-luvun konflikteissa, kuten Falklandin sodassa 1982, Grenadan miehityksessä 1983 sekä Israelin iskuissa Irakin ydinlaitoksia vastaan 1981. Silti vasta Persianlahden sodassa teknologioita käytettiin kokonaisvaltaisesti, mikä teki siitä ensimmäisen korkean teknologian sodan. Ks. Yang Lizhongin & Yang Junxin (1993) 现代高技术战 [“Nykypäivän korkean teknologian sota”] Beijing: Junshi kexue chubanshe. s. 1–7 ks. myös Liu, Jianguo toim. (1995) 不战而胜与高技术威慑 [“Korkean teknologian pelote ja voitto ilman sota”] Beijing: Zhishi chubanshe. s. 29–35. Wang, Chunfang & Wu, Jifeng (1998) “速决战: 高技术局部战争的新特点” [“Nopean ratkaisun sota: Korkean teknologian alueellisen sodan uudet erityispiirteet”] *Xiandai Junshi*. 1998, No. 7.

uhkaa. Strategisella iskulla pyrittiin saavuttamaan rajoitetulla, nopealla sotilaallisella toimenpiteellä poliittiset tavoitteet ilman laajempaa eskalaatiota.¹³³

Nopeuden lisäksi korkean teknologian sodankäynti oli myös luonteeltaan Kiinan aiemmin varautumiin sotiin verrattuna huomattavasti monimuotoisempaa. Se piti sisällään esimerkiksi “ilmaiskut, maahanlaskuhyökkäykset, maihinnousut, kauppasaarrot, ydin-, kemikaali- ja biologiset aseet sekä psykologisen ja verkkosodankäynnin” (网络战, *wangluozhan*).¹³⁴ Kriittisenä havaintona Persianlahdelta nostettiin esiin erityisesti tiedustelujärjestelmien ja elektronisen sodankäynnin ulottuvuudet. Ensinnäkin Yhdysvallat kykeni ylläpitämään tarkkaa tilannekuvaa tehokkailla johtamis- ja tiedustelujärjestelmillään, jotka hyödynsivät kattavaa satelliitti- ja valvontakoneiden verkostoa. Lisäksi Yhdysvallat kykeni lamauttamaan vastustajan asejärjestelmät ja esimerkiksi tutka-asemat elektronisella häirinnällään ja ylläpiti taistelukentän “informaatioylivoimaa” (信息优势, *xinxi youshi*). Käsite nousi sotilasstrategisen keskustelun ytimeen myöhemmin 2000-luvun puolella.¹³⁵

Lopuksi korkean teknologian sota oli pahimmillaan ennennäkemättömän tuhoisaa. Koska puoluejohto oli määritellyt Kiinan sotilasstrategian palvelevan Kiinan talouskehitystä, tulisi Kiinan sotilasstrategian pyrkiä ensisijaisesti rakentamaan pelotetta, jolla sota voitaisiin ylipäättään välttää. Mutta mikäli sotaan jouduttaisiin, tulisi sen olla mahdollisimman rajattu, kuluttaa mahdollisimman vähän resursseja ja aiheuttaa mahdollisimman vähän tuhoa esimerkiksi Kiinan talouskeskuksille.¹³⁶

Uusi sotilasstrateginen ohjenuora ohjasi Kiinaa sekä muovaamaan operaatiosuunnitteluaan että modernisoimaan asevoimiaan ja sotilasteknologiaansa kyetäkseen vastaamaan Yhdysvaltain potentiaalisesti käymän korkean teknologian sodan muodostamaan haasteeseen. Teknologiassa välittömänä heikkoutena pidettiin ilmatorjuntaa, sillä korkean teknologian sodan uskottiin alkavan “nopeilla ja yllättävillä ilmaiskuilla”.¹³⁷ Myös uutta strategista ohjenuoraa pian sen julkaisun jälkeen kommentoineen amiraali Liu Huaqingin mukaan Yhdysvallat kävisi luultavammin Kiinaa vastaan nimenomaan “pitkäkestoista strategisten ilmaiskujen sotaa”.¹³⁸ Yhdysvaltain ilmaheruus perustui puolestaan Yhdysvaltain kykyyn projisoida voimaa Kiinan edustalle sekä alueella sijaitsevien tukikohtiansa että lentotukialusryhmiensä avulla.

Kiinan sotilasjohto oli myöntänyt korkeinta tasoa myöten Kiinan olevan teknologisesti altavastajaan asemassa, eikä Yhdysvaltain etumatkaa voitaisi kuroa nopeasti kiinni. Vaikka Yhdysvallat vaikutti ylivoimaiselta, korosti Liu kuitenkin, että kaikilla asejärjestelmillä oli omat heikkoutensa, joita vastaan voitaisiin kehittää omat mene-

---

¹³³ Xiao, Tianliang (1997) 科学技术与未来军事战略. [“Tiede, teknologia ja tulevaisuuden sotilasstrategia”] Beijing: Guofangdaxue Chubanshe. s. 19–24. Xiao nostaa esimerkiksi strategisesta iskusta mm. Neuvostoliiton Tšekkoslovakian miehityksen 1968 sekä Israelin iskut Irakin ydinlaitoksia vastaan vuonna 1981.

¹³⁴ “(反)空袭, (反)空降, (抗)登陆, (反)封锁, 电子, 导弹, 初级太空战, 核, 化, 生特种战, 心理战, 网络战” Ibid.

¹³⁵ Liu, Jianguo toim. (1995) s. 30–35. Pollpeter, Kevin (2010) “Towards an integrative C4ISR system: Informationization and joint operations in the People’s Liberation Army”, teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Scobell, Andrew (toim.) *The PLA at home and abroad: Assessing the operational capabilities of China’s military*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 193–235.

¹³⁶ Wang, Chunfang & Wu, Jifeng (1998) “速决战: 高技术局部战争的新特点” [“Nopean ratkaisun sota: Korkean teknologian alueellisen sodan uudet erityispiirteet”] *Xiandai Junshi*. 1998, No. 7.

¹³⁷ Lewis & Xue (2006) s. 29–43.

¹³⁸ “长时间的战略空袭作战”, Liu, Huaqing (1993)

telmänsä. Näin ollen Kiinan ei tulisi yrittää kilpailla Yhdysvaltain kanssa teknologiassa tasavertaisesti ja symmetrisesti, vaan keskittyä tiettyihin avainsuorituskykyihin, jotka toimisivat pidäkkeen keihäänkärkinä.¹³⁹

Näitä avainteknologioita kutsuttiin 1990-luvun keskustelussa “salamurhaajan nuijiksi” (杀手锏, *shashoujian*).¹⁴⁰ Salamurhaajan nuija on kiinalaisessa keskustelussa esiintyvä myyttinen ase, jolla voidaan tuhota itseä huomattavasti vahvempi vastustaja yllätyksenomaisella ja tuhoisalla iskulla. 1990-luvun sotilasstrategisessä keskustelussa salamurhaajan nuija toistui metaforana asymmetrisille asejärjestelmille, joilla Kiina kykenisi iskemään Yhdysvaltain kriittisiä suorituskykyjä vastaan tai vähintäänkin luomaan niille uskottavan pelotteen.¹⁴¹ Se, mitä salamurhaajan nuijat todella olisivat ei ollut vielä strategian laatimishetkellä täysin selvillä, mutta kehitys lähti viimeistään 1990-loppupuolella etenemään kohti sukellusveneiden ja meritorjuntaohjusten suuntaa.

Teknologian lisäksi haasteena oli Yhdysvaltain operaatio-oppi, jonka menestyksen tulkittiin Persianlahdella perustuneen aselajien saumattomiin yhteisoperaatioihin. Korkean teknologian sodankäynnin vallitsevan operaatioiden päätyylin tulkittiin olevan yhteisoperaatiot (联合作战, *lianhe zuozhan*), jonka mukaisesti Kiinan tulisi pyrkiä muovaamaan vielä tuolloin hyvin maavoimainpaineista Kansan vapautusarmeijaa kohti aselajien tasapainoisempaa yhteisoperaatiokykyä, jossa joukkojen tilannekuva ja tiedustelutieto sekä viestintä ja logistiikka yhtenäistettäisiin yhteisen komentorakenteen alle. Yhteisoperaatiokyvykkyyden lisäksi asevoimia tulisi muovata myös aiempaa huomattavasti nopeammin mobilisoitaviksi ja joustavammiksi Yhdysvaltain (mutta myös laajemmin länsimaissa ja Venäjällä käyttöön otettujen) nopean toiminnan joukkojen tarjoaman esimerkin mukaisesti.¹⁴² 1980-luvulla käynnistettyä nopean toiminnan joukkojen (应急机动部队, *yingjijidongbudui*) kehittämistä kiihdytettiin pian Persianlahden sodan jälkeen jo ennen uuden sotilasstrategisen ohjenuoran hyväksymistä.¹⁴³

Operaatiotaidon ja organisaatorakenteen näkökulmasta uusi sotilasstrateginen ohjenuora ohjasi Kiinaa muovaamaan asevoimistaan pienemmät, osaavammat ja nopeammin toimivat joukot, jotka kykenisivät yhteisoperaatioihin uudella merellisellä strategisella pääsuunnalla. Operaatioajattelun muutos nosti esiin keskustelun Kiinan perinteisten “kansan sodan” periaatteiden soveltuvuudesta korkean teknologian aikakaudella. Kansan sodan periaatteilla oli Kiinan asevoimissa yhä vankka kannattajakuntansa ja niitä ylläpidettiin myös virallisissa puheissa vähintäänkin symbolisesti. Mao Zedongin visioima kansan sota perustui strategisella tasolla pitkäkestoiseen uuvutusotaan, jossa nopeat ratkaisutaistelut (速决, *sujiue*) olivat lähinnä operaatiotason tavoitteita. Kansan sodan keskeinen strateginen periaate oli myös “hallinnan ottaminen vas-

¹³⁹ Ibid. Ks. myös Doshi, Rush (2021) s. 78–79.

¹⁴⁰ Toisinaan käytetään myös termiä 撒手锏 ks. Liu, Jifeng (2015) “撒手锏与杀手锏” [“Sashoujian ja shashoujian”] *Renmin Ribao*. 27.1.2015.

¹⁴¹ Jiang, Defu & He, Jiqing (1997) “质量建军，科技强军，依法治军：学习江泽民新形势下建军治军的重要论述” [“Laadukas asevoiman kehittäminen, teknologisesti vahvat asevoimat, laillisesti johdetut asevoimat: Opiskelkaamme Jiang Zeminin tärkeää kirjoitusta uuden toimintaympäristön asevoiman kehittämisestä ja hal-linnasta”] *Junshi lishi yanjiu*. 1997, No. 2. s. 18–25.

¹⁴² Xiao, Tianliang (1997) s. 16–24. Pelkän teknologian lisäksi huolta kannettiin myös koulutuksesta. Joidenkin arvioiden mukaan asevoimissa oltiin suorastaan “tiedesokeita” (科盲). Jiang, Defu & He, Jiqing (1997)

¹⁴³ Jencks, Harlan W. (1992) Tiananmenin jälkeisessä jännittyneessä tilanteessa nopean toiminnan joukkojen kehittäminen nähtiin tärkeinä myös mahdollisen sisäisen epäjärjestyksen rauhoittajina.

tustajan iskun jälkeen” (后发制人, *houfazhiren*), mikä käytännössä tarkoitti aloitteen tietoista luovuttamista vastustajalle.¹⁴⁴

Vaikka Kiinan uuden korkean teknologian sotilasstrategian katsottiin yhä edustavan “aktiivista puolustusta” ja seisovan vankasti Maon ajattelun harteilla, eivät maolaiset ajatukset tosiasiaassa enää istuneet alueellisen korkean teknologian sodankäynnin paradigmaan. Operatiivisella tasolla varsinkin ajatus iskemisestä vastustajan jälkeen oli ongelmallinen, sillä korkean teknologian sodassa aloitteellinen osapuoli on vääjäämättä etulyöntiasemassa. Kiinassa kiinnitettiin huomiota esimerkiksi siihen, miten Irak oli Persianlahden sodassa lähinnä seurannut passiivisesti Yhdysvaltain mobilisaation kehittyvän ja jättänyt aloitteen tyystin Yhdysvaltojen käsiin.¹⁴⁵

Potentiaalisessa korkean teknologian konfliktissa Kiinan tulisi sekoittaa hyökkäystä ja puolustusta sekä tehdä tarvittaessa myös operatiivinen ensi-isku (先发制人, *xianfazhiren*, “hallinnan ottaminen iskemällä ensin”), mikäli vastustaja olisi ensin aloitteellinen strategisella tasolla. Se, milloin vastustaja on tehnyt strategisen aloitteen, lienee vaikeasti määriteltävissä, mutta useimpien tulkintojen mukaan vastustajan voitiin katsoa olleen aloitteellinen, kun se oli omilla toimillaan tehnyt selväksi sodan väistämättömyyden. Esimerkiksi kenraali Liu Jingsongin mukaan vastustajan laajamittainen mobilisointi voitaisiin tulkita strategiseksi “ensi-iskuksi”, johon Kiina voisi puolustuksellisesti reagoida.¹⁴⁶ Epäilemättä siten myös esimerkiksi Taiwanin itsenäisyysjulistus voitaisiin tulkita strategisen tason aloitteena, johon Kiinan asevoimien tulisi puolustuksellisesti vastata.

Uudessa strategiassa kansan sodan periaate vastustajan ensi-iskun passiivisesta odottelusta siis hylättiin. Kiinan tulisi valmistautua toimimaan jo vastustajan mobilisointivaiheessa ja tehdä tarvittaessa ensi-isku kohdistamalla “salamurhaajan nuijat” vastustajan avainsuorituskykyihin. Käytännössä Kiina iskisi siis Yhdysvaltain sotilastukikohdita ja lentotukialuksia vastaan jäämättä odottamaan, että Yhdysvallat saisi mobilisaation valmiiksi ja ehtisi aloittaa massiiviset ilmaoperaationsa, joita vastaan Kiina ei (mm. maatieteellisen laajuutensa vuoksi) voisi reagoida riittävällä tehokkuudella. Tätä nopean eskalaation ensi-iskua ryhdyttiin 2000-luvulla kutsumaan “ilmaiskun vastaiseksi operaatioksi” (反空袭战役, *fankongxi zhananyi*). (ks. s. 59–60)

Tiivistettynä vuoden 1993 uusi sotilasstrateginen ohjenuora ja sen jälkeinen kehitys kuvaavat sodan paradigman muutosta, jonka myötä Kiinan ryhtyi muovaamaan asevoimansa uudenlaisen sodan muodon ja uuden sotilaallisen pääuhkan, Yhdysvaltain intervention mukaiseksi. Päätavoitteena oli Jiang Zeminin mukaan “heikommin varustautuneen vastustajan voitto vahvemmassa vastustajasta”.¹⁴⁷ Strategian muutos tarkoitti asevoimien painopisteen merkittävää siirtymää kohti merta, ja sen ytimessä oli avainteknologioiden kehittäminen, joilla voitaisiin vastata asymmetrisesti Yhdysvaltain mahdolliseen operaatioon Taiwanin salmella.

Vaikka Kiina siirtyi korkean teknologian sodankäynnin paradigmaan ensi-iskua painottavine strategioineen, ei muutos vaikuttanut olennaisesti Kiinan ydinasestrategiaan. Ajatus ensi-iskusta oli puhtaasti konventionaalisen sodankäynnin periaate, ja Kii-

¹⁴⁴ Xiao, Tianliang (1997) s. 8–10.

¹⁴⁵ Lewis & Xue (2006) s. 238–244.

¹⁴⁶ Xiao, Tianliang (1997) s. 8–10. Lewis & Xue (2006) s. 237.

¹⁴⁷ “以劣势装备战胜优势装备之敌”, Jiang, Zemin (1993)

nan ydinasestrategia pysyi tiukasti “ei ensikäyttöä” -oppinsa takana.¹⁴⁸ Kenties ainoana välittömästi näkyvänä muutoksena Kiina ryhtyi Yhdysvaltain Persianlahdella osoittaman ilma-aseen käytön seurauksena vahvistamaan maanalaisia tukikohtiaan, jotta ydinaseiden vastaiskukyky voitaisiin varmistaa.¹⁴⁹

4.2 Kaluston kehitys Jiang Zeminin kaudella ja Taiwaninsalmen konflikti

Uusi paradigma ja uusi strateginen uhkakuva pakottivat Kiinan siirtämään asevoimien perinteisen painopisteen mantereelta kohti merta ja maavoimista kohti meri- ja ilmapuolia, mikä tarkoitti kaluston ja teknologian kehittämisen ohessa myös asevoimien harjoittelun painopisteen siirtämistä kohti korkean teknologian olosuhteita. Kommunistinen puolue oli kuitenkin asettanut Kiinan talouskehityksen painopisteen siviilitalouden kehittämiseen, ja Kansan vapautusarmeijan budjetit kasvoivat vielä 1990-luvun puoleenväliin saakka varsin maltillisesti. Uudistuksiin pyrittiin siten ensisijaisesti toiminnan tehostamisen ja uudelleenorganisoinnin kautta.¹⁵⁰

Amiraali Liu Huaqingin arvion mukaan Yhdysvaltain ja muiden kehittyneiden maiden teknologisen välimatkan kurominen kestäisi kauan ja Kiina joutuisi alkuvaiheessa tukeutumaan vahvasti ulkomailta hankittuun teknologiaan. Lännen asettamien asevientirajoitteiden vuoksi tärkeimmäksi hankintamaaksi nousi Venäjä, jonka kanssa allekirjoitettiin yhteistyösopimus sotilasteknologian kehittämiseksi joulukuussa 1992.¹⁵¹ Samaan aikaan hyvin keskeiseksi osaksi sotilasteknologian kehittämistä vahvistui vakoillemalla, ja sekä laillisilla että epämääräisemmällä “teknologian siirroilla” saavutettu teknologian hankinta.¹⁵²

Merivoimien uudistukset keskittyivät alueelliseen uhkakuvaan ja siirsivät Liu Huaqingin 1980-luvulla visioiman “mahanilaisen” laajenemisstrategian ainakin tilapäisesti taka-alalle. Meristrategian päätavoitteena pidettiin siten vuonna 1985 voimaan asetettun lähimerien puolustuksen kehittämistä korkean teknologian olosuhteita vastaavaksi. 1990-luvun alussa Kiinan merivoimien pinta-alusten kärki koostui 16 051-luokan (Nato-tyypiltään *Luda*) hävittäjästä ja 053-luokan (*Jianghu*) fregateista, joiden valmistus oli aloitettu 1970-luvun alussa. Molemmat luokat olivat kaikin puolin vanhentuneita ja soveltuivat lähinnä Kiinaa heikompien vastustajin ahdisteluun merellisissä aluekiistoissa esimerkiksi Etelä-Kiinan merellä. Modernimpien hävittäjäluokkien kehittäminen käynnistyi ensimmäisten 052-luokan (*Luhu*) ja 051B (*Luhai*) astuessa palvelukseen 1990-luvun alusta lähtien. Samankaltainen kehitysohjelma käynnistettiin myös fregateissa, kun vanhentuneita 053-luokan aluksia ryhdyttiin korvaamaan luokan päivite-

---

¹⁴⁸ Vuonna 1996 Kansan vapautusarmeijan toisen tykistön esikunta julkaisi oman, ohjusaselajin strategiaa käsittelevän oppikirjansa, joka esitteli samalla myös ensimmäistä kertaa virallisella tasolla syvällisemmin Kiinan ydinasestrategiaa. Qian, Gui & Pan, Riyuan toim. (1996) 第二炮兵战略学 [“Toisen tykistön strategian tiede”] Beijing: Lantian chubanshe. Teoksen (s. 21) mukaan Kiinan pienen strategisten aseiden arsenaalin on tarkoitus “murtaa ydinase monopolit, torjua ydinaseilla kiristäminen sekä padota ydinsotaa”.

¹⁴⁹ *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2019*. Yhdysvaltain Puolustusministeriö.

¹⁵⁰ Fravel, Taylor M. (2019) s. 205–208. SIPRI Military Expenditure Database (2021). Tukholma: Stockholm International Peace Research Institute.

¹⁵¹ Liu, Huaqing (1993) Lews & Xue (2006) s. 231–237. Venäjän ja Kiinan asekaupan kehityksestä ks. Juola, Cristina D. (2018) *Venäjän puolustusteollinen yhteistyö Kiinan ja Intian kanssa 2010-luvulla*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 3: Työpapereita No. 9. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. s. 4–14.

¹⁵² Ks. esim. Hannas, William C. & Mulvenon, James & Puglisi, Anna B. (2013) *Chinese industrial espionage: Technology acquisition and military modernization*. New York: Routledge.

tyillä versioilla (*Jiangwei I* ja *Jiangwei II*).¹⁵³ Uusien pinta-alusluokkien kehittämisen ohessa Venäjältä tilattiin vuonna 1996 (Taiwanin salmen konfliktin jälkeen, ks. alempana) *Sovremenny*-luokan hävittäjiä, joista ensimmäiset saatiin käyttöön vuonna 1999. Alukset varustettiin venäläisillä, erittäin kyvykkäinä tunnetuilla Moskit-ohjuksilla, jotka on suunniteltu nimenomaan käytettäväksi lentotukialusryhmiä vastaan.¹⁵⁴

Pinnan allakaan merivoimien tilanne ei ollut 1990-luvun alussa hyvä. Vaikka Kansan vapautusarmeijan merivoimilla oli määrällisesti mittavat lähes 50 hyökkäyssukellusvenettä, oli niistä suurin osa Neuvostoliitosta 1950-luvulla saatuun teknologiaan pohjautuvia 033 (*Romeo*) ja 035 (*Ming*) -luokkien dieselaluksia.¹⁵⁵ Kiinalaista tyyppiä 091 (*Han*) ydinhyökkäyssukellusvenettä oli valmistettu viisi kappaletta, mutta alusta pidettiin äännekkäänä ja vanhentuneena, eikä sillä ollut todellisuudessa asiaa torpedonkantaman päähän vihollisaluksista. Sukellusveneiden arveltiin kuitenkin edustavan yhdenlaista salamurhaajan nuijaa, ja niiden kehittämiseksi annettiin merkittävä painoarvo. Ensimmäisinä toimenpiteinä tilattiin Venäjältä vuonna 1993 kolme Kilo-luokan dieselsukellusvenettä, ja käynnistettiin kotimaisten sukellusveneiden modernisointi- ja kehitysohjelma. Vuonna 1994 laskettiin vesille ensimmäinen tyyppiä 039 (*Song*) dieselkäyttöinen vene, jota pidetään Kiinan ensimmäisenä itsenäisesti tuottamana aluksena. Songin kehittämisen ja Ming-luokan päivittämisen rinnalla käynnistettiin myös ohjelma uuden sukupolven ydinkäyttöisten hyökkäyssukellusveneiden kehittämiseksi.¹⁵⁶ Uudemmat sukellusveneluokat tulivat kuitenkin käyttöön vasta 2000-luvun puolella.

Vaikka vuoden 1993 sotilasstrategian ydin oli Kiinan läheisten merialueiden puolustuksessa ja Taiwanin konfliktissa, ei Liu Huaqingin peräänkuuluttamaa merivoimien toimialueen laajentamista kohti kaukaisten merien operaatioita täysin hylätty. Merivoimat käynnisti kansainvälisen toiminnan harjoittelun vuonna 1994 lähettämällä hävittäjän, fregatin ja tukialuksen muodostaman osaston Vladivostokiin, minkä jälkeen pienimuotoisia kansainvälisiä vierailuja alettiin järjestämään vuosittain. Kansainväliset vierailut ja yhteisharjoitukset eivät kuitenkaan vielä 1990-luvulla edistyneet merkittävästi, vaan niidenkin laajeneminen alkoi varsinaisesti vasta 2000-luvun puolella.¹⁵⁷

Merivoimien modernisoinnin ohessa tärkeään rooliin nousi ilmavoimien ja ilmatorjunnan kehittäminen, sillä korkean teknologian sodan arveltiin alkavan nimenomaan nopealla ja intensiivisellä ilmakampanjalla. Tilanne molemmissa oli 1990-luvun alussa heikko, sillä ilmavoimia oli laiminlyöty lähes koko Maon valtakauden, eikä uusien järjestelmien käyttöönotto tai koulutuksen ja harjoittelun lisääminen onnistunut nopeasti. Ilmavoimissa Kiinan hävittäjien peruskalusto perustui 1950-lukulaisten neuvostoliittolaisen Mig-19-hävittäjän kiinalaiseen varianttiin J-6, jonka ei uskottu selviävän kauaa taistelussa nykyaikaisten länsimaisten hävittäjien kanssa. Tilanteen korjaamiseksi Kiina hankki vuonna 1992 Venäjältä erän Su-27-hävittäjiä sekä neuvotteli myöhemmin koneelle lisensointioikeuden J-11 nimellä. Ilmatorjunnan päivittämiseksi Venäjältä ostettiin lisäksi S-300 ja Tor-ilmatorjuntaohjuksia. Ilmavoimien ja ilmapuolustuksen edistäminen sai siis vuoden 1993 strategian myötä tuulta purjeisiinsa, mutta strategisessa suunnittelussa ilmavoimat pysyi 1990-luvun edelleen toissijaisena. Ilmavoimille mää-

¹⁵³ Lim, Yves-Heng (2014) s. 73–80.

¹⁵⁴ Godwin, Paul H. B. (1996) Cliff, Roger (2015) *China's military power: Assessing current and future capabilities*. New York: Cambridge University Press. s. 64–65.

¹⁵⁵ *The Military Balance 1992*.

¹⁵⁶ Lim, Yves-Heng (2014) s. 73–80.

¹⁵⁷ Office of Naval intelligence: *China's Navy 2007*. s. 113–115. Ks. myös DeVitt, Michael. A. (2020) *China as a twenty-first century naval power: Theory, practice and implications*. Annapolis: Naval Institute Press. s. 19–30.

rättiin ensimmäinen oma puolustushaarakohtaisen strategiansa vasta Hu Jintaon kaudella vuonna 2004.¹⁵⁸

Kaikkein verkkaisimmin modernisaatio eteni maavoimissa, joiden kehittäminen jäi uudessa sotilasstrategiassa selvästi meri- ja ilmavoimien varjoon. Vielä Jiangin kauden lopullakin yli 90 % esimerkiksi maavoimien panssarikalustosta perustui neuvostoliittolaisen T-54-tankin erilaisiin päivitettyihin versioihin (Tyyppi 59, 79 ja 88). Vain murto-osa panssareista edusti uusinta Tyyppin 99 -vaunua, jota pidetään jokseenkin vertailukelpoisena Yhdysvaltain M1A2-vaunun kanssa. Myös tykistö oli valtaosin vedettävää, ja koko valtavan 1,6 miljoonan sotilaan jalkaväen käytössä oli vuosituhannen vaihteessa vain noin 800, lähinnä neuvostoliittolaiseen BMP:hen perustuvaa taistelupanssariajoneuvoa.¹⁵⁹

Vaikka kehitys oli epätasaista, saatiin uuden korkean teknologian paradigman mukainen kehitys kokonaisuutena kaluston päivittämisen suhteen hyvin käynnistettyä 1990-luvulla uusien kotimaisten suorituskykyjen kehittämisen sekä varsinkin Venäjältä tilatun kaluston myötä. Työ alkoi kuitenkin varsinaisesti kantaa hedelmää vasta 2000-luvun puolella, kun hankitut ja kehitystyön tuloksena valmistuneet asejärjestelmät alkoivat astua palvelukseen.

Uuden sotilasstrategisen ohjenuoran ensimmäinen todellinen koetinkivi tapahtui vuodenvaihteessa 1996, kun tilanne Taiwanin salmella eskaloitui niin kutsutuksi kolmanneksi Taiwanin salmen kriisiksi. Tapahtumat saivat alkunsa, kun Yhdysvallat salli kesällä 1995 Taiwanin presidentin, Lee Teng-huin, vierailulla Yhdysvalloissa. Samaan aikaan Kiinassa aiheutti huolta myös Taiwanin keväälle 1996 suunnittelemaat ensimmäiset demokraattiset presidentinvaalit, joiden pelättiin johtavan kohti Taiwanin itsenäisyysjulistusta.¹⁶⁰

Kiina reagoi tapahtumiin voimakkaasti järjestämällä syksyllä 1995 näyttäviä sotaharjoituksia ja ohjuskokeita Taiwanin salmen edustalla. Marraskuussa 1995 järjestetyt harjoitukset olivat myös ensimmäiset uuden strategian laatimisen jälkeen järjestetyt merkittävät yhteisoperaatioharjoitukset, mistä *Kansan päivälehti* uutisoi näyttävästi.¹⁶¹ Tilanne kiristyi läpi vuodenvaihteen 1996, kunnes Yhdysvallat lähetti avoimena voimanosoituksena lentotukialusryhmät USS *Independence* ja USS *Nimitz* Taiwanin salmelle maaliskuussa 1996. Kevään kuluessa kriisi rauhoittui, mutta jätti merkittävän ja traumaattisen jäljen kiinalaiseen strategiseen ajatteluun.¹⁶²

Taiwanin salmen konflikti osoitti Kiinan strategisen uhkakuvan – Yhdysvaltain sotilaallisen sekaantumisen Taiwanin salmen tapahtumiin – olevan hyvin relevantti. Yhdysvallat, joka oli onnistunut mobilisoimaan kansainvälisen yhteisön Irakin operaationsa taakse, saattaisi kyetä ja ryhtyä samankaltaiseen interventioon myös Taiwanin

---

¹⁵⁸ Shlapak, David (2012) "Equipping the PLAAF: The long march to modernity", teoksessa: Hallion, Richard & Cliff, Roger & Saunders, Phillip C. (toim.) *The Chinese air force: Evolving concepts, roles, and capabilities*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 191–211. Lewis & Xue (2006) s. 231–237.

¹⁵⁹ Cliff, Roger (2015) s. 61–64.

¹⁶⁰ Ross, Robert S. (2000) "The 1995-96 Taiwan Strait confrontation", *International Security*. Vol 25. No 2. s. 87–123.

¹⁶¹ *Renmin Ribao* 26.11.1995 "南京战区三军联合作战演习成功张万年强调全军要坚决贯彻江主席军队建设总要求提高现代条件下作战能力" ["Nanjingin operaatioalueen kolmen armeijan yhteisoperaatioharjoitus, Zhang Wannian painottaa koko asevoimien noudattavan jämerästi puhemies Jiangin asevoimien rakennuksen kokonaisvaltaista vaatimusta kohottaa asevoimien modernien olosuhteiden kyvykkyyksiä"]

¹⁶² Ross, Robert S. (2000) *Nimitz* oli seilannut Taiwaninsalmen läpi muissa merkeissä jo joulukuussa 1995.

salmella, mikäli olosuhteet olisivat suotuisat. Konflikti toi lisäksi hyvin konkreettisesti esiin Kiinan asevoimien kyvyttömyyden reagoida Yhdysvaltain voimaprojisointiin. Ensimmäinen kriittinen huomio koski Kiinan tiedustelun kykyä ylipäättään havaita Yhdysvaltain lentotukialuksia pienemmistä aluksista puhumattakaan. Vuonna 1995 *Nimitz* seilasi Taiwanin salmen läpi herättämättä suurempaa huomiota, ja vuoden 1996 tarkoituksellisen voimannäytön aikaan Kiinan tiedustelulla oli suuria vaikeuksia jäljittää lentotukialusryhmien liikkeitä. Paikantamisen lisäksi Kiinalla ei ollut soveltuvia suorituskykyjä myöskään lentotukialusten maalittamiseen ja torjuntaan, ja esimerkiksi konfliktin aikana järjestetyissä ohjusammunnoissa osa GPS-järjestelmää hyödyntäneistä ohjuksista meni maalialueen ohi mahdollisen häirinnän vuoksi.¹⁶³

Jiang Zeminin joulukuussa 1996 keskusotilaskomiteassa pitämä puhe kuvasti tapahtumien merkitystä, vaikutteita suoraan viitannutkaan. Jiang korosti Kiinan olevan aseistuksessa, tiedustelussa ja yhteisoperaatiokyvyssä reilusti jäljessä kehittyneimpiä länsimaita, mikä vuoksi sekä kovan teknologisen ”hardwaren” (硬件, *yingjian*) että pehmeämmän osaamisen ”softwaren” (软件, *ruanjian*) kehittämistä tulisi nopeuttaa.¹⁶⁴ Pian Taiwanin salmen tapahtumien jälkeen, joulukuussa 1996 tehtiin päätös *Sovremenny*-luokan hävittäjien hankinnasta Venäjältä ja käynnistettiin myös tutkimushakkeita ballistisen meritoruntaohjuksen (*anti-ship ballistic missile*, ASBM), myöhemmin 2010-luvulla kenties merkittävimmäksi ”salamurhaajan nuijaksi” muodostuneen asejärjestelmän kehittämiseksi. Taiwanin konflikti korosti Kiinalle ennen kaikkea myös integroidun tiedustelu- ja johtamisjärjestelmän merkitystä ja esimerkiksi omien, itsenäisten tarkkailu- ja paikannussatelliittien kehitystä. Salamurhaajan nuijat itsessään eivät siten riittäisi, vaan ne tarvitsivat ympärilleen järjestelmän, jota myöhemmässä keskustelussa kutsuttiin sekä Kiinassa että kansainvälisesti C4ISR-järjestelmäksi (*command, control, communications, computing, intelligence, surveillance and reconnaissance*). Tällaisen tiedustelu- ja johtamisjärjestelmän kehittämisestä tuli Kiinan asevoimille merkittävä strateginen prioriteetti, mutta tämäkin prosessi vauhdittui kunnolla vasta 2000-luvun puolella.¹⁶⁵

4.3 Jiangin toinen kausi: valta-asema ja suurstrategian säätö

Jiang Zemin valta-asema puolueen, valtion ja asevoimien johdossa lujittui vuonna 1997, kun pitkään kulissee vaikuttanut Deng Xiaoping kuoli ja kun loppuvuodesta järjestetty kommunistisen puolueen puoluekokous valitsi Jiangin toiselle pääsihteerikaudelleen. Jiang pääsi nyt kohottamaan puolueen tärkeimmille paikoille omia suojaitejaan, ja puoluekokous nimitti myös uuden, Jiangille myötämielisen keskusotilaskomitean. Uudessa keskusotilaskomiteassa voimakkaat ja arvovaltaiset varapuheenjohtajat Liu Huaqing ja Zhang Zhen eläköityivät ja korvautuivat nuoremmilla, Jiangille myötämielisimmillä Chi Haotianilla ja Zhang Wannianilla. Jiang, joka ei ollut ensimmä-

¹⁶³ Ks. Erickson, Andrew (2013) Erickson, Andrew S. (2014) ”Chinese air- and space-based ISR: Integrating aerospace combat capabilities over the near seas”, teoksessa: Dutton, Peter & Erickson, Andrew S. & Martinson, Ryan (toim.) *China's near seas combat capabilities*. Newport: China Maritime Studies Institute, U.S. Naval War College. s. 87–117.

¹⁶⁴ Jiang, Zemin: ”在军委扩大会议上的讲话” [”Puhe keskusotilaskomitean laalennetussa kokouksessa”] 14.12.1996.

¹⁶⁵ Erickson, Andrew (2013) s. 30–34. Erickson, Andrew S. (2014) Pollpeter, Kevin (2010)

mäisellä kaudellaan saavuttanut täysin autoritaarista asemaa asevoimissa, pääsi nyt lopultakin eroon menneisyyden painolastista.¹⁶⁶

Vuoden 1997 puoluekokouksessa ja seuraavana vuonna julkaistussa Kiinan ensimmäisessä virallisessa puolustuspoliittisessa asiakirjassa esitetyt arviot kansainvälisestä ympäristöstä eivät olennaisella tavalla eronneet viiden vuoden takaisesta arviosta. Rauha ja kehitys tulkittiin yhä vallitseviksi trendeiksi ja maailmanpolitiikan moninapaistumisen nähtiin jatkuvan. Kiinan ja maailmanrauhan tärkeimpänä uhkaajana nähtiin edelleen Yhdysvaltain harjoittama hegemoninen voimapolitiikka, johon viitattaessa kritisoitiin myös Euroopassa parhaillaan käytyjä Naton laajentumisneuvotteluita.¹⁶⁷

Valta-asemansa vakiintumisen myötä Jiang alkoi tehdä hienosäätöä Kiinan ulkopoliittiseen linjaan. Kiinan vahvistuminen oli herättänyt Kiinan naapurustossa kasvavaa huolta 1990-luvulla matalan profiilin linjasta huolimatta. Taustalla vaikutti erityisesti Kiinan sotilaallinen mahtailu Taiwanin salmen konfliktissa, mutta myös vuosina 1995–1996 tapahtuneet selkkaukset Etelä-Kiinan merellä, joissa Kiina otti yhteen Filippiinien merivoimien kanssa. Kokonaisuutena konfliktit olivat lietsoneet keskustelua “Kiinan uhkasta” (*China threat*, 中国威胁论, *Zhongguo weixielun*) erityisesti Kiinan naapurustossa, mutta myös laajemmin aina Yhdysvalloissa asti. Kiinassa Yhdysvaltojen tulkittiin hyödyntävän uhkadiskurssia tietoisesti omaksi edukseen ja Kiinan asemaa horjuttaakseen.¹⁶⁸

Jiang ryhtyi muovaamaan Kiinan ulkopoliittikkaa kohti diplomaattisesti aktiivisempaa, mutta retoriikaltaan rauhanomaisempaa linjaa. Kiina ryhtyi osallistumaan aktiivisemmin sekä Itä-Aasian (esim. ASEAN+3, ASEAN Regional Forum) että laajemman kansainvälisen kentän monenvälisiin yhteistyöjärjestöihin ja normistoihin.¹⁶⁹ Diplomaattinen aktiivisuus ulotettiin myös asevoimiin, kun vuonna 1998 julkaistu *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja esitteli ensimmäistä kertaa ulkomaisten asevoimien kanssa käydyn vuorovaikutuksen (对外军事交往, *duiwai junshi jiaowang*) merkitystä ja julisti sotilasdiplomatian näyttelevän keskeistä osaa Kiinan kokonaisvaltaisessa diplomatiassa.¹⁷⁰

Jiangin uuden linjan myötä suhteet lämpenivät myös suurvaltojen kanssa. Yhdysvaltain kanssa järjestettiin vuosina 1997 ja 1998 sarja huippukokouksia, joissa Tiananmenin ja Taiwanin salmen tapahtumien aiheuttamia jännitteitä onnistuttiin selvästi lieventämään.¹⁷¹ Venäjän kanssa Kiina perusti puolestaan Shanghain viisikkona tunnetun

¹⁶⁶ Fewsmith, Joseph (2021) s. 79–80. Erickson, Andrew (2013) s. 34–35. Liu Huaqing oli viimeinen upseeri, joka istui keskusosastilaskomitean lisäksi myös politbyroon pysyväskomiteassa. Vuoden 1997 jälkeen upseerit on ylennetty korkeintaan politbyroon, mitä voi pitää asevoimien arvonalennuksena Kiinan poliittisessa hierarkiassa.

¹⁶⁷ Jiang, Zemin: “高举邓小平理论伟大旗帜，把建设有中国特色社会主义事业全面推向二十一世纪” [“Kiinalaistyypin sosialismin kuljettaminen 21. vuosisadalle Deng Xiaoping-teorian suurenmoista banneria kannatellen”] puhe Kiinan kommunistisen puolueen 15. puoluekokouksessa 12.9.1997. 中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus”] Valtioneuvoston uutistoimisto 1998.

¹⁶⁸ Council on Foreign Relations (2020) *China's Maritime Disputes 1895–2020*. Zhao, Xiaochun (1995) “中国威胁论对我国周边环境的影响及有关对策” [“Kiinan uhka -teorian vaikutus maamme naapurustolle sekä siihen soveltuva ratkaisu”] *Guojiguanxixueyuan Xuebao*. 1995. No 2. Tyypiesimerkiksi aikakauden Kiinan uhka -retoriikasta nostetaan usein: Bernstein, Richard & Munro, Ross H. (1998) *The Coming conflict with China*. New York: Vintage Books.

¹⁶⁹ Sutter, Robert (2020) s. 74–76. Zhao (2018) Kommunistisen puolueen sisäisissä keskusteluissa Jiang kuitenkin korosti, ettei matalan profiilin peruslinjaa tulisi muuttamaan. Ks. Doshi, Rush (2021) s. 58–62.

¹⁷⁰ 中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus”] Valtioneuvoston uutistoimisto 1998.

¹⁷¹ Sutter, Robert (2020) s. 127–129.

yhteistyöfoorumin, johon liittyivät myös Kazakstan, Kirgisia ja Tadžikistan. Yhteistyöfoorumi laajeni myöhemmin vuonna 2001 Shanghai yhteistyöjärjestöksi (上海合作组织, *Shanghai bezuo zuzhi*. Ven. Шанхайская организация сотрудничества), josta on kehittynyt merkittävä alueellinen turvallisuusfoorumi.¹⁷² Samaan aikaan diplomaattisen aktiivisuuden kanssa kansainväliselle yhteisölle esiteltiin sarja diplomaattisia käsitteitä, kuten “uusi turvallisuuskäsite” (新安全观, *xin anquanguan*), jonka mukaan Kiina pyrki uudistamaan kansainvälisen turvallisuuden luonnetta kylmän sodan rakenteista kohti yhteisesti jaettavaa win-win -turvallisuutta. Kokonaisuutena Jiangin toisella kaudella käynnistettyä ulkopoliittista linjaa on kutsuttu suoranaiseksi “hurmaushyökkäykseksi” (*charm offensive*).¹⁷³

Kansainvälisen toimintaympäristön pysyessä vakaana ei sotilasstrategiaan tai viralliseen tulkintaan korkean teknologian sodan muodosta tehty Jiangin toisella kaudella muutoksia. Asevoimissa kuitenkin toimeenpantiin useampia pienempiä uudistuksia, jotka tukivat siirtymää kohti uutta paradigmaa. Vuonna 1997 julistettiin asevoimien supistukset, joissa miesvahvuutta laskettiin 500,000 henkilöllä. Leikkaukset kohdistuivat uuden merellisen uhkakuvan mukaisesti erityisesti maavoimiin.¹⁷⁴ Pian puoluekokouksen jälkeen toimeenpantiin myös laaja puolustusteollinen uudistus, jossa Kansan vapautusarmeija pakotettiin luopumaan valtavaksi paisuneesta yrityssektoristaan. Asevoimien oli annettu Dengin kaudella laajentaa yritystoimintaan kompensoidakseen puolustusmenojen hidasta kasvua, mutta 1990-luvun puolella Keskussotilaskomitean hallinnoimat yritykset olivat kasvaneet valtaviin mittoihin. Uudistuksissa valtionyritykset pilkottiin pienempiin, keskenään kilpaileviin yksiköihin ja Keskussotilaskomitean yhteyteen perustettiin erillinen yleisaseistusosasto (总装备部, *zong zhuangbeibu*), jonka tehtäväksi asetettiin asehankintojen ja sotilasteknologisten ohjelmien koordinointi.¹⁷⁵ Vuonna 2000 julkaistun *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirjan mukaan sotilasteknologiset yritykset oli onnistuneesti uudelleenorganisoitu markkinaperusteisesti ja Kiinan sotilasteknologinen osaaminen konventionaalisissa aseissa oli nopeasti harppaamassa jäljittelijästä itsenäiseksi toimijaksi.¹⁷⁶

Jiangin toisella kaudella Kansan vapautusarmeijan näkökulmasta tärkein sotilaallinen konflikti oli vuonna 1998 syttynyt Kosovon sota, ja erityisesti Naton osallistuminen Kosovon itsenäistymisen tukemiseen maaliskuussa 1999. Naton interventio oli Kiinalle jälleen yksi osoitus Yhdysvaltain interventiokyvystä sekä halukkuudesta käyttää sotilaallista voimaa omia intressejään edistääkseen. Merkillepantavaa oli Kiinan kannalta myös se, että toisin kuin Persianlahden sota, jota käytiin YK:n myöntämällä mandaatilla, Kosovon interventio oli Naton itsenäinen päätös, jossa lupaa ei kysytty laajemmalta kansainväliseltä yhteisöltä. Kiinan oman Taiwanin asetelman näkökulmasta oli kovin huolestuttavaa, ettei Yhdysvallat tarvinnut kansainvälisen yhteisön hyväksyntää puolustaessaan Kosovon irtautumista Jugoslaviasta, eikä edes Venäjä vastustanut interventiota konkreettisesti. Suurstrategisesta näkökulmasta Naton interventio

¹⁷² Ibid. s. 230–233.

¹⁷³ Gill, Bates (2010) *Rising star: China's New security diplomacy*. Washington, D.C.: Brookings. Ks. myös Kurlantzick, Joshua (2007) *Charm offensive: How China's soft power is transforming the world*. New Haven (Conn.) & London: Yale University Press.

¹⁷⁴ Fravel, Taylor M. (2019) s. 186.

¹⁷⁵ Bitzinger, Richard A. (2016) “Reforming China’s defense industry”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 39. No. 5-6. s. 762–789.

¹⁷⁶ 2000年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2000”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto.

siis osoitti, että Yhdysvaltain yksinapainen asema säilyi vahvana Kiinan moninapaiseen kehitykseen lataamista toiveista huolimatta.¹⁷⁷

Sotilasstrategisesta näkökulmasta Naton operaatio korosti kiinalaisille entisestään Yhdysvaltain sotilasteknologista ja operaatiotaidollista etumatkaa sekä ilmavoiman merkitystä. Naton operaatio Jugoslaviassa oli puhdas ilmaoperaatio, ja Kiinan tulkinnan mukaan historian ensimmäinen täysin “kontaktiton sota”, jossa ilmavoimat murjoivat passiivisesti iskuja vastaanottavia Jugoslavian joukkoja.¹⁷⁸ Operaation yhteydessä Yhdysvallat pommitti ilmeisesti vahingossa Kiinan Belgradin suurlähetystöä tappaen kolme kiinalaista lehdistötyöntekijää. Lähetystön pommitus aiheutti Pekingissä valtavia Yhdysvaltain ja Naton vastaisia mielenosoituksia, joissa kritisoitiin jopa maan johtoa Jiang Zeminiä myöten. Jiang antoi mielenosoitusten jatkua jonkin aikaa, mutta koska suhde Yhdysvaltoihin säilyi suuressa kuvassa tärkeänä ja koska käynnissä olivat elintärkeät neuvottelut Kiinan hyväksymiseksi Maailman kauppajärjestön (World Trade Organization, WTO) jäseneksi, ryhtyi Kiina aikansa mieltään osoitettuaan liennyttämään konfliktia.¹⁷⁹

4.4 Yhteenveto: Strategia 1993–2000

Kylmän sodan päätös aiheutti suuria muutoksia Kiinan turvallisuusympäristössä, kun Yhdysvallat korvasi Neuvostoliiton Kiinan tärkeimpänä sotilaallisena ja ideologisena uhkana. Yhdysvaltain haasteeseen vastatakseen Kiina omaksui “matalan profiilin” suurstrategian, joka keskittyi maan talouden vahvistamiseen ja kokonaisvaltaisen voiman kehittämiseen. Strategian mukaan Yhdysvaltojen suoraa haastamista ja kansainvälisiin konflikteihin sekaantumista tulisi välttää, kunnes globaalit voimasuhteet kääntäisivät Kiinan eduksi.

Turvallisuusympäristön muutosta seurasi myös kiinalaisen sodan paradigman mullistus. Persianlahden sodan jälkeen Kiina omaksui pitkälti länsimaista alkaneet “sodankäynnin vallankumouksen” (*revolution in military affairs*) periaatteet ja tulkitsi sodan muodon kehittyneen “alueelliseksi sodaksi korkean teknologian olosuhteissa”.¹⁸⁰ Uuden sodan muodon myötä Kiina ryhtyi muovaamaan Kansan vapautusarmeijaa pienemmiksi, notkeammiksi ja teknologisesti edistyneiksi asevoimiksi. Toisin kuin useimmat länsimaiset asevoimat, joilta puuttui kylmän sodan jälkeisessä maailmassa tarkka sotilaallinen uhkakuva ja jotka keskittyivät epämääräisiin humanitaarisin interventioihin, Kiinan sotilasstrateginen pääuhkakuva säilyi korkean intensiteetin suurvaltakonfliktissa Yhdysvaltoja vastaan. Sotilasstrateginen pääsuunta kääntyi siten Neuvosto-

---

¹⁷⁷ Dreyer, June Teufel (2011) “People’s Liberation Army lessons from foreign conflicts: The air war in Kosovo”, teoksessa: Scobell, Andrew & Lai, David & Kamphausen, Roy (toim.) *Chinese lessons from other people’s wars*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 33–73.

¹⁷⁸ Dreyer, June Teufel (2011) ks. myös *Annual Report to Congress on the Military Power of the People’s Republic of China 2000*. Yhdysvaltain Puolustusministeriö. Operaation tarkkailusta saattoi olla Kiinalle myös materiaalista hyötyä, sillä Kiina sai mahdollisesti käsiinsä Jugoslaviassa alas ammutun, Yhdysvaltain edistyneimmän häivehävittäjän, F-117 “Nighthawk” -koneen osia. *BBC* 24.1.2011: “China stealth fighter ‘copied parts from downed US jet’”

¹⁷⁹ Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2012) s. 365–366. Kiinalaisesta näkökulmasta lähetystön pommittaminen ei voinut olla vahinko, sillä Yhdysvaltain täsmäaset olivat moneen kertaan osoittaneet kyvykkyytensä ja luotettavuutensa. Toisaalta joidenkin näkemysten mukaan iskussa kuolleet työntekijät saattoivat työskennellä Kiinan tiedustelulle ja toimittaa Serbialle tiedustelutietoa Yhdysvaltain toimista. ks. Dreyer, June Teufel (2011)

¹⁸⁰ Kiinalaisessa keskustelussa on puhuttu “sodankäynnin muodonmuutoksesta kiinalaisin erityispiirtein” (中国特色军事变革, *Zhongguo tese junshi biange*) ks. Xiao, Tianliang toim. (2020) s. 35–38.

liiton vastaiselta rajalta itäisille merialueille, mikä ohjasi asevoimien kehittämisen painopisteen kohti merivoimia ja ilmavoimia.

Vaikka 1990-luvun virallisissa lausunnoissa ja asiantuntijakeskusteluissa korostettiin Mao Zedongin ajattelun merkitystä ryhtyi Kiina varautumaan nopeaan ja alueellisesti rajattuun sotaan, jossa Kiinan tulisi kyetä iskemään vastustajan strategisesti heikkoihin kohtiin, ja jossa sota olisi ratkaistu mahdollisimman nopeasti. Myös ensi-iskun mahdollisuus hyväksyttiin, mikäli vihollinen osoitti strategisella tasolla tehneensä aloitteen esimerkiksi keskittämällä joukkoja Kiinan edustalle. Uuden paradigman seurauksena tavoitteeksi asetettiin aselajien yhteisoperaatiokyvyn kehittäminen ja vuonna 1999 asevoimat omaksui uudet operatiiviset ohjeet (战役纲要, *zhananyi gangyao*), jotka virallistivat yhteisoperaatiot Kansan vapautusarmeijan operatiivisena doktriinina.¹⁸¹

Kiinalla ei nähty olevan 1990-luvulla mahdollisuuksia kehittää silmänräpäyksessä visioimiaan korkean teknologian asevoimia. Niinpä asevoimien modernisaation tähtäimessä olivat asymmetriset “salamurhaajan nuija” – asejärjestelmät, joilla Kiina voisi alivoimaisesta asemastaankin iskeä vastustajan heikkoihin kohtiin. Taiwanin salmen kriisin jälkeen tällaisiksi asejärjestelmiksi alkoivat vähitellen muodostua erilaiset meritorjuntaohjukset ja sukellusvenet.

Kokonaisuutena 1990-luku voidaan tulkita *havahtumisen* vaiheeksi, jonka aikana Kiinan sodan paradigma mullistui, ja jolloin sotilasstrateginen suunta käännettiin massamaisesta maasodasta rajoitetumpaan merelliseen konfliktiin. Strategian muutos on hidaskäynnin prosessi, eikä havahtumisen vaiheessa vielä välttämättä täysin tiedetty, miten Yhdysvaltain uhkaan vastattaisiin tai mitä tarvittavat salamurhaajan nuijat tulisivat olemaan. Jiangin kausien päättyessä 2000-luvun alussa Kiinalla oli kuitenkin jo uuden paradigman mukainen selkeä suunta, jota kohti edetä.

---

¹⁸¹ *Renmin ribao* 25.1.1999: “中央军委主席江泽民签署命令我军新一代作战条令颁发” [“Keskuskomitean puheenjohtaja Jiang Zemin allekirjoitti käskyn asevoimiamme uuden aikakauden operatiivisten ohjeiden julkaisemisesta”] Uudet operatiiviset ohjeet kuvasivat lähinnä asevoimien tulevaisuuden tahtotilaa, sillä Yhdysvaltain esimerkin kaltainen kyky oli vuonna 1999 vielä kaukainen haave.

2000–2012: INFORMATISAATIO JA KIINAN LAAJENEVAT INTRESSIT

Vuonna 2002 järjestetyssä kommunistisen puolueen 16. puoluekokouksessa puolueen uudeksi pääsihteeriksi valittiin Hu Jintao, mikä tarkoitti Hun noususta myös Kiinan presidentiksi ja keskusotilaskomitean puheenjohtajaksi. Pääministeriksi kohosi puolueen kakkosmies Wen Jiabao vallanvaihdon sujuessa rauhanomaisesti. Huta on pidetty suhteellisen heikkona johtajana. Hänen kahdella viisivuotiskaudellaan kommunistisen puolueen johdossa vallitsi niin kutsuttu “kollektiivinen johtotapa”, jossa puolueen sisäiset valtaryhmät tasapainottivat toinen toisiaan. Hu itse pysyi lähinnä kollektiivin keskeisimpänä jäsenenä, mutta ei kohonnut, eikä mahdollisesti halunnutkaan kohota, yksinvaltaiseen asemaan. Hun heikkouden vuoksi myös virallisesti eläköitynyt Jiang Zemin säilyi tukijoukkoineen (ns. Shanghain kopla) tärkeänä taustavaikuttajana niin Kiinan sisä- kuin ulkopoliitikassakin.¹⁸²

Hu ei kyennyt kahden kautensa aikana saavuttamaan vahvaa suhdetta myöskään asevoimien kanssa. Suhdetta vaikeutti Hun kauden alkuvuosina se, että asevoimien keskuudessa vahvan aseman saavuttanut Jiang ei luopunut keskusotilaskomitean johtajuudesta kuin vasta vuonna 2004. Hun kauden alussa puolueen ylätasolla oli siten “kaksi keskusta” (两个中心, *liang ge zhongxin*), mikä aiheutti Hun asemalle sotilasjohtajana huomattavia lisähaasteita.¹⁸³

Vaikka Hun kaudella asevoimissa tehtiin merkittäviä uudistuksia, säilyi korruptio ja byrokraattinen siiloutuminen merkittävänä ongelmana. Tämän seurauksena esimerkiksi tiedustelutieto liikkui heikosti asevoimista Hun ja muun poliittisen johdon käsiin, eikä poliittista johtoa pidetty aina ajan tasalla asevoimien sisäisistä asioista. Esimerkiksi vuonna 2007 toteutettu satelliittien vastaisen asejärjestelmän koe, jossa Kiina tuhosi ilmatorjuntaohjuksella oman satelliittinsa (ks. alempana) tuli tapahtuessaan ilmeisesti Hulle yllätyksenä.¹⁸⁴ Juuri tämänkaltaisiin haasteisiin Hun seuraaja Xi Jinping ryhtyi puuttumaan heti oman valtakautensa alkaessa vuonna 2012.

Kiinan turvallisuusympäristö ja Kiinan kannalta keskeisimmät suurvaltasuhteet kehittyivät 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä suotuisasti, joskin alku oli myrskyisä. Yhdysvalloissa vuonna 2001 virkaan astuneen republikaanipresidentti George W. Bushin suurvaltapolitiittisena agendana oli aluksi kova ja realistinen suurvaltakilpailu sekä potentiaalisten suurvaltahaastajien nousun estäminen.¹⁸⁵ Samaan aikaan Bushin kovenevan linjan kanssa Taiwanin presidentiksi nousi demokraattisen edistyspuolueen edustaja Chen Shuibian, joka vihjaili suhteellisen avoimesti Taiwanin itsenäistymisellä. Huhtikuussa 2001 myös Bush (vastoin Yhdysvaltain perinteistä “strategisen

¹⁸² Paltemaa & Vuori (2012) s. 387–391. Fewsmith, Joseph (2021) s. 98–100.

¹⁸³ Ibid. Ks. myös *Jiefangjunbao* 11.3.2003: “军队人大代表学习江主席在军队代表团重要讲话综述之一” [“Kooste puheenjohtaja Jiangin asevoimien kansankongressidelegaatiolle pitämästä tärkeästä puheesta”]

¹⁸⁴ Saunders, Philip C. & Wuthnow, Joel. (2019) “Large and in charge: Civil-military relations under Xi Jinping”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 519–555.

¹⁸⁵ ks. Posen, Barry (2014) s. 5–12.

epäselvyyden” politiikkaa) lipsautti Yhdysvaltain puolustavan Taiwania, mikäli Kiina hyökkäisi.¹⁸⁶ Bushin lipsahdukselle antoivat painoa hänen hallintonsa ydinasestrategiaa käsittelevän asiakirjan (*Nuclear Posture Review*) vuodetut osat, jotka nostivat konfliktin Taiwanin salmella mahdollisena “välittömänä kontingenssina”, joka voisi sallia ydinaseen käytön.¹⁸⁷

Kovenevan molemminpuolisen retoriikan lisäksi maiden välillä tapahtui pienimuotoinen sotilaallinen selkkkaus, kun Yhdysvaltain EP3-tiedustelukone törmäsi kiinalaiseen hävittäjään Etelä-Kiinan merellä kesällä 2001. Kiinalainen hävittäjä tuhoutui ja lentäjä kuoli, mutta yhdysvaltalaisen koneen 10 hengen miehistö joutui vangiksi Hainanin saarelle. Tapaus kärjisti maiden suhteet äärimmilleen ja ryhtyi lientymään vasta Yhdysvaltain laimean anteeksipyyntöä jälkeen.¹⁸⁸

Kiinan ja Yhdysvaltain suhde saattoi olla hyvää vauhtia kehittymässä kohti vastakkainasettelua ja syvenevää kilpailua, kunnes syyskuun 2001 terrori-iskut Yhdysvalloissa muuttivat kaiken. Terrori-iskuja seurasi Yhdysvalloissa kokonaisvaltainen strateginen suunnanmuutos, jonka jälkeen Yhdysvallat keskittyi ulkopolitiikassaan lähes yksinomaan globaaliin terrorinvastaiseen sotaan (*global war on terror*). Terrorinvastainen taistelu ja sodat Afganistanissa ja myöhemmin Irakissa työnsivät Bushin hallinnon aluksi kaavaileman suurvaltakilpailun taka-alalle, ja vuoden 2002 Kansallisen turvallisuuden strategia nosti Yhdysvaltain pääuhkaksi terroristien hämärät verkostot ja hajoavat valtiot.¹⁸⁹ Muutos sopi hyvin Kiinalle, joka ilmoitti viipymättä liittyvänsä mukaan globaaliin terrorismin vastaiseen kamppailuun. Kiina kehysti Xinjiangin alueen “itä-turkestanin terroristit” osaksi samaa kansainvälistä terroriverkostoa, jota vastaan myös Yhdysvallat taisteli.¹⁹⁰ Uuden yhteisen vastustajan myötä orastava suurvaltakilpailu päättyi nopeaan liennytykseen.

Yhdysvaltain suhteen liennyttyä Kiinan johto tulkitsi kansainvälisen turvallisuusympäristön olevan varsin suotuisa Kiinan tavoitteille. Sekä Jiang Zeminin vuoden 2002 puoluekokouksessa pitämä jäähyväispuhe että samana vuonna julkaistu *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja nostivat perinteiseen tyyliin “hegemonismin ja voimapolitiikan” keskeiseksi ongelmaksi, mutta korostivat – kuin Yhdysvaltain samana vuonna ilmestynyttä kansallisen turvallisuuden strategiaa heijastellen – terrorismin uhkaa sekä Kiinan alueelliselle että globaalille turvallisuudelle. Yhdysvaltain muodostaman uhkan nähtiin siis olevan lientymään päin, ja Jiangin puoluekokouksessa pitämässä puheessa esiin nousi ajatus “tärkeän strategisen tilaisuuden aikaikkunan” (重要战略机遇期, *zhongyao zhanlue jiyuqi*) avautumisesta.¹⁹¹ Ikkuna oli avoinna, sillä Yhdysvaltain strateginen fokus oli siirtymässä toisaalle ja Kiinan talouskasvu oli kiihtymässä ennennäkemättömän kasvun vaiheeseen.

¹⁸⁶ *The New York Times* 26.4.2001: “U.S. WOULD DEFEND TAIWAN, BUSH SAYS”

¹⁸⁷ Bleek, Philipp C. (2002) “Nuclear posture review leaks; outlines targets, contingencies”, *Arms Control Today*. Vol. 32. No. 3. s. 20–21.

¹⁸⁸ Paltmaa & Vuori (2012) s. 382.

¹⁸⁹ *The National Security Strategy of the United States of America*, Syyskuu 2002. Washington, D.C.: Valkoinen talo.

¹⁹⁰ Paltmaa, Lauri & Vuori, Juha (2012) s. 379–385.

¹⁹¹ Jiang Zemin: “全面建设小康社会，开创中国特色社会主义事业新局面” [“Rakentakaamme kokonaisvaltaisesti kohtalaisen hyvinvoinnin yhteiskuntaa, käynnistäkäämme kiinalaistyypin sosialismin uusi vaihe”] Puhe kommunistisen puolueen 16. puoluekokouksessa 8.11.2002. 2002年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2002”] Valtioneuvoston uutistoimisto.

Noustuaan valtaan Hu Jintao ryhtyi muovaamaan Kiinan suurstrategiaa jatkaen kuitenkin Jiangin käynnistämän “matalan profiilin” ja 1990-luvun lopulla aloitetun “hurmaushyökkäyksen” viitoittamalla tiellä. Vuonna 2003 Hu esitteli Kiinan suurstrategiseksi päätavoitteeksi “rauhanomaisen nousun” (和平崛起, *heping jueqi*), joka tarkentui myöhemmin “rauhanomaiseksi kehitykseksi” (和平发展, *heping fazhan*), jotta vältyttäisiin “nouluun” mahdollisesti liitetyiltä uhkaavilta konnotaatioilta. Hu esitteli myös ensimmäistä kertaa tarkemmin Kiinan tavoitteleman kansainvälisen järjestyksen, “harmonisen maailman” (和谐世界, *hexie shijie*), jossa erilaiset poliittiset järjestelmät ja kulttuurit saivat kukoistaa rinnakkain rauhassa, eikä yksikään valtio tai ideologia voisi määritellä itseään muita paremmaksi, saati pakottaa toisia omaksumaan oman ajattelutapansa.¹⁹²

Vaikka virallisessa retoriikassa korostui rauhanomaisuus, alkoi Hu Jintaon kaudella kiihtyä keskustelu Kiinan globaaleista intresseistä ja puuttumattomuuspolitiikan peruslinjasta. Kiinan talouskasvu oli jatkunut nopeana ja WTO-jäsenyys oli kirittänyt ulkomaankaupan uusiin huippulukemiin. Vuonna 1999 Kiinan johto oli lisäksi käynnistänyt niin kutsutun “going out” -strategian, joka kannusti maan suuryrityksiä laajentamaan toimintaansa kansainvälisille markkinoille. Talouden räjähdysmäinen kasvu ja nopeasti edennyt ekspansio Kiinan rajojen ulkopuolelle oli kuitenkin paljastanut merkittäviä riskejä ja esimerkiksi huoltovarmuuteen liittyviä kysymyksiä: Kiinan öljyomavaraisuus oli loppunut jo vuonna 1993 ja Kiinan voimistuva talouskasvu oli myös monen muun resurssin kohdalla yhä riippuvaisempi tuonnista. Hu Jintaon kausilla matalan profiilin suurstrategia ryhtyikin muovautumaan kohti varovaista laajentumista ja sai myös sotilasstrategisia ulottuvuuksia, kun keskusteluun ilmaantuivat “merentakaiset intressit” ja asevoimien uudet historialliset tehtävät.¹⁹³ Muutosta sotilaallisen turvallisuuden ja talouskehityksen kuvaa vuoden 2004 *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirjassa Kiinan kansallisen strategian määrittely kehitysstrategian ja turvallisuusstrategian synteetiksi.¹⁹⁴

5.1 Sodan muoto ja sotilasstrategian kehitys Hu Jintaon kaudella

Muutokset kansainvälisessä turvallisuusympäristössä eivät aiheuttaneet Kiinan sotilasstrategiaan perustavanlaatuisia mullistuksia. Vaikka suhde Yhdysvaltoihin lientyi terrorismin vastaisen sodan käynnistyttyä, pysyi Kiinan sotilasstrategian fokus yhä tiukasti Yhdysvaltoja vastaan käydyssä alueellisesti rajoittuneessa sodassa, joka käytäisiin Taiwanin konfliktin eskaloituttua. Vuonna 2013 ilmestynyt ja Hun aikakauden sotilasstrategiasta ajattelua heijastava *Strategian tiede* näki toissijaisina potentiaalisina konflikteina sodat kiistellyillä merialueilla ja Intian vastaisella rajalla sekä “rajan sulkemisen sotilasoperaation” (边境封控作战行, *bainjing fengsuo zuozhanxing*), jolla viitataan Pohjois-Korean sisäisen sekaannuksen potentiaalisesti aiheuttamaan pakolaiskriisiin.¹⁹⁵

¹⁹² 中国的和平发展道路 [“Kiinan rauhanomaisen kehityksen tie”] Kiinan valtioneuvoston uutistoimisto. 12.2005. Keith, Ronald C. (2012) “New history inside Hu Jintao's foreign policy: 'Harmony' versus 'hegemony'”, teoksessa: Cheng Y.S. Joseph (toim.) *China: A new stage of development for an emerging superpower*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press. s. 235–252.

¹⁹³ Nojonen, Matti & Mattlin, Mikael & Elmer, Keegan (2015) “Interference by any other name”, teoksessa: Cheng, Joseph Y.S. & Siika, Marita (toim.) *New trends and challenges in China's foreign policy*. Hong Kong: City University of Hong Kong. s. 203–226.

¹⁹⁴ 2004 年中国国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2004”] Kiinan valtioneuvoston uutistoimisto.

¹⁹⁵ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 100–102.

Kiinan pääuhkan, Taiwanin konfliktin, riski ei pienentynyt Chen Shuibianin presidenttikauden myötä. Päinvastoin, puolustusministeriön vuonna 2002 julkaisema *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja nosti Taiwanin uudet “jääräpäisesti itsenäisyyslinjaa korostavat johtajat” sekä heidän Yhdysvalloilta saamansa tuen suurimmaksi uhkaksi Itä-Aasian alueen rauhalle.¹⁹⁶ Reaktiona Taiwanin salmen kiristyneeseen tilanteeseen Kiinan kansankongressissa hyväksyttiin vuonna 2005 “valtion jakamisen vastainen laki” (反分裂国家法, *fan fenlie guojiafa*), jonka mukaan Kiina on velvoitettu ottamaan käyttöön “ei-rauhanomaisia keinoja”, mikäli Taiwan pyrkii aktiivisesti irrottautumaan Kiinasta, tai tekee omilla toimillaan jälleenyhdistymisen mahdolliseksi.¹⁹⁷ Etenkin jälkimmäinen perustelu jättää epämääräisyydessään paljon tulkinnanvaraa sille, milloin sotilaalliset toimet katsotaan laillisiksi.

Vaikka Kiinan sotilasstrategian pääuhkakuva ja strateginen pääsuunta säilyivät siis ennallaan, tapahtui strategiassa merkittävää hienosäätöä ja laajentumista varsin pian Hun kauden alettua. Ensinnäkin keskussotilaskomitea tulkitsi sodan muodon kehittyneen virallisesti korkean teknologian sodasta “informatisoituneeksi sodaksi”, mikä ohjasi Kiinan asevoimia laajentamaan toimintaansa avaruuden ja kyberin kaltaisiin uusiin toimintaympäristöihin. Toisekseen Kiinan asevoimille annettiin Hun kaudella uusia tehtäviä, joiden myötä sotilasstrategian ytimessä olleen päätehtävän – sotaan valmistautumisen – rinnalle lisättiin virallisesti “muut kuin sotaan liittyvät sotilaalliset tehtävät” (非战争军事行动, *fei zhanzheng junshi xingdong*).

Informatisaation käsite ei kiinalaisessa keskustelussa viittaa nykypäivän länsimaisessa keskustelussa käytettyyn, mielipidevaikuttamiseen ja disinformaatioon viittaavaan informaatiotaan. Kiinalaisessa strategiakeskustelussa informatisaatio tarkoittaa informaation hallinnan (erityisesti tiedustelutietoon, tilannekuvaan ja johtamisjärjestelmiin liittyvän informaation) kehitystä sodankäynnin vaikutusvaltaisimmaksi elementiksi ja sodassa menestymisen keskeisimmäksi edellytykseksi. Samaan aikaan informatisaatio ymmärretään myös sodankäyntiä laajempaan, yhteiskuntia kokonaisvaltaisesti muovaavana historiallisena trendinä.¹⁹⁸

Kiinalainen sodan muodon tulkinta oli alkanut muovautua 1990-luvun alun “korkean teknologian sodasta” kohti “informatisoitunutta” (信息化, *xinxihua*) sotaa jo 1990-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Xiao Tianliang arvioi vuonna 1997 ilmestyneessä sotilasstrategian tulevaisuutta luotaavassa teoksessaan informaation ja “informaatioheruuden” (信息权, *xinxiquan*) nousevan sodankäynnin ytimeen. Xiao visioi asevoimien organisoimisesta “kokonaisvaltaiseksi kyberjärjestelmäksi” (综合网络系统, *zonghe wangluoxitong*), jossa komentajat voivat olla yhteydessä kaikkiin joukkoihin välittömästi, ja jossa joukko-osastot olisivat horisontaalisesti yhteydessä keskenään välittäen toisilleen tilannekuva. Informaatiotaan käynnin käsitettä vuosituhannen vaihteen keskustelussa teoretisoinut Shen Weiguang näki niin ikään informaation tulevan sodan-

¹⁹⁶ “顽固坚持“台湾独立”立场” 2002年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2002”] Valtioneuvoston uutistoimisto.

¹⁹⁷ 反分裂国家法 [“Valtion jakamisen vastainen laki”] Lain mukaan ei-rauhanomaisia keinoja käytettäessä on kuitenkin lain mukaan pyrittävä minimoimaan taiwanilaisille, heidän omaisuudelleen ja muille eduille koituvat vahingot.

¹⁹⁸ McReynolds, Joe & Mulvenon, James (2014) “The role of informatization in the People’s Liberation Army under Hu Jintao”, teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Tanner, Travis (toim.) *Assessing the People’s Liberation Army in the Hu Jintao Era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 207–256. Informaatiovaikuttamisen yhteydessä puhutaan psykologisesta sodasta (心理战, *xinlizhan*) ks. alaluku 5.2.

käynnin merkittävimpänä elementtinä, ja määritteli tulevan informaatio sodan taisteluksi “informaatiotilan ja informaatioresurssien hallinnasta”.¹⁹⁹ Kuten aiemminkin, Shenin ja Xiaon edustama sodan muodon kehitystä tulkitseva keskustelu oli pitkälti seurausta Yhdysvalloissa käydyin sotatieteellisen keskustelun sekä Yhdysvaltain asevoimien käytännön toimien, erityisesti Kosovon operaation läheisestä seuraamisesta.²⁰⁰

Aivan kuten Persianlahden sota vuosikymmen aiemmin toimi Yhdysvaltain menestyksekkäästi ja näyttävästi suorittama hyökkäys Irakiin maaliskuussa 2003 katalyyttinä Kiinan sotilasstrategisen ohjenuoran muutokselle. Toista Irakin sotaa ei kuitenkaan nähty Kiinassa samankaltaisena paradigman mullistajana kuin vuoden 1991 sotaa, vaan paremminkin sen loogisena, evolutionaarisena kehitysasteena. Kehitystä nähtiin kaikilla sodankäynnin tasoilla suurstrategisen tason kyvystä mobilisoida liittolaisia ja käydä psykologista sodankäyntiä aina operaatio- ja taktisille tasoille, joilla yhteisoperaatioiden johtaminen ja täsmäaseiden käyttö oli entistä tehokkaampaa.²⁰¹ Tiivistettynä Kiinan sotilasjohto tulkitsi Yhdysvaltojen nopeassa ajassa täydellistyneen Persianlahden sodassa esittelemänsä sodankäyntitavan ja siirtyneen korkean teknologian aikakaudesta informatisaation aikakauteen.²⁰²

Vuonna 2004 julkaistu *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja virallisti uuden sotilasstrategisen ohjenuoran, jonka mukaan Kiina valmistautui “alueelliseen sotaan informatisaation olosuhteissa” (信息化条件下局部战争, *xinxihua tiaojianxia jubu zhanzheng*). Uudessa ohjenuorassa strateginen suunta ja päävastustaja säilyivät entisellään ja Kiina varautui ensisijaisesti Yhdysvaltain kanssa käytävään alueellisesti rajattuun konfliktiin Taiwanin salmella. Päivitykset strategisessa ohjenuorassa koskivat siten erityisesti sodan muotoa ja sen edellyttämiä muutoksia ase- ja johtamisjärjestelmiin.²⁰³

Informatisoitunut sodan muoto ei eronnut radikaalisti korkean teknologian sodan muodosta. Korkea teknologia, jonka merkitys oli nähty enemmän yksittäisten asejärjestelmien ja esimerkiksi täsmäaseiden kontekstissa, tarkentui uudessa strategiassa informaatioteknologiaan liittyväksi teknologiaksi, sillä 2000-luvun alun kiinalaisissa arvioissa Yhdysvaltojen Irakin sotamenestyksen nähtiin perustuvan ensisijaisesti informaatiotilan hallintaan eli informaatioherruuteen. Yhdysvalloilla oli parempi tilannekuva ja vastustajan tilannekuva voitiin tehokkaasti häiritä elektronisen sodankäynnin teknologioilla. Lisäksi Yhdysvallat oli Irakin sodassa osoittanut omaavansa johtamisjärjestelmän, jossa puolustushaarat ja asejärjestelmät olivat keskitetyssä komentorakenteessa, joka mahdollisti Yhdysvaltain saumattomalta vaikuttavat yhteisoperaatiot.²⁰⁴

¹⁹⁹ “抢占信息空间和争夺信息资源的战”, Ks. Shen Weiguang (2000) 信息战 [“Informaatio sota”] Hangzhou: Zhejiang Daxue Chubanshe.

²⁰⁰ Xiao, Tianliang (1997) s. 12–16. Informaatioherruus ei ole käsitteenä kiinalainen keksintö. Yhdysvalloissa samankaltaisia ajatuksia “strategisesta informaatio sodasta” (*strategic information warfare*) esitettiin 1990-luvun alusta lähtien, ja nämä keskustelut ovat toimineet myös Kiinan informatisaatio-ajattelun vauhdittajina. Informaatioherruutta vastaavanlaisia käsitteitä on käytetty myös suomalaissa keskusteluissa 2000-luvun alkupuoliskolla. Yhdysvaltojen keskustelusta ks. Molander, Roger C. & Riddile, Andrew S. & Wilson, Peter A. (1996) *Strategic information warfare: A new face of war*. Santa Monica: RAND Corporation.

²⁰¹ Cheng, Dean (2011)

²⁰² Gong, Yaohuan & al. (2007) 信息时代的信息对抗电子战与信息战 [“Informaatioaikakauden informaatiookamppailu, elektroninen sodankäynti ja informaatio sota”] Chengdu: Dianzikejixue Chubanshe.

²⁰³ Informatisoituneen järjestelmien välisen sodan esitettiin aikakauden keskustelussa kiteytyvän kolmeen periaatteeseen: asymmetrisyyteen (非对称, *feiduicheng*), kontaktittomuuteen (非接触, *feijiechu*) ja langattomuuteen (非线性, *feijiangxian*). 2004 年中国国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2004”]

²⁰⁴ Cheng, Dean (2011) McReynolds, Joe & Mulvenon, James (2014)

Strategian tieteen (2013) mukaan sodankäynnissä on läpi historian ollut kyse materian, energian ja informaation yhteensovittamisesta. Aiempien aikakausien sodissa, kuten kylmien ja kuumien aseiden sekä vielä 1900-luvun mekanisointuneidenkin sotien aikana materia ja energia (joukkojen määrä ja tulivoima) olivat ratkaisevia, kun taas informaatio oli lähinnä tukevassa roolissa. Informatisaation ajalla asetelma on kääntynyt päällelleen ja informaatio on noussut kolmesta elementistä hallitsevaksi. Gong Yaohuanin mukaan “informaatiovirtauksilla voitiin hallita komento- ja materiaalisia virtauksia”.²⁰⁵ Informaatio nähtiin siis keskeisenä liimana, joka piti johtamisjärjestelmää ja koko sodankäynnin kokonaisuutta yhdessä, ja joka myös ohjasi korkean teknologian asejärjestelmät ja täsmäaseet maaleihinsa.

Informatisoitunut sodan muoto ohjasi Kiinan sotilasstrategista ajattelua systeemiteorioista ammentavaan ajatteluun, jossa sota nähtiin kilpailevien järjestelmien konfliktina (体系对抗, *tixi duikang*). Järjestelmien konfliktissa osapuolet nähtiin elävien organisoimien kaltaisina, systeemisinä kokonaisuuksina, joiden eri elementit (要素, *yaosu*) ja yksiköt (单元, *danyuan*) olivat tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään.²⁰⁶ Sodan näkemisen järjestelmien konfliktina ammensi Yhdysvaltain sotakokemuksien lisäksi myös Yhdysvalloissa vallinneista verkostokeskeisen sodankäynnin (*network centric warfare*) ajatuksista. Ilmavoimien teoretikko John Warden III oli myös jo vuonna 1995 julkaistussa tunnetussa artikkelissaan teoretisoinut vastustajan kokonaisvaltaisena järjestelmänä, jonka eri elementteihin tulisi pyrkiä vaikuttamaan.²⁰⁷

Informatisoituneessa sodassa oli – Wardenin ajatuksia mahdollisesti mukaillen – kyse suuressa kuvassa vastustajan koko abstraktin “sotajärjestelmän” (talous, infrastruktuuri, psykologia jne.) lamauttamisesta iskemällä sen kriittisiin kohteisiin. Varsinaisten asevoimien johtamisen ytimessä nähtiin tiedustelutiedon, sensorit, aselajit ja johtamisjärjestelmät (C4ISR) yhdistävä ja konkreettisempi “operaatiojärjestelmä” (作战体系, *zuozhan tixi*), joka nousi käsitteenä kiinalaisen sotataidollisen ajattelun ytimeen 2000-luvun alkuvuosista lähtien. Sotilasstrategian ja operaatiotaidon tasolla informatisoituneessa sodassa tähdättiin oman operaatiojärjestelmän suojelemiseen ja vastustajan operaatiojärjestelmän kukistamiseen. Operaatiojärjestelmien välisessä konfliktissa olennaista ei enää ollut vastustajan koko sotakoneiston tuhoaminen, vaan sen tekeminen toimintakyvyttömäksi. Vastustajan järjestelmä tulisi siis paremminkin “epävakauttaa”, “ajaa epätasapainoon” ja “halvaannuttaa” iskemällä sen kriittisiin solmukohtiin.²⁰⁸ Operaatiojärjestelmän luhistumista seuraisi väistämättä myös vastustajan tappio ja antautuminen.

Järjestelmien konfliktille luonteenomaisena nähtiin (korkean teknologian sodan tapaan) täsmäaseiden ja erityisesti kaukovaikutteisten täsmäaseiden käyttö. Keskeistä oli, että tuli-iskut pohjustettaisiin elektronisilla hyökkäyksillä, jotka tekisivät vastusta-

²⁰⁵ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 91–92. Gong, Yaohuan & al. (2007) s. 76.

²⁰⁶ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 93. Engstrom, Jeffrey (2018) *Systems confrontation and system destruction warfare: How the Chinese People's Liberation Army seeks to wage modern warfare*. Santa Monica: RAND Corporation. Pollpeter, Kevin (2010)

²⁰⁷ Wilson, Clay (2007) Network centric operations: Background and oversight issues for Congress. *CRS Report for Congress*. Ks. myös Rekkedal, Nils Marius (2013) *Nykyaikainen sotataito: Sotilaallinen voima murroksessa*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. s. 254–257. Warden, John III (1995) “The enemy as a system”, *Airpower Journal*. Vol. 9. No. 1. s. 41–55.

²⁰⁸ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 91–93. Järjestelmien konfliktin lisäksi toisinaan puhutaan myös “järjestelmien tuhoamissodasta.” (体系破击战, *tixi pojizhan*) Ks. myös Engstrom, Jeffrey (2018)

jasta ensin “sokean ja kuuron” ja kykenemättömän havaitsemaan tulevaa kineettistä iskua. Kyvykkyys tämänkaltaisen koordinoitun “tuli-informaatioiskun” (信息火力一体, *xinxi huoli yiti*) johtamiseen syntyi operaatiojärjestelmästä, joka tarjosi informaation operaation kaikille yksiköille sen kaikissa vaiheissa.²⁰⁹ Eräänlaisena huippuesimerkinä tuli-informaatioiskusta nähtiin Yhdysvaltain häivehävittäjien ja pommikoneiden operaatiot, joita esiteltiin näyttävästi myös Irakissa.²¹⁰

Täsmäaseiden lisäksi informatisoitunutta sotaa luonnehti korkean teknologian sodankäyntiäkin kiivaampi nopeus. Toisin kuin aikaisemmissa sodissa, jossa “suuret hallitsivat pieniä” informatisoituneessa sodassa “nopeat hallitsevat hitaita”. Tavoitteena oli entistä nopeamman, OODA-silmukkaa (Observation - Orientation - Decision - Action) muistuttavan, “havaitsemisen, tunnistamisen ja iskemisen” syklin kehittäminen. *Strategian tieteen* arvion mukaan Yhdysvallat oli kyennyt kutistamaan tämän syklin Persianlahden sodan sadasta minuutista Afganistanin sodan noin kymmeneen minuuttiin. Oman syklin kiihdyttämisen lisäksi tulisi pyrkiä myös viivyttämään ja häiritsemään vastustajan sykliä ja ajamaan vastustajan operaatioiden “tempo” sekasortoiseen tilaan.²¹¹

Täsmäaseiden ja nopeuden lisäksi informatisaation nähtiin laajentavan sodankäynnin uusiin toimintaympäristöihin: avaruuteen ja kyberiin. Avaruus oli merkittävä toimintaympäristö, sillä se mahdollisti operaatiojärjestelmän toiminnan välittämällä navigointiin ja kommunikaatioon tarvittavaa informaatiota. *Strategian tieteen* arvion mukaan ehdoton valtaosa Yhdysvaltain navigoinnista ja kommunikaatiosta tapahtui kattavan satelliittiverkoston välittämänä. Kyber nähtiin niin ikään hyvin merkittävänä uutena ympäristönä, sillä operaatiojärjestelmät sijaitsivat tietoverkoissa ja kiinalaisessa keskustelussa ryhdyttiin 2000-luvun alussa puhumaan “taistelukentän digitalisaatiosta” (战场数字化, *zhanchang shuzihua*).²¹² Informatisoitunutta sotaa käytiin siis myös informaatiotilan sisällä, minkä vuoksi kaikki kohteet eivät olleet fyysisiä, ja vastustajan järjestelmän avainkohtia vastaan voitiin iskeä myös kyberasein. Informatisoituneen sodan muodon myötä kybertoimintaympäristö ja kybersodankäynti nousivat ensimmäistä kertaa virallisen sotilasstrategian ytimeen.

Tiivistettynä informatisoitunut sodan muoto edusti siis evolutionaarista askelta korkean teknologian sodan muodosta. Informaatio nähtiin kaiken läpäisevänä strategisena resurssina ja voiman moninkertaistajana, joka mahdollisti operaatiojärjestelmän kautta puolustushaarojen ja asejärjestelmien yhteispelin. Järjestelmien konflikti näyttyy abstraktilla tasolla suhteellisen selkeänä ja loogisena, mutta miten informatisoitunutta sotaa oli tarkoitus käytännössä käydä Kiinan lähiympäristössä, ja minkälaisiin operaatioihin Kiina 2000-luvun alkuvuosina varautui?

Strategian tieteen mukaa todennäköisin ja vakavin sota käytäisiin, mikäli Kiina olisi pakotettu sotilaallisiin toimiin Taiwania vastaan. Taiwanin operaatio saattaisi johtaa Yhdysvaltojen tekemään interventioon, mikä eskaloisi sodan nopeasti hyvin vakavalle asteelle.²¹³ Tähän pääuhkakuvaan vastaamiseksi kiinalaiset sotilaslähteet listaavat neljä

²⁰⁹ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 94–95.

²¹⁰ ks. Hu, Youcai (2004) “隐形精确战 – 信息化条件下作战新样式” [“Näkymätöntä ja tarkkaa sotaa – Informatisoituneiden operaatioiden uusi muoto”] *Guofang keji*. 2004. No 11. s. 66–67.

²¹¹ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 97.

²¹² Gong, Yaohuan & al. (2007)

²¹³ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 98–100.

pääoperaatiotyyppejä: suuren saaren kohdistuvan tuli-iskun (大型岛屿联合火力突击作战, *daxing daoyu lianbe tuji zuozhan*), kauppasaarron (大型岛屿联合封锁作战, *daxing daoyu lianbe fengsuo zuozhan*), invaasion (大型岛屿联合进攻作战, *daxing daoyu lianbe jingong zuozhan*) sekä neljäntenä “ilmahyökkäyksen torjuntaoperaation” (联合反空袭作战, *lianbe fankongxi zuozhan*). Operaatiotyyppejä sekoitettaisiin Taiwanin konfliktissa keskenään: Kiinan asevoimat pyrki tukahduttamaan Taiwanin itsenäisyyspyrkimykset kauppasaarrolla, mutta mikäli se ei onnistuisi, olisi edessä tuli-iskujen käyttö strategisiin kohteisiin ja lopulta tarvittaessa laajamittainen maihinnousuoperaatio.²¹⁴ Ilmahyökkäyksen vastainen operaatio tarkoittaa puolestaan käytännössä ennaltaehkäisevää iskua Yhdysvaltain Itä-Aasiaan sijoitettuja tukikohtia ja asejärjestelmiä vastaan, mikä aiheuttaisi konfliktin välittömän eskaloitumisen suurvaltojen väliseksi sodaksi. Se on myös pääoperaatio, johon Kiinan asevoimat edelleen valmistautuu.

Strategian tieteen mukaan Taiwanista käytävään sotaan valmistauduttiin eteen työnnetyn puolustuksen (前沿防卫, *qianyan fangwei*) periaatteella, jossa asevoimien operaatioalue laajentui läntiseltä Tyyneltä valtamereltä Intian valtamerelle ulottuvaksi “strategiseksi kaareksi”. Tällä alueella käytäisiin “omaan maaperään tukeutuvaa kaukovaikutteisten aseiden sota”, jossa strategista kaarta pyrittiin hallitsemaan omalle maaperälle (tarvittaessa syvällekin sisämaahan) sijoitetuilla kaukovaikutteisilla aseilla, erityisesti ohjuksilla. Ensisijaisena tavoitteena olisi luoda Yhdysvalloille riittävä pelote ja estää Yhdysvaltojen joukkojen saapuminen Taiwanin edustalle. Sotatilanteessa tulisi iskeä harmitusti ja valikoiden Yhdysvaltain operaatiojärjestelmän avainkykyihin ja solmukohtiin: tiedustelu- ja havaintojärjestelmiin, johtamisjärjestelmiin sekä logistiikkaan.²¹⁵ Ensisijaisia iskukohteita sekä elektronisille että kineettisille iskuille olisivat siten luultavasti Yhdysvaltain ilmavalvonta- ja taistelunjohtokoneet (*Airborne warning and control systems*, AWACS), tutkajärjestelmät sekä muut elektronista sodankäyntiä tukevat järjestelmät.²¹⁶ Myös Taiwanilla ja Yhdysvaltain tukikohdissa sijaitsevat ilmatorjuntajärjestelmät olisivat todennäköisesti ensimmäisten iskujen kohteina.²¹⁷

Eteen työnnetyn puolustuksen perusidea sai omat puolustushaarakohtaiset erityispiirteensä, joissa meri- ja ilmavoimien asema suhteessa aiemmin arvovaltaisiin maavoimiin korostui huomattavasti. Erityisesti merivoimat, joiden strateginen rooli oli hyväksytty jo aiemmin, oli keskeisessä osassa eteenpäin työnnetyssä puolustusstrategiassa. Sen tuli toimia aktiivisesti myös läheisien merialueiden (近海, *jinhai*) ulkopuolella ja pyrkiä iskemään sekä vihollisen etujoukkoihin että sen takalinjojen “arvokkaisiin kohteisiin” esimerkiksi sukellusveneillä.²¹⁸ Ilmavoimat, jonka roolia oli historiallisista

²¹⁴ Easton, Ian (2019) “China's top five war plans”, *Project 49 Policy Brief*. Vuonna 2006 ilmestynyt *Operaatio-oppi* määritteli pääoperaatioiksi “saarto-operaation” (封锁战役, *fengsuo zhananyi*), “maihinnousuoperaation” (登陆战役, *denglu zhananyi*) ja “ilmaisun vastaisen operaation” (反空袭战役, *fankongxi zhananyi*). Zhang, Yuliang toim. (2006) s. 271–275.

²¹⁵ “依托本土的联合远战作”, Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 109. Joissain Hun aikakauden lähteissä käytettiin myös “vihollisen ulkolinjoihin kohdistettujen aktiivisten strategisten iskujen” (积极的战略外线反击作战, *jijide zhanlian waixian fanjizuo zhan*) käsitettä viittaamaan kutakuinkin samaan asiaan. Ks. Twomey, Christopher P. (2014) “What's in a name: Building anti-access/area denial capabilities without anti-access/area denial doctrine”, teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Tanner, Travis toim. (2014) *Assessing the People's Liberation Army in the Hu Jintao era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 129–170.

²¹⁶ Lewis & Xue (2006) s. 240. Myös Engstrom, Jeffrey (2018)

²¹⁷ ks. Cliff, Roger (2015) s. 204–219.

²¹⁸ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 216–217. Nan, Li (2014) “China's evolving naval strategy and capabilities in the Hu Jintao era”, teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Tanner, Travis toim. *Assessing the People's Liberation Army in the Hu Jintao Era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 257–299.

ja poliittisista syistä pidetty pitkään vähäisempänä, sai myös ensimmäisen oman puolustushaarakohtaisen strategiansa “ilman ja avaruuden yhdistäminen, hyökkäykseen ja puolustukseen varautuminen”, (空天一体, 攻防兼备, *kongtianyiti, gongfangjianbei*) vuonna 2004. Uuden ilmastrategian ytimessä oli laajalla toiminta-alueella operoiva “offensiivinen ilmapuolustus”, jonka mukaan ilmavoimat tulisi toimimaan operaatio-alueella, joka ulottui pitkälle Kiinan oman ilmatilan ulkopuolelle ja vertikaalisesti aina avaruuteen saakka. Offensiivisessa ilmapuolustuksessakaan ei siis toimittaisi passiivisesti omalla alueella, vaan pyrittäisiin murskaamaan – ilmasodan klassikkoteoreetikko Giulio Douhetin ajatuksia lainaten – “sekä lintujen pesät ja munat että myös taivaalla lentävät linnut”.²¹⁹ Uuden strategian omaksumisen lisäksi vuonna 2008 julkaistu *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja mainitsi ensimmäistä kertaa käsitteen “strategiset ilmavoimat”, jonka mukaan ilmavoimien toimintaa tultaisiin laajentamaan aluepuolustukseen keskittyneestä maavoimien tukijoukosta kohti huomattavasti monimuotoisempaa tehtäväkenttää.²²⁰

Yllä mainitut yhteisoperaatiot olivat riippuvaisia informaatiosta ja informaatiota asevoimille levittävstä operaatiojärjestelmästä. Informaatioherruuden saavuttaminen ja sen kiistäminen vastustajalta edellytti tehokkaan C4ISR-järjestelmän kehittämistä, mutta myös sen puolustamista ja vastustajan järjestelmän häirintää.²²¹ Tässä yhteydessä avaruus ja kybertoimintaympäristö nousivat merkittäviksi osiksi Kiinan sotilasstrategista ajattelua ja vuoden 2010 *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja korotti ensimmäistä kertaa Kiinan turvallisuusintressien turvaamisen avaruudessa ja kyberympäristössä asevoimien päätehtävien joukkoon.²²²

Avaruus oli toimintaympäristönä vielä Hu Jintaon kauden keskustelussa aavistuksen merkittävämpi. Yhdysvaltain sodat olivat osoittaneet avaruudesta saadun tiedustelu- ja paikannusdatan merkityksen informatisoituneessa sodassa, ja vastaavanlaisten kykyjen kehittäminen nähtiin kriittisenä myös Kiinan sotilasstrategian kannalta. Ainoastaan satelliittien avulla Kiina kykenisi tarkkailemaan Yhdysvaltain asevoimien liikkeitä Itä-Aasiassa sekä toimittamaan maalinosoitusdataa kaukovaikutteisille ohjusjärjestelmilleen. “Avaruuden herruutta” (制天权, *zhìtiān quán*) tai “avaruuden hallintaa” (太空控制, *taikōng kōngzhì*) pidettiin siten Hun kauden keskusteluissa tärkeinä osina informaatioherruuden saavuttamista. Ne viittasivat yksinkertaisimmillaan sekä omien satelliittien suojeluun että vastustajan satelliittien häirintään “kovin” (kineettisin) ja “pehmein” (esim. häirintä ja sokaisu) keinoin. Välittömän merkityksensä lisäksi avaruuden herruudessa nähtiin toisaalta myös pelotteellinen ulottuvuus, sillä avaruudessa sijaitsevat kommunikaatio- ja paikannussatelliitit vaikuttivat kriittisesti alati lisääntyvän ihmisjoukon elämään. Näiden siviilijärjestelmien uhkaamisessa ja uhkapotentiaalin ylläpitämisessä nähtiin myös merkittävää pelotteellista arvoa.²²³

²¹⁹ *Jiefangjun bao* 21.6.2005: “确立信息化条件下防空作战新观念” [“Perustakaa uusi käsitteellinen pohja informatisoituneille ilmapuolustusoperaatioille”] Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 221–227.

²²⁰ 2008 年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2008”] Valtioneuvoston uutistoimisto. ks. myös Chase, Michael S. & Garafola, Cristina L. (2016) “China’s search for a ‘Strategic Air Force’”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 39. No. 1. s. 4–28.

²²¹ Pollpeter, Kevin (2010)

²²² 2010 年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2010”] Valtioneuvoston uutistoimisto. Avaruuteen liittyvät intressit mainittiin lyhyesti jo vuoden 2008 asiakirjassa.

²²³ Shou Xiaosong toim. (2013) s. 178–188. Cheng, Dean (2012) “China’s military role in space”, *Strategic Studies Quarterly*. Kevät 2012. s. 55–77. Stokes, Mark & al. (2020) *China’s space and counterspace capabilities and activities*. The U.S.-China Economic and Security Review Commission. Chase, Michael S. (2011) “Defense and deterrence in China’s military space strategy”, *China Brief*. Vol. 11. No 5.

Myös kybertoimintaympäristön merkitys nähtiin osana ja järjestelmien konfliktia ja informaatioherruuden rakentamista. Kyberympäristö ensinnäkin ylläpiti omaa operaatiojärjestelmää, mutta tarjosi samalla merkittävän uuden vektorin vastustajan järjestelmän horjuttamiseen ja tuhoamiseen. *Strategian tiede* painotti varsinaisten kyberhyökkäysten ohessa kybertiedustelun (网络侦察, *wangluo zhencha*) ja kyberpelotteen (网络威慑, *wangluo weishe*) merkitystä.²²⁴

Tiivistettynä informatisoituneesta sodasta ja sen edellyttämästä strategiasta muodostuu kiinalaisen keskustelun kautta varsin samanlainen kuva kuin Yhdysvalloissa 2000-luvun alkuvuosina heränneissä A2/AD -keskusteluissa, vaikka käsitteä ei Kiinassa käytettykään. Kiinan ydintavoitteeksi alkoi 2000-luvulla vakiintua Yhdysvaltain väliintulon estäminen iskemällä mahdollisimman kaukovaikutteisilla aseilla (mutta myös kyber- ja avaruusaseilla) Yhdysvaltain operaatiojärjestelmän strategisimpiin asejärjestelmiin sekä tiedustelu- ja viestintäjärjestelmien solmukohtiin.²²⁵ Optimaalisessa tilanteessa Yhdysvaltain väliintulo voitaisiin estää pelkän pelotteen voimin, jolloin Kiina voisi suorittaa Taiwanin operaationsa ilman ulkovaltojen väliintuloa.

5.2 Informatisoitunut sota ja laaja-alainen vaikuttaminen

Kiinan sotilasstrategian kehitys ei rajoittunut Hun kaudella ainoastaan informatisoituneeseen sodan muotoon liittyneisiin muutoksiin, sillä Irakin sota ohjasi Kiinan sotilasjohtoa pohtimaan myös puhdasta kineettistä vaikuttamista tukevia, laaja-alaisemman vaikuttamisen keinoja. Laaja-alainen vaikuttaminen on jossain määrin aina kuulunut kiinalaiseen sotilaalliseen ajatteluun, ja “voiton saavuttaminen ilman taistelua” on esimerkiksi yksi Sunzin tunnetuimpia periaatteita.²²⁶

Mao Zedongin ja Kiinan kommunistisen puolueen ajattelussa sodan ja rauhan raja on samaan tapaan hämärtynyt, ja sotilaallisen ja siviilitoimijuuden sekoittaminen on ollut aina keskeinen osa puolueen käytännön toimintaa. Kommunistisen puolueen näkökulmasta eri keinoin käytettyä vaikuttamista tai “poliittista työtä” (政治工作, *zhengzhigongzuo*) puolueen vastustajiin on pidetty myös “rauhan” aikana täysin legitimiinä. Sodan syttyessä kansan sodan periaate yhteiskunnan kokonaisvaltaisesta mobilisoinnista “yhteisrintamaksi” on kuulunut Nyky-Kiinan strategiseen ajatteluun kommunistisen puolueen alkuvuosista lähtien. Pitkästä perinteestä huolimatta 2000-luvulla tapahtui käsitteellistä kehitystä, jossa viralliseen strategiaan tuotiin mukaan “kolmen sodankäynnin” (三战, *san zhan*) käsite sekä kansan sodan nykyaikaistamiseen tähtääviä käsitteitä, kuten “informatisoitunut kansan sota” ja “modernien olosuhteiden merellinen kansan sota”.

Kuten muidenkin virallistettujen käsitteiden kohdalla, myös keskustelua kokonaisvaltaisen vaikuttamisen keinojen modernisoimisesta oli käyty jo virallista kanonisointia aiemmin. Xiao Tianliang arvioi vuonna 1997, että informaation roolin vahvistuessa sodankäynnissä tultaisiin näkemään uudenlaista psykologista sodankäyntiä ja esimerkiksi talouden aseistamista.²²⁷ Hyvin merkittävä keskustelunavaaja oli myös vuonna

²²⁴ Shou Xiaosong toim. (2013) s. 188–197.

²²⁵ Operaatiotaidollisesti Kiina muovasi operaatioiden päätyyliä 1990-luvun “yhteisoperaatioista” “integroiduiksi yhteisoperaatioiksi” (一体化联合作战, *yitihua lianhe zuozhan*) ks. Zhang, Yuliang toim. (2006)

²²⁶ Sunzin mukaan “erinomaisinta ei siis ole sata taistelua ja sata voittoa, vaan vihollisen kukistaminen taistelutta”. Sunzi (2005) *Sodankäynnin taito*. Suomentanut ja toimittanut Matti Nojonen. Helsinki: Gaudeamus. s. 73

²²⁷ Xiao, Tianliang (1997) s. 17.

1999 ilmestynyt kahden Kansan vapautusarmeijan upseerin, Wang Xiangsuin ja Qiao Liangin kirjoittama teos *Rajoittamaton sota* (超限战, *Chaoxian zhan*). Kirjoittajat ehdottavat, että rajanveto sodan ja rauhan välillä pitäisi lakkauttaa, ja että Kiinan tulisi tutkia mitä moninaisempia asymmetrisiä keinoja terrorismista, kyber- ja taloudelliseen sodankäyntiin Yhdysvaltojen ylivoiman haastamiseksi. Vaikka teos ei sinänsä edustanut Kansan vapautusarmeijan virallisia strategisia linjauksia, luettiin kirjaa ilmeisesti puolueen ja asevoimien korkealla tasolla saakka. Myös itse Jiang Zeminin on arveltu tutustuneen teokseen ja sen esittämiin ajatuksiin. Rajoittamaton sota peilaa siten vähintään tiettyjä keskusteluja, joita Kiinan asevoimien sisällä käytiin vuosituhannen vaiheissa.²²⁸

Vuonna 2003 Kiinan viralliseen sotilasstrategiseen käsitteistöön liitettiin Jiang Zeminin ehdotuksesta “kolmen sodankäynnin” teoria. Käsitteellä tarkoitetaan psykologisen (心理战, *xinlizhan*), julkisen mielipiteen (舆论战, *yulunzhan*) sekä oikeudellinen (法律战, *faluzhan*) sodankäynnin kehittämistä varsinaisen kineettisen sodankäynnin rinnalla.²²⁹ Käsitteen taustalla on *Rajoittamattoman sodan* kaltainen keskustelu sodan ja rauhan asymmetrisestä hämäämisestä, mutta myös Kiinan sotilasjohdon tekemät analyysit Kosovon ja erityisesti Irakin vuoden 2003 sodista. Kiinan sotilasjohto oli vaikuttanut Yhdysvaltain sotilasteknologisen ylivoiman lisäksi myös Yhdysvaltain molemmissa sodissa taitavasti hyödyntämistä psykologisista operaatioista sekä kyvystä mobilisoida kansainvälistä mielipidettä interventiinsa taakse.²³⁰

Liu Depon mukaan kolmessa sodankäynnissä oli kyse sotilaallisten ja poliittisten työkalujen yhdistämisestä tavalla, joka tähtäsi vastustajan pelonsekaiseen kunnioituksen herättämiseen, vastustajan joukkojen hajauttamiseen ja halvaannuttamiseen sekä vastustajan ajamiseen eristykseen.²³¹ Toisaalta kaikilla kolmen sodankäynnin muodoilla oli myös puolustuksellinen puolensa. Psykologisessa sodankäynnissä käytettiin erityisesti massamediaa pyrkien vaikuttamaan sekä vastustajan että omien joukkojen moraaliin ja henkiseen kestävyYTEEN. Julkisen mielipiteen sota erosi psykologisesta sodasta siten, että sen tavoitteena oli laajemman, sodan osapuolien ulkopuolisen yleisön mielipiteeseen vaikuttaminen omien sotapäätösten legitimoimiseksi. Oikeudellinen sota rakensi puolestaan pohjaa sotatoimille esimerkiksi pyrkimällä hyödyntämään kansainvälistä lainsäädäntöä, sekä osallistumalla aktiivisesti sen muovaamiseen omia intressejä palvelevaksi. Kaikkia kolmea sodankäynnin muotoa tuli harjoittaa kaikilla sodankäynnin tasoilla suurstrategisesta aina taktiseen tasoon asti. Kuitenkin rauhan aikana kolmea sodankäyntiä tuli harjoittaa ainoastaan strategisella tasolla, osana laajempaa pyrkimystä kansainvälisen toimintaympäristön muokkaamiseksi.²³²

---

²²⁸ Qiao, Liang & Wang, Xiangsui (1999) *Unrestricted Warfare*. Beijing: PLA Literature and Arts Publishing House. Teoksesta ks. myös Corn, Tony (2010) “Peaceful rise through unrestricted warfare: Grand strategy with Chinese characteristics”, *Small Wars Journal*.

²²⁹ *Xinhua Wang* 21.6.2004: “中国军队开展舆论战、心理战、法律战研究和训练” [“Kiinan asevoimat kehittävät julkisen mielipiteen, psykologisen sekä oikeudellisen sodankäynnin tutkimusta ja harjoittelua”]

²³⁰ Cheng, Dean (2011) “Chinese lessons from the gulf wars”. Toisaalta Kosovon sodassa monet kiinalaiset tarkkailijat ihailivat esimerkiksi serbien tekemiä kyberiskuja Yhdysvaltain viranomaisten verkkosivuille, ja näkivät niissä “kansan sodan” periaatteiden käyttökelpoisuuden myös modernilla ajalla. ks. Dreyer, June Teufel (2011)

²³¹ Liu, Depo (2004) “信息化条件下‘三战’的特征” [“Informatiivisuuden olosuhteiden kolmen sodankäynnin erityispiirteet”] *Zhengong Xuegan*. 2004. No. 9. s. 52–53.

²³² Lee, Sangkuk (2014) “China’s ‘three warfares’: Origins, applications, and organizations”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 37. No. 2, s. 198–222. Clarke, Michael (2019) “China’s Application of the ‘Three Warfares’ in the South China Sea and Xinjiang”, *Orbis*. Vol. 63. s. 187–208.

Kolmen sodankäynnin lisääminen Kiinan strategiseen käsitteistöön sopii Hun kauden sotilasstrategian ja sodan muodon kehitykseen hyvin, sillä informatiivisuuteen sodan muotoon kuulunut järjestelmien välinen kamppailu nähtiin suurella osalla osapuolten kokonaisvaltaisten sotajärjestelmien välisenä kamppailuna. *Strategian tieteen* mukaan vastustajan järjestelmään pyrittiin vaikuttamaan sen kaikissa heikoissa kohdissa, ja siten järjestelmien välisessä kamppailussa kineettinen ja psykologinen ulottuvuus kuuluivat tiiviisti yhteen.²³³

Kolmen sodankäynnin käsitteen rinnalla Hun aikakauden sotilasstrategiset asiakirjat korostavat myös informatiivisuudelle aikakaudelle sovitun “kansan sodan” merkitystä. Kansan sota ei ole käsitteenä missään vaiheessa kokonaan poistunut virallisesta sotilaskäsitteistöä, vaikka sen voisi ajatella soveltuvan heikosti informaatiivisuudella aseilla käytyyn alueelliseen sotaan merellisessä, eteenpäin työnnetyn puolustuksen toimintaympäristössä. Kansan sodan ydinperiaatteet koko yhteiskunnan mobilisoinnista ja sotilas- ja siviilisektorien sekoittamisesta säilyivät kuitenkin relevantteina Hu Jintaon kaudella ja niillä on edelleen oma vankka kannattajakuntansa kiinalaisen sotilaallisen ajattelun kentässä.²³⁴

Hun aikakauden viralliset asiakirjat esittävät kansan sodan eräänlaisena kokonaispuolustusta muistuttavana yleisenä periaatteena, jossa kansalaisyhteiskunta ja koko talousjärjestelmä tullaan mobilisoimaan osaksi sodankäyntiä. Vuoden 2006 *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja esitti kansan sodan tavoitteeksi sotilaallisen kamppailun koordinoinnin poliittisen, taloudellisen, diplomaattisen, kulttuurisen ja legaalisen toiminnan kanssa, sekä kansan sodan “strategioiden ja taktiikoiden” kokonaisvaltaisen käytön kriisien purkamiseksi ja sotien estämiseksi.²³⁵ Asiakirjojen mukaan kansan sota tulisi sopeuttaa informatiivisuuden olosuhteisiin (信息化条件下人民战, *xinxi tiaojianxia renminzhan*), mutta käsitteen sisältöä ei ole avattu tarkasti, eikä informatiivisuudella kansan sota nouse merkittävänä esiin aikakauden keskustelussa.²³⁶

Kenties konkreettisimpana kansan sodan olomuotona vuoden 2006 *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja mainitsee “nykyajan olosuhteiden merellisen kansan sodan” (现代条件下海上人民战争, *xiandai tiaojianxia haishang renmin zhanzheng*), joka viittaa erilaisten puolisolitaallisten joukkojen ja “merimilitioiden” käyttöön Kiinan lähimerien aluekiistoissa.²³⁷ Merellisestä kansan sodasta saatiin esimakua maaliskuussa 2009, kun Yhdysvaltain merivoimien alus USNS *Impeccable* joutui kalastusaluksista ja Kiinan merivoimien aluksista koostuneen pienen alusosaston häirinnän kohteeksi Etelä-Kiinan merellä.²³⁸ Varsinaisesti merellisen kansan sodan piiriin laskettavat operaatiot ovat nousseet keskeiseksi elementiksi Kiinan Etelä-Kiinan merellä tekemissä operaatioissa myöhemmin Xi Jinpingin kaudella, kun Kiina on ryhtynyt ajamaan aluevaatimuksiaan huomattavasti aktiivisemmin. (ks. alaluku 6.4.)

²³³ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 111.

²³⁴ Blasko, Dennis J. (2014) “The evolution of core concepts: People’s war, Active defense, and Offshore defense”, teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Tanner, Travis (toim.) *Assessing the People’s Liberation Army in the Hu Jintao Era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 81–128.

²³⁵ 2006 年中国国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2006”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto.

²³⁶ 2008 年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2008”]

²³⁷ Ibid. Merimilitiasta ks. Poling, Gregory B. & Grace, Tabitha Mallory & Prétat, Harrison (2021) *Pulling back the curtain on China’s maritime militia*. Washington, D.C.: Center for Strategic & International Studies.

²³⁸ *The New York Times* 9.3.2009: “U.S. accuses the Chinese of harassing naval vessel”

Hun kaudella esitellyt uudet käsitteet laajensivat Kiinan sotilasstrategian piiriin kuuluvia ilmiöitä kohti laaja-alaiseen vaikuttamiseen liittyviä tehtäviä. Maon periaatteista ammentanut ajattelu siis kehittyi, mutta se ei edustanut, eikä edelleenkaan edusta suoranaista valtavirta-ajattelua Kiinan asevoimissa. Asymmetrisyyteen ja yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen mobilisointiin tähtäävän ajattelun “paluu” vaikuttaa paremminkin eräänlaiselta heilurin liikkeeltä 1990-luvulla käynnistyneestä korkeaa teknologiaa painottavasta ajattelusta takaisin kohti Kansan vapautusarmeijan perinteisempää ajattelua.

5.3 Kaluston kehitys Hu Jintaon kaudella

Vuoden 1993 strategisen ohjenuoran laatimisen jälkeen aloitettu asevoimien mullistus kohti korkean teknologian paradigmaa ja tuolloin käynnistetyt hankkeet Yhdysvaltain avainsuorituskykyjä vastaan suunniteltujen “salamurhaajan nuijien” kehittämiseksi alkoivat kantaa hedelmää 2000-luvun alussa. Huomattavimpana kehityksenä Kiinan ensimmäiset ydinsukellusveneet laskettiin vesille ja 2010-luvulla Kiinan sotilasjohto myönsi uusien ballististen meritorjuntaohjusten tulleen operatiiviseen käyttöön. Kiinan puolustusmenot jatkoivat nopeaa kasvuaan läpi Hun kauden ennätysmäisen talouskasvun tukemana: vuonna 2002 Kansan vapautusarmeijan budjetti oli 57 miljardia Yhdysvaltain dollaria, mutta se yli tuplaantui vuoteen 2012 mennessä 158 miljardiin dollariin. Samaan aikaan kotimainen puolustusteollisuus otti huomattavia harppauksia kohti teknologista omavaraisuutta, vaikka Venäjältä hankitut asejärjestelmät olivatkin vielä tärkeässä roolissa.²³⁹ Myös asevoimien tiivistäminen jatkui, kun Keskussotilaskomitea ilmoitti vuoden 2003 kesäkuussa uudesta henkilöstön supistamisesta, jonka tavoitteena oli vähentää henkilöstöä jopa 20 prosentilla.²⁴⁰

Kansan vapautusarmeijan merivoimat olivat kaluston uudistusten keskiössä. Pinnan alla suorituskykyjen kärkeä edustavat, Venäjältä ostetut 12 Kilo-luokan sukellusvenettä tulivat operatiiviseen käyttöön Hun kauden alkuvuosina. Uusia venäläisiä sukellusveneitä ei kuitenkaan enää hankittu (kenties Venäjän vastahakoisuuden vuoksi), ja Kiina keskittyi kotimaisten sukellusveneidensä kehittämiseen. 1990-luvulla kehitetyt 039-luokan (*Song*) dieselsukellusveneet alkoivatkin tulla käyttöön 2000-luvun puolella ja ryhtyivät korvaamaan vanhoja, neuvostoliittolaisen Romeo-luokan runkoon perustuvia 035-luokan (*Ming*) aluksia. Song herätti suurta kansainvälistä huomiota vuonna 2006, kun yksi luokan alus nousi yllättäen pinnalle Itä-Kiinan merellä vain yhdeksän mailin päässä Yhdysvaltain merivoimien USS *Kitty Hawk* -lentotukialuksesta. Samana vuonna Kitty Hawk -kohtaamisen kanssa Kiinan merivoimat laskeutettiin myös ensimmäisen 039A-luokan (*Yuan*) dieselsukellusveneeseen. Yuan merkitsi huomattavaa edistysaskelta Kiinan sukellusveneohjelmassa, sillä alus on varustettu ilmasta riippumattomalla käyttövoimayksiköllä (*air-independent propulsion*, AIP) ja kykenee toimimaan pinnan alla huomattavasti pidempään.²⁴¹ Vuonna 2006 vesille laskettiin ensimmäinen seuraavan sukupolven 093-luokan (*Shang*) ydinkäyttöinen hyökkäyssukellusvene, joka korvasi 1970-luvulta periytyneet ja suorituskyvyiltään heikot 091-luokan (*Han*) alukset. Käytännössä rajattoman liikkumasäteen omaavien ydinkäyttöisten hyökkäysvenei-

²³⁹ SIPRI Military Expenditure Database (2021) Tukholma: Stockholm International Peace Research Institute. Luvut ovat vuoden 2020 dollareita.

²⁴⁰ *The Military Balance 2003*. Fravel, Taylor M. (2019) s. 186.

²⁴¹ Axe, David (2011) “China’s overhyped sub threat”, *The Diplomat*. 20.10.2011. Carlson, Christopher P. (2015) “Essay: Inside the design of China’s Yuan-class submarine”, *USNI News*. 31.8.2015.

den avulla Kiinan merivoimien kyky operoida meristrategian edellyttämällä laajemmalla operaatioalueella vahvistui huomattavasti.²⁴²

Uusien hyökkäyssukellusveneluokkien rinnalla Kiina laski vesille myös ensimmäisen 094-luokan (*Jin*) ballistisen ydinsukellusveneensä vuonna 2007. Jin-luokka korvasi 1980-luvulla vesille lasketun Kiinan ensimmäisen ballistisen sukellusveneluokan (092, *Xia*), joka oli osoittanut kaikin puolin kelvottomaksi, ja jota päädyttiin rakentamaan alkuperäisen viiden yksilön sijaan vain yksi. Jin-luokan alusten operatiivisuudesta ei vielä Hun kaudella ollut varmuutta, sillä luokan kerrottiin kärsivän monenlaisista teknisistä ongelmista. Lisäksi aluksen kantamien JL-2-ohjusten (巨浪, *Julang*, suom. Jättiaalto) kantama on vain noin 7000 kilometriä, mikä tekee iskemisen koko Yhdysvaltoihin Kiinan lähialueilta mahdottomaksi. On epätodennäköistä, että Jin-luokan alukset pääsisivät siirtymään Kiinaa ympäröivien saariketjujen läpi Tyynelle valtamerelle Yhdysvaltain huomaamatta, mikä tekee alusten strategisesta merkityksestä kyseenalaisen.²⁴³ Teknologisista heikkouksistaan huolimatta Jin-luokan käyttöönotto edusti Kiinalle vähintäänkin symbolisesti merkittävää edistysaskelta, sillä strategiset ydinsukellusveneet ovat sotilaallisten suurvaltojen tunnusmerkkejä.

Uusien sukellusveneluokkien ja Kitty Hawk -tapauksen myötä amerikkalainen keskustelu alkoi saada suorastaan alarmistisia sävyjä, joissa Kiinan nähtiin ottavan nopealla vauhdilla kiinni Yhdysvaltain sekä määrällistä että laadullista sukellusvenekyvyyttä.²⁴⁴ Kauhukuvat eivät kuitenkaan vielä Hu Jintaon kaudella toteutuneet, sillä Hun kauden päättyessä vuonna 2012 Kiinan merivoimien kärkisuorituskykyinä oli operatiivisessa käytössä 16 Song-luokan ja seitsemän Yuan-luokan dieselsukellusvenettä sekä kaksi Shang-luokan ydinsukellusvenettä. Jin-luokan ballistisia sukellusvenettä oli puolestaan kolme.²⁴⁵ Kehitys 1990-lukuun nähden oli huomattava, mutta nopean alun jälkeen sukellusveneiden rakennustahti hidastui.²⁴⁶

Kehitystä tapahtui myös pinta-aluksissa. Suorituskykyjen kärkeä edustavat Venäjältä ostetut neljä *Sovremenny*-luokan hävittäjää tulivat operatiiviseen käyttöön Hun kauden alussa. Vesille laskettiin myös uudet 052B- (*Luyang I*) ja 052C-luokan (*Luyang II*) hävittäjät, joista jälkimmäinen oli pääosin varusteltu kiinalaisilla ase- ja sensorijärjestelmillä. Fregattiluokassa Hun kaudella vesille laskettiin ensimmäiset nykyaikaiset 054- ja 054A-luokan fregatit (*Jiangkai I ja II*), joita oli kauden lopulla operatiivisessa käytössä jo 15 kappaletta.²⁴⁷ Syyskuussa 2012 Kiinan merivoimat saavutti myös merkittävän virstanpylvään, kun maan ensimmäinen lentotukialus *Liaoning* (Tyyppi 001) laskettiin vesille. *Liaoning* oli kunnostettu Ukrainasta 1990-luvun lopulla hankitusta Kuznetsov-luokan lentotukialuksesta ja siten tekniikaltaan ja suorituskyvyiltään perin vanhentunut. Silti lentotukialuksen vesillelasku merkitsi Kiinan asevoimille jälleen yhtä symbolista askelta kohti globaalin suurvalta-armeijan statusta. Kokonaisuutena merivoimien

---

²⁴² Lim, Yves-Heng (2014) s. 92.

²⁴³ *The Military Balance 2007*. Kristensen, Hans (2014) "China SSBN fleet getting ready – But for what?", *Federation of American Scientists*. 25.4.2014.

²⁴⁴ Axe, David (2011)

²⁴⁵ *The Military Balance 2013*.

²⁴⁶ Sukellusveneohjelma ei edennyt täysin ongelmitta. Vuonna 2003 koko Ming-luokan sukellusveneeseen 70-henkinen miehistö ilmeisesti tukehtui hengiltä, kun aluksen dieselmoottori kulutti snorkkeliajossa kaiken miehistötilojen hapen. Kiina ei ole julkistanut tarkempia tietoja aluksen ja sen miehistön menettämisestä. Ks. Rolin, Sebastien (2020) "What caused China's Ming-class 361 submarine to suffocate its entire crew?", *The National Interest*.

²⁴⁷ Lim, Yves-Heng (2014) s. 73–80. Nan, Li (2014) *The Military Balance 2013*.

kehitys vaikutti edistyneen huomattavasti, ja Hu Jintao saattoi kommunistisen puolueen 18. puoluekokouksessa pitämässään eläköitymispuheessa marraskuussa 2012 ilmoittaa hyvin perustein Kiinan rakentavan itsestään merellistä suurvaltaa.²⁴⁸

Merivoimien rinnalla myös Kiinan ilmavoimat ja ohjusjoukot jatkoivat kehittymistään. Kansan vapautusarmeijan toisen tykistön (myöhemmin Ohjusjoukot) hallinnoimaa konventionaalisten ohjusten arsenaalia kasvatettiin nopeasti, sillä eri kantaman ohjusten nähtiin olevan avainasemassa luomassa eteen työnnetyn puolustuksen mukaista kerroksittaista suorituskykyä, jolla voitaisiin uhata Yhdysvaltain aluksia ja tukikohtia jo kaukana ensimmäisen saariketjun takana. Vuonna 2008 Yhdysvaltain puolustusministeriö arveli Kiinalla olevan arsenaalissaan noin 1000 lyhyen kantaman ballistista ohjusta, joiden määrä kasvoi sadalla kappaleella vuosittain. Lyhyen kantaman ohjusten rinnalla Kiina pyrki kehittämään ilma-, maa- ja merimaaleja vastaan suunnattuja risteilyohjuksia sekä keskipitkän matkan ballistisia ohjuksia. Viimeisimmässä sarjassa julkisuuteen alkoi 2000-luvun lopussa vuotaa tietoja DF-21D -ballistisesta meritorjuntaohjuksesta, joka kykenisi toimiessaan uhkaamaan Yhdysvaltain sota-aluksia ja jopa lentotukialuksia läntisellä Tyynellä valtamerellä saakka.²⁴⁹ Heinäkuussa 2011 spekulatiot saivat virallisen vahvistuksen, kun kenraali Chen Bingde paljasti ohjuksen olevan kehitystyön alla.²⁵⁰ Noin 1,700 kilometrin kantamatkan DF-21D on sittemmin ristitty “lentotukialuksen tappajaksi”, ja siitä on muodostunut “salamurhaajien nuijen” ja Kiinan oletetun A2/AD-doktriinin kenties tunnetuin symboli.²⁵¹

Hyvin merkittävää kehitystä Hun kaudella tapahtui myös ilmavoimissa, jotka laativat ensimmäisen puolustushaarakohtaisen strategiansa vuonna 2004. Ilmavoimien uusi strategia ja vuonna 2008 virallisestikin hyväksytty asema “strategisina ilmavoimina” ohjasivat ilmavoimia modernisoimaan ja laajentamaan suorituskykyjään uusien tavoitteiden mukaisiksi. Ilmavoimien modernisoinnin kannalta keskeisin tehtävä oli hävittäjien modernisointi ja kalustomäärän supistaminen: kun ilmavoimilla oli vuonna 1990 4,900 pääosin 1950-luvun neuvostoteknologiaan (Mig-17, Mig-19 ja Mig-21) pohjautuvaa hävittäjää, oli määrä pudonnut vuonna 2000 jo 2,900:aan. Vuonna 2010 hävittäjiä oli enää 1,400, mutta modernimpien, neljännen sukupolven hävittäjien osuus oli kohonnut jo noin neljäänsataan. Kiina oli yhä reilusti takamatkalla Yhdysvaltoihin (1,490) ja Venäjään (523) nähden, mutta osoitti silti huomattavaa kehitystä 1990-luvun alun lähtötilanteeseen nähden. Neljännen sukupolven hävittäjien selkärangan muodostivat 1990-luvun alusta alkaen Venäjältä ostetut Su-27-koneet ja niiden Kiinassa valmistetut J-11 versiot sekä 2000-luvun alussa Venäjältä ostetut Su-30 koneet. Myös Kiinan kotimainen ilmailuteollisuus harppasi eteenpäin, kun ilmavoimat otti käyttöön vuonna 1998 ensilentonsa lentäneen, Chengdu-yhtiöiden suunnitteleman J-10-koneen vuonna 2003 sekä Xian-yhtiöiden suunnitteleman JH-7-koneen vuonna 2004. Neljännen sukupolven koneiden rinnalla spekulatiot alkoivat velloa Kiinan itsenäisesti kehittämien viidennen sukupolven häivehävittäjien, Yhdysvaltain F-35:n ja F-22:n kans-

²⁴⁸ *China Power Project* 9.12.2015: “How does China’s first aircraft carrier stack up?” Nan, Li (2014)

²⁴⁹ *Annual Report to Congress: Military Power of the People’s Republic of China, 2008*. Yhdysvaltain Puolustusministeriö. Erickson Andrew (2013) *Chinese anti-ship ballistic missile (ASBM) development: Drivers, trajectories and strategic implications*. Washington, D.C.: The Jamestown Foundation.

²⁵⁰ *Tengxun Xinwen* 12.7.2011: “陈炳德首次证实中国正研制试验反航母弹道导弹” [“Chen Bingde varmistaa ensimmäisen kerran Kiinan kehittävän lentotukialuksen vastaista ballistista ohjusta”]

²⁵¹ CSIS Missile Threat: “DF-21 (CSS-5)”, 28.3.2022.

sa teoreettisesti kamppailevien J-20:n ja J-31:n ympärillä. J-20 suoritti ensilentonsa vuonna 2011.²⁵²

Hävittäjien rinnalla ilmavoimat pyrki kehittämään myös strategisempia suorituskykyjä, kuten pommikoneita, ilmavalvontakoneita sekä ilmatankkaus- ja kuljetuskoneita. Pommikoneiden kohdalla Hun kauden päähankkeena oli ilmavoimien pommilaivueen pääkoneiden, Tupolevin Tu-16 “Badger”-koneeseen perustuvien H-6-pommittajien päivittäminen. Ilmavalvonnassa merkittävää edistystä edusti oman AWACS-koneen, Kongjing-2000 (空警, suom. *Ilmavaroituus*) käyttöönotto 2000-luvun alussa. KJ-2000 perustuu venäläisen Il-76-kuljetuskoneen runkoon, mutta Kiinan itsenäisesti kehittämään teknologiaan. Kolmantena strategisena hankkeena käynnistettiin vuonna 2006 ohjelma Kiinan oman kuljetuskoneen kehittämiseksi. Kiina oli hankkinut strategista kuljetuskykyä jo 1990-luvun alun uudistuksissaan ostamalla Venäjältä Il-76-koneita, mutta koneiden ei nähty enää riittävän strategisten ilmavoimien kasvaviin tarpeisiin. Xian-yhtiöiden kehittämä kuljetuskone Y-20 suoritti ensilentonsa vuonna 2013.²⁵³

Informatisoitunut operaatiojärjestelmien välinen sota perustui viime kädessä yksittäisten, edistysellistenkin asejärjestelmien sijaan informaation hallintaan ja informaatioherruuden saavuttamiseen. Olennaista oli oman operaatiojärjestelmän kyky hankkia ja käsitellä tietoa vastustajaa paremmin. Vuonna 2000 Keskussotilaskomitea antoi erillisen käskyn koko maan ja koko asevoimat kattavan C4ISR-järjestelmän rakentamisesta, joka yhdistäisi tiedustelutiedon ja johtamisjärjestelmät yhteisesti jaettuun tietoverkkoon. Hun kaudella valokuituyhteyksiin perustuvia verkkoja rakennettiin nopeaa vauhtia, mutta kehitys oli alueellisesti ja puolustushaarallisesti eriytyneenä.²⁵⁴ C4ISR-verkon nouseminen keskeiseksi elementiksi johdatti Kiinan asevoimia kehittämään myös puhtaasti informaatioon liittyviä suorituskykyjä erityisesti avaruudessa ja kyberympäristössä. Hun kaudella molempiin panostettiin huomattavasti.

Kiina otti Hun kausilla merkittäviä harppauksia avaruuskyvykkyyksissään. Tarkkailu- ja kommunikaatiosatelliittien määrä kasvoi vuoteen 2012 mennessä 52:een, ja ensimmäiset miehittetyt avaruuslennot suoritettiin *Shenzhou*-aluksilla vuonna 2003. Tarkkailusatelliiteissa erityistä huomiota on kiinnitetty 2000-luvulla käyttöönotettuihin *Yaogan*-kaukokartoitussatelliitteihin (遥感). Vaikka elektronista ja optista dataa tuottavia Yaoganeja käytetään virallisesti rauhanomaisiin tehtäviin, uskotaan niillä olevan myös merkittäviä sotilaallisia funktioita. Yaogan-konstelatioiden arveltiin jo Hun kauden lopulla kykenevän löytämään ja seuraamaan Yhdysvaltain sota-aluksien liikkeitä Kii-

---

²⁵² Shlapak, David (2012) “Equipping the PLAAF: The long march to modernity”, teoksessa: Hallion, Richard & Cliff, Roger & Saunders, Phillip C. (toim.) *The Chinese air force: Evolving concepts, roles, and capabilities*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 191–211. Kiinan kotimaisten hävittäjien “Akilleen kantapää” oli (ja on edelleen) suihkuturbiineissa, joita Kiina ei ole onnistunut kehittämään itsenäisesti. ks. Gilli, Andrea & Gilli, Mauro (2018) “Why China has not caught up yet: Military-technological superiority and the limits of imitation, reverse engineering, and cyber espionage”, *International Security*. Vol. 43. No. 3. s. 141–189.

²⁵³ Kongjing-2000 kone jouduttiin kehittämään itsenäisesti, kun sopimus Venäjän ja Israelin kanssa yhdessä kehitetystä AWACS-koneesta kaatui Yhdysvaltain vastustukseen. Shlapak, David (2012) Chase, Michael S. & Garafola, Cristina L. (2016) Erickson, Andrew S. (2014) “Chinese air- and space-based ISR: Integrating aerospace combat capabilities over the near seas”, teoksessa: Dutton, Peter & Erickson, Andrew S. & Martinson, Ryan (toim.) *China’s near seas combat capabilities*. Newport: China Maritime Studies Institute, U.S. Naval War College. s. 87–117.

²⁵⁴ Pollpeter, Kevin (2010)

nan lähimerillä sekä toimittamaan riittävän tarkkuuden maalisdataa esimerkiksi mantereella sijaitseville meritorjuntaohjuksille.²⁵⁵

Tarkkailusatelliittien lisäksi vuonna 2000 Kiinan GPS-järjestelmää vastaavan Beidou-paikannusjärjestelmän (北斗) ensimmäiset satelliitit laukaistiin avaruuteen. Hun kauden lopulla järjestelmän alueellinen konstellatio oli toimintakykyinen. Myös satelliittitorjunnassa saavutettiin merkittäviä edistysaskelia: vuonna 2007 Kiina suoritti pahamaineisen satelliitin vastaisen ohjuskokeen, jossa se tuhosi ilmatorjuntaohjuksella oman epäkuuntoon menneen sääsatelliittinsa aiheuttaen valtavan määrän avaruusromua. Vuonna 2010 Kiina törmäytti kiertoradalla onnistuneesti kaksi mikrosatelliittia.²⁵⁶

Kybertoimintaympäristössä operoimiseen oli Kiinassa perustettu jo ennen Hun kautta erityisiä kyberhyökkäykseen, puolustukseen sekä tietoverkkotiedusteluun erikoistuneita joukkoja. Vuonna 1997 Keskussotilaskomitea perusti tiittävästi Kansan vapautusarmeijan ensimmäisen kyberoperaatioihin erikoistuneen yksikön, minkä jälkeen erilaisten kyberoperaatioiden harjoitukset tulivat osaksi asevoimien toimintaa. Hun kausilla kiinalaiset kyberhyökkäykset lisääntyivät nopeasti ja maailmalla raportoitiin kasvavissa määrin kiinalaisista viruksista, palvelunestohyökkäyksistä sekä tietomurroista.²⁵⁷

Hun kauden tunnetuimmissa Kiinan yhdistetyissä tietomurroissa tunkeuduttiin Yhdysvaltain korkeimpien poliitikkojen, kuten puolustusministeri Robert Gatesin sähköposteihin, ja vuosien 2007–2011 hyökkäyksissä kiinalaisten hakkerien arvellaan saaneen haltuunsa teratavuittain Yhdysvaltain häivehävittäjäprojekteihin liittyvää materiaalia.²⁵⁸ Kyberpuolustuksen rintamalla ilmoitettiin vuonna 2010 perustetuksi enigmaattinen Kansan vapautusarmeijan informaation suojelutukikohta (中国人民解放军信息保障基地, *Zhongguo renminjiefangjun xinxi baohang jidi*), jonka toiminnasta tiedetään hyvin vähän, mutta jonka tehtävänä on puolustaa Kiinan tärkeimpiä tietoverkkoja kyberhyökkäyksiltä.²⁵⁹

Avaruuden ja kybertoimintaympäristön kaltaisten epäkineettisten kykyjen ohessa myöskään “kolmen sodankäynnin” ajatukset eivät jääneet pelkästään abstraktin teorian tasolle. Hun kauden alkuvuosina (tarkka ajankohta ei ole tiedossa) perustettiin erityisesti Taiwania vastaan suunnattuja kolmen sodankäynnin operaatioita koordinoiva “Tukikohta numero 311”. Fujianin maakunnassa sijaitseva Tukikohta numero 311 on tiittävästi ainoa Kansan vapautusarmeijan tukikohta, joka on erikoistunut kolmen sodankäynnin (so. psykologisen, julkisen mielipiteen ja oikeudellisen) käymiseen.²⁶⁰

---

²⁵⁵ *The Military Balance 2013*. Cheng, Dean (2012) “China’s military role in space”, *Strategic Studies Quarterly*. Kevät 2012. s. 55–77. Erickson, Andrew S. (2014)

²⁵⁶ *The Military Balance 2013*. Cheng, Dean (2012)

²⁵⁷ Ball, Desmond (2011) “China’s cyber warfare capabilities”, *Security Challenges*. Vol. 7. No. 2. s. 81–103. Organisatorisesti Kiinan kyberjoukot sijoitettiin Keskussotilaskomitean yleishenkilöstöosaston kolmanteen ja neljäänteen osastoon, josta ne myöhemmin vuonna 2015 siirrettiin vastaperustettujen strategisten tukijoukkojen alaisuuteen.

²⁵⁸ Hannas, William C. & Mulvenon, James & Puglisi, Anna B. (2013) s. 216–227. Gilli, Andrea & Gilli, Mauro (2018) “Why China has not caught up yet: Military-technological superiority and the limits of imitation, reverse engineering, and cyber espionage”, *International Security*. Vol. 43. No. 3. s. 141–189.

²⁵⁹ Stokes, Mark A. & Lin, Jenny & Hsiao, Russell L.C. (2011) “The Chinese People’s Liberation Army signals intelligence and cyber reconnaissance infrastructure”, *Project 2049 Institute*.

²⁶⁰ Tukikohta 311 on siirretty sittemmin perustettujen strategisten tukijoukkojen alaisuuteen. Ks. Costello, John & McReynolds, Joe (2019) “China’s Strategic support force: A force for a new era”, teoksessa: Saunders, Philip

Kokonaisuutena Kiinan asevoimat otti siis Hun kaudella useita huomattavia teknologisia harppauksia eteenpäin lähes kaikkien aselajien ja teknologioiden kohdalla. Kiinan teknologiset edistysaskeleet eivät 2000-luvulla jääneet huomaamatta Yhdysvalloissa, vaikka maan strateginen fokus olikin siirtynyt vastavallankumouksellisten sotien käymiseen Irakissa ja Afganistanissa. 2000-luvun alussa Yhdysvalloissa ryhdyttiin kuvailemaan Kiinan ja Venäjän muotoutuvia sotilasstrategioita A2/AD:n (*anti-access/area denial*) käsitteellä, jonka mukaan molempien valtioiden strategisena tavoitteena oli luoda etupiireihinsä Yhdysvaltain toimintavapautta kiistäviä “A2/AD -kuplia” kauko-vaikutteisia aseita käyttäen.²⁶¹

5.4 Koveneva linja ja asevoimien “uudet tehtävät”

Hu Jintao valittiin toiselle kaudelleen kommunistisen puolueen 17. puoluekokouksessa lokakuussa 2007, mikä vahvisti hänen asemaansa sekä puolueessa että asevoimissa. Keskussotilaskomitean varapuheenjohtajina jatkoivat kenraalit Guo Boxiong ja Xu Caihou, mutta uutena asiana keskussotilaskomiteaan ylennettiin vuonna 2004 tehdyn periaatepäätöksen mukaisesti kaikkien puolustushaarojen edustajat entisen maavoimien yliedustuksen sijaan.²⁶²

Hun toisen kauden aikana Kiinan ulkopoliittikka siirtyi aktiivisempaan vaiheeseen osin sisäisten, osin kansainvälisen turvallisuusympäristön muutosten seurauksena. Vuonna 2008 globaali talousjärjestelmä ajautui Yhdysvaltain vetämänä syvään taantumaan, joka laajeni myöhemmin Eurooppaan velkakriisin muodossa. Kiina onnistui selviämään kriisistä suhteellisen pienin vaurioin valtavalla investointiohjelmallaan, ja vuoden 2008 jälkeen kommunistisen puolueen johdossa arvioitiin kansainvälisten valtaasetelmien olevan nopeassa muutoksen tilassa, jossa Yhdysvaltojen hegemonia taantui. Taloudellisen romahduksen lisäksi Yhdysvaltain terrorin vastaisille sodille ei näkynyt loppua. Yhdysvaltojen rinnalla myös Euroopan Unioni vajosi velkakriisinsä vetämänä syvään poliittiseen hajaannukseen, joka saattoi tietää vähintään valuuttaunionin loppua.²⁶³

Kiinassa lännen heikkouden tulkittiin entisestään parantavan mahdollisuuksia hyödyntää “strategisen tilaisuuden aikaikkunaa”. Vuoden 2008 jälkeen monet tutkijat havaitsivatkin Kiinan suurstrategiassa käännöksen kohti aktiivisempaa ja itsevarmempaa linjaa (*assertive turn*). Muutos näkyi alkuun selvimmin Kiinan läheisillä merialueilla, Etelä- ja Itä-Kiinan merillä, joilla Kiina vaikutti omaksuneen aiempaa aggressiivisemmän lähestymistavan alueellisten kiistojensa ratkaisemiseksi.²⁶⁴ Samoihin aikoihin kiristyneen tilanteen kanssa Kiinan viralliseen puheeseen ilmestyi “ydinintressien” (核心利益, *hexin liyi*) käsite, jolla Kiinan johto viittasi tavoitteisiin, jotka eivät olleet neu-

---

C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 452. Charon, Paul & Jeangène Vilmer, Jean-Baptiste (2021) s. 191.

²⁶¹ Ks. esim. Krepinevich, Andrew & Watts, Barry & Work, Robert (2003) *Meeting the anti-Access and area-denial challenge*. Washington, D.C.: Center for Strategic and Budgetary Assessments.

²⁶² Dumbaugh, Kerry (2007) “China’s 17th Communist Party congress, 2007: Leadership and policy implications”, *CRS Report for Congress*. Chase, Michael S. & Garafola, Cristina L. (2016) s. 9.

²⁶³ Doshi, Rush (2021) s. 161–168. Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2012) s. 434–345.

²⁶⁴ Swaine, Michael D. (2011) “China’s assertive behavior part one: On ‘core interests’”, *China Leadership Monitor*. No. 34. Swaine, Michael D. & Fravel, Taylor M. (2011) “China’s assertive behavior part two: The maritime periphery”, *China Leadership Monitor*. No 35. Kaikki tutkijat eivät kuitenkaan nähneet merkittävää muutosta Kiinan ulkopoliitikassa, ks. esim. Johnston, Alastair Iain (2013) “How new and assertive is China’s new assertiveness?”, *International Security*. Vol. 37. No. 4. s. 7–48.

voteltavissa, ja joita Kiina olisi valmis puolustamaan tarvittaessa asevoimin. Käsitteeseen, josta on sittemmin muodostunut Kiinan ulkopoliittisen puheen kulmakiviä, jätettiin kenties tarkoituksella epäselvyyttä, mutta sen arvioidaan tarkoittavan Taiwanin ja Tiibetiin, mutta mahdollisesti myös Itä- ja Etelä-Kiinan meren kiistelyihin alueisiin liittyviä vaateita.²⁶⁵

Kiinan suurstrateginen aktivoituminen näkyi myös lähialueita laajemmalla globaalilla näyttämöllä symboloituen hyvin Kiinan osallistumisessa Adeninlahden kansainväliseen sotilasoperaatioon. Vuonna 2008 Somalian rannikkoja tukialueinaan käyttävät merirosvot nousivat kansainvälisesti merkittäväksi ilmiöksi Adeninlahdella, jonka edustalla kulkee maailmankaupan vilkkaimpia kuljetusreittejä. Loppuvuodesta 2008 YK:n turvallisuusneuvosto antoi julkilausuman, joka oikeutti sotilaalliset toimet merirosvoja vastaan sekä kehotti perustamaan kansainvälisen kontaktiryhmän ongelmaan vastaamiseksi. Somalialaiset merirosvot olivat hyökkäilleet myös kiinalaisia merikuljetuksia vastaan, jotka olivat Kiinassakin esitettyjen uutiskuvien valossa oman onnensa nojassa polttopulloin puolustautuen. Kiina liittyi joulukuussa 2008 YK:n valtuuttamaan kansainväliseen operaatioon itsenäisenä toimijana ja lähetti oman laivasto-osastonsa alueen merenkulkua turvaamaan.²⁶⁶

Laivasto-osaston lähettäminen Adenin lahdelle oli merkittävä muutos verrattuna Kiinan aiempaan pidettyyn ”matalan profiilin” suurstrategiaan. Kiinan ulkopoliittiseen retoriikkaan on aina kuulunut esittää, ettei Kiina seuraa tyyppillisten nousevien suurvaltojen kehitystä ja muutu Yhdysvaltain kaltaiseksi ”hegemoniksi”. Rauhanomaista kehitystä korostavassa retoriikassa Kiina ei ”laajene”, käytä sotilaallista voimaa omien intressiensä ajamiseen, tai koskaan puutu suvereenien valtioiden sisäisiin asioihin.²⁶⁷ Vuoden 2000 *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirja jopa julistaa, ettei Kiina tule rakentamaan tukikohtia tai muutoinkaan sijoittamaan sotilasjoukkojaan omien rajojensa ulkopuolelle.²⁶⁸ Retoriikan lisäksi matalaa kansainvälistä profiilia tuki myös taloudellinen pragmatismi, sillä vielä 2000-luvun alussa Kiinan asevoimien kehittämisen painopiste oli voimaprojisoinnin sijaan alueellisessa puolustuksessa, eikä globaalille sotilaalliselle läsnäololle nähty ylipäätään tarvetta.

Pian Adenin lahden operaatioon osallistumisen jälkeen Kiina joutui toisen kansainvälisen konfliktin sijaiskärsijäksi, kun Libya ajautui sisällissotaan vuonna 2011. Kiina oli sijoittanut Libyaan miljardeja dollareita ja maassa oli konfliktin syttyessä kymmeniä tuhansia Kiinan kansalaisia, jotka jouduttiin evakuoimaan nopealla aikataululla. Kun

---

²⁶⁵ Käsitettä on käytetty aiemminkin, mutta sen käyttö lisääntyi merkittävästi Hun toisen kauden aikana. Ks. Swaine, Michael D. (2011) Itsevarmaan käännökseen on usein yhdistetty myös Kiinan ulkoministeri Yang Jiechin vuonna 2010 esittämä tokaisu Etelä-Kiinan meren tilanteesta: ”Kiina on iso maa ja muut maat ovat pieniä maita, ja se on fakta”. Yangin puhe oli matalaan profiiliin ja rauhanomaisen kehityksen retoriikkaan nähden uudenlaista ja herätti kansainvälistä huomiota. ks. *Washington Post* 30.7.2010: ”U.S. takes a tougher tone with China”

²⁶⁶ Melvin, Neil (2019) ”The foreign military presence in the Horn of Africa region” *SIPRI Background Paper*. Nojonen, Matti & Mattlin, Mikael & Elmer, Keegan (2015) ”Interference by any other name”, teoksessa: Cheng, Joseph Y.S. & Siika, Marita (toim.) *New trends and challenges in China’s foreign policy*. Hong Kong: City University of Hong Kong. s. 203–226. Erickson, Andrew S. & Strange, Austin M. (2015) *Six years at sea... and counting: Gulf of Aden anti-piracy and China’s maritime commons presence*. Washington, D.C.: Jamestown Foundation

²⁶⁷ Hu, Jintao: ”高举中国特色社会主义伟大旗帜，为夺取全面建设小康社会新胜利而奋斗” [”Ottakaamme voittoa kokonaisvaltaisen kohtalaisen hyvinvoinnin yhteiskunnan rakentamisen kamppailussa kiinalaisyhtyeppisen sosialismin suuremmissa banneria korkealla kannatellen”] Puhe Kiinan kommunistisen puolueen 17. puoluekokouksessa 15.10.2007.

²⁶⁸ 2000 年中国的国防 [”Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2000”]

Muammar Gaddafin asevoimat eivät onnistuneet kukistamaan Libyan kapinallisia, YK:n turvallisuusneuvosto äänesti Naton toimeenpaneman lentokieltoalueen perustamisesta Libyaan. Perinteisestä linjasta jyrkästi poiketen Kiina äänesti tyhjää, antaen käytännön siunauksensa Naton ilmaoperaatiolle.²⁶⁹ Kokonaisuutena Libyan tapahtumat korostivat ristiriitaa matalan profiilin ja puuttumattomuuspolitiikan periaatteiden ja Kiinan globaalien intressien turvaamisen välillä.

Vaikka Adenin lahden ja Libyan tapahtumat olivat yllättäneet Kiinan, oli keskustelu ja varautuminen Kiinan kansallisten intressien turvaamiseen ja asevoimien kansainvälisiin operaatioihin aloitettu jo vuosia aiemmin. Kiinan tunnetuimpiin maailmanpolitiikan tutkijoihin lukeutuva Yan Xuetong oli jo vuonna 1996 julkaistussa kirjassaan *Kansallisten intressien analyysi*, valitellut Kiinan kyvyttömyyttä tiedostaa, saati puolustaa aktiivisesti omia kansallisia intressejään. Myös sotilasasiantuntijoiden keskuudessa keskustelu Kiinan merellisen voiman vahvistamisesta ja esimerkiksi oman lentotukialuksen hankkimisesta kiihtyi 2000-luvun alkuvuosina. Vuonna 1997 kiinaksi käännetty Alfred Thayer Mahanin meristrategian klassikko *The influence of seapower upon history* kohosi näissä keskusteluissa toistuvasti viitatuksi lähteeksi.²⁷⁰ 2000-luvun nopea talouskasvu ja taloudellisen laajentuminen ohjasivat Kiinaa pohtimaan matalan profiilin strategian ja puuttumattomuuspolitiikan hienosäätämistä

Virallisesti asevoimien aktiivisempi ulkopoliittinen rooli hyväksyttiin Hu Jintaon julistamalla “uusilla historiallisilla tehtävillä” (新的历史使命, *xinde lishi shiming*), jotka Hu esitteli vuoden 2004 loppupuolella noustuaan keskussotilaskomitean puheenjohtajaksi. Hun mukaan Kiinan talouskehitys ja asevoimien modernisointi olivat yhä tiiviimmässä ja keskinäisriippuvaisemmassa suhteessa keskenään. Nopea talouskasvu loi pohjan asevoimien vahvistumiselle, mutta samaan aikaan vahvistuvien asevoimien tuli tukea Kiinan talouskehitystä, niin Kiinan sisällä kuin kansainvälisessä ympäristössäkin. Uusiksi tehtäviksi määriteltiin kommunistisen puolueen valta-aseman turvaaminen, Kiinan talouskehityksen tukeminen, strateginen tuki Kiinan kansallisille intresseille sekä maailmanrauhan puolustaminen.²⁷¹ *Strategian tieteen* (2013) mukaan näitä tehtäviä edustivat konkreettisesti esimerkiksi Kiinan sisällä tapahtuvien poikkeusolojen johtaminen, terrorismin ja merirosvouksen vastaiset sotilaalliset operaatiot, rauhanturvaoperaatiot sekä pelastusoperaatiot, kuten katastrofiavun tarjoaminen ja Kiinan kansalaisten pelastaminen tai evakuointi. Viimeisenä kirja mainitsee myös sotilaallisen yhteistyön, kuten kansainväliset sotaharjoitukset.²⁷²

---

²⁶⁹ Hodzi, Obert (2018) *The end of China's non-intervention policy in Africa*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan. s. 109–132.

²⁷⁰ Nojonen, Matti & Mattlin, Mikael & Elmer, Keegan (2015) Yan, Xuetong (1996) 中国国家利益分析 [“Kiinan kansallisten intressien analyysi”] Tianjin: Tianjin Renmin Chubanshe. Ks. myös esim. Men, Honghua (2007) “中国国家战略利益的维护与扩展” [“Kiinan strategisten intressien suojeleminen ja laajentuminen”] teoksessa: Wang, Jisi (toim.) 中国学者看世界 [“Kiinalaisten tutkijoiden näkökulmia maailmaan”] Beijing: Xinhua chubanshe. Cheng, Joseph Y.S. & Paladini, Stefania (2012) “Battle ready? Developing a blue-water navy. China's strategic dilemma” Cheng, Joseph Y.S. (toim.) *China: A new stage of development for an emergent superpower*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press. s. 225–284.

²⁷¹ *Xinhua Wang* 13.3.2005: “胡锦涛强调坚决履行新世纪新阶段我军历史使命” [“Hu Jintao painottaa uuden ajanjakson historiallisten tehtävien vankkaa suorittamista”]. *Jiefangjun Bao* 1.10.2005: “解放军报社论: 肩负起新世纪新阶段的历史使命” [“Pääkirjoitus: Nostakaamme harteillamme uuden ajan historialliset tehtävät”] Mulvenon, James. (2009) “Chairman Hu and the PLA's ‘new historic missions’”, *China Leadership Monitor*, No. 27.

²⁷² Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 100.

Uusien tehtävien julistaminen tarkoitti Kansan vapautusarmeijalle merkittävää käännekohtaa, jonka myötä asevoimien tehtäväkenttä laajeni alkuperäisen ydintehtävän, Kiinan suvereniteetin puolustamisen ulkopuolelle. “Monipuolistuneet sotilaalliset tehtävät” (多样化军事任务, *duoyanghua junshi renwu*) mainittiin ensimmäisen kerran vuoden 2008 *Kiinan kansallinen puolustus* -asiakirjassa. Vuoden 2010 asiakirja mainitsi puolestaan ensimmäistä kertaa “kaukaisen meren” (远海, *yuantai*) uutena tärkeänä toimintaympäristönä, jossa operointiin Kiinan oli varauduttava uusia suorituskykyjä kehittämällä.²⁷³ Hu Jintaon vuoden 2012 puoluekokouksessa antama ilmoitus Kiinan pyrkimisestä “merelliseksi suurvallaksi” oli siten yli vuosikymmenen jatkuneen kehityksen loogista jatkumoa.

Kiinan merivoimat oli tosiasiallisesti ryhtynyt laajentamaan kansainvälisiä vierailujaan ja yhteisharjoituksiaan jo 1990-luvun lopulta lähtien. 2000-luvun puolella tahti kiihtyi ja Adeninlahden operaation jälkeen Kiinan merivoimat ovat käytännössä vakiinnuttaneet vähintään säännöllisiin vierailuihin pohjautuvan läsnäolonsa kaikilla maailman merialueilla. Kansainvälinen ulottuvuus ei laajentunut ainoastaan merivoimissa, sillä vuoden 2008 puolustuspoliittinen asiakirja ilmoitti ensimmäistä kertaa myös ilmavoimien laajentavan tehtäväkenttäänsä aluepuolustuksesta kohti “strategista toimituskykyä” (战略投送能力, *zhanliu toutsong nengli*). Käsite viittasi esimerkiksi strategisen ilmakuljetuskapasiteetin vahvistamiseen, minkä merkityksen Libyan vuoden 2011 evakuointioperaatio myöhemmin konkreettisesti vahvisti.²⁷⁴

Lopuksi Kiina alkoi Hun kausilla osallistua huomattavasti aiempaa aktiivisemmin YK:n mandaatilla toimiviin rauhanturvaoperaatioihin. Hun kauden alussa Kiinalla oli maailmalla vain joitakin kymmeniä lähinnä siviilitaustaisia rauhanturvaajia, mutta kauden päättyessä oli vuoden 2012 aikana rauhanturvatehtäviin osallistunut lähes 1800, pääosin sotilastaustaista rauhanturvaajaa. Kiinasta oli Hun kauden aikana kasvanut henkilöstömäärillä mitattuna YK:n turvallisuusneuvoston ylivoimaisesti suurin toimija. Varsinaisia taistelujoukkoja ei kuitenkaan vielä Hun kaudella lähetetty, vaan valtaosa Kiinan rauhanturvaajista oli erilaisissa tarkkailu- ja teknisissä tehtävissä.²⁷⁵

Tiivistettynä Hu Jintaon kausi on nähtävä merkittävänä käännekohtana, jonka aikana Kiina on ryhtynyt luopumaan tiukasta “matalan profiilin” strategian tulkinnasta ja pohtimaan sotilaallisen voimankäytön ulottamista omien rajojensa ulkopuolelle. Muutoksen myötä sotilasstrategian ei ole enää nähty rajoittuvan vain sodan johtamiseen ja sotaan valmistautumisen ydintehtävään, vaan pitävän sisällään myös paljon muita ei sotaan liittyviä tehtäviä. Näitä “uusia tehtäviä” alettiin Hun kaudella harjoitella aktiivisesti varsinkin Adeninlahden operaatioon, mutta myös laajemmin erilaisiin rauhanturvaoperaatioihin ja kansainvälisiin harjoituksiin osallistumalla.

---

²⁷³ 2008年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2008”] 2010年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2010”]

²⁷⁴ 2008年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2008”] ks. myös Chase, Michael S. & Garafola, Cristina L. (2016) *Kyky globaalien tason ilmaoperaatioihin Kiinan intressien turvaamiseksi pyritään saavuttamaan erään arvion mukaan vuonna 2035*, ks. Chieh, Chung & Yang, Andrew N.D. (2021) “Crossing the strait: Recent trends in PLA ‘strategic delivery’ capabilities” teoksessa: Wuthnow, Joel & al. (toim.) *The PLA beyond borders: Chinese military operations in regional and global context*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 51–72.

²⁷⁵ DeVitt, Michael A. (2020) s. 19–30. Cho, Sunghee (2019): “China’s participation in UN Peacekeeping Operations since the 2000s”, *Journal of Contemporary China*. Vol. 28. No. 117. s. 1–17. Fung, Courtney J. (2019) “Providing for global security: Implications of China’s combat troop deployment to UN Peacekeeping”, *Global Governance*. Vol. 25. No. 4. s. 509–534.

5.5 Yhteenveto: Strategia 2000–2012

Hu Jintaon kauden alkaessa vuonna 2002 Kiinan turvallisuusympäristö pysyi suhteellisen vakaana, vaikka Taiwanin tilanne ja suhde Yhdysvaltoihin aluksi kiristyi. Yhdysvaltojen strateginen kiinnostus kääntyi terrorinvastaiseen sotaan, mikä, yhdistettynä erittäin nopeaan talouskasvuun, tarjosi Kiinalle “strategisen tilaisuuden aikaikkunan” omien intressiensä aktiivisemmalle tavoittelulle.

Sotilasstrategian kannalta 2000-luvun ensimmäinen vuosikymmen oli merkittävää kehityksen aikaa, vaikka strategian ydin säilyikin muuttumattomana, varautumisessa Taiwanin yhdistämiseen liittyvään sotaan, johon Yhdysvallat liittyisi osapuoleksi. Hu Jintaon kaudella sodan muodon tulkittiin kehittyneen “korkean teknologian sodasta” “informatisoituneeksi” alueelliseksi sodaksi, jossa sotivien osapuolien tietoverkkojen yhdistämät operaatiojärjestelmät kamppailivat keskenään. Uuden sodan muodon myötä Kiinan sotilasstrategia laajeni avaruuteen ja kybertoimintaympäristöön, mutta myös laaja-alaisen vaikuttamisen toimintatapoja jalostettiin “kolmen sodankäynnin” kaltaisilla ajatuksilla.

Olellaisena muutoksena aiempaan alettiin sotilasstrategiaa Hun kaudella laajentamaan “uusiin tehtäviin”, jolloin alueelliseen sotaan varautumisen päätehtävän rinnalle lisättiin ei-sotaan liittyviä sotilaallisia toimia, kuten kansainvälisten merireittien turvaaminen ja terrorin vastaiset operaatiot. Muutoksen seurauksena Kiinan asevoimat ovat lisänneet huomattavasti kansainvälisiä operaatioitaan, mikä on näkynyt erityisesti kasvaneena osallistumisena YK:n alaisuudessa toimiviin rauhanturvaoperaatioihin.

Strategian teoreettisen kehityksen lisäksi myös 1990-luvulla käynnistetyt sotilasteknologiset ohjelmat alkoivat kantaa hedelmää Hu Jintaon kaudella. Merkittävimpinä suorituskykyinä ja potentiaalisina “salamurhaajan nuijina” uuden sukupolven ydinsukellusveneet (093) ja ballistiset meritorjuntaohjukset (DF-21D) tulivat käyttöön herättäen keskustelua Kiinan vahvistuvasta A2/AD-kyvystä, jolla Yhdysvaltain toiminnanvapautta Tyynellä valtamerellä voitaisiin häiritä. Tärkeänä symbolisena virstanpylväänä myös Kiinan ensimmäinen lentotukialus *Liaoning* laskettiin vesille Hun kauden päättyessä syyskuussa 2012.

Kokonaisuutena 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen voi nähdä *kypsymisen* vaiheena, jolloin 1990-luvun paradigman muutos alkoi kantaa hedelmää. Tulkinta vallitsevasta sodan muodosta tarkentui Hun kaudella informatisoituneeksi järjestelmien väliseksi konfliktiksi, jonka ydinajatuksukset ohjaavat Kiinan asevoimien kehitystä vielä tänäkin päivänä. Kypsymisen vaiheen aikana myös uuden paradigman mukaisten suorituskykyjen ydin oli koossa ja osin operatiivisessa käytössä, joskin modernisaatio oli vielä suuressa kuvassa pahasti kesken.

2012–2017: ASEVOIMIEN UUDISTUS JA MATALAN PROFIILIN AURINGONLASKU

Marraskuussa 2012 järjestetyssä kommunistisen puolueen 18. puoluekokouksessa puolueelle valittiin uusi johto ja Hu Jintao eläköityi. Toisin kuin Jiang Zemin kymmenen vuotta aiemmin, Hu luopui myös tehtävästään keskusotilaskomitean johdossa ja katosi kiinalaisen politiikan näyttämöltä. Puoluekokous nosti Xi Jinpingin puolueen pääsihteeriksi ja Li Keqiangin hänen kakkosmieheekseen. Xin asema puolueen johdossa oli aluksi tyypillisen heikko, mutta hän vahvisti asemansa nopeasti. Näkyvin liike oli massiivisen korruptionvastaisen kampanjan käynnistäminen käyttämällä puolueen pahamaineista kurinpitokomiteaa. Osin poliittisesti motivoituneen kampanjan aikana puhdistettiin esimerkiksi eläkkeelle vetäytynyt entinen turvallisuuspäällikkö Zhou Yongkang sekä keskusotilaskomitean entiset varapuheenjohtajat, kenraalit Xu Caihou ja Guo Boxiong. Rajuilla toimenpiteillään Xi teki heti valtakautensa aluksi selväksi, ettei korkea asema puolueen tai asevoimien hierarkiassa suonut turvapaikkaa hänen vastustajilleen.²⁷⁶

Xi ryhtyi vahvistamaan määrätietoisesti asemaansa myös asevoimien keskuudessa. Hän teki heti kautensa alussa useita vierailuja ja esiintymisiä asevoimien tilaisuuksissa, ja alkoi viettää joka viikko aikaa keskusotilaskomitean toimistossa, jossa edeltäjä Hu Jintaon sanotaan viihtyneen lähinnä satunnaisesti. Toisin kuin Hulla Xillä oli myös heti virassa aloittaessaan aiempaa kokemusta työskentelystä asevoimien kanssa aiemman uransa varrelta.²⁷⁷ Xi oli siten heti valtaan nousunsa jälkeen paremmassa ja vahvemmassa asemassa asevoimiin nähden. Xin valtakauden aluksi kommunistinen puolue nimitti uuden keskusotilaskomitean, jonka varapuheenjohtajiksi nousivat kenraalit Fan Chanlong ja Xu Qiliang. Xu oli ensimmäinen ilmavoimia edustanut keskusotilaskomitean varapuheenjohtaja ja hänen ylennyksensä kuvastaa ilmavoimien arvostuksen tasaista kehitystä 2000-luvulla.²⁷⁸

Xi Jinpingin sisäpoliittiseksi päätavoitteeksi nousi kommunistisen puolueen valta-aseman vahvistaminen ja Neuvostoliiton lopun kaltaisen romahduksen estäminen. Vaikka sisäpoliittista agendaa kuvattiin runollisesti ”Kiinan unelman” (中国梦, *Zhongguo meng*) ja ”suuren kansallisen uudelleenheräämisen” (伟大复兴, *weida fuxing*) tavoitteluksi, oli taustalla Xin hallinnon vahva huoli kommunistisen puolueen valta-aseman horjumisesta.²⁷⁹ Kansallinen turvallisuus nousi nopeasti puolueen pääagendaksi, jota vauhdittivat kommunistisen puolueen epävarman aseman lisäksi uiguuriseparatistien tekemät terrori-iskut Pekingissä 2013 ja Yunnanin maakunnan Kunmingissä 2014. Xin kauden alku onkin nähtävä vahvan turvallistamisen aikakautena, jolloin kansallisen turvallisuuden vaalimisesta tuli eräänlainen vallitseva ideologia, jonka turvin on pyritty oikeuttamaan autoritaarista kehitystä, kuten valvonnan ja sensuurin lisäämistä

²⁷⁶ Fewsmith, Joseph (2021) s. 131–143.

²⁷⁷ Saunders, Philip C. & Wuthnow, Joel. (2019) ”Large and in charge: Civil-military relations under Xi Jinping”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 519–555.

²⁷⁸ Chase, Michael S. & Garafola, Cristina L. (2016)

²⁷⁹ Fewsmith, Joseph (2021) s. 143–146.

sekä Xinjiangin uiguurialueen leirijärjestelmän perustamista. Turvallisuustyötä koodinoimaan perustettiin vuonna 2014 Kansallisen turvallisuuden komitea, jonka ensimmäisen kokouksen jälkeen esiteltiin tulevaa turvallisuuspolitiikkaa ohjaava “kokonaisvaltainen kansallisen turvallisuuden käsite” (总体国家安全观, *zongti guojia anquan-guan*).²⁸⁰ Komitean perustamista seurasi merkittäviä lakiuudistuksia (mm. kansallisen turvallisuuden laki, terrorismin vastainen laki sekä tiedustelulaki), jotka loivat institutionaalista pohjaa kovemmalle puuttumiselle sekä Kiinan sisäisiin että kansainvälisiin turvallisuuskysymyksiin.

Suurvaltasuhteet säilyivät suhteellisen vakaina Xi Jinpingin ensimmäisen kauden aikana. Kaikkein tärkeintä suhdetta Yhdysvaltoihin Xi ilmoitti haluavansa edistää “uudentyyppisiksi suurvaltasuhteiksi” (新型大国关系, *xinxiing daguoguanxi*), joissa maat neuvottelisivat globaaleista erimielisyyksistään tasavertaisista lähtökohdista. Yhdysvaltojen pyrkimyksenä oli kuitenkin jo Barack Obaman ensimmäisellä kaudella ollut siirtää Yhdysvaltain suurstrategista painopistettä terrorinvastaisista sodista kohti Itä-Aasiaa vuonna 2011 julkistetulla “Pivot to Asia” -strategiallaan. Strategian tarkoituksena oli vahvistaa Yhdysvaltain sotilaallista läsnäoloa Tyynen valtameren alueella esimerkiksi tiivistämällä Yhdysvaltain liitosuhteita sekä luomalla uusia kumppaneita potentiaalisten valtioiden, kuten Vietnamin kanssa.²⁸¹ Huoli Kiinan ja Venäjän teknologisesti kehityksestä näkyi puolestaan Yhdysvalloissa vuonna 2014 käynnistetyssä “third offset” -teknologiastrategiassa, jonka tarkoituksena on ollut siirtää Yhdysvallat takaisin suurvaltasodassa relevantin teknologisen osaamisen eturiviin.²⁸²

Kiinan ja Yhdysvaltain suhteet kärjistyivät välillisesti syksyllä 2012, kun kiista Itä-Kiinan merellä sijaitsevista saarista (jap. *Senkaku*. Kiin. 钓鱼, *Diaoyu*) Japanin kanssa eskaloitui uudelleen. Japanin hallitus osti tuolloin Senkaku-saariryhmän niiden yksityiseltä omistajalta, minkä jälkeen Kiinassa mobilisoitiin valtavia Japanin vastaisia mielenosoituksia. Keväällä 2013 Kiina ilmoitti perustaneensa Itä-Kiinan meren ja kiisteltujen saarten ylle ilmapuolustuksen tunnistusvyöhykkeen (*air defence identification zone*, ADIZ). Vaikka Yhdysvallat ei virallisesti ottanut kantaa saarten omistussuhteisiin, katsoi se Japanin ja Yhdysvaltain välisen puolustussopimuksen pätevän myös kiistellyn saariryhmän alueella.²⁸³

Toinen alueellinen konflikti, joka vaikutti välillisesti Kiinan ja Yhdysvaltain suhteisiin, sijaitsi Etelä-Kiinan merellä. Pian Xin valtaannousun jälkeen Etelä-Kiinan merellä sijaitsevilla Kiinan hallinnoimilla saarilla ja riutoilla aloitettiin valtavat rakennustyöt, joissa asumiskelvottomille saarille rakennettiin sotilaskäyttöön soveltuvaa infrastruktuuria. Yhdysvallat reagoi saarien rakennukseen lähettämällä Etelä-Kiinan merelle ns. merenkulunvapauspartioita (*freedom of navigation operation*, FONOP), jotka ovat sittemmin operoineet alueella säännöllisesti ja seilanneet tietoisesti Kiinan rakentamien

---

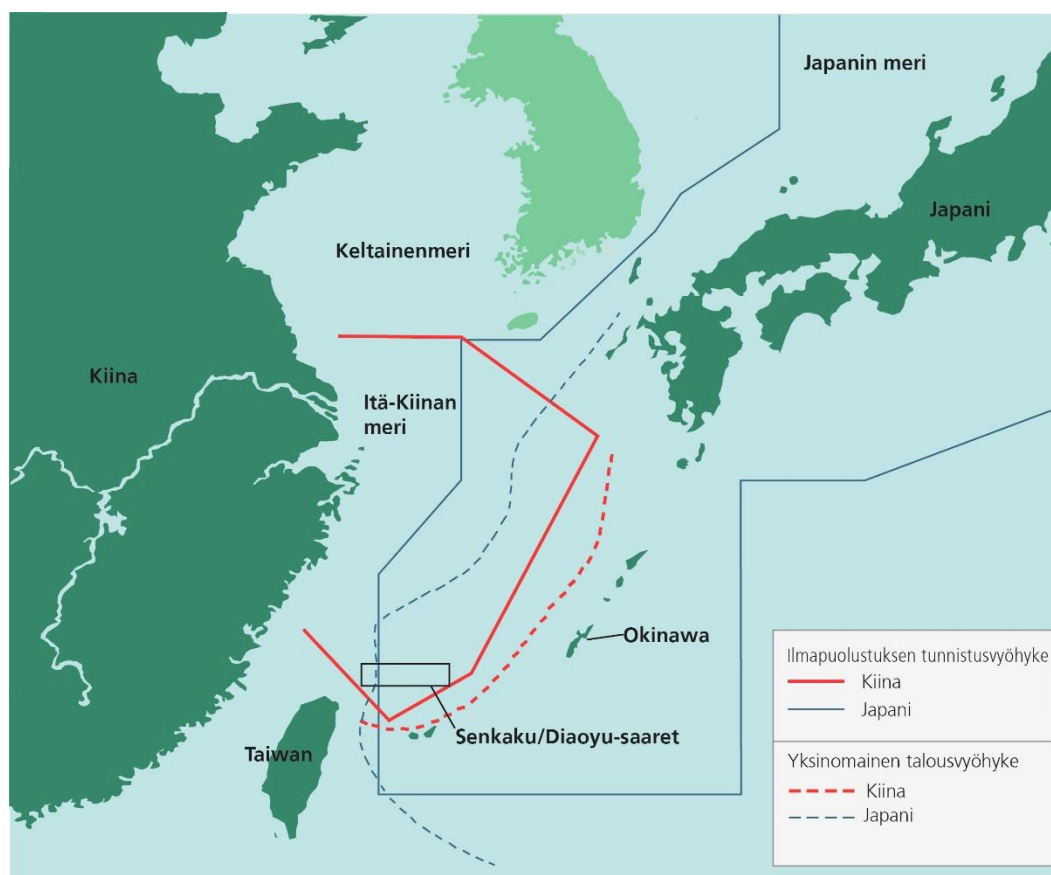
²⁸⁰ *Xinhua Wang* 15.4.2014: “习近平：坚持总体国家安全观 走中国特色国家安全道路” [“Xi Jinping: Kulkekaamme kiinalaistyyppisen kansallisen turvallisuuden tietä kokonaisvaltaisen turvallisuuden käsitettä ylläpitäen”] Kansallisen turvallisuuden komiteasta ks. myös Wuthnow, Joel (2017) “China’s new ‘black box’: Problems and prospects for the Central National Security Commission”, *The China Quarterly*. Vol. 232. s. 886–903.

²⁸¹ Sutter, Robert (2020) s. 132–139.

²⁸² Gentile, Gian & al. (2021) *A history of the third offset, 2014–2018*. Santa Monica: RAND Corporation.

²⁸³ Green, Michael & al. (2017) *Countering coercion in maritime Asia: The theory and practice of gray zone deterrence*. Washington, D.C.: Center for Strategic & International Studies. s. 124–168.

saarien edustalta.²⁸⁴ Seurauksena jännitteet Etelä-Kiinan merellä ovat kiristyneet huomattavasti.

Kuva 2. Senkaku/Diaoyu-saaret sekä Japanin ja Kiinan alueelliset vaatimukset.²⁸⁵

Yhdysvaltain huomio kääntyi siis vähitellen kohti Kiinaa Xin ensimmäisen kauden aikana, mutta suuremmilta diplomaattisilta yhteenotoilta vältyttiin. Samaan aikaan Yhdysvaltain Aasian käännöksen myötä Kiinan suhde Venäjään alkoi kehittyä nopeasti. Katalyyttinä toimi Venäjän hyökkäys Ukrainaan 2014 ja Krimin niemimaan miehittäminen, jonka jälkeen Venäjä ajautui länsimaiden pakotteiden eristämänä etsimään tukea Kiinasta. Maiden välinen yhteistyö on sittemmin tiivistynyt nopeasti. Keväällä 2014 hyväksyttiin nopealla aikataululla maiden välistä energiakauppaa edistävän “Power of Siberia” -kaasuputken rakentamisesta, ja vuonna 2012 käynnistettyjä *Joint sea* -sotaharjoituksia (Ven. Морское взаимодействие, kiin. 海上联合, *Haishang lianhe*) on järjestetty vuosittain molempien maiden edustoilla.²⁸⁶

Vaikka suurvaltakilpailu Yhdysvaltain kanssa alkoi osoittaa elpymisen merkkejä, tulkitse Kiinan johto turvallisuusympäristön pysyneen suotuisana ja strategisen tilaisu-

²⁸⁴ Nguyen, Phuong (2016) “Deciphering the shift in America's South China Sea policy”, *Contemporary Southeast Asia*. Vol. 38. No. 3. s. 389–421.

²⁸⁵ Kartan tietojen lähde: *The Economist* 27.11.2013: “Regional turbulence” Piirros: Samuel Ahosola.

²⁸⁶ Yhteisistä harjoituksista ks. Weitz, Richard (2021) “Assessing Chinese-Russian military exercises: Past progress and future trends”, *Center for Strategic and International Studies*. Sheldon-Duplaix, Alexandre (2022) “Russia-China naval partnership and its significance”, teoksessa: Kirchberger, Sarah & Sinjen, Svenja & Wörmer, Nils (toim.) *Russia-China relations: Emerging alliance or eternal rivals?* Cham: Springer. s. 101–120.

den aikaikkunan pysyvän edelleen avoimena.²⁸⁷ Tämän tulkinnan valossa Kiina saattoi jatkaa jo Hun kaudella aloitettua luopumista matalan profiilin strategiasta, ja Xin valtaannousun jälkeen Kiinan suurstrategiassa alkoikin selkeä muutos kohti aktiivisempaa linjaa. Muutos on näkynyt yllä mainituissa alueellisten jännitteiden kiristymisessä, mutta myös globaalilla näyttämöllä. Xi käynnisti heti kautensa alussa vuonna 2013 Vyö ja tie -hankkeen (一帶一路, *yidai yilu*, engl. Belt & the road), josta on muodostunut hänen merkittävin ulkopoliittinen aloitteensa. Alun perin mantereelliseen, Euraasian ylittävään osaan sekä merelliseen silkkitiehen rajoittuneen hankkeen tavoitteena on projisoida Kiinan taloudellista valtaa erityisesti kehittyvään maailmaan sekä vahvistaa Kiinan kuljetusyhteyksiä erityisesti huoltovarmuuden näkökulmasta. Käsite on sittemmin laajentunut kattamaan maantieteellisesti koko planeetan, sekä toiminnallisesti esimerkiksi digitaalisen infrastruktuurin (*digital silk road*) ja jopa terveysteknologian rakentamisen.²⁸⁸

Vyö ja tie ja sen mukanaan tuomat taloudelliset investoinnit ovat muovanneet Kiinan suurstrategiaa kohti selvää laajentumisen vaihetta, sillä taloudellista laajentumista on seurannut myös Kiinan globaalien sotilaallisten läsnäolon vahvistuminen, jolle vuosina 2015 ja 2016 hyväksytyt kansallisen turvallisuuden laki ja terrorismin vastainen laki loivat institutionaalisen ja laillisen pohjan. Vuonna 2012 Kiina lähetti ensimmäiset aseistetut rauhanturvajoukkonsa Etelä-Sudaniin ja suoritti vuonna 2015 onnistuneen evakuointioperaation sisällissotaan ajautuneessa Jemenissä läheisillä alueilla partioineen alusosastonsa tuella. Kenties huomattavimpana yksittäisenä muutoksena aiempaan matalaan profiiliin Kiina julkisti keväällä 2016 päätöksensä perustaa ensimmäisen Kiinan ulkopuolella sijaitsevan sotilastukikohtansa Itä-Afrikan Djiboutiin.²⁸⁹

Xi Jinpingin ulkopoliittikan muutosten myötä monet tutkijat tulkitsivat, että Kiina on luopunut “matalan profiilin strategiasta” ja siirtynyt “saavutusten havittelun” strategiaan.²⁹⁰ Keskustelua on sittemmin käyty siitä, pyrkiikö Kiina aktiivisemmalla suurstrategiallaan haastamaan Yhdysvaltain valta-aseman tai jopa kumoamaan vallitsevan liberaalin kansainvälisen järjestyksen ja korvaavan sen omalla kiinalaisella järjestyksellään.²⁹¹ Vaikka Kiinan ulkopoliittikka siirtyi aktiivisempaan vaiheeseen, jatkoi virallinen retoriikka vankkumattomasti rauhanomaisen kehityksen ja puuttumattomuuspolitiikan suurstrategisella linjalla. Kiinan mukaan sotilasliitot kuuluivat menneisyyteen, “kylmän sodan ajatteluun”, ja ne tulisi korvata taloudellista yhteistyötä korostavilla “kumppanuuksilla”. Kiina itse esitettiin perinteiseen tapaan uudentyyppisenä suurvaltana, joka ei tavoittele sotilaallista hegemoniaa, vaan pyrkii tasa-arvoiseen asemaan kaikkien valtioiden kanssa. Xi Jinpingin retoriikka kiteytyi Xin kenties merkittävimässä ulkopoliittisessa käsitteessä, “ihmiskunnan kohtalonyhteisössä” (人类命运共同体, *renlei mingyun gongtongti*), jonka Xi esitteli Yhdistyneiden Kansakuntien vuosijuhlassa vuonna 2015. Hun harmonista maailmaa olennaisesti muistuttavassa kohtalon-

²⁸⁷ Ks. esimerkiksi vuonna 2015 julkaistun *Kiinan sotilasstrategia* -asiakirjan arvio kansainvälisestä turvallisuusympäristöstä. 中国的军事战略 [“Kiinan sotilasstrategia”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2015.

²⁸⁸ Doshi, Rush (2021) s. 241–246.

²⁸⁹ Cabestan, Jean-Pierre (2020) “China’s military base in Djibouti: A microcosm of China’s growing competition with the United States and new bipolarity”, *Journal of Contemporary China*. Vol. 29. No. 125. s. 731–747.

²⁹⁰ Yan, Xuetong (2014) “From keeping a low profile to striving for achievement”, *The Chinese Journal of International Politics*. Vol. 7. No. 2. s. 153–184.

²⁹¹ ks. Puranen, Matti (2019) “Liberal international order without liberalism: Chinese visions of world order”, teoksessa: Féron, Elise & Käkönen, Jyrki & Rached, Gabriel (toim.) *Revisiting regionalism and the contemporary world order: Perspectives from the BRICS and beyond*. Berlin: Barbara Budrich. s. 253–274.

yhteisössä erilaiset kulttuurit ja poliittiset järjestelmät eläisivät rauhanomaista yhteiseloa tiivistä taloudellista yhteistyötä tehden, eikä yksikään sotilaallinen suurvalta puuttuisi toisten sisäisiin asioihin.²⁹²

6.1 Asevoimien reformi

Suurstrategian muutos kohti aktiivisempaa omien etujen tavoittelua ei muuttanut radikaalisti Kiinan sotilasstrategian peruselementtejä. Sotilasstrategian ydin pysyi vakaana ja sen pääuhkakuva säilyi Yhdysvaltoja vastaan Taiwanin edustalla käytävässä alueellisessa sodassa. Mikään Kiinan lähialueella tai globaalissakaan turvallisuusympäristössä ei antanut aihetta strategian merkittävälle uudistamiselle, eikä Xin ensimmäisen kauden aikana käyty merkittäviä näyteikkunasotia, jotka olisivat vaikuttaneet perustavanlaatuisesti Kiinan sotilasjohdon tulkintaan vallitsevasta sodan muodosta. Merkittävintä muutosta Xin ensimmäisellä kaudella edustaa sotilasstrategian kansainvälisen ulottuvuuden hyväksyminen ja syvänmeren operaatioiden kirjaaminen viralliseksi osaksi Kiinan asevoimien tehtäviä.

Vaikka sotilasstrategian ydin säilyi Xin ensimmäisellä kaudella pitkälti muuttumattomana, tehtiin kauden aikana useita merkittäviä uudistuksia, joissa Kiinan asevoimia muovattiin kohti informatisoituneen sodan muodon vaatimuksia ja niiden mukaista tehtäväkenttää. Varsinaisten asevoimien lisäksi uudistukset ulotettiin myös sotilastiedusteluun ja puolustusteollisuuteen saakka. Perustavanlaatuiset uudistukset oli haluttu käynnistää jo huomattavasti aiemmin, mutta siihen ei ollut Jiangin, eikä varsinkaan Hun kausien aikana käytännön mahdollisuuksia. Xi Jinping ilmoitti puolestaan asevoimien kokonaisvaltaisista uudistuksista heti valtakautensa alussa, keväällä 2013. Xin tavoitteena oli palauttaa asevoimat kommunistisen puolueen tarkempaan hallintaan osana laajempaa, koko yhteiskuntaa koskevaa kurinpalautusta, mutta lisäksi asevoimien uudistaminen nähtiin keskeisenä osana Xin visioimaa “suurta kansallista uudelleenheräämistä” ja kiinalaista unelmaa. Asevoimien perustavanlaatuinen uudistaminen nähtiin myös ylipäätään välttämättömänä, jotta asevoimat voisi käydä visiomaansa informatisoitunutta järjestelmien konfliktia, jossa tarkasti koordinoitujen yhteisoperaatioiden näyttelivät pääroolia.

Asevoimien uudistukset nostettiin varsinaisesti agendalle vuoden 2013 lokakuussa järjestetyssä kommunistisen puolueen kolmannessa täysistunnossa, jolloin puolue esitteli koko Kiinan poliittista ja taloudellista järjestelmää koskevan kunnianhimoisen uudistusohjelmansa. Täysistunnon raportissa uudistusten päätavoitteiksi asetettiin asevoimat, jotka noudattivat puolueen käskyjä (听党指挥, *ting dang zhihui*) ja kykenivät voittamaan sotia (能打胜仗, *neng da shengzhang*). Keskussotilaskomitean varapuheenjohtaja Xu Qiliangin mukaan iskusanojen takaa löytyi kattava uudistusten sarja, jonka ytimessä oli organisaation, erityisesti keskussotilaskomitean itsensä uudistaminen informatisoituneita yhteisoperaatioita tukevaksi. Lisäksi joukkojen määrää tulisi “optimoida” ja painopiste siirtää maavoimista meri- ja ilmavoimiin sekä ohjusjoukkoihin.

---

²⁹² Xi, Jinping: “携手构建合作共赢新伙伴同心打造人类命运共同体” [“Rakentakaamme käsi kädessä win-win-kumppanuuksille pohjautuva ihmiskunnan kohtalonyhteisö”] Puhe YK:n yleiskokouksessa 28.9.2015. Käsite on olennaisiltaan osin identtinen Hu Jintaon “harmonisen maailman” kanssa.

Uudistuksien tavoitteiksi laskettiin myös kiinalaisen sotateorian ja koulutusjärjestelmän kokonaisvaltainen kehittäminen.²⁹³

Pian marraskuun kolmannen täysistunnon jälkeen perustettiin uudistuksia koordinoiva sotilaallisten uudistusten pienryhmä, jonka puheenjohtajaksi Xi itse nousi ottaen päävastuun hankkeen edistämisestä.²⁹⁴ Tärkeimmät uudistukset pantiin toimeen vuoden 2015–2016 vaihteessa. Uudistukset pyrkivät entisestään kiihdyttämään pienten, ammattimaisten ja huipputeknologisten asevoimien rakennusta, minkä vuoksi Yhdysvallat näytteli uudistuksissa merkittävää esikuvaa. Toisaalta uudistusohjelman on arveltu saaneen innoitusta myös Venäjällä vuoden 2008 Georgian sodan jälkeen käynnistetyistä “Serdjukovin uudistuksista”, joissa tavoitteena oli niin ikään komentoketjun sulavoittaminen ja asevoimien pienentäminen.²⁹⁵

Uudistusten keskeisin, mutta poliittisesti hankalin tehtävä oli keskusotilaskomitean uudistaminen. Keskussotilaskomiteaa johdettiin ennen uudistuksia neljästä yleisosastosta (總部, *zongbu*), jotka olivat yleishenkilöstöosasto, poliittinen yleisosasto, yleislogistiikkaosasto sekä yleisaseistusosasto. Yleisosastot olivat paisuneet valtaviksi, poliittisenäisiksi byrokraatioiksi, joiden välillä informaatio liikkui jähmeästi, ja joita keskusotilaskomitean oli ollut vaikea valvoa. Yleisosastoista tärkein, yleishenkilöstöosasto, oli lisäksi toiminut maavoimien esikuntana, mikä oli asettanut sen asevoimien hierarkiassa muiden puolustushaarojen yläpuolelle. Vuosien 2015–2016 uudistuksissa tämä Neuvostoliitosta aikoinaan omaksuttu malli lakkautettiin, ja yleisosastot ja niiden toiminnot hajautettiin 15 suoraan keskusotilaskomitean alaisuudessa olevaan pienempään osastoon.²⁹⁶

Yleishenkilöstöosaston lakkauttamisen myötä maavoimat “alennettiin” muiden puolustushaarojen tasoiseksi, ja sille perustettiin oma esikuntansa keskusotilaskomitean yhteyteen. Strategisia ja konventionaalisia ohjuksia hallinnoiva “toinen tykistö” (第二炮, *dierpao*) ylennettiin puolestaan puolustushaaratasoiseksi toimijaksi ja nimettiin uudelleen Kansan vapautusarmeijan ohjusjoukoiksi (火箭军, *huojianjun*). Yleishenkilöstöosaston funktion asevoimien johtamisessa korvasi kaikkien puolustushaarojen edustama “yhteishenkilöstöosasto” (联合参谋部, *lianhe zongmoubu*), joka vastaa toiminnoiltaan jossain määrin Yhdysvaltain puolustushaarakomentajien neuvostoa (*Joint Chiefs of Staff*), ja jonka kulloistakin puheenjohtajaa pidetään Kiinan asevoimien operatiivisena komentajana.²⁹⁷

---

²⁹³ 中共中央关于全面深化改革若干重大问题的决定 [“Kiinan kommunistisen puolueen keskuskomitean päätös uudistusten kokonaisvaltaiseen syventämiseen liittyvässä kysymyksessä”] Valtioneuvoston verkkosivut 12.11.2013. Xu, Qiliang (2013) “坚定不移推进国防和军队改革” [“Edistäkäämme vankkumatta puolustuksen ja asevoimien uudistusta”] *Renmin Wang*. 21.11.2013.

²⁹⁴ Wuthnow, Joel & Saunders, Philip C. (2019) “Introduction: Chairman Xi remakes the PLA”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 1–42.

²⁹⁵ Singh, Mandip (2020) “Learning from Russia: How China used Russian models and experiences to modernize the PLA”, *MERICs China Monitor*. Ks. myös. Sautin, Yevgen (2016) “The Influence of Russian military reform on PLA reorganization”, *Jamestown Foundation China Brief*. Vol. 16. No. 6.

²⁹⁶ Wuthnow, Joel & Saunders, Philip C. (2019)

²⁹⁷ Wuthnow, Joel & Saunders, Philip C. (2019) Logan, David. C. (2019) “Making sense of China’s missile forces”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 393–435.

Yhteisoperaatiokykyä edistettiin myös sotilasaluejärjestelmän kokonaisvaltaisella uudistuksella. Ennen vuotta 2015 Kiina oli jaettu seitsemään sotilasalueeseen (军区, *junqu*), jotka vastasivat oman alueensa joukkojen rakentamisesta ja hallinnasta. Sodan aikana yleishenkilöstöosasto perusti ja ryhtyi tarvittaessa johtamaan erillisiä *ad hoc* operaatioalueita hyödyntämällä sotilasalueiden rakentamia ja ylläpitämiä joukkoja.²⁹⁸ Uudistuksissa sotilasalueet korvattiin viidellä operaatioalueella (战区, *zhanqu*), jotka muistuttavat vahvasti Yhdysvaltain vuoden 1986 Goldwater-Nichols -uudistuksilla perustettuja sotatoimialueita (*unified combatant command*), ja jossain määrin myös Venäjän uudistusten jälkeisiä sotilasalueita. Myös Kiinan uusien operaatioalueiden (itäinen, eteläinen, läntinen, pohjoinen, keskus) komentajat komentavat sekä rauhanajan harjoituksissa että sodan syttyessä operaatioalueen kaikkien puolustushaarojen joukkoja, ja ovat siten lähtökohtaisesti huomattavasti paremmassa valmiudessa aiempien *ad hoc* alueiden perustamiseen verrattuna. Jokaisella viidellä alueella on myös selkeästi määriteltä ”strateginen suuntansa”, johon kuuluvista sotatoimista alue on yksin vastuussa. Keskussotilaskomitean alaisuudessa olevat kansallisen tason puolustushaarojen esikunnat keskittyvät Yhdysvaltain mallin kaltaisesti ainoastaan joukkojen varustamiseen ja sen suunnitteluun.²⁹⁹

Eri puolustushaarojen tasapainottamisen ohessa ilmoitettiin uudenvuoden aattona 2015 perustetuksi myös täysin uusi joukkoyksikkö, Kansan vapautusarmeijan strategiset tukijoukot (战略支援部队, *zhanlüe zhiyuan budui*).³⁰⁰ Tukijoukot eivät ole varsinaisen puolustushaara, vaan suoraan keskussotilaskomitean komennossa operoiva erillinen joukko-osasto. Tukijoukkojen päätehtävänä on keskittää asevoimien avaruus-, kyber-, informaatio- ja psykologiset suorituskyvyt yhteen joukko-osastoon, jossa tehtävät on jaettu verkkojärjestelmien osaston (网络系统部, *wangluoxitong bu*) avaruusjärjestelmien osaston (航天系统部, *hangtianxitong bu*) kesken. Strategisia tukijoukkoja ei luotu tyhjästä, vaan niihin siirrettiin ja keskitettiin useita osastoja ja toimintoja, jotka olivat aiemmin sijainneet muissa ja nyt uudistusten aikana lakkautetuissa elimissä. Joukko-osaston perustamisen taustalla on ollut nimenomaan tarve keskittää aiemmin lukemattomiin eri byrokraatioihin hajautettuja toimintoja yhteen organisaatioon.³⁰¹ Käytännössä strategiset tukijoukot tukevat siis puolustushaarojen toimintaa avaruus- ja kybersuorituskyvyillään, mutta vastaavat myös pitkälti ”kolmen sodankäynnin” piiriin kuuluvista operaatioista.

Strategisten tukijoukkojen perustaminen liittyi läheisesti sotilastiedustelun uudistukseen, joka suoritettiin osana keskussotilaskomitean uudelleenjärjestelyä. Sotilastiedus-

---

²⁹⁸ Burke, Edmund J. & Chan, Arthur (2019) ”Coming to a (new) theater near you: Command, control and forces”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi Remakes the PLA: Assessing Chinese Military Reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 227–255.

²⁹⁹ Ibid. Niin kutsutuissa Goldwater-Nichols -uudistusten jälkeen sotatoimialueiden (kuten European Command, USEUCOM) komentajat ovat vastanneet sotatoimialueidensa kaikkien joukkojen komentamisesta, kun taas puolustushaarojen komentajat ovat vastanneet ainoastaan koulutuksesta ja hankinnoista.

³⁰⁰ *Renmin Wang* 5.1.2015: ”专家: 战略支援部队将贯穿作战全过程 是致胜关键” [”Asiantuntija: Strategiset tukijoukot yhdistävät operaatioiden koko prosessin ja ovat avain voittoon”]

³⁰¹ Costello, John & McReynolds, Joe (2019) ”China’s Strategic support force: A force for a new era”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. Erickson, Andrew S. (2014) ”Chinese air- and space-based ISR: Integrating aerospace combat capabilities over the near seas”, teoksessa: Dutton, Peter & Erickson, Andrew S. & Martinson, Ryan (toim.) *China’s near seas combat capabilities*. Newport: China Maritime Studies Institute, U.S. Naval War College. s. 87–117. Kania, Elsa B. & Costello, John (2021) ”Seizing the commanding heights: the PLA Strategic Support Force in Chinese military power”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 44. No. 2. s. 218–264.

telua oli aiemmin hoidettu yleishenkilöstöosaston alaisuudessa toimivista osastoista: yleishenkilöstöosaston “toinen osasto” (总参谋部第二部, *zongcanmoubu dierbu*) oli vastannut henkilötiedustelusta lähetystöjen kautta, kun taas kolmas ja neljäs osasto vastasivat signaalitiedustelusta, elektronisen sodankäynnin kyvykkyyksistä sekä kybersuorituskyvyistä. Sotilastiedustelun uudistuksessa henkilötiedustelusta vastaava toinen osasto siirrettiin vasta perustettuun keskussotilaskomitean yhteishenkilöstöosaston sotilastiedustelutoimistoon (中央军委联合参谋部情报局, *zhongyong junwei lianhecanmoubu qingbaoju*), josta on muodostunut Kiinan sotilastiedustelun pääasiallinen hermo-keskus. Elektronisesta sodankäynnistä ja signaalitiedustelusta vastanneet kolmas ja neljäs osasto puolestaan siirrettiin vastaperustetun vastaperustettujen strategisten tukijoukkojen alaisuuteen.³⁰²

Viimeisenä keskeisenä osana uudistuksia käynnistettiin Kiinan sotilasteollisuuden toiminnan tehostaminen, ja niin kutsutun “sotilassiviilifuusion” (军民融合, *junmin ronghe*) kehittäminen nostettiin kansalliseksi prioriteetiksi. Kiinan asevoimien ympärille rakentunut kolossaalinen mutta tehoton “sotateollinen kompleksi” tutkimuslaitoksineen ja eri aselajeihin keskittyneine konglomeraatteineen on läpi kansantasavallan historian pitkälti eristäytynyt siviilisektorista. Asevoimien keskuudessa siviiliyhteistyöhön on suhtauduttu varautuneesti, sillä pelkona on ollut ennen kaikkea sensitiivisen sotilasteknologian valuminen väärin käsiin. Siviilipuolella yhteistyö asevoimien kanssa on puolestaan nähty arveluttavana ja toisaalta yksinkertaisesti kannattamattomana verrattuna dynaamisempaan yksityiseen markkinaan. Asevoimien ja sotilasteollisuuden yhteyksiä siviilisektoriin on pyritty tiivistämään vuosikymmenistä toiseen erilaisin kampanjoin, mutta tulokset ovat jääneet ohuiksi. Vuonna 2015 käynnistetty sotilassiviilifuusion kansallisen tason “priorisointi” edustaa siten uutta yritystä, mutta sen tulokista ei ole vielä suurta näyttöä.³⁰³

6.2 Sotilasstrategian kehitys Xi Jinpingin ensimmäisellä kaudella

Kuten todettua keskeisin sotilasstrategisen tason muutos Xin ensimmäisellä kaudella koski vuosien 2015–2016 organisaatiouudistuksia, mutta varsinainen sotilasstrategia säilyi suhteellisen vakaana niin pääuhkakuvien, sodan muodosta tehdyn tulkinnan kuin vallitsevan operaatioiden päätylinkin osalta. Hu Jintaon kaudella omaksutut ajatukset informatisoituneesta järjestelmien konfliktista ja vastustajan järjestelmän heikkoihin pisteisiin iskemisestä pysyivät voimassa ja lähinnä tarkentuivat Xin ensimmäisen kauden aikana.

Vuonna 2014 Kansan vapautusarmeija omaksui uuden sotilasstrategisen ohjenuoran, jonka mukaan Kiinan tuli varautua “informatisoituneeseen alueelliseen sotaan” (信息化局部战争, *xinxihua jubu zhanzheng*). Ohjenuoran muutos esiteltiin toukokuussa 2015 julkaistussa *Kiinan sotilasstrategia* -asiakirjassa. Kyseessä on Kiinan ensimmäinen virallisesti julkistettu sotilasstrategian nimellä kulkeva asiakirja, mutta se ei sisältönsä ja rakenteensa puolesta eroa juuri lainkaan aiemmista Kiinan kansallinen puolustus -asiakirjoista. Uudessa asiakirjassa julkistettu sotilasstrateginen ohjenuora ei sekään

³⁰² Mattis, Peter & Brazil, Matthew (2019) *Chinese communist espionage: An intelligence primer*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press. s. 50–52.

³⁰³ Kania, Elsa B. & Laskai, Lorand (2021) “Myths and realities of China’s military-civil fusion strategy”, *Center for a New American Security*. Béraud-Sudreau, Lucie & Nouwens, Meia (2021) “Weighing giants: Taking stock of the expansion of China’s defence industry”, *Defence and Peace Economics*. Vol. 32. No. 2. s. 151–177.

eronnut merkittävällä tavalla vuoden 2004 ohjenuorasta (“alueellinen sota informatiivisuuden olosuhteissa”), josta oli pudotettu lähinnä termi “olosuhteet” pois.³⁰⁴

Kiinan sotilasstrategian mukaan kansainvälinen turvallisuusympäristö pysyi vakaana. Suursodan riski oli pieni ja “strategisen tilaisuuden aikaikkuna” oli edelleen auki, tarjoten hyvin liikkumatilaa Kiinan kansallisten intressien laajentumiselle ja kokonaisvaltaisen voiman kasvattamiselle. Sotilaallisesta näkökulmasta merkittävintä muutosta edusti sodan informatiivisuuden trendin voimakas kiihtyminen, mitä autonomisten-, häive- ja täsmäaseiden kehitys erityisesti edusti, ja mihin Kiinan asevoimien tulisi kiinnittää huomiota.³⁰⁵

Informatiivisuuden kiihtymisen ohessa toinen merkittävä muutos koski merellisen suunnan painottamista strategiassa. Toisin kuin aiemmat asiakirjat, *Kiinan sotilasstrategia* toteaa ensimmäistä kertaa informatiivisuuden sodan painopisteen sijaitsevan merellisessä suunnassa ja nostaa merellisen toimintaympäristön asevoimien kehittämisen painopisteeksi. Asiakirjan mukaan “on murtauduttava läpi perinteisestä katsannosta, jossa maavoimia painotetaan merivoimien kustannuksella”. Merellisellä suunnalla Kiina kohtaa asiakirjan mukaan entistä enemmän uhkia läheisillä merialueillaan, joilla aluekiistat tulevat jännittymään ja joihin myös alueen ulkopuoliset valtiot (Yhdysvallat) pyrkivät sekaantumaan.³⁰⁶

Toisena ja kenties merkittävämpänä huomiona asiakirja nostaa esiin Kiinan merelliset intressit sekä esimerkiksi “strategisten meriväylien” (战略通道, *zhanlie tongdao*) turvallisuuden. Uusi painotus näkyy siinä, miten merivoimien strategian esitetään kehittyvän “asteittain lähimerien puolustuksesta kohti lähimerien puolustuksen ja kaukaisen merien turvaamisen yhdistämistä.” Kyseessä on ensimmäinen kerta kun “kaukaisen merien” (远海, *yuanghai*) operaatiot nostettiin lähimerien puolustamisen rinnalle merivoimien päätehtäväksi.³⁰⁷

Merellisen painotuksen ohessa tärkeä lisäys uuteen strategiaan koski avaruuden ja kybertoimintaympäristön merkityksen korostamista. Siinä missä aiemmat sotilasstrategiaa käsitelleet asiakirjat olivat vuodesta 2010 lähtien lähinnä maininneet Kiinan pyrkivän puolustamaan turvallisuusintressejään näissä toimintaympäristöissä, nosti vuoden 2015 sotilasstrategia avaruuden ja kybertoimintaympäristön modernin informatiivisuuden sotaanäyttämön “komentohuipuksi” (制高点, *zhigaodian*). Strategian mukaan Kiina ryhtyisi vahvistamaan avaruus- ja kyberjoukkojaan, mikä toteutui Strategisten tukijoukkojen perustamisen myötä.³⁰⁸

Vaikka sotilasstrateginen ohjenuora muuttui, edusti muutos lähinnä loogista evoluutionaarista askelta vuoden 2004 strategisesta ohjenuorasta. Informatiivisuuden sodan muodon tulkinta täsmentyi, mikä näkyi esimerkiksi avaruus ja kyberjoukkojen

---

³⁰⁴ 中国的军事战略 [“Kiinan sotilasstrategia”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2015. Ks. *Xinhua Wang* 27.5.2015: “三分钟读懂中国军事战略：解放军未来发展‘路线图’” [“Ymmärrys Kiinan sotilasstrategiasta kolmessa minuutissa: Kansan vapautusarmeijan tiekartta tulevaisuuteen”] Fravel, Taylor M. (2015) “China’s new military strategy: ‘Winning informationized local wars’”, *China Brief*. Vol. 15. No. 13. s. 3–7.

³⁰⁵ 中国的军事战略 [“Kiinan sotilasstrategia”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2015.

³⁰⁶ “必须突破重陆轻海的传统思维”，中国的军事战略 [“Kiinan sotilasstrategia”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2015.

³⁰⁷ “逐步实现近海防御型向近海防御与远海护卫型结合转变”，Ibid.

³⁰⁸ Ibid.

merkityksen painottamisessa. Merkittävänä seikkana myös jo 1990-luvun alussa käynnistynyt käänös maavoimien ylivallassa kohti merellisen suunnan merkitystä sai viralisen siunauksensa. Käänös viittasi sekä asevoimien päätehtävään ja Taiwanin konfliktiin varautumiseen, mutta samalla merellisen suunnan korostus jatkoi kehitystä, joka alkoi Hu Jintaon vuonna 2004 julistamalla “uusilla tehtävillä” ja vuonna 2012 julkisesti esitetyllä tavoitteella rakentaa Kiinasta merellistä suurvaltaa.

6.3 Kaluston kehitys Xi Jinpingin ensimmäisellä kaudella

Ennen vuosien 2015–2016 uudistusten käynnistymistä keskusotilaskomission varapuheenjohtaja Xu Qiliang oli peräänkuuluttanut asevoimien kaluston modernisoinnin ja informatiivisuuden tärkeyttä. Xun mukaan Kiina oli vielä mekaniisaationkin asteessa huomattavasti jäljessä maailman eturivin sotilaallisiin suurvaltoihin verrattuna, joten koko asevoimien informatiivointi siinsi yhä kaukaisena tavoitteena.³⁰⁹ Xun pessimistiseksi tulkitusta lausunnosta huolimatta Kansan vapautusarmeija jatkoi ripeää modernisointiaan Xi Jinpingin ensimmäisellä kaudella ja saavutti useissa asejärjestelmissä merkittäviä teknologisia virstanpylväitä.

Merellisen strategisen pääsuunnan priorisoiminen näkyi modernisaatiossa selkeimmin. Yhdysvaltain Puolustusministeriö noteerasi vuonna 2018 julkaisemassaan Kiinaa käsittelevässä vuosiraportissa Kiinan merivoimien kohonneen yli 300 pinta-aluksellaan Aasian alueen suurimmiksi merivoimiksi, joiden teknologinen kyvykyys kehittyi suurin harppauksin.³¹⁰ Sukellusveneissä modernisaatio eteni vauhdikkaasti, vaikka kölien määrä ei radikaalisti kasvanutkaan. Vuonna 2017 Kaikkein vanhimmat neuvostoteknologiaan pohjautuvat 035-luokan (Nato-koodinimeltään *Ming*) alukset olivat pitkälti korvautuneet uudemmilla 039-Song ja ennen kaikkea ilmasta riippumattomilla 039A- ja 039B -luokan (*Yuan*) aluksilla, joiden määrä oli kohonnut jo 13 yksikköön.³¹¹ Vuonna 2012 laskettiin vesille myös toistaiseksi ainoa 032-luokan (*Qing*) dieselkäyttöinen ballististen ohjusten sukellusvene. Qing on tiettävästi maailman suurin dieselkäyttöinen ballistisia ohjuksia kantava sukellusvene ja sen on epäilty joko toimivan ohjusten testausalustana tai liittyvän 094-luokan (*Jin*) ydinsukellusveneiden kanssa osaksi Kiinan merellistä ydinpelotetta.³¹²

Myös Kiinan ydinkäyttöiset sukellusveneet modernisoituivat, kun 093-luokan (*Shang*) aluksen neljä uutta ja päivitettyä (093A, *Shang II*) alusta liittyi merivoimien vahvuuteen. Päivitettyä Shangia pidetään yleisesti varsin edistyneenä sukellusveneenä, joskin sen arvellaan edelleen häviävän kehittyneimmille aluksille akustisten ominaisuuksiensa, erityisesti äänekkyytensä puolesta.³¹³

Suurten pinta-alusten modernisoinnissa näkyvintä kehitystä edusti uuden hävittäjäluokan (052D, Nato: *Luyang III*) astuminen palvelukseen vuodesta 2014 lähtien. Hyvin edistyneellä tutkalla (Type 346, Nato: *Dragon eye*) ja yli 500 kilometrin kantaman YJ-18 meritorjuntaohjuksella varustettua alusta on ominaisuuksiensa puolesta pidetty joissain arvioissa Yhdysvaltain merivoimien Arleigh Burke -luokan hävittäjän vertais-

³⁰⁹ Xu, Qiliang (2013)

³¹⁰ *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2018*. Yhdysvaltain Puolustusministeriö.

³¹¹ *The Military Balance 2018*.

³¹² Keck, Zachary (2014) “China displays world’s largest conventional submarine”, *The Diplomat*. 13.6.2014.

³¹³ *Naval News* 15.11.2020: “The Chinese Navy’s most powerful attack submarine: The Type-093A”

aluksena. *Luyang III* -luokan hävittäjiä oli Xin ensimmäisen kauden päättyessä operatiivisena jo neljä kappaletta.³¹⁴ Syyskuussa 2012 vesille laskettu lentotukialus *Liaoning* tuli myös vähitellen operatiiviseen käyttöön Xin ensimmäisen kauden aikana pitkän koe- ja harjoittelujakson päätteeksi. Aluksen lento-osasto koostui 24:stä *Shenyang* -yhtiöiden kehittämästä J-15 -hävittäjästä, jotka perustuvat venäläisen Su-33 -hävittäjän takaisinmallinnukseen. Vuonna 2016 *Liaoning* harjoitteli ensimmäistä kertaa uuden strategian mukaan määritetyillä “kaukaisilla merillä” läntisellä Tyynellä valtamerellä. Huhtikuussa 2017 vesille laskettiin myös Kiinan toinen lentotukialus *Shandong* (002), joka on edistyneempi versio Liaoningista, mutta perustuu rungoltaan ja ominaisuuksiltaan neuvostoliittolaiseen Kuznetsov-luokkaan. Toisin kuin Yhdysvaltain katapulteilla varustetut lentotukialukset, sekä *Liaoning* että *Shandong* käyttävät “hyppyrimäksi” kutsuttua STOBAR-järjestelmää (*short take-off but arrested recovery*), mikä rajoittaa huomattavasti niiden kykyä raskaampien lentokoneiden (esim. ilmavalvontakoneiden) lähettämiseen.³¹⁵

Vuoden 2015 Kiinan sotilasstrategia -asiakirja oli virallistanut “kaukaisen meren turvaamisen” Kiinan merivoimien keskeiseksi tehtäväksi, mikä ohjasi merivoimia vahvistamaan voiman projisoinnin lisäksi myös laivasto-osastojen huoltoon liittyviä suorituskykyjä. Logistiikka olikin pitkään ollut Kiinan merivoimien esteenä kaukaisille merille siirtymisessä, mutta vuoden 2008 jälkeen laivasto-osastojen huoltoon ryhdyttiin panostamaan merkittävästi. Xin ensimmäisen kauden aikana suurten huoltoalusten kapasiteetti moninkertaistui, kun seitsemän uudentyyppistä 903-luokan (*Fuchi*) huoltoalusta ja ensimmäinen sen seuraajaluokan, lähes tuplasti suurempi, yli 40,000 tonnin 901-luokan (*Fuyu*) huoltoalus laskettiin vesille.³¹⁶

Toisaalta, vaikka merivoimien profiili oli muovautumassa kohti kaukaisilla merillä operoivaa suurvaltalaivastoa, eivät lähialueiden merikiustat ja vuosikymmeniä vanha ydintehtävä, Taiwanin maihinnousun suorittaminen, suinkaan painuneet unohdukseen. Xin kaudella laskettiin vesille kaksi uutta tyyppiä 071 (*Yuzhao*) suurta maihinnousualusta, jotka kykenevät kuljettamaan satojen sotilaiden lisäksi myös raskasta kalustoa ja helikoptereita. Lisäksi Xi käynnisti Kiinan merijalkaväen laajentamisen. Merijalkaväki on ollut perustamisestaan (1959) lähtien varsin toissijainen joukko, mutta Xin ensimmäisen kauden lopulla merijalkaväen sotilaiden määrä oli noussut 15,000 sotilaaseen, ja pitkäaikaiseksi tavoitteeksi asetettiin jopa 100,000 sotilaan merijalkaväen perustaminen. Suurilla maihinnousualuksilla liikkuvat merijalkaväen osastot soveltuvat Taiwanin operaation lisäksi varsin hyvin myös Etelä-Kiinan meren saarista käytävään kamppailuun. Toisaalta merijalkaväki on myös perinteinen voimanprojisoinnin työkalu, ja sen vahvistaminen liittyy myös Kiinan “kaukaisen merien” tavoitteisiin. Vuosina 2015 ja 2016 Kiinan merijalkaväen komppanian kokoiset osastot harjoittelivat Yuzhao-luokan aluksilla liikkuen erilaisia maihinnousuoperaatioita yhdessä Venäjän kanssa.³¹⁷

Ilmavoimien kohdalla perushävittäjien modernisointi jatkui, kun Kiinan Su-27-hävittäjään perustuva J-11 kehittyi uusimpaan J-11D-versioonsa. Xin ensimmäisen kauden

³¹⁴ *The Military Balance 2014. The Military Balance 2017.*

³¹⁵ *China Power Project* 26.8.2020: “How does China’s first aircraft carrier stack up?”, Center for Strategic and International Studies. *China Power Project* 15.7.2021: “What do we know (so far) about China’s second aircraft carrier?”, Center for Strategic and International Studies.

³¹⁶ *The Military Balance 2018. Global Security: “Type 901 Comprehensive Supply Ship”*

³¹⁷ *The Military Balance 2018. Hanson, Michael A. (2020) “China’s Marine Corps is on the rise”, Proceedings. Vol. 146. No 4.*

kenties huomattavimpana ilma-aseen kehityksenä Kiina esitteli julkisesti molempia 2000-luvulla huhuttuja viidennen sukupolven J-20 ja J-31 (tai FC-31) -häivehävittäjiään, joista J-20 astui palvelukseen vuonna 2017. Kiinan häivehävittäjiä on keskustelussa toisinaan rinnastettu Yhdysvaltain F-22 ja F-35-hävittäjiin, mikä ei ole sattumaa, sillä koneiden kehitystyön arvellaan perustuvan pitkälti Yhdysvalloista 2000-luvulla tehdyissä kyberhyökkäyksissä varastettuun informaatioon. Yleisesti ottaen koneita ei kuitenkaan pidetä amerikkalaisten pääriensä veroisina ja Kiinan kotimaisen lentokonetuotannon “Akilleen kantapäänä” on edelleen moottoriteknologia.³¹⁸

Hävittäjäkaluston lisäksi Hun kaudella asetettu tavoite rakentaa “strategiseen projisointiin” kykenevät ilmavoimat harppasi eteenpäin, kun 2000-luvun alussa suunnittelepöydälle laitettu Kiinan oma ilmakuljetuskone Y-20 otettiin käyttöön Xin ensimmäisen kauden lopulla. Kone alkoi vähitellen korvata venäläisiä Il-76-kuljetuskoneita sekä kuljetuskäytössä että alustana esimerkiksi ilmavalvonta- ja ilmatankkauskoille.³¹⁹

Myös Xin uudistuksissa omaksi puolustushaarakseen ylennettyjen Ohjusjoukkojen modernisointi ja laajentaminen jatkui. Vuonna 2011 julkistetun “lentotukialuksen tappajan”, DF-21D ballistisen keskimatkan ohjuksen rinnalle esiteltiin vuoden 2015 sotilasparaatissa uusi, pidemmän, yli 4,000 kilometrin kantomatkan ohjus, DF-26. Sekä konventionaalisella taistelukärjellä että ydinkärjellä varustettava ohjus yltää iskemään Kiinan mantereelta Yhdysvaltain Itä-Aasian ja läntisen Tyynen valtameren tukikohtiin, minkä vuoksi se sai nopeasti lempinimekseen “Guamin tappaja” Yhdysvaltain Guamin saarella sijaitsevan tukikohdan mukaan.³²⁰

Ohjusten rinnalla Kiina esitteli myös uudentyyppisiä liitäviä taistelukärkiä, kuten vuonna 2014 ensilentonsa tehneen DF-ZF-liitäjän (toisinaan Wu-14). Arvioiden mukaan liitäjä saavuttaa lentoratansa lopussa hypersooniset, jopa 10 machin nopeudet ja kykenee monimutkaisiin väistöliikkeisiin, mikä tekee sen torjumisesta hyvin vaikeaa. Liitäjän ja mannertenvälisen ydinohjuksen yhdistelmä olisi hyvin vaarallinen, ja DF-ZF saikin ensilentonsa yhteydessä osakseen merkittävää kansainvälistä huomiota.³²¹

Myös strategisissa aseissa tapahtui edistystä, vaikka *Kiinan sotilasstrategia* korosti edelleen minimipelotteen ja “no first use” -periaatteen pätevyyttä. Asiakirja mainitsi kuitenkin ensimmäisen kerran Kiinan pyrkivän vauhdittamaan strategisten ennakkovaroitusjärjestelmien kehitystä, ja puhui “nopeasta reaktiosta” (快速反应, *kuaisu fanying*), joka on mainittu strategia-asiakirjoissa aiemminkin, mutta jäänyt sisällöltään epämääräiseksi.³²² Nopean reaktion ja strategisen ennakkovaroitusjärjestelmän vahvistaminen herätti joidenkin asiantuntijoiden keskuudessa spekulatiot Kiinan ydinasestrategian mahdollisesta muutoksesta kohti ns. “launch on warning” -linjaa, jossa vastaisku tehtäisiin heti, kun ennakkovaroitusjärjestelmä varoittaisi vihollisen lähestyvistä ohjuksista. Perinteisen ydinasestrategiansa mukaan Kiina on halunnut pitää pää-

³¹⁸ Gilli, Andrea & Gilli, Mauro (2018) “Why China has not caught up yet: Military-technological superiority and the limits of imitation, reverse engineering, and cyber espionage”, *International Security*. Vol. 43. No. 3. s. 141–189.

³¹⁹ *The Military Balance 2017*.

³²⁰ *The Military Balance 2016*. CSIS Missile Threat: “DF-26”, 6.8.2021.

³²¹ Solem, Erika & Montague, Karen (2016) “Updated – Chinese hypersonic weapons development”, *China Brief*. Vol. 16. No. 7.

³²² 中国的军事战略 [“Kiinan sotilasstrategia”] Edellinen, vuonna 2013 julkaistu strategia-asiakirja ei maininnut minimipelotetta, mikä herätti spekulatiot ydinasestrategian muutoksesta.

tökset ydinaseen käytöstä tiukasti kommunistisen puolueen ylimmän johdon käsissä, minkä vuoksi ohjukset ja ydinkärjet on pidetty irrallaan toisistaan. Kiinan vastaiskulla ei siten ollut kiirettä, vaan se voitiin tehdä jopa päivien viiveellä. Nopeutta tärkeämpää oli, että vastaisku saatiin varmasti suoritettua.³²³

Ydinohjukset kehittyivät, kun vanhaan siilosta laukaistavaan DF-5-ohjukseen tehtiin ilmeisesti vuonna 2015 useiden taistelukärkien mahdollistava päivitys (*multiple independent re-entry vehicle*, MIRV). Kyseessä oli tiettävästi ensimmäinen kerta, kun Kiinan ydinasejoukot ottivat MIRV-teknologian käyttöön, mikä merkitsi merkittävää teknologista harppausta eteenpäin.³²⁴ Xin ensimmäisen kauden aikana myös merellinen ydinpelote realisoitui. Vuonna 2006 vesille laskettujen Jin-luokan ballististen ydinsukellusveneidä käytöstä oli liikkunut vaihtelevaa tietoa läpi vuosikymmenen. Vuonna 2015 Jinien spekulointiin kuitenkin lähteneen ensimmäiselle ydinpartiolleen, joskaan täyttä varmuutta asiasta ei luonnollisesti voitu saada. Ydinpartioissa ongelmana on ollut sekä ohjusten ja kärkien erottaminen että kommunikaatio, sillä kommunistinen puolue ei ole halunnut luovuttaa ydinaseen käyttöoikeutta sukellusveneidä komentajille, mutta sukelluksissa oleviin aluksiin on hyvin vaikea ottaa yhteyttä.³²⁵

6.4 Matalan profiilin loppu

Xi Jinpingin ensimmäisen kauden aktiivisempi ulkopoliittinen linja alkoi näkyä sotilaallisena toimintana niin Kiinan lähialueilla kuin laajemmalla globaalillakin näyttämöllä. Näkyvintä strategian muutos oli aluksi Kiinan läheisillä merialueilla ja erityisesti Etelä-Kiinan merellä, jonka merkitystä oli erikseen korostettu vuoden 2015 *Kiinan sotilasstrategia* -asiakirjassa konfliktierkkänä alueena.

Etelä-Kiinan merialueesta, joka jaetaan pohjoisessa sijaitseviin Paracel- ja etelässä sijaitseviin Spratly-saariin, kiistelee Vietnam, Malesia, Brunei, Indonesia ja Filippiinit. Kiina julisti jo tasavallan kaudella vuonna 1947 koko merialueen kuuluvan historiallisista syistä itselleen, mutta kiinnostus aluetta kohtaan on lisääntynyt varsinaisesti vasta 1970-luvulta alkaen. Alue on strategisesti äärimmäisen tärkeä, sillä sen läpi kulkee mahdollisesti jopa 30 % maailmankaupasta. Merialueella on myös huomattavia luonnonvaroja, ja se on monelle rannikkovaltiolle merkittävä kalastusalue. Paracel-saaret ovat kokonaisuudessaan Kiinan hallussa, mutta Vietnam vaatii niitä itselleen. Spratly-saarilla alueen rannikkovaltiot pitävät puolestaan hallussaan vaihtelevaa määrää saaria ja luotoja, ja kevyempiä yhteenottoja kalastus- ja rannikkovartiostojen välillä tapahtuu usein.³²⁶

Etelä-Kiinan meren kiista on jatkunut vuosikymmeniä pääosin rauhallisena, mutta eskaloitunut silloin tällöin pieniin yhteydenottoihin, joissa alukset ovat törmäilleet toisiinsa ja suihkuttaneet toisiaan vesitykeillä. Vuonna 2013 alueella alkoi kuitenkin uusi vaihe, kun Kiina käynnisti massiiviset rakennushankkeet miehittämällään Spratly-saa-

---

³²³ Kania, Elsa B. (2019) "China's strategic situational awareness capabilities: A country primer", *CSIS: On the Radar*. Spring 2019. Zhao, Tong (2015) "Strategic warning and China's nuclear posture", *The Diplomat*. 28.5.2015.

³²⁴ Kristensen, Hans M. (2015) "Pentagon report: China deploys MIRV missile", *Federation of American Scientists. The Military Balance 2016*.

³²⁵ Baker, Benjamin David (2015) "China deploys first nuclear deterrence patrol", *The Diplomat*. 19.12.2015.

³²⁶ Etelä-Kiinan meren aluekiistaa on yritetty ratkaista vuosikymmeniä neuvotteluteitse. Alueen rannikkovaltioiden tavoitteena on ollut yhteinen toimintasäännöstö (*code of conduct*), jonka sopimisesta ei ole kuitenkaan päästy yksimielisyyteen.

rilla. Asumiskelvottomia ja osin veden peittämiä saaria on täytetty hiekalla, minkä jälkeen niille on rakennettu sotilaskäyttöön soveltuvaa infrastruktuuria, kuten lentokenttiä ja satamia. Vuonna 2015 Kiina sijoitti miehittämilleen Parcel-saarille myös HQ-9-ilmatorjuntaohjuksia ja hävittäjiä.³²⁷

Kuva 3. Etelä-Kiinan meri ja valtioiden aluevaatimukset.³²⁸

Saarien rakentamisen lisäksi Kiina on ryhtynyt käymään Etelä-Kiinan merellä aktiivisemmin harmaan alueen “merellistä kansan sotaa”. Operaatioissa tärkeää roolia on näytellyt Kiinan merivoimien puolisolitaallinen “merimilitia”, jota on toisinaan kutsuttu kansainvälisessä keskustelussa “pieniksi sinisiksi miehiksi” Venäjän Krimin miehityksessä hyödyntämiin “vihreisiin miehiin” viitaten. Tyypillisessä tilanteessa, esimerkiksi puolustaessaan Vietnamin edustalla liikkunutta *Haiyang Shiyou* 981-öljynporauslauttaa vuonna 2014, Kiina on ahdistellut vastustajavaltioiden aluksia käyttämällä merivoimien, rajavartiolaitoksen ja merimilitian aluksia kerroksittain. Siviliialuksista koostunut merimilitia on toiminut operaatioiden etujoukkona ja keihäänkärkenä vastustajan aluksia ahdistellen, kun taas merivoimien alukset ovat olleet taka-alalla valmiustilassa.³²⁹ Kerroksittaista eri joukkojen käyttöä on toisinaan kutsuttu Kiinassa

³²⁷ Stashwick, Steven (2016) “Missiles and signals in the Paracel islands”, *The Diplomat*. 1.4.2016.

³²⁸ Kartan tietojen lähde: BBC 12.6.2016: “Why is the South China Sea contentious?” Piirros: Samuel Ahosola

³²⁹ Merimilitiasta ks. Poling, Gregory B. & Grace, Tabitha Mallory & Prétat, Harrison (2021) *Pulling back the curtain on China’s maritime militia*. Washington, D.C.: Center for Strategic & International Studies.

epävirallisesti “kaalistrategiaksi” (包心菜战略, *baoxincai zhanlüe*).³³⁰ Joidenkin tulkintojen mukaan Kiina on yhdistänyt kaalistrategiaan myös “kolmen sodankäynnin” teorian mukaisia julkisen mielipiteen sodankäynnin ja oikeudellisen sodankäynnin keinoja, ja kokonaisuutena tarkastellen Kiinan Etelä-Kiinan merellä suorittamat operaatiot tulevatkin lähimmäs länsimaisessa keskustelussa vallitsevaa ymmärrystä hybridi-sodankäynnistä.³³¹

Kiinan sotilaallinen toiminta laajeni Xin kaudella myös globaalille näyttämölle taloudellisten realiteettien ja ennen kaikkea Xin käynnistämän Vyö ja tie -hankkeen vetämänä. Samaan aikaan Kiinan suhtautuminen sotilaallisiin interventioihin muuttui harmaammaksi, mitä muutosta vuonna 2015 voimaan tulleet kansallisen turvallisuuden ja terrorismin vastaiset lait hyvin edustavat. Terrorismin vastainen laki legitimoii juridisesti Kiinan sotilasoperaatiot maan rajojen ulkopuolella. Laki toteaa, että mikäli Kiinan kansalaiset, kiinalaiset organisaatiot tai fasiliteetit joutuvat terrorismin kohteiksi maan rajojen ulkopuolella, voivat Kiinan asianmukaiset turvallisuusviranomaiset lähettää henkilöstöä kyseiseen maahan torjumaan terrorin uhkaa.³³² Heinäkuussa 2015 voimaantullut Kiinan kansallisen turvallisuuden laki puolestaan huomioi “uudet strategiset raja-alueet” (战略新疆域, *zhanlüe xin jiangyu*), joihin lukeutui myös arktinen alue. Lain mukaan Kiina pyrkii “rauhanomaisesti” kehittämään ja turvaamaan omia intressejään näillä uusilla raja-alueilla.³³³ Yhdessä uudet lait rakensivat oikeudellista pohjaa Kiinan kasvavalle kansainväliselle sotilaalliselle läsnäololle.

Kiinan kyky operoida kansainvälisillä merialueilla oli selvästi kehittynyt vuoden 2008 tasosta, jolloin kauppa-alusten henkilökunta suojautui merirosvojen hyökkäyksiltä polttopullojen voimin, jos ollenkaan. Edistys näkyi hyvin Kiinan vuonna 2015 suorittamassa evakuointioperaatiossa Jemenissä. Tilanne Jemenissä oli kiristynyt syksyllä 2014, kun shiialaiset Huthi-kapinalliset olivat ottaneet maan pääkaupungin Sanaan valtaansa. Keväällä 2015 sota laajeni täysimittaiseksi sisällissodaksi, ja Saudi-Arabia aloitti pommituskampanjan hutheja vastaan. Maaliskuussa Kiinan merivoimat suoritti lähitöllä valmiiksi liikkuneilla fregateillaan operaation, jossa se evakuo useita satoja sekä Kiinan että yhdeksän muun maan kansalaista kaaokseen ajautuneesta Jemenistä. Operaatio onnistui hyvin ja herätti kiitosta myös kansainväliseltä yleisöltä.³³⁴

Jemenin operaation aikaan Kiina oli vakiinnuttanut merellisen läsnäolonsa Lähi-Idässä, mutta operaation myötä läsnäolo entisestään vahvistui. Vuonna 2015 Kiina ilmoitti sopineensa Afrikan sarvessa sijaitsevan Djiboutin hallituksen kanssa “logisti-

---

³³⁰ Termiä on käyttänyt esimerkiksi Kiinan televisiossa näkemyksiään usein esitellyt amiraali Zhang Zhaozhong. ks. *Huanqiu Wang* 27.5.2013: “张召忠: 反制菲占岛只需用‘包心菜’战略” [“Zhang Zhaozhong: Filippiinien saarimiehitystä vastaan tulee käyttää kaalistrategiaa”]

³³¹ Clarke, Michael (2019) “China’s application of the ‘three warfares’ in the South China Sea and Xinjiang”, *Orbis*. Vol. 63. s. 187–208. Martinson, Ryan D. (2018) *Echelon Defense: The role of sea power in Chinese maritime dispute strategy*. Newport: U.S. Naval War College.

³³² 中华人民共和国反恐怖主义法 [“Kiinan kansantasavallan terrorismin vastainen laki”]

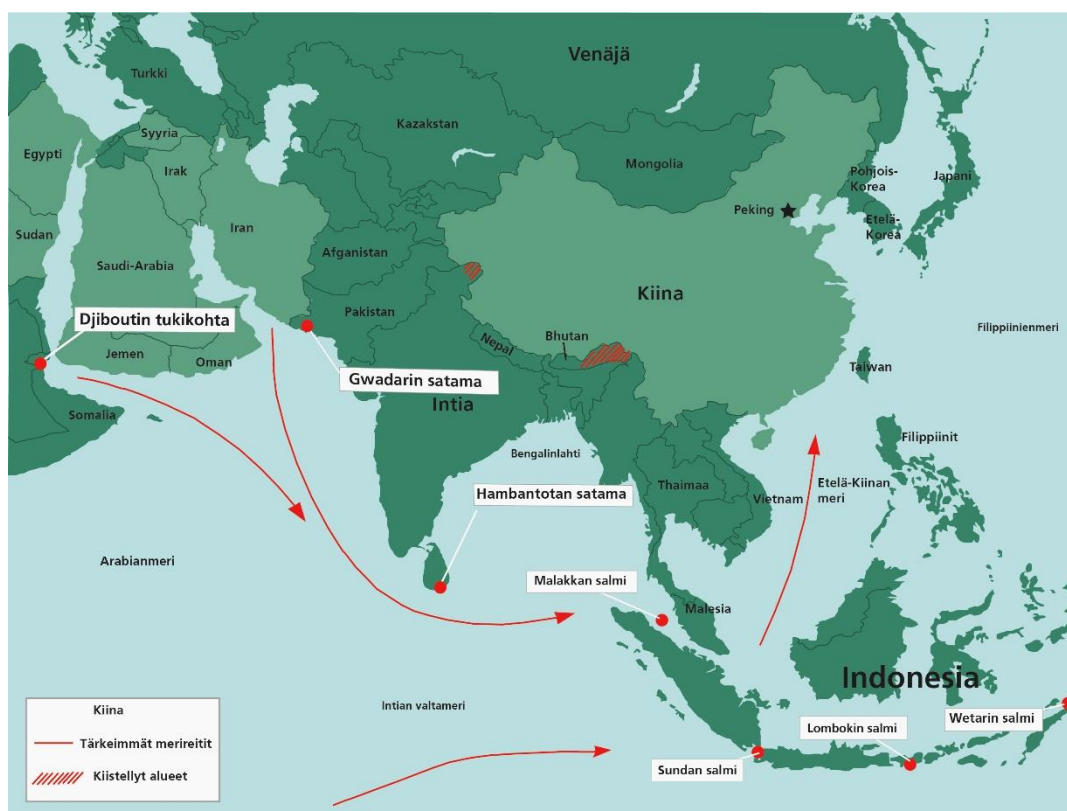
³³³ 中华人民共和国国家安全法 [“Kiinan kansantasavallan kansallisen turvallisuuden laki”] Myös vuoden 2015 *Kiinan sotilasstrategia* mainitsee Kiinan intressien turvaamisen uusissa ympäristöissä.

³³⁴ “爷们也门撤侨，祖国永远是靠山” [“Jemenin evakuointi – isänmaahan voi aina luottaa”] Valtioneuvoston verkkosivut 3.4.2015. Panda, Ankit (2015) “China evacuates foreign nationals from Yemen”, *The Diplomat*. 6.4.2015. Operaatio on sittemmin dramatisoitu vuoden 2018 sotaelokuvassa *Operation Red Sea* (红海行动, *Honghai xingdong*).

sen tukikohtaan” perustamisesta, ja tukikohta aloitti toimintansa vuonna 2017.³³⁵ Tukikohtan perustaminen oli looginen jatko vuonna 2009 aloitetulle laivasto-osastojen sijoitukselle Adenin lahdella. Vaikka merirosvouuteen liittyvät ongelmat ratkesivat pian kansainvälisen operaation käynnistyttyä, on Kiinasta Etelä-Kiinan ja Intian valtameren kautta Lähi-itään ja Eurooppaan kulkevien merireittien merkitys Kiinalle jatkanut kasvamistaan.

Merireitit ovat Kiinalle hyvin tärkeitä, sillä niitä pitkin kuljetetaan esimerkiksi öljyä öljyntuonnista hyvin riippuvaiseen Kiinaan, ja toisaalta kiinalaisia vientituotteita niiden tärkeimmälle markkina-alueelle Eurooppaan. Xi Jinping on vuonna 2013 käynnistämällänsä Vyö ja tie -aloitteella ja sen merillisellä osuudella (“merellinen silkkitie”) pyrkinyt vahvistamaan kriittisiä meriväyliä esimerkiksi rahoittamalla alueen satama- ja kuljetusinfrastruktuuria. Näkyvimpiä projekteja ovat olleet Pakistanin Gwadarin sataman sekä Sri Lankassa sijaitsevien Hambantotan ja Colombon satamien rakennustyöt. Merellisen silkkitien rakentaminen on vetänyt mukanaan Kiinan merivoimia, jotka ovat lisänneet satamavierailuja ja sotaharjoituksia myös sitä laajemmalla alueella. Vuonna 2015 Kiinan merivoimien alukset vierailivat ensimmäistä kertaa myös Suomessa, ja jo kahden vuoden päästä ne harjoittelivat jälleen Itämerellä yhdessä venäläisen alusosaston kanssa. Muutos vielä reilut kymmenen vuotta sitten tiukasti lähimerien puolustukseen keskittyviin merivoimiin on ollut nopea ja huomattava.³³⁶

Kuva 4. “Helminauha”: Kiinan tärkeimmät meriväylät ja satamahankkeet, sekä kriittiset salmet.³³⁷

³³⁵ Cabestan, Jean-Pierre (2020) “China’s military base in Djibouti: A microcosm of China’s growing competition with the United States and new bipolarity”, *Journal of Contemporary China*. Vol. 29. No. 125. s. 731–747.

³³⁶ Yle 29.5.2015: “Kiinan laivasto ensi kertaa Suomessa – video”. Yle 1.8.2017: “Koti-ikävä helpottaa kun laivat tulevat’ – Kiinan sotalaivoja vastassa Helsingissä oli satoja iloisia kiinalaisia”

³³⁷ Kartan tietojen lähde: *Annual Report to Congress: Military Power of the People’s Republic of China, 2008*. s. 12. Piirros: Samuel Ahosola.

Joissain kansainvälisissä tulkinnoissa merellisen silkkiteiden rakentamisessa nähtiin suurstrategisia ulottuvuuksia, joiden tavoitteena on Kiinan merivoiman vahvistamisen ja merkittävien meriväylien turvaamisen lisäksi myös Intian nousun patoaminen. Merellistä silkkiteitä on kansainvälisissä arvioissa kutsuttu myös Intian ympärille kaksikäyttöisin satamin ja sotilastukikohdin kuristuvaksi “helminauhaksi” (*string of pearls*). Vuonna 2014 Kiinan merivoimien sukellusveneet vierailivat Sri Lankalta vuokratessa Colombon satamassa matkallaan kohti Adenin operaatioaluetta, mikä oli omiaan ruokkimaan merelliseen silkkiteiden liittyviä epäilyksiä.³³⁸

Merivoimien länttä kohti kurkottavan laajenemisen rinnalla Kiinan osallistuminen rauhanturvaoperaatioihin jatkoi Xin ensimmäisellä kaudella kasvuaan sekä määrällisesti että laadullisesti. Vuonna 2015 Xi Jinping ilmoitti YK:n vuosijuhlassa Kiinan liittyvän YK:n rauhanturvaamisen pysyvän valmiuden joukkoon 8000 rauhanturvaajalla. Seuraavana vuonna Kiinasta tuli maailman suurin YK:n rauhanoperaatioiden rahoittaja.³³⁹ Määrällisen panostuksen ohessa Kiinan rauhanturvaamisen profiili muuttui Xin kaudella varovaisesti kohti sotilaallisesti aktiivisempaa roolia. Kun Kiinan aiemmat rauhanturvajoukot olivat koostuneet esimerkiksi tarkkailijoista, insinööreistä ja lääkintähenkilökunnasta lähetettiin ensimmäiset taistelujoukot Malin MINUSMA- ja Etelä-Sudanin UNMISS-operaatioihin vuodesta 2012 alkaen.³⁴⁰

Lisääntynyt osallistuminen rauhanturvaoperaatioihin on osa Kiinan pyrkimystä vahvistaa globaalia suurvalta-asemaa näyttäytymällä vastuullisen suurvallan roolissa. Kehittyvässä maailmassa, erityisesti Afrikassa Kiinan näyttävämpi turvallisuusrooli vahvistaa myös diplomaattisesti Kiinan alueellista läsnäoloa. Lisäksi taistelujoukkojen käyttö on tarjonnut arvokasta taistelukokemusta, jota Kiinan asevoimat eivät ole päässeet kerryttämään sitten vuoden 1979 Vietnamin vastaisen sodan.³⁴¹ Lopuksi rauhanturvajoukkojen lähettämiseksi on nähty myös taloudellisia perusteita, sillä samaan tapaan kuin vuonna 2009 aloitetussa Adeninlahden operaatiossa Kiina on lähettänyt YK:n lipun alla operoivia taistelujoukkoja varsinkin alueille, joilla sijaitsee Kiinan kannalta merkittäviä taloudellisia intressejä. Tällainen on esimerkiksi Etelä-Sudan, jonne Kiinan on usein tulkittu lähettäneen rauhanturvaajia nimenomaan turvaamaan omia öljyinvestointejaan.³⁴² YK:n alaisuudessa Kiinan joukoilla on kuitenkin kansainvälisen yhteisön mandaatti, mikä tarjoaa toimivan keinon tasapainotella puuttumattomuuspolitiikan ja kansallisten intressien turvaamisen välisellä harmaalla alueella. Strategiaa on kutsuttu “rauhanomaiseksi laajentumiseksi” (*peaceful expansion*).³⁴³

Yleisesti ottaen Kiinan ulkopoliittikka ja sotilaallisen voiman käyttö on siis muuttunut Xin ensimmäisellä kaudella huomattavasti aiempaa aktiivisemmaksi. Muutos on näkynyt ennen kaikkea Kiinan läheisillä merialueilla, erityisesti Etelä-Kiinan merellä, josta Kiina on pyrkinyt saarirakennuksillaan ja harmaan alueen operaatioillaan saamaan tiu-

---

³³⁸ Sakhuj, Vijay (2015) “Chinese submarines in Sri Lanka unnerve India: Next stop Pakistan?”, *China Brief*. Vol. 15. No 11.

³³⁹ Cho, Sunghee (2019): “China’s participation in UN Peacekeeping Operations since the 2000s”, *Journal of Contemporary China*. Vol. 28. No. 117. s. 1–17.

³⁴⁰ Fung, Courtney J. (2019) “Providing for global security: Implications of China’s combat troop deployment to UN Peacekeeping”, *Global Governance*. Vol. 25. No. 4. s. 509–534.

³⁴¹ Fung, Courtney J. (2019)

³⁴² Puranen, Matti (2019) “Afrikka on Kiinan suurvaltahaaveiden laboratorio”, *The Ulkopoliittist*. 22.5.2019.

³⁴³ Cho, Sunghee (2019) Heath, Timothy (2016) “Developments in China’s military force projection and expeditionary capabilities” Todistajanlausunto Yhdysvaltain kongressin USA-Kiina talouden ja turvallisuuden komissiolle 21.1.2016.

kempaa otetta. Samaan aikaan Kiinan suurstrateginen laajeneminen on kiihtynyt Kiinan levittäessä sotilaallista voimaansa sekä meritse että rauhanturvaoperaatioin. Varsinaista täyskäännöstä perinteiseen puuttumattomuuspolitiikkaan ei kuitenkaan ole tehty, vaan muutos on kehittynyt evolutionaarisesti.

6.5 Yhteenveto: Strategia 2012–2017

Xi Jinpingin nousu Kiinan johtoon vuonna 2012 on vaikuttanut monin tavoin niin Kiinan sisä- ja ulko-, kuin sotilaspolitiikkaankin. Xin ensimmäisellä kaudella Kiina jatkoi entistä itsevarmemmin perinteisestä “matalan profiilin” strategiastaan luopumista, ja kovensi otteitaan niin läheisissä alueellisissa konflikteissa kuin globaalilla näyttämölläkin.

Xin ensimmäinen kausi oli myös Kiinan sotilasstrategian kannalta merkittävää kehityksen aikaa. Vaikka vuonna 2014 hyväksytty sotilasstrategisen ohjenuoran muutos “informatisoituneeksi alueelliseksi sodaksi” ei eronnut huomattavasti aiemmasta vuoden 2004 ohjenuorasta, ajettiin Xin ensimmäisen kauden aikana läpi useita tärkeitä uudistuksia, jotka kiihdyttivät asevoimien modernisaatiota.

Vuonna 2015–2016 tehdyt, pitkään viivytetyt uudistukset muovasivat Kiinan asevoimien organisaatorakenteen uuteen, aiempaa keskitetympään ja linjakkaampaan muotoon. Keskussotilaskomitean rakenne uudistettiin lakkauttamalla aiemmin puoliautonomisesta asemastaan nauttineet yleisosastot. Samassa yhteydessä maavoimat “alennettiin” tavalliseksi puolustushaaraksi muiden rinnalle, ja ohjusjoukot ylennettiin puolustushaaratasoiseksi toimijaksi. Yhteisoperaatiokykyä vahvistettiin perustamalla viisi Yhdysvaltain sotatoimialueiden kaltaista operaatioaluetta, joiden kaikki joukot olivat yhdistetyn komentokeskuksen alaisuudessa.

Uudistusohjelman ohessa Kiina ryhtyi virallisesti muokkaamaan puuttumattomuuspolitiikkaan perustuvaa suurstrategiaansa sallimalla lainsäädännössään asevoimien käytön maan rajojen ulkopuolisissa terrorinvastaisissa operaatioissa. Lisäksi vuoden 2015 Kiinan sotilasstrategia -asiakirja virallisti merivoimien tehtäväksi myös “kaukaisen merien turvaamisen”. Muutokset eivät jääneet vain asiakirjojen tasolle, sillä Kiina jatkoi kansainvälisiin operaatioihin liittyvien suorituskykyjen, kuten lentotukialusten ja huoltoalusten rakentamista ja ryhtyi lähettämään ensimmäisiä taistelujoukkoja YK:n rauhanturvaoperaatioihin.

Xin ensimmäisen kauden voi kokonaisuutena nähdä käynnistäneen *aikainumisen* vaiheen, jonka aikana Kiinan asevoimat ovat alkaneet pitkälti saavuttaa 1990-luvun alussa asetetun paradigman ja sen vaatimusten mukaiset asevoimat. Uudistusohjelman jälkeen asevoimien komentorakenne on muovattu informatisoituneisiin yhteisoperaatioihin paremmin soveltuvaksi, ja teknologisesti Kiina on harpannut 1990-luvun alun vanhentuneeseen neuvostoteknologiaan perustuvista suorituskyvyistä monen asejärjestelmän kohdalla suoraan maailman eturiviin.

2017–2022: UUSI AIKAKAUSI JA TULEVA ÄLYKÄS SOTA

Xi Jinpingin toinen kausi kommunistisen puolueen pääsihteerinä käynnistyi virallisesti lokakuussa 2017 järjestetyssä puolueen 19. puoluekokouksessa. Kokouksessa pitämässään puheessa Xi julisti mahtipontisesti “uuden aikakauden” (新时代, *xin shidai*) alkaneen niin Kiinan sisä- kuin ulkopoliitikassakin. Puheeseen Xi asetti alkavan uuden aikakauden osaksi historiallista jatkumoa, jossa Mao Zedong oli nostanut Kiinan jaloilleen, Deng Xiaoping oli tehnyt Kiinasta rikkaan, ja nyt “uudella aikakaudella” Kiinasta oli Xi Jinpingin johdossa tulossa lopultakin myös vahva.³⁴⁴

Puoluekokous vahvisti Xi Jinpingin aseman puolueen johdossa ja käytännössä sinetöi Hu Jintaon aikakaudella vallinneen kollektiivisen johtotavan lopun. Muutos on näkynyt esimerkiksi puolueen virallisessa ideologiassa, kun “Xi Jinpingin uuden aikakauden kiinalaistyyppisen sosialismin” käsitteistö on noussut kuvaamaan kaikkia Kiinan politiikan osa-alueita ja liitetty osaksi kommunistisen puolueen peruskirjaa. Myös Kiinan sotilaspolitiikkaa ja siten myös sotilasstrategiaa ohjaava ajattelu määriteltiin “Xi Jinpingin vahvojen asevoimien ajatteluksi” (习近平强军思想, *Xi Jinping qiangjun sixiang*).³⁴⁵ Ideologian vakiinnuttamisen lisäksi Xi vahvisti asemansa myös puolueen sisäisillä nimityksillä. Puoluekokouksessa puolueen uuteen politbyroon pysyväiskomiteaan ei kohotettu aiemman perinteen mukaisesti potentiaalisia seuraajaehdokkaita, mikä antoi ymmärtää, ettei Xi aikonut luopua vallasta seuraavassa puoluekokouksessa vuonna 2022.³⁴⁶

Xin valta-aseman lujittaminen tapahtui myös asevoimissa, kun Xi nimitti puoluekokouksen yhteydessä uuden keskussotilaskomitean. Komiteaa supistettiin yhdeksästä jäsenestä seitsemään ja sen varapuheenjohtajiksi valittiin kenraalit Xu Qiliang ja Zhang Youxia. Edellisessä komiteassa istuneet kenraalit Fang Fenghui ja Zhang Yang asetettiin sen sijaan jo ennen puoluekokouksen alkamista puolueen kurinpitokomitean tutkintaan. Zhang teki pian tutkinnan aloittamisen jälkeen itsemurhan ja Fang tuomittiin myöhemmin elinikäiseen vankeuteen.³⁴⁷ Kovilla otteillaan Xi teki selväksi, ettei edes korkea asema asevoimissa tuonut suojaa, vaan Kansan vapautusarmeija pysyi vahvasti puolueen armeijana.

Suurvaltasuhteet siirtyivät Xin toisella kaudella uuteen, jyrkemmän vastakkainasettelun aikakauteen. Muutoksen merkittävimpiä yksittäisiä tekijöitä oli Donald Trumpin valinta Yhdysvaltain presidentiksi syksyllä 2016. Trump julisti Kiinan Yhdysvaltain tärkeimmäksi strategiseksi vastustajaksi ja käynnisti pian myös erilaisilla tariffeilla käy-

³⁴⁴ Xi, Jinping: “决胜全面建成小康社会夺取新时代中国特色社会主义伟大胜利” [“Saavuttakaamme suuri voitto kohtalaisen hyvin voinnin yhteiskunnan rakentamisessa sekä kiinalaistyyppisen sosialismin tavoittelussa”] Puhe kommunistisen puolueen 19. puoluekokouksessa 18.10.2017.

³⁴⁵ *Zhongguo guanjianci* 11.5.2021: “习近平强军思想” [“Xi Jinpingin vahvojen asevoimien ajattelu”]

³⁴⁶ Fewsmith, Joseph (2021) s. 157–170.

³⁴⁷ Fewsmith, Joseph (2021) s. 166–167. Saunders, Philip C. & Wuthnow, Joel. (2019) “Large and in charge: Civil-military relations under Xi Jinping”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 519–555.

dyn “kauppasodan” Kiinaa vastaan.³⁴⁸ Trumpin kauden kansallisen turvallisuuden strategia (2017) sekä kansallisen puolustuksen strategia (2018) palauttivat Yhdysvaltain fokuksen takaisin suurvaltakilpailuun ja esittivät nimenomaan Kiinan Yhdysvaltain tärkeimmäksi suurvaltahaastajaksi.³⁴⁹ Kiinan ja Yhdysvaltain suhteiden kiristyminen ei jäänyt vain Donald Trumpin kauden ilmiöksi, sillä myös Trumpin seuraaja, vuonna 2021 valtakautensa aloittanut presidentti Joe Biden asetti niin ikään Kiinan Yhdysvaltain vauhdittavaksi haastajaksi (*pace challenge*) ja suurstrategian kiintopisteeksi. Laajemmassa kuvassa Bidenin hallinto on asettanut tavoitteeksi Intiasta Tyynelle valtamerelle ulottuvan, demokraattisen ja vapaan alueen (*Free and open Indo-Pacific*) luomisen, joka painottaa Trumpia enemmän liittolaisuuksien ja kumppanuuksien roolia.³⁵⁰ Yhdysvaltain pitkäaikaisena tavoitteena on ollut erityisesti Japanin sitouttamiseksi laajemmin alueelliseen puolustukseen.

Kiristynyt suurvaltakilpailu alkoi säteillä myös Itä-Aasian alueelle. Taiwanin tilanne oli kääntynyt ongelmallisempaan suuntaan jo vuonna 2016, kun presidentiksi kohosi itsenäisyysmielisen DPP-puolueen presidentti Tsai Ing-wen. Tsain hallinto ei ole suostunut hyväksymään Kiinan ja Taiwanin välistä “yhden Kiinan periaatetta”, minkä vuoksi Kiina on käytännössä katkaissut yhteydet Taiwanin johtoon ja lisännyt sotilaallista painostustaan.³⁵¹ Taiwanin lisäksi jännitteet kiristyivät Korean niemimaalla, jossa yksivaltainen presidentti Kim Jong-un ryhtyi vauhdittamaan maan ydinohjelmaa usein ydinase- ja ohjuskokein. Kokeiden seurauksena Yhdysvallat asensi Etelä-Koreaan maan hallituksen suostumuksella ballistisia ohjuksia vastaan suunnitellun THAAD-ohjuspuolustusjärjestelmän (*terminal high altitude area defense*), minkä Kiina tulkitsi järjestelmän voimakkaan X-kaistatutkan (*X-band radar*) vuoksi hyvin vihamieliseksi eleeksi.³⁵²

Samaan aikaan Yhdysvaltain suhteiden kiristyessä Kiina on Xi Jinpingin toisella kaudella lähentynyt entisestään Venäjän kanssa. Maiden välinen sotilasteknologinen yhteistyö on jatkunut, kun Venäjä on suostunut myymään Kiinalle kaikkein edistyneimpiä asejärjestelmiään (kuten Su-35-hävittäjiään), ja kun maat ovat ryhtyneet kehittämään esimerkiksi yhteisiä ensivaroitussjärjestelmiä (*early warning system*).³⁵³ Kiinan ja Venäjän yhteiset sotaharjoitukset ovat myös vakiintuneet vuosittaisiksi, ja *Joint sea* -merisotaharjoituksia on järjestetty vuorotellen kummankin maan lähialueilla. Esimerkiksi vuonna 2014 harjoitukset järjestettiin Etelä-Kiinan merellä ja vuonna 2017 puolestaan

---

³⁴⁸ Sinkkonen, Elina & Sinkkonen, Ville (2021) “A multi-dimensional view of US-China great-power competition”, teoksessa: Helwig, Niklas & Sinkkonen, Elina & Sinkkonen, Ville (toim.) *Strategic autonomy and the transformation of the EU: New agendas for security, diplomacy, trade and technology*. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.

³⁴⁹ *The National Security Strategy of the United States of America*, Joulukuu 2017. Washington, D.C.: Valkoinen talo. *Summary of the 2018 National Defense Strategy of The United States of America: Sharpening the American Military's Competitive Edge*. Yhdysvaltain puolustusministeriö.

³⁵⁰ *Indo-Pacific Strategy of the United States*, Helmikuu 2022. Washington, D.C.: Valkoinen talo. Käsite *Free and open Indo-Pacific* ei ole Joe Bidenin hallinnon luomus vaan tuli käyttöön jo Donald Trumpin Aasian ja Tyynenmeren alueen strategiassa.

³⁵¹ Sutter, Robert (2020) s. 154–155.

³⁵² Swaine, Michael D. (2017) “Chinese views on South Korea's deployment of THAAD”, *China Leadership Monitor*. No. 52.

³⁵³ Juola, Cristina D. (2018) Carlson, Brian G. (2022) “China-Russia Cooperation in Nuclear Deterrence”, teoksessa: Kirchberger, Sarah & Sinjen, Svenja & Wörmer, Nils (toim.) *Russia-China relations: Emerging alliance or eternal rivals?* Cham: Springer. s. 141–161. Yhteistyötä Kiinan ja Venäjän välillä on lisätty myös arktisten olosuhteiden sotilasteknologiaan liittyvässä tutkimuksessa. Ks. Jüris, Frank (2021) “Chinese security interests in the Arctic: From sea lanes to scientific cooperation”, teoksessa: Gaens Bart & Jüris, Frank & Raik, Kristi (toim.) *Nordic-Baltic connectivity with Asia via the Arctic: Assessing opportunities and risks*. Tallinn: International Centre for Defence and Security. s. 126–147.

Itämerellä. Vuodesta 2019 lähtien Kiina ja Venäjä ovat ryhtyneet järjestämään Itä-Aasiassa myös yhteisiä meri- ja ilmapartioita, jotka ovat liikkuneet varsinkin Japanin ympäristössä.³⁵⁴ Merkittävänä osoituksena maiden välisten suhteiden syvyydestä Kiina on pitäytynyt kritisoidusta Venäjän helmikuussa 2022 alkanutta hyökkäystä Ukrainaan.

Vaikka Yhdysvaltojen aggressiivisempi Kiina-politiikka on ollut merkittävä syy Kiinan ja Yhdysvaltain suhteiden heikkenemiselle, on Kiina myös itse lietsonut suurvaltasuhteiden kiristymistä. Vuoden 2017 puoluekokouksen julistus “uuden aikakauden” alkamisesta pohjautui pitkälti Kiinassa vahvistuneeseen tulkintaan Yhdysvaltain ja lännen taantumuksesta. Kansainvälisen järjestelmän kehitystä on ryhdytty kuvaamaan “historialliseksi mullistukseksi, jonka kaltaista ei ole nähty sataan vuoteen.” (百年未有之大变局, *bainian weiyoushi dabianju*).³⁵⁵

Kiinan näkökulmasta Yhdysvaltain hegemonian lopullinen romahdus oli Donald Trumpin kaoottisen politiikan kiihdyttämänä vääjäämättä edessä. Tämän seurauksena Kiina voisi luopua virallisestikin “matalan profiilin” linjastaan ja alkaa haastamaan Yhdysvaltoja voimakkaammin. Vuoden 2017 puheessaan Xi Jinping julistikin Kiinan siirtyneen kokonaisvaltaisella voimalla mitattuna maailman eturiviin ja astuvan päivä päivältä lähemmäs “maailmanpoliittisen näyttämön keskusta”, mikä tulkittiin poikkeuksellisen voimakkaaksi kieleksi perinteiseen matalan profiilin retoriikkaan verrattuna.³⁵⁶ Toisaalta mahtipontisemman retoriikan taustalla voi olla optimismin sijaan myös Kiinan johdossa kasvava epävarmuus. Xin valtakauden aikana Kiinan talouskasvu on hidastunut samalla kun jo Xin ensimmäisellä kaudella alkanut autoritarisoitumiskehitys on entisestään jatkunut.³⁵⁷

Monet tutkijat ovat tulkinneet vuoden 2017 jälkeisen “uuden aikakauden” suurstrategian muuttuneen aiempaa aggressiivisemmäksi ja ekspansionistisemmäksi. Paul Charonin ja Jean-Baptiste Vilmerin mukaan Kiinan suurstrategiassa on koittanut suorainen “machiavellilainen hetki” (*Machiavellian moment*), jonka myötä Kiinan johdossa on päätetty, että Kiinan on parempi olla pelätty kuin rakastettu.³⁵⁸ Suurstrategian muutos ja sitä seurannut ulkopoliittikan koveneminen on näkynyt monilla eri alueilla. Esimerkiksi diplomatiassaan Kiina on ottanut kovemman linjan, jossa retoriikka on koventunut ja kiinalaiset diplomaatit ovat esiintyneet uhmakkaana kaikkialla maailmassa, ja erityisesti sosiaalista mediaa hyödyntäen. Kaikkein kovapuheisimpia diplomaatteja on ryhdytty kutsumaan Kiinassa menestyneen, intensiteettinsä puolesta Rambo-elokuvasarjaan rinnastetun toimintaelokuvan *Susisoturi* (战狼, *Zhanlang*) mukaan “susisoturidiplomaateiksi”.³⁵⁹

³⁵⁴ Sheldon-Duplaix, Alexandre (2022) “Russia-China naval partnership and its significance”, teoksessa: Kirchner, Sarah & Sinjen, Svenja & Wörmer, Nils (toim.) *Russia-China relations: Emerging alliance or eternal rivals?* Cham: Springer. s. 101–120. Carlson, Brian G. (2022)

³⁵⁵ Doshi, Rush (2021) s. 261–271.

³⁵⁶ “日益走近世界舞台中央” ks. Xi, Jinping: “决胜全面建成小康社会夺取新时代中国特色社会主义伟大胜利” [“Saavuttakaamme suuri voitto kohtalaisen hyvin voinnin yhteiskunnan rakentamisessa sekä kiinalaisyhtyeellisen sosialismin tavoittelussa”] Puhe kommunistisen puolueen 19. puoluekokouksessa 18.10.2017.

³⁵⁷ Jotkut tutkijat näkevät Kiinan siirtyvän jo uustotalitarismiin. ks. Paltmaa, Lauri (2021) “Kiinan käänös totalitaariseen yksinvaltaan?”, *Kosmopolis*. Vol. 51. No. 3. s. 81–92.

³⁵⁸ Charon, Paul & Jeangène Vilmer, Jean-Baptiste (2021) *Chinese influence operations – A Machiavellian moment*. Pariisi: Institute for Strategic Research (IRSEM).

³⁵⁹ Ibid. s. 222–233.

Toisekseen Kiinan taloudellinen laajeneminen on jatkunut voimakkaana. Alun perin vain Euraasian mantereelle ja Intian valtamerelle rajoittunut Vyö ja tie -aloite laajentui viimeistään Xin toisella kaudella kattamaan koko maailman Etelä-Amerikasta aina arktisille alueille saakka. Maantieteellisten alueiden lisäksi Vyö ja tie on laajentunut myös “digitaaliseksi silkkitieksi”, jonka kautta Kiina pyrkii kehittämään erityisesti kehitysmaiden digitaalista infrastruktuuria. Toisaalta Vyö ja tie on kohdannut myös haasteita, kun yhä useampi valtio on huolestunut hankkeen synnyttämästä geotaloudellisesta vallasta ja mahdollisista “velka-ansoista”, joilla Kiina pyrkisi ottamaan haltuun kohteeseen infrastruktuuria. Velka-ansat nousivat otsikoihin vuoden 2017 lopulla, kun Sri Lanka luovutti Hambantotan sataman Kiinan käyttöön 99 vuodeksi.³⁶⁰ Vaikka virallinen, valtion lainoittama Vyö ja tie on mahdollisesti hidastumassa, on se kuitenkin osaltaan edistänyt Kiinan asevoimien levittäytymistä “uusille strategisille rajamaille” (ks. alempana), joihin myös arktinen alue lasketaan.

Kolmanneksi erilaiset laaja-alaisen vaikuttamisen operaatiot (kuten informaatiovaikuttaminen, taloudellisten riippuvuuksien hyödyntäminen ja erilaisten vaikuttajaverkostojen mobilisointi) ovat huomattavasti lisääntyneet Xin toisella kaudella. Lukuun ottamatta Taiwania ja Etelä-Kiinan meren aluetta, Kansan vapautusarmeija ei ole kuitenkaan näytellyt erityisen keskeistä roolia Kiinan ulkopuolella tapahtuneissa vaikutusoperaatioissa. Sen sijaan vaikuttamisesta päävastuun ovat ottaneet muut kommunistisen puolueen organisaatiot, erityisesti yhteisrintaman työosasto (统一战线工作部, *tongyi zhanxian gongzuobu*), jonka merkitystä Xi Jinping ryhtyi jo ensimmäisellä kaudellaan vahvistamaan. Vaikka Kiinan suorittamat vaikuttamisoperaatiot muistuttavat joiltain osin Venäjän suorittamia toimia, ei kansainvälisessä tutkimuskeskustelussa ole Kiinan kohdalla tyypillisesti käytetty hybridivaikuttamisen käsitettä, vaan puhuttu esimerkiksi “vaikuttamisesta” (*influencing*), “terävästä vallan käytöstä” (*sharp power*) tai “harmaan alueen operaatioista” (*grey zone operations*).³⁶¹

7.1 Sotilasstrategian tulevaisuus

Xi Jinpingin toinen kausi ja “uuden aikakauden” käynnistäminen ei aiheuttanut välitömiä muutoksia Kiinan sotilasstrategiassa. Vuoden 2017 puoluekokouksessa pitämässään puheessa Xi kuitenkin korosti asevoimien kehittämisen merkitystä Kiinan kansalliselle uudelleenheräämiselle, jonka kokonaisvaltaisena tavoitteena oli “vauras valtio ja vahvat asevoimat” (富国强军, *fuguo qiangjun*). Xin mukaan asevoimien modernisaatiota tulee kiihdyttää, mutta samaan aikaan tulisi myös vaalia asevoimien kunniaa “punaista perimää”. Puoluekokouksessa esitetyn suunnitelman mukaan asevoimat tulisivat saavuttamaan “perustason modernisaation” viimeistään vuonna 2035, ja 2000-luvun puolivälissä Kansan vapautusarmeijasta tulisi “maailman ykkösluokan asevoimat” (世界一流军队, *shijie yiliu jundui*). Jälkimmäisen, tyypillisen epämääräiseksi jätetyn käsitteen sisältöä ei ole avattu virallisissa lähteissä tarkemmin, mutta esimerkiksi Taylor Fravelin mukaan termi luultavimmin tarkoittaa tilaa, jossa Kiinan asevoimat ovat suorituskykyjensä puolesta Yhdysvaltojen ja muiden suurvaltojen tasolla. “Maailman ykkösluokan asevoimiksi” kohoaminen tarkoittaisi siis globaalia soti-

³⁶⁰ *The New York Times*: 12.12.2017: “Sri Lanka, Struggling With Debt, Hands a Major Port to China”

³⁶¹ Charon, Paul & Jeangène Vilmer, Jean-Baptiste (2021) ks. myös Groot, Gerry (2019) “The CCP’s grand United Front abroad” *Sinopsis*. Yhteisrintaman työosastolla on ollut toimintaa myös Suomessa. Ks. Puranen, Matti (2022) “Chinese influence networks in Finland: A preliminary case study”, *Asia Paper*, August 2022. Stockholm-Nacka: Institute for Security and Development Policy.

laallista toimintakykyä, mutta ei kuitenkaan Fravelin mukaan välttämättä sitä, että Kiina seuraisi Yhdysvaltain esimerkkiä ja laajentaisi aggressiivisesti sotilaallista toimintaansa esimerkiksi tukikohtaverkkoineen kaikkialle maailmaan.³⁶²

Vuonna 2019 Kiina julkaisi uuden virallisen sotilasstrategia-asiakirjan *Kiinan kansallinen puolustus uudella aikakaudella*. Asiakirja ei kokonaisuutena sisältänyt huomattavia muutoksia aiempaan vuonna 2015 julkaistuu strategiaan, mutta maalasi vallitsevan turvallisuusympäristön näkymät aiempaa synkemmällä, suurvaltakilpailun sävyttämällä väreillä. Donald Trumpin presidenttikauden “America first” -politiikkaa heijastelevan asiakirjan mukaan suurvaltakilpailu kiihtyi ja globaali strateginen epävakaus lisääntyi. Kehityksen taustalla nähtiin Yhdysvallat, joka on kääntänyt sekä kansallisen suurstrategiansa että puolustusstrategiansa kohti unilateralismia ja ryhtynyt sijoittamaan kasvavia summia uusiin sodankäynnin teknologioihin. Asiakirjan mukaan rauhan voimat olivat edelleen sodan voimia suuremmat ja strategisen tilaisuuden aikaikkuna Kiinan vahvistamiseksi pysyi avoinna, mutta turvallisuusympäristö oli muuttunut selvästi aiempaa epävakammaksi.³⁶³

Vuoden 2019 asiakirjan mukaan Kiinan sotilasstrateginen ohjenuora on muutettu Xi Jinpingin poliittista käsitteistöä myötäilevästi “uuden aikakauden sotilasstrategiseksi ohjenuoraksi” (新时代军事战略方针, *xinshidai junshi zhanlüe fangzhen*). Myös useat muut viralliset sotilaslähteet antavat ymmärtää muutoksen tapahtuneen. Esimerkiksi yhteishenkilöstöosastoa edustaneen kenraali Zhang Xinshen mukaan uuden aikakauden maailmanpoliittiset muutokset sekä Xin asettama tavoite ykkösluokan asevoimiksi kohoamisesta ovat edellyttäneet uuden sotilasstrategisen ohjenuoran omaksumista.³⁶⁴ Vuonna 2019 keskusotilaskomitean kokouksessa pitämässään puheessa myös Xi Jinping painotti henkilökohtaisesti uuden aikakauden sotilasstrategisen ohjenuoran implementoinnin tärkeyttä.³⁶⁵ Uuden ohjenuoran tarkemmasta sisällöstä ei kuitenkaan ole tietoa, ja kyseessä saattaa olla lähinnä kosmeettinen muutos, jolla myös sotilasstrateginen käsitteistö muovataan Xin “uuden aikakauden” retoriikan mukaiseksi.³⁶⁶

Kiinan sotilasstrategian peruselementit pääuuhkakuvan ja strategisen suunnan suhteen ovat siis pysyneet ennallaan ja Kiina varautuu “uuden aikakauden sotilasstrategiasaankin” ensisijaisesti Yhdysvaltain vastaiseen sotaan, joka käytäisiin Kiinan läheisillä merialueilla Taiwanin tilanteen eskaloituttua. Vaikka pääuuhkakuva on sama, vihjaa vuoden 2019 asiakirja sodan muodon olevan kehittymässä kohti seuraavaa olomuotoansa. Asiakirjan mukaan “muutos informatisaatiota kohti nopeutuu ja ensimmäiset viitteet *älyllistyneestä sodasta* ovat havaittavissa”.³⁶⁷ Älyllistynyt sota on siten nousemassa

---

³⁶² Xi, Jinping: “决胜全面建成小康社会夺取新时代中国特色社会主义伟大胜利” [“Saavuttakaamme suuri voitto kohtalaisen hyvin voinnin yhteiskunnan rakentamisessa sekä kiinalaistyyppisen sosialismin tavoittelussa”] Puhe kommunistisen puolueen 19. puoluekokouksessa 18.10.2017. Maailman ykkösluokan asevoimien käsitteestä ks. Fravel, Taylor M. (2020) “China’s ‘World-Class Military’ ambitions: Origins and implications”, *The Washington Quarterly*. Vol. 43. No. 1. s. 85–99.

³⁶³ 新时代的中国国防 [“Kiinan kansallinen puolustus uudella aikakaudella”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2019.

³⁶⁴ Zhang, Xinshe (2020) “新时代中国国防的战略指导是贯彻落实新时代军事战略方针”, *Renmin Wang*, 24.7.2020.

³⁶⁵ *Xinhua She* 4.1.2019: “习近平出席中央军委军事工作会议并发表重要讲话” [“Xi Jinping osallistui Keskusotilaskomitean sotilasasioiden kokoukseen ja piti tärkeän puheen”]

³⁶⁶ Wuthnow, Joel & Fravel, Taylor M. (2022) “China’s military strategy for a ‘new era’: Some change, more continuity, and tantalizing hints”, *Journal of Strategic Studies*.

³⁶⁷ “战争形态加速向信息化战争演变，智能化战争初现端倪”，新时代的中国国防 [“Kiinan kansallinen puolustus uudella aikakaudella”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2019. Kursivointi tekijän.

uudeksi sodan muodoksi ja keskustelu sen vaikutuksista Kiinan tulevaan sotilasstrategiaan on alkanut käydä voimakkaana.

Kuten aiempinakin kertoina, kun virallista tulkintaa on muutettu, oli keskustelu sodan seuraavasta olomuodosta alkanut jo hyvissä ajoin aiemmin. Informatisoituneen sodan strategiaan keskittynyt *Strategian tiede* (2013) ennakoi lyhyesti sodan kehittyvän pian kohti “näkyvätöntä, muodotonta ja äänetöntä” älyllistynyttä sodankäyntiä, jolle luonteenomaista olisivat autonomiset ja edistynein häiveominaisuuksin varustetut aseet.³⁶⁸ Vuoden 2015 Kiinan sotilasstrategia mainitsi niin ikään älyllistymisen yhtenä trendinä sodan muodon evoluutiossa, mutta ei vielä kohottanut sitä erityisen merkittävään asemaan.³⁶⁹ Virallisesti älyllistynyt sodan muoto esiteltiin hyvin korkealla tasolla vuoden 2017 puoluekokouksessa, jossa Xi Jinping mainitsi asevoimien nopeuttavan älyllistymisen kehitystä.

Älyllistynyt sota ei ole vielä todellisuutta, ja vuoden 2019 strategia-asiakirjan mukaan informatisoituminen on edelleen vallitseva sodan muoto. Älyllistyminen nähdään kuitenkin tärkeimpänä, ei ainoastaan sodankäyntiä vaan informatisaation tapaan laajemmin koko yhteiskunnallista kehitystä koskevana tulevaisuuden trendinä, johon Kiinan tulisi jo nyt ryhtyä varautumaan. Olisi siten loogista ja ennakoitavissa, että virallinen sodan muodon tulkinta saatettaisiin jo lähitulevaisuudessa muuttaa “informatisoituneesta alueellisesta sodasta” “älyllistyneeksi alueelliseksi sodaksi”.

Samaan tapaan kuin ennenkin, kimmoke älyllistyneen sodan tulkintaan on pitkälti seurausta Yhdysvaltain sotilasstrategisesta kehityksestä ja Yhdysvaltain asevoimien suorituskykyjen rakentamisesta. Useissa kiinalaisissa arvioissa mainitaan älyllistymisen aikakauden symbolisesti käännteentekevänä hetkenä Cincinnatin yliopiston vuonna 2016 suorittama koe, jossa yliopiston kehittämä ALPHA-tekoäly onnistui päihittämään kokeneet ihmislentäjät simuloitussa sotapelissä.³⁷⁰ Yhdysvallat on sittemmin nostanut tekoälyn keittämisen sotilasstrategiansa ytimeen ja Yhdysvaltain puolustusministeriö julkaisi ensimmäisen tekoälystrategiansa vuonna 2018. Strategian mukaan Yhdysvalloille on kriittistä säilyttää etumatkansa tekoälyn hallinnassa pääkilpailijoihinsa, Kiinaan ja Venäjään nähden.³⁷¹

Samana vuonna Puolustusministeriö perusti myös erillisen tekoälykeskuksen (*Joint Artificial Intelligence Center*, JAIC), jonka on tarkoitus toimia koko Yhdysvaltain asevoimien tekoälykehityksen hermokeskuksena.³⁷² Yhdysvaltain asevoimat on jo vuosikymmenien ajan kehittänyt ja hyödyntänyt miehittämättömiä ja autonomisia asejärjestelmiä, kuten lennokkeja, mutta tekoälyn valjastamisessa asevoimien käyttöön on kyse paljon kokonaisvaltaisemmasta kehityksestä. Esimerkiksi Yhdysvaltain puolustusministeriön visiomassa JADC2 -konseptissa (*joint all domain command and control*) tavoitteena on yhdistää puolustushaarojen operatiiviset verkot yhteiseen järjestelmään, jonka hallinnassa tekoäly näyttäisi keskeistä roolia.³⁷³

³⁶⁸ Shou, Xiaosong toim. (2013) s. 97–98.

³⁶⁹ 中国的军事战略 [“Kiinan sotilasstrategia”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2015.

³⁷⁰ BBC 28.6.2016: “AI fighter pilot wins in combat simulation”

³⁷¹ *Summary of the 2018 Department of Defense artificial intelligence strategy: Harnessing AI to Advance Our Security and Prosperity*. Yhdysvaltain puolustusministeriö.

³⁷² Ibid.

³⁷³ Joint All-Domain Command and Control (JADC2). Washington, D.C.: Yhdysvaltain kongressin tietopalvelu, 21.2.2022.

Samankaltaiset ajatukset ovat muodostuneet keskeiseksi osaksi kiinalaista sotatieteellistä keskustelua sekä Kiinassa kehittyvää tulkintaa sodan muodosta. Älyllistymisessä ei ole kiinalaisessa keskustelussa kuitenkaan ainakaan vielä kyse radikaalista muutoksesta, vaan paremminkin evolutionaarisesta askeleesta informatisoituneeseen sotaan verrattuna. Kiinan sotatieteiden akatemian varajohtaja He Fuchun mukaan älyllistyminen edustaa informatisaation kolmatta, digitalisaation ja verkottumisen vaiheiden jälkeistä loogista kehitysvaihetta.³⁷⁴ Myös älyllistynyt sota tulee siis ainakin aluksi olemaan luonteeltaan sota- ja operaatiojärjestelmien välistä konfliktia, mutta itse järjestelmät tulevat kehittymään kohti älykkäämpää, tekoälyn hallitsemaa muotoa.³⁷⁵ Älyllistyminen on siten eräänlainen informatisoituneen operaatiojärjestelmän voiman moninkertaistaja.

Älyllistyneen sodan ytimessä on tekoäly, josta on vuoden 2020 *Strategian tieteen* mukaan kiinalaisen keskustelun valossa kehitymässä suurvaltojen välisen strategisen kilpailun tärkein resurssi niin siviili- kuin sotilaskäytössäkin. Kaikki suurvallat kehittävät tekoälyä sotilastarkoituksessa pyrkien vetämään eron kilpailijoihinsa mahdollisimman suureksi. Sodankäyntiin ja sodan muotoon tekoälyn arvioidaan vaikuttavan usein erilaisin ja päällekkäisin tavoin. Ensinnäkin tekoäly vaikuttaa yksittäisiin asejärjestelmiin ja niiden kehitykseen, kun yhä suurempi osa asejärjestelmistä tulee älykkäiksi ja autonomisiksi. *Strategian tieteen* mukaan kehitys näkyy Yhdysvaltain Afganistanin operaatiossa, jonka tiedustelulenkoista valtaosa suoritettiin miehittämättömillä koneilla. Kirjan arvion mukaan myös Yhdysvaltain Afganistanissa suorittamista ilmaiskusta tehtiin jo kolmasosa autonomisilla aseilla. Vaikka lennokit ovat toistaiseksi olleet älyllistyneiden aseiden näkyvin symboli, ei autonomiaa kuitenkaan kehitetä ainoastaan ilmavoimissa, vaan myös erilaisia maalla, vedessä ja pinnan alla operoivia älyllistyneitä järjestelmiä kehitetään kaikissa suurvalloissa.³⁷⁶

Toisekseen älyllistymisen arvioidaan kiinalaisessa keskustelussa vaikuttavan operaatiojärjestelmien kehitykseen. Aivan kuin Yhdysvaltain JADC2-konseptissa, myös Kiinassa visioidaan “ihmisestä ja koneesta muodostuvasta, tekoälyn ja pilviaivon ympärille rakentuneesta uudesta operaatiojärjestelmästä”, jossa sensorit, asejärjestelmät ja eri hierarkiatasoilla ja maantieteellisillä alueilla operoivat komentajat olisivat yhteydessä toisiinsa tiedustelutietoa keskenään jakaen. Pilviaivo (云脑, *yunnao*) on kiinalaisessa keskustelussa tässä yhteydessä usein toistuva käsite, jolla viitataan järjestelmään, jossa komentajien aivot ovat yhteisesti jaetussa ja tekoälyn tukemassa verkossa, jossa tiedustelutietoa ja tilannekuvaa kyetään jakamaan reaaliajassa eri toimintaympäristöjen välillä.³⁷⁷

Pilviaivo liittyy läheisesti älyllistymisen kolmanteen, ja kenties mullistavimpana tekijään, jonka nähdään vaikuttavan ihmisen kognitioon. Älyllistyneen sodan uskotaan

---

³⁷⁴ He, Fuchu (2017) “世界新军事革命未来走向” [“Maailman sotilasakioiden vallankumouksen tulevaisuuden suunta”] *Xinhua Wang*, 24.8.2017.

³⁷⁵ Ks. Wu, Mingxi (2021) “智能化战争时代正在加速到来” [“Älyllistyneen sodan aikakausi saapuu nopeasti”] *Xueshu qianyan*. Toukokuu 2021. s. 35–55. Ge, Yan & Jia, Zhenzhen (2020) “军事变革下的未来作战概念与作战样式” [“Tulevaisuuden sodan käsite ja olomuoto sodankäynnin mullistuksessa”] *Junshi Wenzhai*. 2020. No 15. s. 55–58.

³⁷⁶ Xiao, Tianliang toim. (2020) s. 174–180.

³⁷⁷ “形成人机一体、智能主导、云脑作战的军事新体系”, *Renmin Wang*, 6.12.2017: “专家：军事智能化绝不仅仅是人工智能” [“Asiantuntija: Sodan älyllistymisessä ei ole kyse vain tekoälystä”] Ge, Yan & Jia, Zhenzhen (2020) Wu, Mingxi (2021)

kiihdyttävän sodankäynnin tempoa informatiivisesta sodasta entisestään, minkä vuoksi tekoälyn kanssa yhteistyössä työskentelevien komentajien kognitiolta odotetaan yhä enemmän. Kiinalaisessa keskustelussa ja tutkimuksessa nähdään sodan laajenevan älyllistymisen myötä kohti “tietoisuuden ja kognition sekä niitä kannattelevien aivojen ja hermoverkkojen muodostamia toimintaympäristöjä” (意识域, *yishiyu*).³⁷⁸ Kognitiivisen toimintaympäristön yhteydessä kiinalaisessa keskustelussa visioidaan esimerkiksi ihmisen ja tietokoneiden yhdessä muodostaman hybridiälyn (混合智能, *hunhezhibineng*) rakentamisesta, ja nähdään ylipäätään “mentaalisesta herruudesta” (制脑权, *zhiniaoquan*) ja “älyn herruudesta” (制智权, *zhizhiquan*) kohoavan aiemman tietoherruuden yläpuolelle sodankäynnin tärkeimmäksi toimintaympäristöksi.³⁷⁹

Älyllistyminen nähdään Kiinassa sodan muodon seuraavana olomuotona, jolla tulee olemaan mullistavia vaikutuksia sodankäyntiin sen kaikilla tasoilla taktisesta aina sotilasstrategiseen tasoon. Valtaosan älyllistyneen sodan merkittävimmistä muutoksista nähdään kuitenkin tapahtuvan vasta tulevaisuudessa, eikä älyllistyminen siten ole vielä vaikuttanut Kiinan 2000-luvun alussa vakiintuneisiin sotilasstrategisiin periaatteisiin.

7.2 Laajentuminen uusiin toimintaympäristöihin arktiselle saakka

Sodan muodon kehityksen ohessa Xi Jinpingin toisen kauden sotilasstrategia on jatkanut Kiinan globaalien turvallisuusintressien määrittelyn laajentamista. Vuonna 2015 tapahtuneen kansallisen turvallisuuden lain hyväksymisen jälkeen Kiinassa on alettu puhua “uusista turvallisuusympäristöistä” (新型安全领域, *xinxiing anquan lingyu*) ja toisinaan “uusista strategisista raja-alueista” (战略新疆域, *zhanlanlie xin jiangyu*), joihin maailmanpoliittinen ja sotilasstrateginen kilpailu tulisi laajenemaan. Näissä uusissa toimintaympäristöissä myös Kiinan tulisi ryhtyä turvaamaan omia kansallisia intressejään. Uusiin alueisiin viittaavien käsitteiden käyttö on epämääräistä, mutta tyypillisesti niihin lasketaan ainakin ulkoavaruus, syvät meret ja arktinen alue.³⁸⁰ Sotilasstrategisissa teksteissä on alettu puhua samaan tapaan sotilaallisen toiminnan “uusista toimintaympäristöistä” (新型领域, *xinxiing lingyu*), joihin lukeutuu yllä mainittujen raja-alueiden lisäksi myös kyber-, älyllistynyt, biologinen ja kognitiivinen toimintaympäristö.³⁸¹

Uusista toimintaympäristöistä avaruuden ja kybertoimintaympäristön merkitys oli korostunut jo aiemmin, ja niissä operointia varten oli perustettu jo vuonna 2015 Strategiset tukijoukot. Vuoden 2020 *Strategian tieteesä* syvät meret (深海, *shenhai*) nähtiin puolestaan uutena toimintaympäristönä, joka on tärkeä sekä kansainvälisten syvien merialueiden tarjoamien resurssien että pelotteen näkökulmasta. Konventionaalisen pelotteen näkökulmasta olennaisena nähdään Kiinan lähialueiden syvien merien parempi hyödyntäminen sukellusveneiden sekä erilaisten älykkäiden miinojen kautta. Tämän lisäksi keskeisenä nähdään myös syvien vesien ydinpelote, jonka vahvistamista Kiinan tulisi edistää. Fyysisesti laajojen toimintaympäristöjen rinnalla *Strategian tiede*

³⁷⁸ “意识（认知）空间及其载导意识（认知）的脑与神经精神系统，终将成为新的作战空间” He, Fuchu (2017)

³⁷⁹ Kania, Elsa B. (2020) “Minds at war: China’s pursuit of military advantage through cognitive science and biotechnology”, *PRISM*. Vol. 8. No. 3. s. 83–101.

³⁸⁰ Liu, Lei & He, Jian (2015) “总体国家安全观视角中的北极通道安全” [“Arktisen alueen kulkuväylien turvallisuus kokonaisvaltaisen turvallisuuden näkökulmasta”] *Guoji anquan yanjiu*. 2005. No. 6. s. 132–150. *Renmin ribao haimaiban* 26.2.2018: “一文读懂习近平的总体国家安全观”

³⁸¹ Zhao, Xiangang (2020) “科学认知新型领域”, *Zhongguo Junwang*. 12.5.2022.

näkee sodan laajenevan myös kohti mikro- ja nanotasoja, biologiseen toimintaympäristöön, jossa tulevaisuuden aseina nähdään esimerkiksi “tietyille roduille suunnitellut geneettiset hyökkäykset” (特定种族基因攻击, *teding zhongzu jiyin gongji*).³⁸²

Maantieteellisesti merkittävin uusi alue, jonne Kiinan sotilasstrategia on virallisestikin laajentumassa, on kuitenkin arktinen alue. Kiina on ollut kiinnostunut arktisesta alueesta vuosikymmeniä, ja jo Mao Zedongin kerrotaan ihastuneen Yhdysvaltain ydinsukellusvene USS *Skaten* ensimmäisestä arktisesta purjehduksesta.³⁸³ Keskustelu arktisen alueen strategisesta roolista on kuitenkin kiihtynyt varsinaisesti vasta vuoden 2013 jälkeen, jolloin Kiinasta tuli Arktisen neuvoston tarkkailijajäsen. Samana vuonna Kiinan ensimmäinen kauppa-alue seilasi Koillisväylää pitkin Kiinasta Eurooppaan. Vuonna 2018 Kiina julkaisi ensimmäisen arktisen strategiansa, jossa se julisti rakentavansa alueelle “arktista silkkitietä” (冰上丝绸之路, *bingshang sichouzhilu*). Asiakirjan tyyli on taloudellista yhteistyötä korostava, mutta mainitsee, että Kiinalla on alueella myös “turvallisuusintressejä” ja että Kiina kantaa globaalina suurvaltana oman vastuunsa alueen turvallisuuden takaamisesta.³⁸⁴

Vaikka arktinen strategia mainitsee lyhyesti Kiinan arktiset turvallisuusintressit, ei Kiinan johto ole vielä virallisesti todennut arktisen alueen kuuluvan Kiinan sotilasstrategian piiriin. Tästä huolimatta kiinalaisissa sotatieteellisissä ja strategiaa käsittelevissä puheenvuoroissa on alettu esittää arktisen suunnan sotilaallista turvaamista jo vuosia ennen virallisen arktisen strategian julkaisua.³⁸⁵ Kenties arvovaltaisin näkemys Kiinan arktisista turvallisuusintresseistä löytyy vuoden 2020 *Strategian tiedestä*, joka omistaa arktisen alueen sotilasoperaatioille oman alalukunsa. Kirjan mukaan “arktinen alue on Kiinan kansallisten intressien tärkein tulevaisuuden kehityssuunta ja tulee tarjoamaan Kiinan asevoimille uusia tehtäviä ja tavoitteita.”³⁸⁶

Strategian tiede ja muut tutkijapuheenvuorot nostavat arktisen alueen arktiset merireitit, arktisella tehtävän (sota)tieteellisen tutkimuksen sekä Jäämeren alueen merkityksen strategisen pelotteen kannalta erityisesti ydinsukellusveneiden, mutta myös strategisten pommikoneiden toimintaympäristönä. Strategisen kilpailun Jäämeren alueen hallinnasta nähdään yleisesti kiihtyvän, minkä vuoksi myös Kiinan tulisi pyrkiä suojelemaan turvallisuusintressejään alueella. *Strategian tiede* on varovaisempi pohtiessaan, miten Kiina voisi laajentaa sotilaallista toimintaansa Jäämeren suuntaan. Arktisen alueen toimintaa rajoittavat useat kansainväliset sopimukset, mutta myös alueen rannikkovaltiot pitävät arktista omana “takapihanaan”. Näin ollen kirja painottaa äärimmäistä varovaisuutta ja hienovaraisuutta alueelle levittäytymisessä. Liian aggressiivinen sotilaallinen levittäytyminen voisi aiheuttaa “ristiriitoja kansainvälisissä suhteissa, tai olla jopa

³⁸² Xiao Tianliang toim. (2020)

³⁸³ Brady, Anne-Marie (2017) *China as a Polar great power*. Cambridge: Cambridge University Press. s. 82

³⁸⁴ 中国的北极政策 [“Kiinan Arktinen politiikka”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2018. Kopro, Sanna (2022) “Kiinan geopolittiset tavoitteet ja toiminta arktisella alueella”, teoksessa: Kettunen, Ossi (toim.) *Arktisen alueen geopolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. s. 223–234.

³⁸⁵ Ks. Liu, Lei & He, Jian (2015) Sun, Kai & Wu, Hao (2016) “北极安全新态势与中国北极安全利益维护” [“Arktinen turvallisuusympäristö ja Kiinan arktisten intressien suojeleminen”] *Nanjing Zhengzhixueyuan xuebao*. 2016. No. 5. s. 71–77. Li, Zenfu & You, Xue & Wang, Wenya (2015) “中国北极航线多层次战略体系研究” [“Kiinan arktisten merireittien monikerroksisen strategisen järjestelmän tutkimus”] *Zhongguo ruankexue*. 2015. No. 4. s. 29–37.

³⁸⁶ “极地成为我国家利益向海外和远边疆拓展的重要方向，也为我国军事力量运用提出新的课题于任务”，Xiao, Tianliang toim. (2020) s. 162.

vahingollista valtion ulkosuhteiden suurelle kuvalle”.³⁸⁷ Kiinan arktisen sotilasstrategian tulee siten huomioida valtiotason suurstrategia, eikä provosoida alueen tärkeitä, ja Kiinalle muutoin strategisesti hyödyllisiä suurvaltoja, kuten Venäjää.

Käytännössä kirja näkee parhaana ratkaisuna sotilassiviilifuusion soveltamisen, jonka kautta Kiinan asevoimien alukset voisivat legitimoitua tukea arktisella alueella suoritetuista tieteellisistä tutkimusretkiä tarjoamalla esimerkiksi terveydenhuoltoon ja logistiikkaan liittyviä palveluita. Tämän lisäksi tulisi panostaa arktisen alueen tilannetietoisuutta tukeviin järjestelmiin, kuten tarkkailu- ja kommunikaatiojärjestelmiin, joilla viitataan luultavimmin satelliittijärjestelmiin.³⁸⁸ Vaikka virallista linjaa parhaiten heijastava *Strategian tiede* on varovainen kuvaillessaan Kiinan arktista sotilasstrategiaa, ovat jotkut kiinalaiset sotilasasiantuntijat arvioineet, että Kiinan tulevat sotilasstrategiat tulevat virallistamaan meristrategian “laajentumisen kahdelle navalle” (两极拓展, *liangji tuo-zhan*).³⁸⁹

7.3 Kaluston ja teknologian kehitys

Xi Jinpingin toisen kauden aikana Kiinan asevoimien modernisaatiokehitys jatkui voimakkaana ja marraskuussa 2020 Kiinan puolustusministeriön tiedottaja saattoi ilmoittaa virallisesti Kiinan saavuttaneen vuodelle aiemmin asettamansa tavoitteen, “perustason mekanisaation”.³⁹⁰ Kehitystä tuki puolustusmenojen kasvu, sillä SIPRI:n laskelmien mukaan Xin kausien aikana asevoimien budjetti kasvoi yli 100 miljardilla dollarilla, ollen vuonna 2021 noin 270 miljardia dollaria.³⁹¹ Vuonna 2022, tutkimuksen tarkastelujakson päättyessä, Kiinan asevoimista onkin kehkeytynyt jokaisella mittarilla arvioituna huomattava toimija, joka haastaa Yhdysvaltain sotilaallista johtoasemaa Itä-Aasiassa, mutta jonka globaali toiminta on edelleen Yhdysvaltoihin verrattuna varsin rajoitettua.

Merivoimien ja merivoiman kehittäminen oli 1990-luvun alun uuden strategian tärkeimpiä prioriteetteja. Yhdysvaltain puolustusministeriön vuonna 2021 julkaiseman raportin mukaan Kiinan merivoimat on kohonnut Xin kausien aikana alusten määrällä mitattuna maailman suurimmaksi laivastoksi. Merivoimilla on käytössään 355 erityyppistä alusta suurista pinta-aluksista sukellusveneisiin, eikä luku sisällä esimerkiksi pienempiä partioaluksia. Puolustusministeriön raportin arvion mukaan alusten määrä tulee edelleen kohoamaan jopa 460:een kappaleeseen vuoteen 2030 mennessä.³⁹²

Kehitys on jatkunut myös laadullisesti. Ydinsukellusveneissä modernisaation eräs aikakausi päättyi Xin toisella kaudella, kun vanhat 091-luokan (*Han*) alukset siirrettiin reserviin. Ydinsukellusveneiden laivasto koostuu nykyään siis ainoastaan 2000-luvulla

---

³⁸⁷ “引发国际矛盾甚至有损国家对外关系大局”, s. Ibid. s. 167.

³⁸⁸ Ibid. s. 167.

³⁸⁹ Martinson, Ryan D. (2019) “The role of the Arctic in Chinese naval strategy”, *China Brief*. Vol. 19. No. 22. Kansainvälisessä tutkijakeskustelussa on nähty mahdollisena Kiinan projisioivan voimaa arktiselle alueelle ydinsukellusveneilläään. Ks. Lajeunesse, Adam & Choi, Timothy (2021) “Here there be dragons? Chinese submarine options in the Arctic”, *Journal of Strategic Studies*.

³⁹⁰ *Zhongguo junwang* 26.11.2020: “国防部：奋力推进强军事业 确保实现建军百年奋斗目标” [“Puolustusministeriö: Tehkäämme kaikkemme vahvojen asevoimien edistämiseksi, turvatkaamme satavuotisen kamppailun tavoitteet”]

³⁹¹ SIPRI Military Expenditure Database (2021). Tukholma: Stockholm International Peace Research Institute.

³⁹² *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China, 2021*. Yhdysvaltain Puolustusministeriö.

vesille lasketuista, kuudesta 093- ja 093A-luokan (*Shang* ja *Shang II*) aluksesta. 093-luokan seuraajan, kehitysvaiheessa olevan 095-luokan alusten uskotaan astuvan palvelukseen 2020-luvun aikana.³⁹³ Shang-luokan sukellusveneet herättivät huomiota syksyllä 2021 seurattuaan Etelä-Kiinan merellä purjehtinutta Iso-Britannian merivoimien HMS *Queen Elizabethin* johtamaa lentotukialusryhmää. Sukellusveneiden arveltiin käytäneen lentotukialusta harjoitusmaalina, joskin toisen näkökulman mukaan sukellusveneet oli havaittu jo hyvissä ajoin selkeästi erottuvien potkuriääniensä vuoksi.³⁹⁴

Pinta-aluksien suorituskykyisin kärki koostuu tyypin 052D (*Luyang III*) ohjushävittäjistä, joita oli vuonna 2020 laskettu vesille jo 25 kappaletta, mikä kuvaa Kiinan telakateollisuuden kapasiteettia. Hävittäjien rinnalle palvelukseen astui vuonna 2020 ensimmäinen 055-luokan (*Renhai*) ohjusristeilijä *Nanchang*. 055-luokan aluksia on rakenteilla ainakin kahdeksan kappaletta.³⁹⁵

Xin toisella kaudella lentotukialusten rakentaminen on jatkunut nopealla tahdilla. Kiinan kolmas lentotukialus (003) laskettiin vesille kesäkuussa 2022, ja toisin kuin neuvostoliittolaiseen Kuznetsov-luokkaan perustuvat edeltäjänsä *Liaoning* ja *Shandong*, kolmas lentotukialus on varustettu elektromagneettisilla katapulteilla. Xin toisen kauden aikana on saatu viitteitä myös neljännen lentotukialuksen rakentamisesta, jonka arvellaan olevan varustettu ydinreaktorilla. Ydinreaktori mahdollistaisi lentotukialukselle käytännössä rajattoman toiminta-alueen, joskin alusosasto olisi kokonaisuutena edelleen riippuvainen huoltoaluksista, tukikohdista ja satamavierailuista.³⁹⁶

Kiinan kyky kaukaisten merien operointiin jatkoi vahvistumistaan myös uusien huoltoalusten vesillelaskujen myötä. Uudet, vuodesta 2017 lähtien vesille lasketut 901-luokan (*Fuyu*) huoltoalukset suorittivat ensimmäiset tukitehtävänsä vuonna 2019. Fuyuluokan alukset ovat aiempaa 903-luokkaa sekä huomattavasti suurempia että nopeampia. Ne pysyvät myös lentotukialusten vauhdissa, minkä vuoksi alukset on arveltu suunnitellun nimenomaan Kiinan kehittyvien lentotukialusryhmien päähuoltoaluksiksi.³⁹⁷ Erikseen mainittavana seikkana Kiinan toinen arktinen jäänmurtaaja *Xuelong II* astui palvelukseen vuonna 2019. Vaikka alus ei olekaan Kiinan merivoimien komennossa, sille voidaan ylemmän tutkijakeskustelun valossa arvioida annettavan tulevaisuudessa myös “kaksikäyttöisiä” tehtäviä, joiden kautta Kiina projisoi voimaa myös Jäämeren alueelle. Kiina on mahdollisesti rakentamassa myös kolmatta, ydinkäyttöistä arktista jäänmurtaajaa, minkä käyttöönotto nostaisi Kiinan “lähiarktisesta valtiosta” suoranaisten arktisten suurvaltojen joukkoon.³⁹⁸

Merivoimien voimaprojisointiin liittyviä tavoitteita kuvaa Xi Jinpingin kaudella jatkunut merijalkaväen vahvistaminen. Tutkitun ajanjakson lopulla merijalkaväki oli kasvanut 35,000 sotilaaseen, mutta pitkän aikavälin tavoitteeksi on asetettu jopa 100,000

---

³⁹³ *The Military Balance 2021*. Larson, Caleb 2021 “China’s Type 095 Submarine: A source of worry for the U.S. Navy”, *The National Interest*.

³⁹⁴ *Newsweek* 10.8.2021: “China Submarines Used U.K. Warships for Target Practice, State Media Claims”

³⁹⁵ *Naval News* 12.1.2022: “Bigger than A U.S. Navy AEGIS Cruiser: China is building more Type-055s” *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China, 2021*.

³⁹⁶ *The New York Times* 17.6.2022: “China Launches Third Aircraft Carrier in Major Milestone for Xi Jinping” *South China Morning Post* 13.3.2021: “Chinese military: fourth aircraft carrier likely to be nuclear powered, sources say”

³⁹⁷ Peltier, Chad (2020) *China’s logistics capabilities for expeditionary operations*. Jane’s -yhtiön tuottama raportti Yhdysvaltain talouden ja turvallisuuden komissiolle.

³⁹⁸ *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China, 2021*. Greenwood, Jeremy (2021) “The Polar Silk Road will be cleared with Chinese icebreakers”, *Brookings*.

sotilaan merijalkaväki. Yksi merijalkaväen osasto on jo sijoitettu Kiinan Djiboutin sotilastukikohtaan.³⁹⁹ Kiinan voimaprojisointia kokonaisuutena tarkasteltuna erään tutkija-arvion mukaan vuonna 2035 Kiinalla on luultavimmin merkittävä kyky erilaisiin sotilasoperaatioihin kansainvälisillä merialueilla, mikäli nopea talouskehitys ei häiriinny ja mikäli merivoimien kehittämisessä jatketaan nykyistenkaltaista kaukaisten merien kyvykkyyksien kehittämistä.⁴⁰⁰

Kiinan ilmavoimien (sekä ilmavoimien, että merivoimien ilmavoimien) käytössä oli vuonna 2021 noin 2,800 lentokonetta, mikä teki Kiinasta Yhdysvaltain Puolustusministeriön arvion mukaan Tyynen valtameren alueen selkeästi merkittävimmän ilmavoiman. Ilmavoimilla oli käytössään 1,800 hävittäjää, joista yli 800 arvioitiin edistyneemmiksi, neljännen sukupolven hävittäjiksi. Modernien koneiden määrä oli siten tuplaantunut kymmenen vuoden takaisesta. Uusimmat viidennen sukupolven koneet (J-20 ja J-31) eivät kuitenkaan ole vielä tulleet suurissa määrin käyttöön. J-20-koneita on käytössä joitakin kappaleita, mutta kehitystyö J-31:n parissa jatkuu edelleen. J-31:stä on mahdollisesti kaavailtu Kiinan lentotukialusten uutta pääkonetta, sillä nykyisin käytössä ollut J-15 ei ole täysin vastannut merivoimien odotuksia. Omien koneiden ohessa Venäjältä vuonna 2016 ostetut, Venäjän edistyneintä ilma-asetta edustavat Su-35-rynnäkkökoneet ovat myös tulleet mukaan vahvuuteen. Kokonaisuutena Kiinan ilmavoimat kirivät Yhdysvaltain Puolustusministeriön arvion mukaan nopeasti kiinni länsimaiden edistyneimpien ilmavoimien kyvykkyyksiä, ja haastavat Yhdysvaltain teknologista ylivoimaa Tyynen valtameren alueella.⁴⁰¹

Ilmavoimien heikkoutena on kuitenkin edelleen jo vuonna 2008 tavoitteeksi asetettu ”strateginen toimituskyky”, sillä raskaita ilmakuljetuskoneita (Il-76 ja itsenäisesti tuotettu Y-20) on edelleen aivan liian vähän sekä Taiwanin operaation että globaalien voimaprojisoinnin näkökulmasta. Ongelmaa on Xi Jinpingin kaudella pyritty ratkaisemaan muodostamalla siviililentokoneista konfliktitilanteessa mobilisoitavia kuljetuslentueita osana ”sotilassiviilifuusion” syventämistä.⁴⁰²

Vaikka älyllistynyt sodan muoto siintää vasta tulevaisuudessa, on Kiinan asevoimat ryhtynyt sijoittamaan huomattavia määriä tekoälyn sotilaallisiin sovelluksiin. Georgetownin yliopiston yhteydessä toimivan CSET-tutkimuslaitoksen Kansan vapautusarmeijan tekemiä asetilauksia analysoineen tutkimuksen mukaan kiinnostuksen kohteena ovat olleet erityisesti autonomiset asejärjestelmät, joissa Kiinan asevoimat on tilannut varsinkin erilaisia tiedustelu- ja taistelulennokkeja. Lennokkien edistyneintä luokkaa edustaa vuonna 2021 esitelty ja häiveominaisuuksin varustettu GJ-11 lennokki, jota on pidetty kansainvälisissä arvioissa varsin suorituskykyisenä.⁴⁰³ Yksittäisten lennokkien lisäksi kiinnostusta on ollut myös parveilevien lennokkien sekä älykkäiden, autonomisesti kiertorataansa säätevien satelliittien kehittämiseen. Autono-

---

³⁹⁹ *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China, 2021. The Military Balance 2021.*

⁴⁰⁰ Peltier, Chad (2020) Wuthnow, Joel & Saunders, Philip C. & Burns, Ian McCaslin (2021) “PLA overseas operations in 2035: Inching toward a global combat capability”, *Strategic Forum*. No. 309.

⁴⁰¹ *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China, 2021.*

⁴⁰² Chieh, Chung & Yang, Andrew N.D. (2021) “Crossing the strait: Recent trends in PLA 'strategic delivery' capabilities” teoksessa: Wuthnow, Joel & al. (toim.) *The PLA beyond borders: Chinese military operations in regional and global context*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 51–72.

⁴⁰³ Fedasiuk, Ryan & Melot, Jennifer & Murphy, Ben (2021) *Harnessed lightning: How the Chinese military is adopting artificial intelligence*. Washington, D.C.: Center for Security and Emerging Technology. GJ-11 lennokista ks. Global Security: “Gongji-11 (GJ-11) Sharp Sword / Lijian”

misten asejärjestelmien ohessa älyllistyminen on alkanut vähitellen näkyä Kiinan pyrkimyksissä kehittää erilaisia tiedustelujärjestelmiä sekä esimerkiksi tekoälyn tukemia ennakoivia huolto- ja logistiikkajärjestelmiä, simulaattoreita, ja johtamisjärjestelmiä.⁴⁰⁴

Vuonna 2020 ensimmäinen “Guamin tappajana” tunnettu DF-26 keskimatkan ballistinen ohjus otettiin käyttöön. Elokuussa 2020 Etelä-Kiinan merellä suoritetussa koeksessa testattiin myös ohjuksen merimaalivarianttia, jossa ohjuksen arveltiin osuneen liikkuvaan alukseen.⁴⁰⁵ Konventionaalisten ohjusten kehityksen ohessa Xin toisella kaudella on saatettu alkaa tehdä muutoksia myös Kiinan perinteisesti hyvin vakaana pysyneeseen ydinasestrategiaan. Xin kauden vuosien 2015 ja 2019 strategiat pysyivät vakaasti Kiinan perinteisten ydinasestrategian klausuulien takana, joiden mukaan Kiina ei koskaan käytä ydinasetta ensin, eikä ryhdy ydinasekilpailuun. Tästä huolimatta viimeistään Xin toisella kaudella on käynnistetty huomattava ydinarsenaalin modernisointi ja laajentaminen, jonka vuoksi monet tutkijat ovat arvelleet, että Kiinan “minimipilotteeseen” perustuva ydinasestrategia saattaa olla muutoksen tilassa.

Yhdysvaltain puolustusministeriö arvioi vuonna 2021 julkaistussa vuosiraportissaan Kiinan ryhtyneen sekä modernisoimaan että laajentamaan ydinasearsenaaliaan. Vuosiraportti arvioi Kiinan nostavan ydinaseiden määrän nykyisestä noin 300:sta ydinkärjestä 700:aan ydinkärkeen vuoteen 2027 mennessä. Tavoitteena saattaa olla jopa tuhannen ydinkärjen arsenaali vuonna 2030.⁴⁰⁶ Monet tutkijat arvioivat Kiinan pyrkivän rakentamaan mannermaiseen laukaisukykyyn pohjautuvan ydinarsenaalinsa rinnalle täydellisen “ydintriadin”, jossa olisi vahva ilma- ja merikomponentti. Arviot ovat perustuneet huomattaviin kehitysaskeliin Kiinan ydinaseen maa-, ilma-, ja merikomponenttien kehityksessä. Näkyvin muutos on tapahtunut siiloista laukaistavien ydinohjusten kohdalla. Vuonna 2021 satelliittikuvat paljastivat Kiinan ryhtyneen valtaviin rakennustöihin maan länsiosissa. Federation of American Sciences -järjestön laatiman tutkimuksen mukaan Yumenin, Hamin ja Ordosin kolmelle siilokentälle rakennetaan ainakin 300 uutta ydinsiiloa.⁴⁰⁷

Uusien siilokenttien rakentamisen syy ei ole tiedossa. On mahdollista, että Kiina ei laajenna ohjusarsenaalia uusien siilojen mukaisesti, vaan osa kentistä on rakennettu hämäämistarkoituksessa. Kiinan mannermainen ydinase kehittyi kuitenkin myös laadullisesti, kun pyörillä liikkuva uuden sukupolven DF-41 mannertenvälinen ohjus astui vuosikymmenien kehitystyön jälkeen palvelukseen vuonna 2017. Ohjuksen kantama on jopa 15,000 kilometriä, mikä riittää iskemään kaikkialle Yhdysvaltoihin.⁴⁰⁸ Kesällä 2021 huomiota herättivät myös ohjuskokeet (*orbital glider-release system*, OGRS), joiden taistelukärjet tekivät perinteisen ballistisen ohjuksen lentoradan sijaan kierroksen kiertoradalla iskeytyäkseen myöhemmin kohteeseen liitäjän saattelemana. Järjestelmä, jonka tarkasta käyttötarkoituksesta ei ole tietoa, pystyisi teoriassa sivuuttamaan Yhdysvaltain pohjoisosiin sijoitetut ensivaroitus- ja ohjuspuolustusjärjestelmät iskemällä eteläisestä suunnasta.⁴⁰⁹

---

⁴⁰⁴ Fedasiuk, Ryan & Melot, Jennifer & Murphy, Ben (2021)

⁴⁰⁵ CSIS Missile Threat: “DF-26”, 6.8.2021.

⁴⁰⁶ *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China, 2021. The Military Balance 2021.*

⁴⁰⁷ Kristensen, Hans M. & Korda, Matt (2021) “Chinese nuclear weapons, 2021”, *Bulletin of the Atomic Scientists*. Vol. 77. No. 6. s. 318–336. Ks. myös Korda, Matt & Kristensen Hans (2021) “A closer look at China’s missile silo construction”, *Federation of American Scientists*.

⁴⁰⁸ CSIS Missile Threat: “DF-41 (Dong Feng-41 / CSS-X-20)”, 31.7.2021.

⁴⁰⁹ “China’s 2021 orbital-weapon tests”, *Strategic Comments*. No. 28. Vol. 1. s. vii-ix.

Kiinan merellinen ydinkomponentti edistyi, kun vuonna 2020 vesille laskettiin kaksi päivitettyä versiota 094-luokan (*Jin*) sukellusveneestä, 094A. Kiinan strategisten sukellusveneiden laivaston koko kasvoi näin kuuteen alukseen. Päivitetyn version on uskottu ratkaiseen joitain alkuperäiseen luokkaan liittyneitä ongelmia erityisesti akustisten ominaisuuksien osalta, sillä Jiniä on pidetty huomattavasti venäläisiä ja yhdysvaltalaisia vertaisaluksiaan äänekkäämpänä. Päivitettyäkin Jin-luokan aluksilla on kuitenkin suuria vaikeuksia livahtaa Kiinan lähimeriä ympäröivien kuristuspisteiden läpi Tyynelle valtamerelle ja ampumaetäisyydelle Yhdysvaltoihin, ja niinpä luokkaa on pidetty ennen kaikkea arvovalta-aluksena. Uuden, Jiniä seuraavan, suorituskykyisemmän 096-luokan ballistisen ydinsukellusveneen rakentaminen on kuitenkin aloitettu ja luokan uskotaan nousevan Jinin rinnalle myöhemmin 2020-luvulla.⁴¹⁰

Mannermaisen ja merellisen haaran lisäksi Kiina on herättänyt henkiin myös ilmavoimaan perustuvan ydinkomponenttinsa. Xin kaudella alkanut muutos on havaittavissa jo vuoden 2013 puolustuspoliittisessa asiakirjassa sekä vuoden 2015 *Kiinan sotilasstrategiassa*, jotka nostivat esiin ilmavoimien merkityksen strategisen pelotteen ja ydinvastaiskun kannalta.⁴¹¹ Xin toisella kaudella Kiinan ilmavoimille on ilmeisesti annettu tehtäväksi ydiniskuihin varautuminen. Tähän viittaa vuoden 2019 sotilasparaatissa esitelty H6-pommittajan ilmatankattava H6-N variantti, joka kykenee kantamaan ilmasta laukaistavia, mahdollisesti ydinkärjin varustettavia ballistisia ohjuksia (ALBM, *air-launched ballistic missile*). N-varianttien määrä on kuitenkin edelleen pieni, ja koneilla olisi hyvin heikot mahdollisuudet selviytyä tositilanteessa iskuetäisyydelle Yhdysvaltain mannermaisia kohteita vastaan. Niiden käyttöönotto edustaa kuitenkin merkittävää muutosta aiempaan ydinasestrategiaan verrattuna.⁴¹²

Kokonaisuutena tarkasteltuna Kiinan ydintriadi on siis edelleen varsin heikko ja “vinoutunut”, mannermaisiin, erityisesti silloista ammuttaviin ohjusiin perustuva. Kehitystrendi vaikuttaa kuitenkin selkeältä, ja Kiina saattaa olla luopumassa vuosikymmeniä vanhasta minimipelotteestaan korvatakseen sen suurvalta-asevoimien statuksen mukaisella triadilla.

7.4 Uuden aikakauden Kiina

Keväällä 2020 globaaliksi pandemiaksi laajentunut koronavirusepidemia on toiminut kansainvälisen politiikan jännitteitä kiristävänä katalyyttinä. Pandemian vaikutukset ovat säteilleet vahvasti myös Kiinan ulkopolitiikkaan, joka on muuttunut Xin toisen kauden alkuakin uhmakkaammaksi. Kiinalaiset diplomaatit ovat lisänneet aggressiivista retoriikkaansa, ja Kiinan asevoimat ovat lisänneet sotilaallisia provokaatioita Kiinan merkittävimmillä kiistanalaisilla alueilla Taiwanin salmella, Etelä-Kiinan merellä ja Intian vastaisella rajalla.

Kesäkuussa 2020 Kiinan ja Intian vuosikymmeniä vanha rajakiista eskaloitui väkivaltaiseksi yhteenotoksi Galwanin laaksossa, Kiinan ja Intian läntisellä raja-alueella. Rajakiista on pysynyt rauhanomaisena vuosikymmeniä, joskin pienempiä selkkauksia on

---

⁴¹⁰ Funaiole, Matthew P. & al. (2021) “A glimpse of Chinese ballistic missile submarines” *Center for Strategic and International Studies*. Ks. myös. Kristensen, Hans M. & Korda, Matt (2021) “Chinese nuclear weapons, 2021”, s. 329–330.

⁴¹¹ 中国武装力量的多样化运用 [“Kiinan asevoimien monipuolistuva käyttö”] Valtioneuvoston informaatio-toimisto 2013. 中国的军事战略 [“Kiinan sotilasstrategia”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2015.

⁴¹² Lee, Roderick (2020) “China’s Air Force might be back in the nuclear business”, *The Diplomat*. 9.9.2020.

toisinaan tapahtunut. Edellisen kerran jännitteet tiivistyivät vuosina 2014 ja 2017 maiden asevoimien välisissä tuijotuskilpailuissa, mutta molemmat tilanteet ratkesivat rauhanomaisesti. Kesän 2020 Galwanin konfliktissa Kiinan ja Intian joukot ottivat puolestaan yhteen ilmeisesti erilaisia astaloita käyttäen. Kuolonuhrien määrästä ei ole tarkkaa tietoa, sillä Kiina ei ole julkistanut omia tappioitaan, mutta Intian tappiot on laskettu kymmenissä. Galwanin konfliktin jälkeen sekä Kiina että Intia ovat lisänneet sotilaallisen voiman määrää raja-alueillaan.⁴¹³

Galwanin konfliktin lisäksi Kiina on lisännyt sotilaallista painetta myös Taiwanin salmella. Kiina on järjestänyt lentotukialus *Liaoningin* johtamalla alusosastolla sotaharjoituksia Taiwanin edustalla, ja lisäksi Kiinan ilmavoimien koneiden tunkeutumiset Taiwanin ilmapuolustuksen tunnistusvyöhykkeelle ovat lisääntyneet moninkertaisesti vuoden 2020 jälkeen, mikä on pakottanut Taiwanin ilmavoimia ylläpitämään jatkuvaa valmiutta. Kiinan koneiden lisääntyneet provokaatiot on tulkittu näkökulmasta riippuen invaasion valmisteluksi tai esimerkiksi Yhdysvalloille suunnatuksi strategiseksi viestinnäksi. Toisaalta joidenkin arvioiden mukaan lennoissa ei ole kyse pelkästään Taiwanista, vaan Itä-Aasian alueen kiristyneet sotilaalliset jännitteet ovat pakottaneet Kiinan tarkkailemaan aiempaa intensiivisemmin Taiwanin etelä- ja pohjoispuolen salmia sukellusveneiden varalta. Tähän viittaa se, että valtaosa ilmapuolustusvyöhykkeelle tunkeutuneista koneista on ollut sukellusveneen torjuntaan suunniteltuja koneita.⁴¹⁴

Taiwanin tilanne kiristyi äärimmilleen sitten vuodenvaihteen 1996 Taiwanin salmen kriisin, kun Yhdysvaltain edustajainhuoneen puheenjohtaja Nancy Pelosi vieraili saarella elokuussa 2022. Kiina reagoi Pelosin vierailuun voimakkaasti järjestämällä Taiwanin ympärillä laajoja sotaharjoituksia sekä laukaisemalla useita ballistisia ohjuksia Taiwania ympäröiville merialueille. Osa ohjuksista lensi varsin provokatiivisesti Taiwanin saaren yli. On toistaiseksi aikaista arvioida, mitkä tämän “neljännen Taiwanin salmen konfliktin” seuraukset tulevat olemaan, mutta monet asiantuntijat pelkäävät konfliktin normalisoivan Kiinan aggressiivisen sotilaallisen käytöksen Taiwanin edustalla.⁴¹⁵

Alueellisen sotilaallisen mahtailun lisäksi Kiinan globaali laajentuminen on ottanut pieniä askelia eteenpäin. Keväällä 2022 Kiina solmi turvallisuussopimuksen Salomonsaarten kanssa, ja vaikka sopimuksen yksityiskohdat eivät ole julkisia, on tutkijakeskustelussa pidetty mahdollisena, että sopimus voi johtaa pitkällä tähtäimellä Kiinan sotilastukikohdan perustamiseen Tyynenmeren saarivaltioon. Salomonsaarten lisäksi Yhdysvalloissa on spekuloitu Kiinan suunnittelevan merivoimien tukikohtia myös muualla, esimerkiksi Länsi-Afrikkaan, josta Kiina voisi projisoida sotilaallista voimaa laajasti koko Atlantin valtameren alueelle.⁴¹⁶ Kesäkuussa 2022 Xi Jinping allekirjoitti

---

⁴¹³ Gokhale, Vijay (2021) “The road from Galwan: The future of India-China relations”, *Carnegie Endowment for International Peace*. Joel Wuthnow on esittänyt, että Kiina ei kykene operoimaan tehokkaasti kahdella eri strategisella suunnalla, minkä vuoksi Yhdysvaltojen pitäisi tukea Taiwanin lisäksi sotilaallisesti myös muita Kiinan naapurivaltioita, kuten Intiaa. Wuthnow, Joel (2020) “System overload: Can China’s military be distracted in a war over Taiwan?”, *China Strategic Perspectives*. No. 15. Washington, D.C.: National Defense University Press.

⁴¹⁴ ks. Suorsa, Olli-Pekka (2021) “The anti-submarine warfare component of China’s sorties in Taiwan’s ADIZ”, *The Diplomat*. 4.11.2021.

⁴¹⁵ China Power Project 9.8.2022: “Tracking the fourth Taiwan Strait crisis”, *Center for Strategic and International Studies*.

⁴¹⁶ U.S. Department of Defense News: “General Says China Is Seeking a Naval Base in West Africa”. Ks. myös *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China, 2021. The*

kokoelman sääntöjä, jotka luovat pohjaa “muille kuin sotaan liittyville sotilaallisille aktiviteeteille”, joiden tavoitteena on Kiinan kansallisten intressien suojeleminen.⁴¹⁷

Kiinan asevoimien nopeampi sotilaallinen laajentuminen on kuitenkin haasteellista niin kauan, kun Itä-Aasian turvallisuusrakenne pysyy nykyisen kaltaisena ja Yhdysvallat liittolaisineen rajoittaa Kiinan pääsyä “kaukaisille merille”. Yhdysvaltain presidentti Joe Biden on jatkanut presidentti Donald Trumpin käynnistämää suurstrategian muutosta kohti Itä-Aasiaa nimeämällä Kiinan Yhdysvaltojen tärkeimmäksi, vauhdittavaksi haasteeksi (*paceing challenge*). Toukokuussa 2022 julkistetussa Kiina-strategiassaan Bidenin hallitus ilmaisi Kiinan pysyvän Ukrainan sodan aiheuttamista jännitteistä huolimatta Yhdysvaltain strategian ytimessä, samaan aikaan kun Biden on puheissaan vihjaillut Yhdysvaltojen puolustavan Taiwania Kiinan hyökätessä.⁴¹⁸

Yhdysvaltain toimet eivät ole jääneet vain retoriikan tasolle, sillä Joe Bidenin kaudella Yhdysvaltain liittolaisrakennetta Itä-Aasiassa on pyritty vahvistamaan määrätietoisin askelin. Keväällä 2021 Yhdysvallat perusti yhdessä Iso-Britannian ja Australian kanssa AUKUS-nimisen liittolaisrakenteen, jonka keskeisenä elementtinä on myöntää Australialle Yhdysvaltain edistyksellisintä ydinsukellusveneteknologiaa. AUKUS-liittouman rinnalla Yhdysvallat on pyrkinyt vahvistamaan myös Intian, Japanin, Australian ja Yhdysvaltain muodostamaa Quad-ryhmää, johon on ilmoittanut kiinnostusta ydinjoukon lisäksi myös Etelä-Korea. Kokonaisuutena Yhdysvaltain perinteinen, bilateraaleihin sopimuksiin perustuva “hub and spokes” -liittolaisjärjestelmä on kehittyneessä kohti monikantaisempaa liittolaisten ja “samanmielisten” valtioiden verkostoa.⁴¹⁹

Itä-Aasian liittolaisrakenteiden kehittämisen ohessa Yhdysvallat pyrkii mobilisoimaan myös laajempaa kansainvälistä Kiinan vastaista rintamaa. Naton kesäkuussa 2022 hyväksymä uusi strateginen konsepti mainitsi ensimmäistä kertaa Kiinan toimijana, joka haastaa “pakottavilla toimillaan” liittouman intressit, turvallisuuden ja arvot, ja murentaa sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen perusteita.⁴²⁰ Naton Kiinaan kohdistuva huoli selittyy Yhdysvaltain motiivien lisäksi myös sillä, että Kiina on ottanut helmikuussa 2022 syytöksi Ukrainan sotaan selkeästi Venäjää tukevan kannan.

7.5 Yhteenveto: Strategia 2017–2022

Xi Jinpingin toinen valtakausi ja vuoden 2017 puoluekokous muodostavat merkittävän rajapyykin Kiinan suurstrategiassa. “Uuden aikakauden” käynnistämisen myötä Kiinan ulkopolitiikka on muuttunut aiempaa aktiivisemmaksi, kun aggressiivista retoriikkaa suoltavat diplomaatit ovat alkaneet puolustaa kovin ottein Kiinan intressejä, ja

⁴¹⁷ *Renmin Wang* 14.6.2022: “中央军委主席习近平签署命令 发布《军队非战争军事行动纲要（试行）》” [“Keskussotilaskomitean puheenjohtaja Xi Jinping allekirjoitti käskyn julkaista yhteenveto asevoimien ei-sotaan liittyvistä sotilaallisista tehtävistä”]

⁴¹⁸ Blinken, Anthony J.: “The Administration’s Approach to the People’s Republic of China”, Puhe George Washington -yliopistossa 26.5.2022. ks. myös *Indo-Pacific Strategy of the United States*, Helmikuu 2022. Washington, D.C.: Valkoinen talo.

⁴¹⁹ Simón, Luis & Lanoszka, Alexander & Meijer, Hugo (2021) “Nodal defence: the changing structure of U.S. alliance systems in Europe and East Asia”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 44. No. 3. s. 360–388. Yhdysvaltain suurstrategisena tavoitteena on rakentaa myös Itä-Aasiaan “integroitua pelotetta” (*integrated deterrence*), jossa virallisten liittoumien ulkopuoliset valtiot (esim. Vietnam tai Singapore) pyrittäisiin vähitellen sitouttamaan Yhdysvaltain turvallisuusrakenteisiin. Ks. Hardy, Jane (2021) “Integrated deterrence in the Indo-Pacific: Advancing the Australia-United States alliance”, *United States Studies Centre at the University of Sydney*.

⁴²⁰ NATO 2022 Strategic Concept. 29.6.2022.

kun harmaalla alueella operoivat vaikutusverkostot ovat ryhtyneet toimimaan aktiivisemmin kaikkialla maailmassa. Myös sotilaallinen laajentuminen on jatkunut Kiinan vakiinnutettua sotilaallisen läsnäolonsa Lähi-Idässä vuonna 2017 perustetulla Djiboutin tukikohdallaan.

Suustrategian kehityksestä huolimatta Kiinan sotilasstrategiassa ei ole toistaiseksi tapahtunut yhtä merkittävää muutosta. Vaikka sotilasstrateginen ohjenuora on päivitetty Xin toisella kaudella “uuden aikakauden sotilasstrategiseksi ohjenuoraksi” ei muutoksella ole luultavimmin suurta vaikutusta Kiinan sotilasstrategian päätavoitteisiin tai lähestymistapoihin. Sen sijaan virallinen tulkinta sodan muodosta on muutoksen tilassa. Kiinan johto näkee sodan kehittyvän kohti “älyllistynyttä” sodan muotoa, mikä on ohjannut asevoimien kehittämisen painopistettä kohti tekoälyyn perustuvia suorituskykyjä ja tieteiskirjallisuudelta kalskahtavia teknologisia visioita.

Xin toisen kauden päättyessä Kiinan asevoimien *aikeistumien* on jatkunut ja asevoimat alkavat kokonaisuutena vastata monelta osin 1990-luvun alkuvuosina asetettuja tavoitteita. Samaan aikaan Yhdysvalloissa esitetyt arviot maan kyvystä menestyä Taiwanin salmella käydyssä sodassa Kiinaa vastaan ovat muuttuneet yhä pessimistisemmiksi. Yhä useamman argumentin mukaan Yhdysvallat haaskasi yli 20 vuotta resurssejaan Irakissa ja Afganistanissa käytyihin “ikuisuussotiin”, mikä on tarjonnut Kiinalle erinomaisen tilaisuuden kuroa kiinni Yhdysvaltain etumatkaa.⁴²¹ Nyt Yhdysvaltain asevoimien päätehtävänä on kääntää sotilasstrateginen suunta takaisin suurvaltasodan kuvastoon, ja vaikka muutos onkin jo alkanut, on sen edessä lukemattomia haasteita.

---

⁴²¹ Ks. esim. Brose, Christian (2020) *The kill chain: Defending America in the future of high-tech warfare*. New York: Hachette Books. Kilcullen, David (2021) *The dragons and the snakes: How the rest learned to fight the west*. New York: Oxford University Press. Friedberg, Aaron (2014) *Beyond Air-sea battle: The debate over US military strategy in Asia*. London: The International Institute of Strategic Studies.

KIINAN AIKUISTUNEET ASEVOIMAT JA SOTILASSTRATEGIAN TULEVAISUUS

Tämä tutkimus on tarkastellut Kiinan sotilasstrategian ja sodan kuvan kehitystä kylmän sodan jälkeisellä ajalla 1991–2022. Tutkitulla aikavälillä sekä Kiinan sotilasstrateginen ajattelu että Kiinan asevoimien suorituskyvyt ovat kehittyneet huimin harppauksin 1990-luvun alun maavoimiin painottuneista ja puoliksi mekani-soituneista asevoimista nykypäivän huipputeknologisiksi asevoimiksi, joilla on toimintaa kaikilla maailman alueilla. Samalla Kiinan tulkinta sodan muodosta on kypsynyt ja tarkentunut informaation hallintaan keskittyneeksi “infomatisoituneeksi” sodaksi, joka ohjaa Kiinan asevoimien kehitystä vielä tänäkin päivänä.

Tutkimuksen mukaan Kiinan suur- ja sotilasstrategian kylmän sodan jälkeistä kehitystä voi tulkita systeemisenä prosessina, jossa Kiinan strategia on muovautunut dialektisessa vuorovaikutuksessa Yhdysvaltain strategian kanssa. Suurstrategisella tasolla Kiina on tulkinnut kansainvälisen turvallisuusympäristön muotoa ja erityisesti Yhdysvaltain valta-asemaa, minkä perusteella suurstrategiaa on säädetty. Mikäli Yhdysvaltain mahti on arvioitu liian voimakkaaksi, on strategia seurannut matalan profiilin ja varovaisen laajentumisen tietä. Kun Yhdysvaltain on taas arveltu keskittävän voimansa muualle tai heikentyneen, on suurstrategiaa hienosäädetty aktiivisemmaksi.

Kiinan sotilasstrategia on kehittynyt samaan tapaan systeemisessä suhteessa Yhdysvaltain sotilasstrategian kanssa. Yhdysvallat on pysynyt 1990-luvun alusta lähtien Kiinan pääuhkana, ja siksi Kiinassa on myös tulkittu vallitsevan sodan muodon kehitystä Yhdysvaltain käymien sotien ja strategisen suunnittelun kautta. Näistä johdettu Kiinan suorituskykyjen ja asejärjestelmien kehitystyö on niin ikään reagoanut arvioihin Yhdysvaltain suorituskyvyistä. Vaikka kiinalaisessa ajattelussa sodan muotoa pidetään objektiivisena tosiasiana ja ”materiaalisen todellisuuden heijastumana”, tapahtuu prosessi käytännössä konstruktivistisesti, yhteisesti jaettujen ideoiden kautta ja perustuu esimerkiksi Yhdysvaltain käymistä sodista tehtyihin tulkintoihin.

Tutkimuksen mukaan Kiinan sotilasstrategian kylmän sodan jälkeinen kehitys voidaan jakaa kolmeen kehitysvaiheeseen: havahtumiseen, kypsymiseen ja aikuistumiseen. *Havahtumisen* vaihe (n. 1991–2000) alkoi, kun Kiina joutui kylmän sodan päättymistä seuranneiden turvallisuuspoliittisten myllerrysten seurauksena uudelleenkalibroimaan sekä suur- että sotilasstrategisen orientaationsa. Kiinalainen sodan paradigma mullistui, kun Yhdysvallat korvasi Neuvostoliiton Kiinan tärkeimpänä sotilaallisena ja ideologisena uhkana, ja kun Yhdysvallat esitteli vuoden 1991 Persianlahden sodassa modernin teknologisen sodankäynnin edistyneimpiä asejärjestelmiä ja operatiivisia lähestymistapoja.

Kiina omaksui nopeasti viralliseksi sodan muodokseen alueellisesti rajoittuneen “korean teknologian sodan” länsimaissa herännyttä RMA-keskustelua mukaillen ja ryhtyi tavoittelemaan sen mukaisia suorituskykyjä. Keskeisiksi tavoitteiksi muodostui varsinkin vuodenvaihteen 1996 Taiwaninsalmen konfliktin jälkeen tiedustelu- ja johtamisjärjestelmien (C4ISR) sekä “salamurhaajan nuijina” tunnettujen avainsuorituskykyjen kehittä-

täminen. Strategian muutos on kuitenkin hidas prosessi, eikä havahtumisen vaiheessa vielä välttämättä täysin tiedetty, miten Yhdysvaltain muodostamaan uhkaan vastattaisiin tai mitä tarvittavat salamurhaajan nuijat tulisivat olemaan. 2000-luvun alussa Kiinalla oli kuitenkin jo uuden paradigman mukainen selkeä suunta, jota kohti edetä.

Kypsymisen vaiheen (n. 2000–2015) aikana Kiinan sotilasstrategia ja sodan muoto tarkentuivat valmistautumiseksi “informatisoituneeseen” sotaan. Muutos korkean teknologian sotaan ei ollut mullistava, vaan informatisaatio nähtiin lähinnä korkean teknologian sodan seuraavana, evolutionaarisena kehitysasteena. Informatisaation myötä Kiina visioi Yhdysvalloista omaksutun verkostokeskeisen sodankäynnin teoriaan pohjautuen modernin sodan “järjestelmien väliseksi kamppailuksi”, jonka tarkoituksena on kukistaa ja halvaannuttaa vastustajan operaatiojärjestelmä sen heikkoihin kohtiin iskemällä. Järjestelmien kamppailuun ja informaatioherruuteen pohjautuvan sodan muodon omaksumisen myötä Kiinan sotilasstrategia laajeni kohti avaruuden ja kyberavaruuden toimintaympäristöjä. Samaan aikaan nopean talouskasvu ja Kiinan taloudellisten intressien globaali laajentuminen pakottivat Kiinan omaksumaan asevoimilleen myös “uusia tehtäviä” omien kansallisten intressiensä turvaamiseksi.

Kypsymisen vaiheessa 1990-luvulla syntyneet hapuilevat visiot ryhtyivät jalostumaan tarkemmaksi konseptiksi, joka on pitkälti voimassa edelleenkin. Kypsymisen vaiheessa myös 1990-luvulla käynnistetyt sotilasteknologiset ohjelmat alkoivat kantaa hedelmää. Merkittävimpinä suorituskykyinä ja potentiaalisina “salamurhaajan nuijina” uuden sukupolven ydinsukellusvenet (tyyppi 093) ja ballistiset meritorjuntaohjukset (DF-21D) tulivat käyttöön, ja tärkeänä symbolisena virstanpylväänä myös Kiinan ensimmäinen lentotukialus *Liaoning* laskettiin vesille.

Aikuistumisen vaiheessa (n. 2015–2022) sekä konseptit että konkreettiset teknologiat alkoivat tulla laajassa mitassa operatiiviseen käyttöön. Myös sotilasstrategista ohjenuoraa hienosäädettiin, mutta strategian ydin säilyi Yhdysvaltain kanssa Kiinan läheisillä merialueilla käytyyn sotaan varautumisessa, ja tulkinta vallitsevasta sodan muodosta pysyi informatisoituneessa järjestelmien konfliktissa, joskin alkoi Xin toisella kaudella ennakoida “älyllistyneen” sodan vähittäistä saapumista.

Ajattelun jo kypsyttyä aikuistumisen vaiheen tärkeämpänä muutoksena onkin ollut asevoimien organisaatorakenteen uudistaminen informatisoituneen sodan muodon mukaiseksi sekä kaluston modernisaation nopea jatkuminen. Aikuistumisen vaiheen lopulla Kiinan asevoimista on viimeistään kehittynyt globaalilla toimintakentällä ope-roiva voima, joka kykenee haastamaan monella mittarilla Yhdysvaltain ylivaltaa Tyynen valtameren alueella.

1990-luvun alun paradigman muutosta seuranneiden kehitysvaiheiden jälkeen Kiinan asevoimat ovat tiivistyneet, teknologisoituneet ja ammattimaistuneet. Puolustushaarojen suhteita on tasapainotettu “alentamalla” maavoimien merkitystä ja laajentamalla huomattavasti meri- ja ilmavoimien tehtäväkenttää. Pääpuolustushaarojen rinnalla myös ohjusjoukot ja vuonna 2015 perustetut, kyber- ja avaruuskyvyistä vastaavat strategiset tukijoukot ovat nousseet merkittäviin aseisiin.

Vuoden 1993 sotilasstrategisen ohjenuoran laatimisesta lähtien Kiina on varautunut konfliktiin Taiwanin yhdistämiseksi. Vuodenvaihteen 1996 Taiwanin salmen kriisi osoitti sotilasstrategisen uhkakuvan todelliseksi ja paljasti samalla Kiinan kyvyttömyy-

den estää Taiwania tarvittaessa itsenäistymästä Yhdysvaltain tuella. Kolmekymmentä vuotta määrätietoista kehitystyötä myöhemmin tilanne on muuttunut Kiinan kannalta huomattavasti edullisemmaksi, ja alueellinen voimatasapaino Yhdysvaltain ja Kiinan välillä on kallistumassa Kiinan suuntaan.

Tästä huolimatta Taiwanin ongelman ratkaiseminen sotilaallisesti, varsinkin suuren mittakaavan maihinnousuoperaatiolla, olisi edelleen äärimmäisen haastava ja riskialtis hanke. Taiwanin asevoimat ovat suhteellisen suuret ja varustautuneet modernilla länsimaisella kalustolla. Taiwanin itärannikko on lisäksi täynnä jyrkänteitä, ja länsirannikon muutamat maihinnousukelpoiset rannikot ovat suhteellisen helposti puolustettavissa. Lisähaasteena Taiwanin salmen ylittäminen on voimakkaiden tuulien ja taifuunien vuoksi kaikkein turvallisinta vain maaliskuu- ja huhtikuun tai syys- ja lokakuun taitteissa.⁴²²

Vaikka monet skenaariot Taiwanin salmella käydyistä laajasta sodasta ovat muuttuneet lännen näkökulmasta pessimistisemmiksi, arvioidaan useimmissa skenaarioissa Yhdysvaltain (liittolaisineen) kykenevän nykyisenkin voimatasapainon vallitessa edelleen ylläpitämään ilmaherruutta Taiwanin alueen yllä, ja vähintäänkin tekemään miehitysoperaation Kiinan näkökulmasta äärimmäisen kalliiksi.⁴²³ Ennen riskialttiin maihinnousuoperaation käynnistämistä Kiina pyrkisikin luultavimmin kuristamaan Taiwania talouspakotteilla sekä kokeilemaan Yhdysvaltain ”turvatakuiden” pitävyyttä miehittämällä Taiwanin hallinnoimia pienempiä saaria esimerkiksi Etelä-Kiinan merellä.

Ukrainan sota ja varsinkin Ukrainan kyky torjua Venäjän hyökkäys on todennäköisesti vahvistanut Kiinan haluttomuutta sotilaalliseen operaatioon ainakin lyhyellä aikavälillä. Sotilaallisten haasteiden osoittamisen lisäksi Ukrainan sota on tuonut ilmi länsimaiden halun ja kyvyn laajaan ja yhtenäiseen pakoterintamaan, minkä vuoksi Kiinan rajoitetumpikin sotilaallinen aggressio Taiwania kohtaan voisi johtaa vastaavanlaisiin, kansainvälisen yhteisön voimakkaisiin reaktioihin. Pitkittynyt konflikti, kansainvälinen eristys ja sen mukanaan tuomat taloudelliset iskut olisivat valta-asemastaan jo valmiiksi huolestuneelle kommunistiselle puolueelle valtava uhka.⁴²⁴

Lisäksi, vaikka Yhdysvallat ei onnistuisikaan torjumaan Kiinan hyökkäystä Taiwanille, säilyy Yhdysvallat Kiinan lähimerien ulkopuolella edelleen täysin suvereenina sotilaallisena toimijana pitkälle tulevaisuuteen. Se voisi asettaa Kiinan kauppasaartoon tukkimalla ja häiritsemällä Kiinan strategisia meriväyliä ja kriittisiä salmia, kuten Malakkan salmea, mikä iskisi ulkomaankaupasta ja tuontiöljystä riippuvaisen Kiinan talouteen brutaalisti. Merellisen saarron lisäksi Yhdysvallat voisi horjuttaa Kiinan yhteiskunnal-

---

⁴²² Taylor, Brendan (2019) *Dangerous decade: Taiwan's security and crisis management*. London: International Institute for Strategic Studies.

⁴²³ Kiinan ja Yhdysvaltain välisestä potentiaalisesta sodasta esitettyjä skenaarioita ja arvioita ks. esim. Heginbotham, Eric & al. (2015) *The U.S.-China military scorecard: Forces, geography, and the evolving balance of power, 1996–2017*. Santa Monica: RAND Corporation. O'Hanlon, Michael (2019) *The Senkaku paradox: Risking great power war over small stakes*. Washington D.C.: The Brookings Institution. Cliff, Roger (2015) Biddle, Stephen & Oelrich, Ivan (2016)

⁴²⁴ Tätä kirjoitettaessa on vielä avoin kysymys, miten Kiinan johto tulkitsee Ukrainan sodan suur- ja sotilasstrategiset opetukset. Yksi tärkeä ”opetus” voi koskea ydinaseen pelotteellista käyttöä. Venäjän presidentti Vladimir Putin ilmoitti Ukrainan sodan alkaessa ”ennennäkemättömän tuhon” odottavan sotaan puuttuvia osapuolia, minkä jälkeen Venäjän ydinasejoukkojen valmiutta nostettiin. Ydinaseella uhkailun on tulkittu toimineen merkittävänä pelotteena, joka on estänyt Natoa eskaloimasta konfliktia pidemmälle. Ukrainan konflikti saattaa siten ajaa Kiinan johtoa vähintäänkin pohtimaan perinteisen ”ei ensikäyttöä” -doktriinin uudistamista. Tästä keskustelusta ks. esim. *Defense News* 5.5.2022: ”US nuclear commander warns of deterrence ‘crisis’ against Russia and China”

lista vakautta esimerkiksi tuomalla painetta Kiinan läntisille alueille ja tukemalla Tiibetin tai Xinjiangin separatisteja, sekä erityisesti Intiaa.⁴²⁵

Kiinan kannalta rationaalisimmaksi vaihtoehdoksi jää siten ainakin toistaiseksi ajan pelaaminen, oman alueellisen asemansa vahvistaminen ja asevoimien modernisaation jatkaminen. Kiinan johto vaikuttaa yhä uskovan valta-asemansa rajattomaan kasvuun ja lännen heikkenemiseen. Myös kansainvälinen tutkijayhteisö näkee usein Kiinan vahvistumisen ja laajentumisen – Kiinan narratiivin mukaisesti – lähes vääjäämättömänä historiallisena voimana. Näiden, Kiinan ikuiseen kasvuun pohjautuvien mielikuvien valossa Kiinalla on varaa odottaa ja pelata pitkää peliä.

Tässä tutkimuksessa esitelty Kiinan kasvutarina globaaliksi sotilaalliseksi suurvallaksi on kiistämätön menestystarina. Tulevaisuus on kuitenkin epävarmuuksia täynnä, eikä Kiinan nousua globaaliksi hegemoniksi ja “ykkösluokan asevoimin” varustautuneeksi suurvallaksi tule ottaa itsestäänselvytenä.

Tutkimuksen tarkastelema kylmän sodan jälkeinen aika on ollut Kiinan ja Kiinan asevoimien kehityksen kannalta hyvin suotuisa, eikä ole sattumaa, että Kiinan johtokin on tietoisesti kutsunut ajanjaksoa “strategisen tilaisuuden aikaikkunaksi”. Ajanjakson aikana Kiinan talouskasvu on ollut nopeaa, ja matalan profiilin suurstrategiaa noudatellen Kiina on voinut tarjota asevoimilleen joka vuosi merkittäviä budjettikorotuksia. Teknologisessa kilpailussa takaa-ajajan asemasta on ollut huomattavasti helpompaa ja edullisempaa kuroa edistyneiden suurvaltojen etumatkaa kiinni jäljittelemällä, takaisinmallintamalla ja vakoilemalla, kuin investoimalla todelliseen innovaatioon.

Xi Jinpingin kaudella Kiinan talouskasvu on kuitenkin hidastunut sekä rakenteellisista (kuten demografisista) että koronaviruspandemian ja sisäpoliittisten ratkaisujen kaltaisista syistä, eivätkä talouden kasvuennusteet ole optimistisia.⁴²⁶ Samaan aikaan tapahtunut Kiinan poliittisen järjestelmän totalitaristinen kehitys ei luo mielikuvaa vakaasta ja yhteiskunnallisesti vahvasta valtiosta.⁴²⁷

Toisekseen Kiinan kasvu ja Kiinan asevoimien nopea kehitys kylmän sodan jälkeisellä ajalla on ollut pitkälti mahdollista siksi, että Kiinan päävastustaja Yhdysvallat on keskittänyt strategisen fokuksensa suurvaltakilpailun sijaan terrorismin vastaiseen sotaan ja käynyt kahta sotaa Irakissa ja Afganistanissa. Samoin myös Yhdysvaltain suorituskykyjen kehittäminen on keskittynyt teknologisesti takapajuiseen ja asymmetrisesti toimivan vastustajan kukistamiseen. Viimeistään Donald Trumpin presidenttikaudella Yhdysvallat on kuitenkin kääntänyt sekä suur- että sotilasstrategisen katseensa kohti Itä-Aasiaa, mikä tulee väistämättä hankaloittamaan Kiinan suurvaltapyrkimyksiä. Ukrainan sota ei luultavimmin vaikuta tähän pidemmän aikavälin suureen trendiin.

Vuosikymmeniä avoinna ollut strategisen tilaisuuden aikaikkuna on sulkeutumassa ja kansainvälinen järjestys on siirtynyt uuteen, konfliktien ja vastakkainasettelun värittämään aikakauteen. Tämän kehityksen myötä Kiina on eräänlaisessa strategisessa tienhaarassa, jossa se joutuu pohtimaan sekä suur- että sotilasstrategiansa uusista lähtökohdista.

---

⁴²⁵ Wuthnow, Joel (2020)

⁴²⁶ Kiinan talouden näkymistä ks. esim. BOFIT Kiina-ennuste 2022–2024. Helsinki: Suomen Pankki BOFIT – Nousevien talouksien tutkimuslaitos.

⁴²⁷ ks. Paltemaa, Lauri (2021)

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Dokumentit, viralliset julkaisut ja puheet (Kiinankieliset lähteet ovat *pinyin*-kirjoitusasun mukaisessa aakkosjärjestyksessä)

2000年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2000”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto. <http://www.scio.gov.cn/zfbps/ndhf/2000/Document/307949/307949.htm>, Vierailtu 3.6.2021.

2002年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2002”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto. http://www.gov.cn/zwgk/2005-05/26/content_1384.htm, Vierailtu 6.7.2021.

2004年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2004”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto. http://www.gov.cn/zwgk/2005-05/27/content_1540.htm, Vierailtu 28.7.2022.

2006年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2006”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto. http://www.gov.cn/zwgk/2006-12/29/content_486759.htm, Vierailtu 28.7.2022.

2008年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2008”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto. http://www.gov.cn/zwgk/2009-01/20/content_1210224.htm, Vierailtu 6.8.2021.

2010年中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus vuonna 2010”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto. http://www.gov.cn/zhengce/2011-03/31/content_2618567.htm, Vierailtu 28.7.2022.

Annual Report to Congress on the Military Power of the People's Republic of China, 2000. Yhdysvaltain Puolustusministeriö. <https://nuke.fas.org/guide/china/dod-2000.htm>, Vierailtu 27.7.2022.

Annual Report to Congress: Military Power of the People's Republic of China, 2008. Yhdysvaltain Puolustusministeriö. <https://nuke.fas.org/guide/china/dod-2008.pdf>, Vierailtu 27.7.2022.

Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2018. Yhdysvaltain Puolustusministeriö. <https://media.defense.gov/2018/Aug/16/2001955282/-1/-1/1/2018-CHINA-MILITARY-POWER-REPORT.PDF>, Vierailtu 28.7.2022.

Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2019. Yhdysvaltain Puolustusministeriö. https://media.defense.gov/2019/May/02/2002127082/-1/-1/1/2019_CHINA_MILITARY_POWER_REPORT.pdf, Vierailtu 27.7.2022.

Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2021. Yhdysvaltain Puolustusministeriö. <https://media.defense.gov/2021/Nov/03/2002885874/-1/-1/0/2021-CMPR-FINAL.PDF>, Vierailtu 27.7.2022.

Blinken, Anthony J.: "The Administration's Approach to the People's Republic of China", Puhe George Washington -yliopistossa 26.5.2022. <https://www.state.gov/the-administrations-approach-to-the-peoples-republic-of-china/>, Vierailtu 27.5.2022.

反分裂国家法 ["Valtion jakamisen vastainen laki"] Valtioneuvoston verkkosivut. http://www.gov.cn/zhengce/2005-06/21/content_2602175.htm, Vierailtu 3.5.2022.

Hu, Jintao: "高举中国特色社会主义伟大旗帜, 为夺取全面建设小康社会新胜利而奋斗" ["Ottakaamme voitto kokonaisvaltaisen kohtalaisen hyvinvoinnin yhteiskunnan rakentamisen kamppailussa kiinalaistyyppisen sosialismin suuremista banneria korkealla kannatellen"] Puhe Kiinan kommunistisen puolueen 17. puoluekokouksessa 15.10.2007. http://www.npc.gov.cn/zgrdw/npc/xinwen/szyw/zywj/2007-10/25/content_373528.htm, Vierailtu 27.7.2022.

Hu, Jintao: "坚定不移沿着中国特色社会主义道路前进为全面建成小康社会而奋斗" ["Vankkumatta eteenpäin kiinalaistyyppisen sosialismin tiellä, kamppailussa kohtalaisen hyvinvoinnin yhteiskunnan rakentamiseksi"] puhe Kiinan kommunistisen puolueen 18. puoluekokouksessa 18.11.2012. <http://cpc.people.com.cn/n/2012/1109/c349998-19530612.html>, Vierailtu 22.3.2021.

Indo-Pacific Strategy of the United States, Helmikuu 2022. Washington, D.C.: Valkoinen talo. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>, Vierailtu 28.7.2022.

Jiang, Zemin: "加快改革开放和现代化建设步伐, 夺取有中国特色社会主义事业的更大胜利" ["Kiihdyttäkäämme uudistusten, avautumisen ja modernisaation marssitahtia, napatkaamme kiinalaistyyppisen sosialismin asian suurempi voitto"] puhe Kiinan kommunistisen puolueen 14. puoluekokouksessa 12.10.1992. http://www.gov.cn/test/2007-08/29/content_730511.htm, Vierailtu 22.3.2021.

Jiang, Zemin: "国际形势和军事战略方针" ["Kansainvälinen ympäristö ja sotilasstrateginen ohjenuora"] puhe Kiinan keskusotilaskomitean kokouksessa 13.1.1993. <http://www.reformdata.org/1993/0113/5616.shtml>, Vierailtu 19.10.2021.

Jiang, Zemin: "在军委扩大会议上的讲话" ["Puhe keskusotilaskomitean laalenetussa kokouksessa"] 14.12.1996. <http://www.reformdata.org/1996/1214/4444.shtml>, Vierailtu 9.6.2022.

Jiang, Zemin: “高举邓小平理论伟大旗帜，把建设有中国特色社会主义事业全面推向二十一世纪” [“Kiinalaistyypin sosialismin kuljettaminen 21. vuosisadalle Deng Xiaoping-teorian suurenmoista banneria kannatellen”] puhe Kiinan kommunistisen puolueen 15. puoluekokouksessa 12.9.1997.
http://www.gov.cn/test/2007-08/29/content_730614.htm, Vierailtu 28.7.2022.

Jiang Zemin: “全面建设小康社会，开创中国特色社会主义事业新局面” [“Rakentakaamme kokonaisvaltaisesti kohtalaisen hyvinvoinnin yhteiskuntaa, käynnistäkäämme kiinalaistyypin sosialismin uusi vaihe”] Puhe kommunistisen puolueen 16. puoluekokouksessa 8.11.2002. http://www.gov.cn/test/2008-08/01/content_1061490.htm Vierailtu 25.2.2022.

Joint All-Domain Command and Control (JADC2). Washington, D.C.: Yhdysvaltain kongressin tietopalvelu, 21.2.2022. <https://sgp.fas.org/crs/natsec/IF11493.pdf>, Vierailtu 27.3.2022.

Liu, Huaqing: “坚定不移地沿着建设有中国特色现代化军队的道路前进” [“Vankumatta eteenpäin kiinalaistyypin asevoimien reformin polulla”] puhe Kiinan kommunistisen puolueen puoluekoulussa 20.5.1993.
<http://www.reformdata.org/1993/0520/4245.shtml>, Vierailtu 16.2.2022.

NATO 2022 Strategic Concept. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf, Vierailtu 2.8.2022.

Office of Naval intelligence: China's Navy 2007.
<https://irp.fas.org/agency/oni/chinanavy2007.pdf>, Vierailtu 21.12.2021.

Summary of the 2018 Department of Defense Artificial Intelligence Strategy: Harnessing AI to Advance Our Security and Prosperity. Yhdysvaltain puolustusministeriö. <https://media.defense.gov/2019/Feb/12/2002088963/-1/-1/1/SUMMARY-OF-DOD-AI-STRATEGY.PDF>, Vierailtu 5.5.2022.

Summary of the 2018 National Defense Strategy of The United States of America: Sharpening the American Military's Competitive Edge. Yhdysvaltain puolustusministeriö.
<https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>, Vierailtu 17.6.2022.

台湾问题与中国统一 [“Taiwanin kysymys ja Kiinan yhdistyminen”] Kiinan valtioneuvoston Taiwanin asioiden toimisto, 1.9.1993.
http://www.gwytb.gov.cn/zt/zylszl/baipishu/201101/t20110118_1700018.htm, Vierailtu 25.10.2021.

The National Security Strategy of the United States of America, Syyskuu 2002, Washington, D.C.: Valkoinen talo. <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/63562.pdf>, Vierailtu 17.6.2022.

The National Security Strategy of the United States of America, Joulukuu 2017. Washington, D.C.: Valkoinen talo. <https://www.hsdl.org/?view&did=806478>, Vierailtu 17.6.2022.

United States Indo-Pacific Command verkkosivut. <https://www.pacom.mil/About-USINDOPACOM/>, Vierailtu 30.6.2022.

Xi, Jinping: “携手构建合作共赢新伙伴同心打造人类命运共同体” [“Rakentakaamme käsi kädessä win-win-kumppanuuksille pohjautuva ihmiskunnan kohtalon yhteisö”] Puhe YK:n yleiskokouksessa 28.9.2015.

<https://www.mfa.gov.cn/ce/cefy/chn/zt/xjpyh/t1321125.htm>, Vierailtu 27.7.2022.

Xi, Jinping: “决胜全面建成小康社会夺取新时代中国特色社会主义伟大胜利” [“Saavuttakaamme suuri voitto kohtalaisen hyvin voinnin yhteiskunnan rakentamisessa sekä kiinalaistyyppisen sosialismin tavoittelussa”] Puhe kommunistisen puolueen 19. puoluekokouksessa 18.10.2017.

http://www.gov.cn/zhuanti/2017-10/27/content_5234876.htm, Vierailtu 28.7.2022.

新时代的中国国防 [“Kiinan kansallinen puolustus uudella aikakaudella”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2019. http://www.gov.cn/zhengce/2019-07/24/content_5414325.htm, Vierailtu 23.4.2021.

爷们也门撤侨，祖国永远是靠山 [“Jemenin evakuointi – isänmaahan voi aina luottaa”] Valtioneuvoston verkkosivut 3.4.2015. http://www.gov.cn/zhengce/2015-04/03/content_2842137.htm, Vierailtu 3.6.2022.

中国的北极政策 [“Kiinan arktinen politiikka”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2018. http://www.xinhuanet.com/politics/2018-01/26/c_1122320088.htm, Vierailtu 12.4.2021.

中国的国防 [“Kiinan kansallinen puolustus”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 1998. <https://www.mfa.gov.cn/ce/cegy//chn/zywjyjh/t172145.htm>, Vierailtu 28.7.2022.

中国的和平发展道路 [“Kiinan rauhanomaisen kehityksen tie”] Valtioneuvoston uutistoimisto 2005. http://www.gov.cn/zwgk/2005-12/22/content_134060.htm, Vierailtu 27.7.2022.

中国的军事战略 [“Kiinan sotilasstrategia”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2015. <http://www.scio.gov.cn/zfbps/ndhf/2015/Document/1435161/1435161.htm>, Vierailtu 12.2.2022.

中国武装力量的多样化运用 [“Kiinan asevoimien monipuolistuva käyttö”] Valtioneuvoston informaatiotoimisto 2013. http://www.gov.cn/zhengce/2013-04/16/content_2618550.htm, Vierailtu 12.4.2021.

中共中央关于全面深化改革若干重大问题的决定 [“Kiinan kommunistisen puolueen keskuskomitean päätös uudistusten kokonaisvaltaiseen syventämiseen liittyvässä kysymyksessä”] Valtioneuvoston verkkosivut 12.11.2013.

http://www.gov.cn/jrzq/2013-11/15/content_2528179.htm, Vierailtu 5.7.2021.

中华人民共和国反恐怖主义法 [“Kiinan kansantasavallan terrorismin vastainen laki”] Kansankongressin verkkosivut 12.6.2018. http://www.npc.gov.cn/zgrdw/npc/xinwen/2018-06/12/content_2055871.htm, Vierailtu 10.4.2022.

中华人民共和国国家安全法 [“Kiinan kansantasavallan kansallisen turvallisuuden laki”] Valtioneuvoston verkkosivut 1.7.2015. http://www.gov.cn/zhengce/2015-07/01/content_2893902.htm, Vierailtu 10.4.2022.

Uutiset

BBC 24.1.2011: “China stealth fighter 'copied parts from downed US jet’”, <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-12266973>, Vierailtu 10.1.2022.

BBC 12.6.2016: “Why is the South China Sea contentious?” <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-13748349>, Vierailtu 8.9.2022.

BBC 28.6.2016: “AI fighter pilot wins in combat simulation”, <https://www.bbc.com/news/technology-36650848>, Vierailtu 30.5.2022

Defense News 5.5.2022: “US nuclear commander warns of deterrence ‘crisis’ against Russia and China”, <https://www.defensenews.com/pentagon/2022/05/04/us-nuclear-commander-warns-of-deterrence-crisis-against-russia-and-china/>, Vierailtu 3.8.2022.

Huanqiu Wang 27.5.2013: “张召忠: 反制菲占岛只需用‘包心菜’战略” [“Zhang Zhaozhong: Filippiinien saarimiehitystä vastaan tulee käyttää kaalistrategiaa”] <https://mil.huanqiu.com/article/9CaKrnJAF0p>, Vierailtu 12.3.2022.

Jiefangjun bao 11.3.2003: “军队人大代表学习江主席在军队代表团重要讲话综述之一” [“Kooste puheenjohtaja Jiangin asevoimien kansankongressidelegaatiolle pitämästä tärkeästä puheesta”] <http://mil.news.sina.com.cn/2003-03-11/111304.html>, Vierailtu 12.10.2021.

Jiefangjun bao 21.6.2005: “确立信息化条件下防空作战新观念” [“Perustakaa uusi käsitteellinen pohja informatiivisille ilmapuolustusoperaatioille”] http://www.china.com.cn/military/txt/2005-06/21/content_5894857.htm, Vierailtu 17.2.2022.

Jiefangjun bao 1.10.2005: “解放军报社论: 肩负起新世纪新阶段的历史使命” [“Pääkirjoitus: Nostakaamme harteillamme uuden ajan historialliset tehtävät”] <http://mil.news.sina.com.cn/2005-10-01/1302323266.html>, Vierailtu 24.1.2022

Naval News 15.11.2020: “The Chinese Navy’s Most Powerful Attack Submarine: The Type-093A”, <https://www.navalnews.com/naval-news/2020/11/the-chinese-navy-most-powerful-attack-submarine-the-type-093a/>, Vierailtu 24.5.2022.

Naval News 12.1.2022: “Bigger than A U.S. Navy AEGIS Cruiser: China is building more Type-055s”, <https://www.navalnews.com/naval-news/2022/01/bigger-than-a-u-s-navy-egis-cruiser-china-is-building-more-type-055s/>, Vierailtu 12.4.2022.

The Economist 27.11.2013: “Regional turbulence”, <https://www.economist.com/banyan/2013/11/27/regional-turbulence>, Vierailtu 8.9.2022.

The New York Times 26.4.2001: “U.S. WOULD DEFEND TAIWAN, BUSH SAYS”, <https://www.nytimes.com/2001/04/26/world/us-would-defend-taiwan-bush-says.html>, Vierailtu 27.7.2022.

The New York Times 9.3.2009: “U.S. accuses the Chinese of harassing naval vessel”, <https://www.nytimes.com/2009/03/09/world/asia/09iht-ship.3.20710715.html>, Vierailtu 27.7.2022

The New York Times 12.12.2017: “Sri Lanka, Struggling With Debt, Hands a Major Port to China”, <https://www.nytimes.com/2017/12/12/world/asia/sri-lanka-china-port.html>, Vierailtu 30.5.2022.

The New York Times 17.6.2022: “China Launches Third Aircraft Carrier in Major Milestone for Xi Jinping”, <https://www.nytimes.com/2022/06/17/world/asia/china-aircraft-carrier.html>, Vierailtu 27.7.2022.

Newsweek 10.8.2021: “China Submarines Used U.K. Warships for Target Practice, State Media Claims”, <https://www.newsweek.com/china-submarines-used-uk-warships-target-practice-state-media-claims-1617782>, Vierailtu 30.5.2022.

Renmin Ribao 26.11.1995: “南京战区三军联合作战演习成功张万年强调全军要坚决贯彻江主席军队建设总要求提高现代条件下作战能力” [“Nanjingin operatioalueen kolmen armeijan yhteisoperaatioharjoitus, Zhang Wannian painottaa koko asevoimien noudattavan jämerästi puhemies Jiangin asevoimien rakennuksen kokonaisvaltaista vaatimusta kohottaa asevoimien modernien olosuhteiden kyvykkyyksiä”] <https://cn.govopendata.com/renminribao/1995/11/26/>, Vierailtu 3.6.2022.

Renmin Ribao 25.1.1999: “中央军委主席江泽民签署命令我军新一代作战条令颁发” [“Keskuskomitean puheenjohtaja Jiang Zemin allekirjoitti käskyn asevoimimme uuden aikakauden operatiivisten ohjeiden julkaisemisesta”] <http://www.peopledaily.com.cn/item/ldhd/Jiangzm/1999/mingling/ml0003.html>, Vierailtu 24.5.2022.

Renmin Ribao Haiwaiban 26.2.2018: “一文读懂习近平的总体国家安全观”, <http://news.sina.com.cn/o/2018-04-26/doc-ifztkpin4032916.shtml>, Vierailtu 22.6.2022.

Renmin Wang 5.1.2015: “专家: 战略支援部队将贯穿作战全过程是致胜关键” [“Asiantuntija: Strategiset tukijoukot yhdistävät operaatioiden koko prosessin ja ovat avain voittoon”] <http://military.people.com.cn/n1/2016/0105/c1011-28011251.html>, Vierailtu 4.3.2022.

Renmin Wang 6.12.2017: “专家: 军事智能化绝不仅仅是人工智能” [“Asiantuntija: Sodan älyllistymisessä ei ole kyse vain tekoälystä”] <http://military.people.com.cn/n1/2017/1206/c1011-29689750.html>, Vierailtu 29.5.2022.

Renmin Wang 14.6.2022: “中央军委主席习近平签署命令 发布《军队非战争军事行动纲要（试行）》” [“Keskussotilaskomitean puheenjohtaja Xi Jinping allekirjoitti käskyn julkaista yhteenveto asevoimien ei-sotaan liittyvistä sotilaallisista tehtävistä”] <http://politics.people.com.cn/n1/2022/0614/c1024-32445392.html>, Vierailtu 17.6.2022.

South China Morning Post 13.3.2021: “Chinese military: fourth aircraft carrier likely to be nuclear powered, sources say”, <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3125224/chinese-military-fourth-aircraft-carrier-likely-be-nuclear>, Vierailtu 12.4.2022.

Tengxun Xinwen 12.7.2011: “陈炳德首次证实中国正研制试验反航母弹道导弹” [“Chen Bingde varmistaa ensimmäisen kerran Kiinan kehittävän lentotukialuksen vastaista ballistista ohjusta”] <https://news.qq.com/a/20110712/001085.htm>, Vierailtu 11.10.2021.

U.S. Department of Defense News: “General Says China Is Seeking a Naval Base in West Africa”, <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/2969935/general-says-china-is-seeking-a-naval-base-in-west-africa/>, Vierailtu 15.4.2022.

Washington Post 30.7.2010: “U.S. takes a tougher tone with China”, <https://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/07/29/AR2010072906416.html>, Vierailtu 14.5.2022.

Xinhua She 4.1.2019: “习近平出席中央军委军事工作会议并发表重要讲话” [“Xi Jinping osallistui Keskussotilaskomitean sotilasasioiden kokoukseen ja piti tärkeän puheen”] http://www.gov.cn/xinwen/2019-01/04/content_5354931.htm, Vierailtu 30.5.2022.

Xinhua Wang 21.6.2004: “中国军队开展舆论战、心理战、法律战研究和训练” [“Kiinan asevoimat kehittävät julkisen mielipiteen, psykologisen sekä oikeudellisen sodankäynnin tutkimusta ja harjoittelua”] <http://mil.news.sina.com.cn/2004-06-21/2330205579.html>, vierailtu 27.9.2021

Xinhua Wang 13.3.2005: “胡锦涛强调坚决履行新世纪新阶段我军历史使命” [“Hu Jintao painottaa uuden ajanjakson historiallisten tehtävien vankkaa suorittamista”] <http://news.sina.com.cn/c/2005-03-13/18136073308.shtml>, vierailtu 25.1.2022

Xinhua Wang 15.4.2014: “习近平：坚持总体国家安全观，走中国特色国家安全道路” [“Xi Jinping: Kulkekaamme kiinalaistyypin kansallisen turvallisuuden tietä kokonaisvaltaisen turvallisuuden käsitettä ylläpitäen”] http://www.xinhuanet.com//politics/2014-04/15/c_1110253910.htm, vierailtu 11.5.2022.

Xinhua Wang 27.5.2015: “三分钟读懂中国军事战略：解放军未来发展‘路线图’” [“Ymmärrys Kiinan sotilasstrategiasta kolmessa minuutissa: Kansan vapautus-armeijan tiekartta tulevaisuuteen”] <http://www.scio.gov.cn/ztk/dtzt/2015/32868/xgbd32882/Document/1435295/1435295.htm>, vierailtu 23.5.2022.

Xinhua Wang 8.6.2015: “警惕‘军队国家化’的错误思潮” [“Olkaamme varuillamme asevoimien valtiollistamisen väärän ajattelun suhteen”] http://www.xinhuanet.com//politics/2015-06/08/c_127891215.htm, Vierailtu 18.2.2022.

Yle 29.5.2015: “Kiinan laivasto ensi kertaa Suomessa – video” <https://yle.fi/uutiset/3-8331733>, Vierailtu 26.5.2022.

Yle 1.8.2017: “Koti-ikävä helpottaa kun laivat tulevat’ – Kiinan sotalaivoja vastassa Helsingissä oli satoja iloisia kiinalaisia” <https://yle.fi/uutiset/3-9751768>, Vierailtu 3.6.2022.

Zhongguo guanjianci 11.5.2021: “习近平强军思想” [“Xi Jinpingin vahvojen asevoimien ajattelu”] http://keywords.china.org.cn/2021-11/05/content_77853824.html, Vierailtu 16.6.2022.

Zhongguo junwang 26.11.2020: “国防部：奋力推进强军事业 确保实现建军百年奋斗目标” [“Puolustusministeriö: Tehkäämme kaikkemme vahvojen asevoimien edistämiseksi, turvatkaamme satavuotisen kamppailun tavoitteet”] https://www.81.cn/fb/2020-11/26/content_9942866.htm, Vierailtu 2.6.2022.

Kirjallisuus

Acharya, Amitav & Buzan, Barry toim. (2010) *Non-Western international relations theory: Perspectives on and beyond Asia*. London, New York: Routledge.

Antony, Robert J. & Schottenhammer, Angela toim. (2018) *Beyond the silk roads: New discourses on China's role in East Asian maritime history*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.

Asikainen, Raisa & Naarajärvi, Teemu & Vuori, Juha toim. (2009) *Pekingin kevät 1989, Tiananmen ja kiinalaisen aktivismin rajat*. Helsinki: Gaudeamus.

Axe, David (2011) “China’s overhyped sub threat”, *The Diplomat*. 20.10.2010, <https://thediplomat.com/2011/10/chinas-overhyped-submarine-threat/>, Vierailtu 25.5.2022.

Baker, Benjavin David (2015) “China deploys first nuclear deterrence patrol”, *The Diplomat*. 19.12.2015. <https://thediplomat.com/2015/12/china-deploys-first-nuclear-deterrence-patrol/>, Vierailtu 16.6.2022.

Ball, Desmond (2011) “China’s cyber warfare capabilities”, *Security Challenges*. Vol. 7. No. 2. s. 81–103.

- Béraud-Sudreau, Lucie & Nouwens, Meia (2021) “Weighing giants: Taking stock of the expansion of China’s defence industry”, *Defence and Peace Economics*. Vol. 32. No. 2. s. 151–177.
- Berenskoetter, Felix (2016) “Unpacking Concepts”, teoksessa: Berenskoetter, Felix. (toim.) *Concepts in world politics*. London: Sage Publications. s. 1–20.
- Berenskoetter, Felix toim. (2016) *Concepts in world politics*. London: Sage Publications.
- Bernstein, Richard & Munro, Ross H. (1998) *The Coming conflict with China*. New York: Vintage Books.
- Biddle, Stephen & Oelrich, Ivan (2016) “Future warfare in the Western Pacific: Chinese antiaccess/area denial, U.S. AirSea Battle, and Command of the Commons in East Asia”, *International Security*. Vol. 41. No. 1. s. 7–48.
- Bitzinger, Richard A. (2016) “Reforming China’s defense industry”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 39. No. 5-6. s. 762–789.
- Blasko, Dennis J. (2014) “The evolution of core concepts: People’s war, Active defense, and Offshore defense”, teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Tanner, Travis (toim.) *Assessing the People’s Liberation Army in the Hu Jintao era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 81–128.
- Bleek, Philipp C. (2002) “Nuclear posture review leaks; outlines targets, contingencies”, *Arms Control Today*. Vol. 32. No. 3. 20-21.
- Bo, Guili (2015) 论国家战略的科学内涵 [“Kansallisen strategian tieteellisestä sisällöstä”] *Aisixiang*. <https://www.aisixiang.com/data/90530.html>, Vierailtu 12.2.2021.
- BOFIT Kiina-ennuste 2022–2024. Helsinki: Suomen Pankki BOFIT – Nousevien talouksien tutkimuslaitos.
- Brady, Anne-Marie (2017) *China as a Polar great power*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brazil, Matthew (2021) *The prize: Why Taiwan and its place in the global semiconductor supply chain matter to the United States*. Washington, D.C.: The Jamestown Foundation.
- Brose, Christian (2020) *The kill chain: Defending America in the future of high-tech warfare*. New York: Hachette Books.
- Burke, Edmund J. & Chan, Arthur (2019) “Coming to a (new) theater near you: Command, control and forces”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 227–255.
- Cabestan, Jean-Pierre (2020) “China’s military base in Djibouti: A microcosm of China’s growing competition with the United States and new bipolarity”, *Journal of Contemporary China*. Vol. 29. No. 125. s. 731–747.

Larson, Caleb 2021 “China’s Type 095 Submarine: A source of worry for the U.S. Navy”, *The National Interest*. <https://nationalinterest.org/blog/reboot/china%E2%80%99s-type-095-submarine-source-worry-us-navy-196042>, Vierrailtu 26.6.2022.

Carlson, Brian G. (2022) “China-Russia cooperation in Nuclear deterrence”, teoksessa: Kirchberger, Sarah & Sinjen, Svenja & Wörmer, Nils (toim.) *Russia-China relations: Emerging alliance or eternal rivals?* Cham: Springer. s. 141–161.

Carlson, Christopher P. (2015) “Essay: Inside the design of China’s Yuan-class submarine”, *USNI News*. 31.8.2015. <https://news.usni.org/2015/08/31/essay-inside-the-design-of-chinas-yuan-class-submarine> Vierrailtu 18.5.2022.

Charon, Paul & Jeangène Vilmer, Jean-Baptiste (2021) *Chinese influence operations – A Machiavellian moment*. Paris: Institute for Strategic Research (IRSEM).

Chase, Michael S. (2011) “Defense and deterrence in China’s military space strategy”, *China Brief*. Vol. 11, No 5.

Chase, Michael S. & Garafola, Cristina L. (2016) “China’s search for a ‘Strategic Air Force’”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 39. No. 1. s. 4–28.

Chen, Jiejun & Liu, Guilin & Lü, Xinguo (1993) “新形势下的中俄关系 — 国际学术研讨会纪要” [“Kiinan ja Venäjän suhteet uudessa toimintaympäristössä — Muistio kansainvälisestä seminaarista”] *Xiandai Guojiguanxi*. 1993. No. 1.

Cheng, Dean (2011) “Chinese lessons from the gulf wars”, teoksessa: Scobell, Andrew & Lai, David & Kamphausen, Roy (toim.) *Chinese lessons from other people’s wars*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 152–199.

Cheng, Dean (2012) “China’s military role in space”, *Strategic Studies Quarterly*. Kevät 2012. s. 55–77.

Cheng, Joseph Y.S. toim. (2012) *China: A new stage of development for an emergent superpower*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press.

Cheng, Joseph Y.S. & Paladini, Stefania (2012) “Battle ready? Developing a blue-water navy. China’s strategic dilemma” Cheng, Joseph Y.S. (toim.) *China: A new stage of development for an emergent superpower*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press. s. 225–284.

Cheng, Joseph Y.S. & Siika, Marita toim. (2015) *New trends and challenges in China’s foreign policy*. Hong Kong: City University of Hong Kong.

Chieh, Chung & Yang, Andrew N.D. (2021) “Crossing the strait: Recent trends in PLA ’strategic delivery’ capabilities” teoksessa: Wuthnow, Joel & al. (toim.) *The PLA beyond borders: Chinese military operations in regional and global context*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 51–72.

China Aerospace Studies Institute (2020) “A case study of The PRC's hypersonic systems development”, Montgomery: China Aerospace Studies Institute (Air University). <https://www.airuniversity.af.edu/CASI/Display/Article/2334616/a-case-study-of-the-prcs-hypersonic-systems-development/>, Vierailtu 13.4.2022.

China Power Project 26.8.2015: “How does China’s first aircraft carrier stack up?”, Center for Strategic and International Studies. <https://chinapower.csis.org/aircraft-carrier/>, Vierailtu 25.5.2022.

China Power Project 15.7.2021: “What do we know (so far) about China’s second aircraft carrier?”, Center for Strategic and International Studies. <https://chinapower.csis.org/china-aircraft-carrier-type-001a/>, Vierailtu 25.5.2022.

China Power Project 9.8.2022: “Tracking the fourth Taiwan Strait crisis”, *Center for Strategic and International Studies*. <https://chinapower.csis.org/tracking-the-fourth-taiwan-strait-crisis/>, Vierailtu 10.8.2022.

“China’s 2021 orbital-weapon tests”, *Strategic Comments*. No. 28. Vol. 1. vii-ix.

Cho, Sunghee (2019) “China’s participation in UN Peacekeeping Operations since the 2000s”, *Journal of Contemporary China*. Vol 28. No. 117. s. 1–17.

Clarke, Michael (2019) “China’s application of the ‘three warfares’ in the South China Sea and Xinjiang”, *Orbis*. Vol 63. s. 187–208.

Clarke, Michael & Sussex, Matthew (2021) “Why ‘strategic ambiguity’ trumps ‘strategic clarity’ on Taiwan”, Royal United Services Institute. <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/why-strategic-ambiguity-trumps-strategic-clarity-taiwan>, Vierailtu 31.5.2022.

Cliff, Roger (2015) *China’s military power: Assessing current and future capabilities*. New York: Cambridge University Press.

Corn, Tony (2010) “Peaceful rise through unrestricted warfare: Grand strategy with Chinese characteristics”, *Small Wars Journal*. <https://smallwarsjournal.com/blog/journal/docs-temp/449-corn.pdf> Vierailtu 18.5.2022.

Costello, John & McReynolds, Joe (2019) “China’s Strategic support force: A force for a new era”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press.

Council on Foreign Relations (2020) *China’s Maritime Disputes 1895–2020* <https://www.cfr.org/timeline/chinas-maritime-disputes>, Vierailtu 12.6.2022

CSIS Missile Threat: “DF-21 (CSS-5)”, 28.3.2022, <https://missilethreat.csis.org/missile/df-21/>, Vierailtu 15.6.2022.

CSIS Missile Threat: “DF-26”, 6.8.2021, <https://missilethreat.csis.org/missile/dong-feng-26-df-26/>, Vierailtu 15.6.2022.

CSIS Missile Threat: “DF-41 (Dong Feng-41 / CSS-X-20)”, 31.7.2021. <https://missilethreat.csis.org/missile/df-41/>, Vierailtu 24.6.2022.

DeVitt, Michael. A. (2020) *China as a twenty-first century naval power: Theory, practice and implications*. Annapolis: Naval Institute Press.

Dickley, Lauren (2017) “Wei qi or won’t Xi: The siren call of Chinese strategic culture”, *Strategy Bridge*. <https://thestrategybridge.org/the-bridge/2017/9/26/wei-qi-or-wont-xi-the-siren-calls-of-chinese-strategic-culture>, Vierailtu 14.6.2021.

Doshi, Rush (2021) *The long game: China’s grand strategy to displace American order*. New York: Oxford University Press.

Dumbaugh, Kerry (2007) “China’s 17th Communist Party Congress, 2007: Leadership and Policy Implications”, *CRS Report for Congress*. <https://sgp.fas.org/crs/row/RS22767.pdf>, Vierailtu 16.3.2022.

Dreyer, June Teufel (2011) “People’s Liberation Army lessons from foreign conflicts: The air war in Kosovo”, teoksessa: Scobell, Andrew & Lai, David & Kamphausen, Roy (toim.) *Chinese lessons from other people’s wars*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 33–73.

Dutton, Peter & Erickson, Andrew S. & Martinson, Ryan toim. (2014) *China’s near seas combat capabilities*. Newport: China Maritime Studies Institute, U.S. Naval War College.

Easton, Ian (2019) “China’s top five war plans”, *Project 49 Policy Brief*. <https://project2049.net/2019/01/06/chinas-top-five-war-plans/>, Vierailtu 14.5.2022.

Erickson Andrew (2013) *Chinese anti-ship ballistic missile (ASBM) development: Drivers, trajectories and strategic implications*. Washington, D.C.: The Jamestown Foundation.

Erickson, Andrew S. (2014) “Chinese air- and space-based ISR: Integrating aerospace combat capabilities over the near seas”, teoksessa: Dutton, Peter & Erickson, Andrew S. & Martinson, Ryan (toim.) *China’s near seas combat capabilities*. Newport: China Maritime Studies Institute, U.S. Naval War College. s. 87–117.

Erickson, Andrew S. & Strange, Austin M. (2015) *Six years at sea... and counting: Gulf of Aden anti-piracy and China’s maritime commons presence*. Washington, D.C.: Jamestown Foundation.

Fedasiuk, Ryan & Melot, Jennifer & Murphy, Ben (2021) *Harnessed lightning: How the Chinese military is adopting artificial intelligence*. Washington, D.C.: Center for Security and Emerging Technology.

Féron, Elise & Käkönen, Jyrki & Rached, Gabriel toim. (2019) *Revisiting regionalism and the contemporary world order: Perspectives from the BRICS and beyond*. Berlin: Barbara Budrich.

Fewsmith, Joseph (2021) *Rethinking Chinese politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Forsström, Pentti (2019) *Venäjän sotilasstrategia muutoksessa: Tulkintoja Venäjän sotilasstrategian perusteiden kehityksestä Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen*. Maanpuolustuskorkeakoulu Julkaisusarja 1: Tutkimuksia no. 32. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Fravel, Taylor M. (2015) “China’s new military strategy: ‘Winning informationized local wars’”, *China Brief*. Vol 15. No. 13.
- Fravel, Taylor M. (2017) “China’s changing approach to military strategy: The Science of Military Strategy from 2001 to 2013”, teoksessa: teoksessa: McReynolds, Joe (toim.) *China’s evolving military strategy*. Washington, D.C.: The Jamestown Foundation. s. 40–73.
- Fravel, Taylor M. (2019) *Active defense: China’s military strategy since 1949*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.
- Fravel, Taylor M. (2020) “China’s ‘World-Class Military’ ambitions: Origins and implications”, *The Washington Quarterly*. Vol. 43. No. 1. s. 85–99.
- Fravel, Taylor. M. & Twomey, Christopher P. (2015) “Projecting strategy: The myth of Chinese counter-intervention”, *The Washington Quarterly*. Vol. 37. No. 4. s. 71–187
- Funaiolo, Matthew P. & al. (2021) “A glimpse of Chinese ballistic missile submarines”, *Center for Strategic and International Studies*. <https://www.csis.org/analysis/glimpse-chinese-ballistic-missile-submarines> , Vierailtu 19.5.2022.
- Fung, Courtney J. (2019) “Providing for global security: Implications of China’s combat troop deployment to UN Peacekeeping”, *Global Governance*. Vol. 25. No. 4. s. 509–534.
- Gaddis, John Lewis (1997) *We now know: Rethinking Cold War history*. Oxford: Oxford University Press.
- Gaens Bart & Jüris, Frank & Raik, Kristi toim. (2021) *Nordic-Baltic connectivity with Asia via the Arctic: Assessing opportunities and risks*. Tallinn: International Centre for Defence and Security.
- Ge, Yan & Jia, Zhenzhen (2020) “军事变革下的未来作战概念与作战样式” [“Tulevaisuuden sodan käsite ja olomuoto sodankäynnin mullistuksessa”] *Junshi Wenzhai*. 2020. No 15. s. 55–58.
- Gentile, Gian & al. (2021) *A history of the third offset, 2014–2018*. Santa Monica: RAND Corporation.
- Gill, Bates (2010) *Rising star: China's new security diplomacy*. Washington, D.C.: Brookings.
- Gilli, Andrea & Gilli, Mauro (2018) “Why China has not caught up yet: Military-technological superiority and the limits of imitation, reverse engineering, and cyber espionage”, *International Security*. Vol. 43. No. 3. s. 141–189.
- Global Security: “Gongji-11 (GJ-11) Sharp Sword / Lijian”, <https://www.globalsecurity.org/military/world/china/lijian.htm>, Vierailtu 24.6.2022.

- Global Security: “Type 901 comprehensive supply ship” <https://www.globalsecurity.org/military/world/china/type-901.htm>, Vierailtu 26.5.2022.
- Godwin, Paul H. B. (1996) “From continent to periphery: PLA doctrine, strategy and capabilities towards 2000”, *The China Quarterly*. No. 146. s. 464–487.
- Godwin, Paul H.B. (2003) “Change and continuity in Chinese military doctrine, 1949–1999”, teoksessa: Ryan, Mark A. & Finkelstein, David M. & McDevitt, Michael A. (toim.) *Chinese warfighting: The PLA experience since 1949*. Armonk & London: M.E. Sharpe. s. 23–55.
- Gokhale, Vijay (2021) “The road from Galwan: The future of India-China relations”, *Carnegie Endowment for International Peace*. https://carnegieendowment.org/files/Gokhale_Galwan.pdf, Vierailtu 22.6.2022.
- Gong, Yaohuan & al. (2007) 信息时代的信息对抗电子战与信息战 [“Informaatioaikakauden informaatiokamppailu, elektroninen sodankäynti ja informaatiotosota”] Chengdu: Dianzikejidaxue Chubanshe.
- Guo, Chuanling & Li, Zhongcheng & Yang, Mingjie (1993) “1993 年国际形势的特点和趋势” [“Vuoden 1993 kansainvälisen ympäristön erityispiirteet ja trendit”] *Xiandai Guojiguanxi*. 1993. No. 12.
- Guo, Xuezhi (2012) *China's security state: philosophy, evolution, and politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gray, Colin (2010) *The strategy bridge: Theory for practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Green, Michael & al. (2017) *Countering coercion in maritime Asia: The theory and practice of gray zone deterrence*. Washington, D.C.: Center for Strategic & International Studies.
- Greenwood, Jeremy (2021) “The Polar Silk Road will be cleared with Chinese icebreakers”, *Brookings*. <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/11/24/the-polar-silk-road-will-be-cleared-with-chinese-icebreakers/>, Vierailtu 20.6.2022.
- Groot, Gerry (2019) “The CCP’s grand United Front abroad” *Sinopsis*. <https://sinopsis.cz/en/the-ccps-grand-united-front-abroad/>, Vierailtu 30.5.2022.
- Hallion, Richard & Cliff, Roger & Saunders, Phillip C. toim. (2012) *The Chinese air force: Evolving concepts, roles, and capabilities*. Washington, D.C.: National Defense University Press.
- Hannas, William C. & Mulvenon, James & Puglisi, Anna B. (2013) *Chinese industrial espionage: Technology acquisition and military modernization*. New York: Routledge.
- Hanson, Michael A. (2020) “China’s Marine Corps is on the rise”, *Proceedings*. Vol. 146. No 4.

- Hardy, Jane (2021) “Integrated deterrence in the Indo-Pacific: Advancing the Australia-United States alliance”, United States Studies Centre at the University of Sydney. <https://www.usssc.edu.au/analysis/integrated-deterrence-in-the-indo-pacific-advancing-the-australia-united-states-alliance>, Vierailtu 30.5.2022.
- He, Fuchu (2017) “世界新军事革命未来走向” [“Maailman sotilasasioiden vallankumouksen tulevaisuuden suunta”] *Xinhua Wang*, 24.8.2017. http://www.xinhuanet.com/politics/2017-08/24/c_129687890.htm, Vierailtu 29.5.2022.
- Heath, Timothy (2014) *China's new governing party paradigm: Political renewal and the pursuit of national rejuvenation*. London: Routledge.
- Heath, Timothy (2016) “Developments in China’s military force projection and expeditionary capabilities.” Todistajanlausunto Yhdysvaltain kongressin USA-Kiina talouden ja turvallisuuden komissiolle 21.1.2016. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/testimonies/CT400/CT450/RAND_CT450.pdf , Vierailtu 16.6.2022.
- Heath, Timothy (2017) “An overview of China’s national military strategy” teoksessa: McReynolds, Joe (toim.) *China’s Evolving Military Strategy*. Washington, D.C.: The Jamestown Foundation. s. 21–39.
- Heginbotham, Eric & al. (2015) *The U.S.-China military scorecard: Forces, geography, and the evolving balance of power, 1996–2017*. Santa Monica: RAND Corporation.
- Helwig, Niklas & Sinkkonen, Elina & Sinkkonen, Ville toim. (2021) *Strategic autonomy and the transformation of the EU: New agendas for security, diplomacy, trade and technology*. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.
- Heuser, Beatrice (2010) *The evolution of strategy: Thinking war from antiquity to the present*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hodzi, Obert (2018) *The end of China’s non-intervention policy in Africa*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Hoffman, Frank G. (2021) *Mars adapting: military change during war*. Annapolis: Naval Institute Press.
- Hu, Youcai (2004) “隐形精确战 – 信息化条件下作战新样式” [“Näkymätöntä ja tarkkaa sota – Informatiivisuuden operaatioiden uusi muoto”] *Guofang keji*. 2004. No 11. s. 66–67.
- Huang, Shuofeng (1992) *综合国力论* [“Kokonaisvaltaisen voiman teoria”] Beijing: Zhongguo Shehuikexue Chubanshe.
- Huang, Yingxu (2017) “20 世纪 60—70 年代的军事战略方针调整” [“Sotilasstrategisen ohjenuoran muovaaminen 1960- ja 1970-luvuilla”] *Yanhuang chunqiu*. 2017. No. 9.

- Jencks, Harlan W. (1992) "Chinese evaluations of 'Desert storm': Implications for PRC security." *The Journal of East Asian Affairs*. Vol. 6. No. 2. s. 447–477.
- Jiang, Defu & He, Jiqing (1997) "质量建军，科技强军，依法治军: 学习江泽民新形势下建军治军的重要论述" ["Laadukas asevoiman kehittäminen, teknologisesti vahvat asevoimat, laillisesti johdetut asevoimat: Opiskelkaamme Jiang Zeminin tärkeää kirjoitusta uuden toimintaympäristön asevoiman kehittämisestä ja hallinnasta"] *Junshi lishi yanjiu*. 1997. No. 2. s. 18–25.
- Johnston, Alastair Iain (1995) *Cultural realism: Strategic culture and grand strategy in Chinese history*. Princeton: Princeton University Press.
- Johnston, Alastair Iain (2013) "How new and assertive is China's new assertiveness?" *International Security*. Vol. 37. No. 4. s. 7–48.
- Juola, Cristina D. (2018) *Venäjän puolustusteollinen yhteistyö Kiinan ja Intian kanssa 2010-luvulla*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 3: Työpapereita No. 9. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. s. 4–14.
- Jüris, Frank (2021) "Chinese security interests in the Arctic: From sea lanes to scientific cooperation", teoksessa: Gaens Bart & Jüris, Frank & Raik, Kristi (toim.) *Nordic-Baltic connectivity with Asia via the Arctic: Assessing opportunities and risks*. Tallinn: International Centre for Defence and Security. s. 126–147.
- Kajanmaa, Petteri (2021) *Sotilasstrategia. Yksinkertainen, vaikea sota*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimuslauseita no. 12.
- Kallio, Jyrki (2011) "Tradition in Chinese politics: The Party-state's reinvention of the past and the critical response from public intellectuals", FIIA Report 27. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.
- Kallio, Jyrki (2014) *Mestari Kongin keskustelut: Kungfutselaisuuden ydinolemus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kamphausen, Roy & Lai, David & Scobell, Andrew toim. (2010) *The PLA at home and abroad: Assessing the operational capabilities of China's military*. PA: Strategic Studies Institute.
- Kania, Elsa B. (2019) "China's strategic situational awareness capabilities: A country primer", *CSIS: On the Radar*. Spring 2019. <https://res.cloudinary.com/csisideaslab/image/upload/v1564246946/on-the-radar/China%20strategic%20SA.pdf>, Vierailtu 12.5.2022.
- Kania, Elsa B. (2020) "Minds at war: China's pursuit of military advantage through cognitive science and biotechnology", *PRISM*. Vol. 8. No. 3. s. 83–101.
- Kania, Elsa B. & Costello, John (2021) "Seizing the commanding heights: the PLA Strategic Support Force in Chinese military power", *Journal of Strategic Studies*. Vol. 44. No. 2. s. 218–264.

Kania, Elsa B. & Laskai, Lorand (2021) “Myths and realities of China’s military-civil fusion strategy”, *Center for a New American Security*. <https://www.cnas.org/publications/reports/myths-and-realities-of-chinas-military-civil-fusion-strategy>, Vierailtu 29.11.2021.

Keith, Ronald C. (2012) “New history inside Hu Jintao's foreign policy: 'Harmony' versus 'hegemony'”, teoksessa: Cheng Y.S. Joseph (toim.) *China: A new stage of development for an emerging superpower*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press. s. 235–252.

Keck, Zachary (2014) “China displays world’s largest conventional submarine”, *The Diplomat*. 13.6.2014. <https://thediplomat.com/2014/06/china-displays-worlds-largest-conventional-submarine/>, Vierailtu 10.11.2020.

Kennedy, Paul (1991) “Grand strategy in war and peace: Toward a broader definition.” teoksessa: Kennedy, Paul (toim.) *Grand strategies in war and peace*. New Haven & London: Yale University Press. s. 1–7.

Kennedy, Paul toim. (1991) *Grand strategies in war and peace*. New Haven & London: Yale University Press.

Kettunen, Ossi toim. (2022) *Arktisen alueen geopolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Kerttunen, Mika (2010) *Kuinka sota voitetaan: Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimuslsteita no. 45.

Kilcullen, David (2021) *The dragons and the snakes: How the rest learned to fight the west*. New York: Oxford University Press.

Kirchberger, Sarah & Sinjen, Svenja & Wörmer, Nils toim. (2022) *Russia-China relations: Emerging alliance or eternal rivals?* Cham: Springer.

Koivula, Tommi & Kajanmaa, Petteri (2022): “Strategian tutkimus näkökulmana suomalaiseen turvallisuuden tutkimukseen”, *Kosmopolis*. Vol. 52. No. 2. s. 131–141.

Kopra, Sanna (2022) “Kiinan geopolittiset tavoitteet ja toiminta arktisella alueella”, teoksessa: Kettunen, Ossi (toim.) *Arktisen alueen geopolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. s. 223–234.

Korda, Matt & Kristensen Hans (2021) “A closer look at China’s missile silo construction”, *Federation of American Scientists*. <https://fas.org/blogs/security/2021/11/a-closer-look-at-chinas-missile-silo-construction/>, Vierailtu 19.5.2022.

Krepinevich, Andrew & Watts, Barry & Work, Robert (2003) *Meeting the anti-access and area-denial challenge*. Washington, D.C.: Center for Strategic and Budgetary Assessment.

Kristensen, Hans (2014) “China SSBN fleet getting ready – But for what?”, *Federation of American Scientists*, 25.4.2014. <https://fas.org/blogs/security/2014/04/chinassbnfleet/>, Vierailtu 9.6.2022.

- Kristensen, Hans M. (2015) "Pentagon report: China deploys MIRV missile", *Federation of American Scientists*. <https://fas.org/blogs/security/2015/05/china-mirv/>, Vierailtu 3.6.2022.
- Kristensen, Hans M. & Korda, Matt (2021) "Chinese nuclear weapons, 2021", *Bulletin of the Atomic Scientists*. Vol. 77. No. 6. s. 318–336.
- Kukkola, Juha (2022) *Oveluuden lupaus: Asymmetria, epäsuoruus ja ei-sotilaalliset toimenpiteet uuden venäläisen sotataidon kiintopisteinä*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita no. 22.
- Kurlantzick, Joshua (2007) *Charm offensive: How China's soft power is transforming the world*. New Haven (Conn.) & London: Yale University Press.
- Lajeunesse, Adam & Choi, Timothy (2021) "Here there be dragons? Chinese submarine options in the Arctic", *Journal of Strategic Studies*.
- Lalu, Petteri (2017) "Vähällä verelläkö? – Näkikö puna-armeija ja sen kehittäjät tulevan sodan kuvan 'oikein'?", teoksessa Tynkkynen Vesa (toim.): *Tuleva sota – Ennustamisen sietämätön vaikeus*. Helsinki: Edita. s. 119–147.
- Lee, Jones & Hameiri, Shahar (2021) *Fractured China: How state transformation is shaping China's Rise*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lee, Roderick (2020) "China's Air Force might be back in the nuclear business", *The Diplomat*. 9.9.2020. <https://thediplomat.com/2020/09/chinas-air-force-might-be-back-in-the-nuclear-business/>, Vierailtu 14.4.2021.
- Lewis, John & Xue, Litai (2006) *Imagined enemies: China prepares for uncertain war*. Stanford: Stanford University Press.
- Li, Bin & Tong, Zhao toim. (2016) *Understanding Chinese nuclear thinking*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace. s. 19–49.
- Lim, Yves-Heng (2014) *China's naval power: An offensive realist approach*. Farnham: Ashgate.
- Liu, Depo (2004) "信息化条件下'三战'的特征" ["Informatiivisten olosuhteiden kolmen sodankäynnin erityispiirteet"] *Zhenggong Xuegan*. 2004. No. 9. s. 52–53.
- Liu, Jifeng (2015) "撒手锏与杀手锏" ["Sashoujian ja Shashoujian"] *Renmin Ribao*. 27.1.2015. <http://military.people.com.cn/n/2015/0127/c172467-26454518.html>, Vierailtu 16.2.2022.
- Liu, Lei & He, Jian (2015) "总体国家安全观视角中的北极通道安全" ["Arktisen alueen kulkuväylien turvallisuus kokonaisvaltaisen turvallisuuden näkökulmasta"] *Guoji anquan yanjiu*. 2005. No. 6. s. 132–150.
- Lissner, Rebecca (2022) *Wars of revelation: The transformative effects of military intervention on Grand Strategy*. New York: Oxford University Press.

Lynch, Ian J. (2020) “The Façade of Chinese Foreign Policy Coherence”, *The Strategy Bridge*. <https://thestrategybridge.org/the-bridge/2020/9/29/the-facade-of-chinese-foreign-policy-coherence>, Vierailtu 23.2.2022.

Lee, Sangkuk (2014) “China’s ‘three warfares’: Origins, applications, and organizations”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 37. No. 2. s. 198–222.

Li, Zenfu & You, Xue & Wang, Wenya (2015) “中国北极航线多层战略体系研究” [“Kiinan arktisten merireittien monikerroksisen strategisen järjestelmän tutkimus”] *Zhongguo ruankexue*. 2015. No. 4. s. 29–37.

Liu, Jianguo toim. (1995) 不战而胜与高技术威慑 [“Korkean teknologian pelote ja voitto ilman sotaa”] Beijing: Zhishi chubanshe.

Logan, David. C. (2019) “Making sense of China’s missile forces”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 393–435.

Mao, Zedong (1936) 中国革命战争的战略问题 [“Ongelmia Kiinan vallankumouksellisen sodan strategiassa”] Saatavilla: <https://www.marxists.org/chinese/maozedong/marxist.org-chinese-mao-193612.htm> Vierailtu 18.2.2022.

Mao, Zedong (1938) 论持久战 [“Pitkittyneestä sodankäynnistä”] Saatavilla: <https://www.marxists.org/chinese/maozedong/marxist.org-chinese-mao-193805b.htm>, Vierailtu 18.2.2022.

Martinson, Ryan D. (2018) *Echelon defense: The role of sea power in Chinese maritime dispute strategy*. Newport: U.S. Naval War College.

Martinson, Ryan D. (2019) “The role of the Arctic in Chinese naval strategy”, *China Brief*. Vol. 19. No. 22.

Mattis, Peter & Brazil, Matthew (2019) *Chinese communist espionage: An intelligence primer*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press.

Mattlin, Mikael & Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2022) *Kiinan poliittinen järjestelmä*. Tampere: Vastapaino.

Men, Honghua (2007) “中国国家战略利益的维护与扩展” [“Kiinan strategisten intressien suojele ja laajentuminen”] teoksessa: Wang, Jisi (toim.) *中国学者看世界* [“Kiinalaisten tutkijoiden näkökulmia maailmaan”] Beijing: Xin shijie chubanshe.

McReynolds, Joe toim. (2017) *China's evolving military strategy*. Washington, D.C.: Jamestown Foundation.

McReynolds, Joe & Mulvenon, James (2014) “The role of informatization in the People’s Liberation Army under Hu Jintao”, teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Tanner, Travis (toim.) *Assessing the People’s Liberation Army in the Hu Jintao Era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 207–256.

- Melvin, Neil (2019) "The foreign military presence in the Horn of Africa region" *SIPRI Background Paper*. https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-05/sip-ribp1904_2.pdf, Viitattu 21.12.2021.
- Mitter, Rana (2014) *China's war with Japan 1937–1945: The struggle for survival*. London: Penguin books.
- Mulvenon, James (2009) "Chairman Hu and the PLA's 'New Historic Missions'", *China Leadership Monitor*, No. 27.
- Nan, Li (2014) "China's evolving naval strategy and capabilities in the Hu Jintao era", teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Tanner, Travis (toim.) *Assessing the People's Liberation Army in the Hu Jintao Era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 257–299.
- Nguyen, Phuong (2016) "Deciphering the shift in America's South China Sea policy", *Contemporary Southeast Asia*. Vol. 38. No. 3. 389–421.
- Nojonen, Matti (2009) *Jymäyttämisen taito: Strategiaoppeja muinaisesta Kiinasta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Nojonen, Matti & Mattlin, Mikael & Elmer, Keegan (2015) "Interference by any other name", teoksessa: Cheng, Joseph Y.S. & Siika, Marita (toim.) *New trends and challenges in China's foreign policy*. Hong Kong: City University of Hong Kong. s. 203–226.
- O'Hanlon, Michael (2019) *The Senkaku paradox: Risking great power war over small stakes*. Washington D.C.: The Brookings Institution.
- Paltemaa, Lauri (2021) "Kiinan käänös totalitaariseen yksinvaltaan?", *Kosmopolis*. Vol. 51. No. 3. s. 81–92.
- Paltemaa, Lauri & Vuori, Juha (2012) *Kiinan kansantasavallan historia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Panda, Ankit (2015) "China evacuates foreign nationals from Yemen", *The Diplomat*. 6.4.2015. <https://thediplomat.com/2015/04/china-evacuates-foreign-nationals-from-yemen/>, Vierailtu 3.6.2022.
- Peltier, Chad (2020) *China's logistics capabilities for expeditionary operations*. Jane's -yhtiön tuottama raportti Yhdysvaltain talouden ja turvallisuuden komissiolle. <https://www.uscc.gov/sites/default/files/2020-04/China%20Expeditionary%20Logistics%20Capabilities%20Report.pdf>, Vierailtu 3.6.2022.
- Poling, Gregory B. & Grace, Tabitha Mallory & Prétat, Harrison (2021) *Pulling back the curtain on China's maritime militia*. Washington, D.C.: Center for Strategic & International Studies.
- Pollpeter, Kevin (2010) "Towards an integrative C4ISR system: Informationization and joint operations in the People's Liberation Army", teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Scobell, Andrew (toim.) *The PLA at home and abroad: Assessing the operational capabilities of China's military*. PA: Strategic Studies Institute. s. 193–235.

- Popescu, Ionut C. (2018) “Grand strategy vs. emergent strategy in the conduct of foreign policy”, *Journal of Strategic Studies*. No. 41. Vol. 3. s. 438–460.
- Posen, Barry (2014) *Restraint: A new foundation for U.S. grand strategy*. Ithaca & London: Cornell University Press.
- Puranen, Matti (2015) “Herrasmiessotilaista häikäilemättömiin hämäyksen mestareihin: Sota ja politiikka muinaisessa Kiinassa”, *Tiede ja ase*. No. 73. s. 193–215.
- Puranen, Matti (2019) “Afrikka on Kiinan suurvaltahaaveiden laboratorio”, *The Ulkopolitist*. 22.5.2019. <https://ulkopolitist.fi/2019/05/22/afrikka-on-kiinan-suurvaltahaaveiden-laboratorio/>, Vierailtu 16.6.2022.
- Puranen, Matti (2019) “Liberal international order without liberalism: Chinese visions of world order”, teoksessa: Féron, Elise & Käkönen, Jyrki & Rached, Gabriel (toim.) *Revisiting regionalism and the contemporary world order: Perspectives from the BRICS and beyond*. Berlin: Barbara Budrich. s. 253–274.
- Puranen, Matti (2020) *Warring states and harmonized nations: Tianxia theory as a world political argument*. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto.
- Puranen, Matti (2022) “Chinese influence networks in Finland: A preliminary case study”, *Asia Paper*, August 2022. Stockholm-Nacka: Institute for Security and Development Policy.
- Puranen, Matti (2022) “Kiinan sotilasstrategia: Käsitteet ja kehitys kylmän sodan jälkeen”, *Kosmopolis*. Vol. 52. Nro. 2. s. 52–68.
- Qian, Gui & Pan, Riyuan toim. (1996) 第二炮兵战略学 [“Toisen tykistön strategian tiede”] Beijing: Lantian chubanshe.
- Qiao, Liang & Wang, Xiangsui (1999) *Unrestricted warfare*. Beijing: PLA Literature and Arts Publishing House. Teoksen käännös on luettavissa osoitteessa: <http://www.c4i.org/unrestricted.pdf>, Vierailtu 18.5.2022.
- Qin, Yaqing (2010) “Why is there no Chinese international relations theory?”, teoksessa: Acharya, Amitav & Buzan, Barry (toim.) *Non-Western international relations theory: Perspectives on and beyond Asia*. London, New York: Routledge. s. 26–50.
- Raik, Kristi & Aaltola, Mika & Kallio, Jyrki & Pynnöniemi, Katri (2018) *The security strategies of the US, China, Russia and the EU – Living in different worlds*. FIIA Report No. 56. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti. https://www.fia.fi/wp-content/uploads/2018/06/fia_report56_web_security-strategies.pdf, Vierailtu 7.6.2022. s. 27–36.
- Raitasalo, Jyri (2005) *Constructing war and military power after Cold War*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1. Tutkimuksia no. 21. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Raitasalo, Jyri & Sipilä, Joonas (2004) “Reconstructing war after the Cold War”, *Comparative Strategy*. Vol. 23. No. 3. s. 239–261.

- Rekkedal, Nils Marius (2013) *Nykyaikainen sotataito: Sotilaallinen voima murroksessa*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Rolin, Sebastien (2020) “What caused China's Ming-class 361 submarine to suffocate its entire crew?”, *The National Interest*. <https://nationalinterest.org/blog/buzz/what-caused-chinas-ming-class-361-submarine-suffocate-its-entire-crew-133972>, Vierailtu 12.6.2022.
- Ross, Robert S. (2000) “The 1995-96 Taiwan strait confrontation”, *International Security*. Vol. 25. No 2. s. 87–123.
- Roy & Lai, David & Tanner, Travis toim. (2014) *Assessing the People's Liberation Army in the Hu Jintao era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute.
- Ryan, Mark A. & Finkelstein, David M. & McDevitt, Michael A. toim. (2003) *Chinese warfighting: The PLA experience since 1949*. Armonk & London: M.E. Sharpe.
- Sakhuja, Vijay (2015) “Chinese submarines in Sri Lanka unnerve India: Next stop Pakistan?”, *China Brief*. Vol. 1. No 11.
- Saunders, Philip C. & Ding, Arthur S. & Scobell, Andrew & Yang, Andrew N.D. & Wuthnow, Joel toim. (2019) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press.
- Saunders, Phillip C. & Scobell, Andrew (2015) “Introduction: PLA influence on China's national security policymaking”, teoksessa: Saunders, Phillip C. & Scobell, Andrew (toim.) *PLA influence on China's national security policymaking*. Stanford: Stanford University Press. 1–30.
- Saunders, Phillip C. & Scobell, Andrew toim. (2015) *PLA influence on China's national security policymaking*. Stanford: Stanford University Press.
- Saunders, Philip C. & Wuthnow, Joel. (2019) “Large and in charge: Civil-military relations under Xi Jinping”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 519–555.
- Sautin, Yevgen (2016) “The influence of Russian military reform on PLA reorganization”, *Jamestown Foundation China Brief*. Vol. 16. No. 6.
- Schottenhammer, Angela (2018) “China's rise and retreat as a maritime power”, teoksessa: Antony, Robert J. & Schottenhammer, Angela (toim.) *Beyond the silk roads: New discourses on China's role in East Asian maritime history*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag. s. 189–211.
- Scobell, Andrew & Lai, David & Kamphausen, Roy toim. (2011) *Chinese lessons from other people's wars*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute
- Shao, Binhong toim. (2014) *The world in 2020 according to China: Chinese foreign policy elites discuss emerging trends in international politics*. Leiden: Brill.

Shlapak, David (2012) “Equipping the PLA: The long march to modernity”, teoksessa: Hallion, Richard & Cliff, Roger & Saunders, Phillip C. (toim.) *The Chinese air force: Evolving concepts, roles, and capabilities*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 191–211.

Sheldon-Duplaix, Alexandre (2022) “Russia-China naval partnership and its significance”, teoksessa: Kirchberger, Sarah & Sinjen, Svenja & Wörmer, Nils (toim.) *Russia-China relations: Emerging alliance or eternal rivals?* Cham: Springer. s. 101–120.

Shen, Weiguang (2000) 信息战 [“Informaatio-sota”] Hangzhou: Zhejiang Daxue Chubanshe.

Shou, Xiaosong toim. (2013) 战略学 [“Strategian tiede”] Beijing: Junshikexue Chubanshe.

Simón, Luis & Lanoszka, Alexander & Meijer, Hugo (2021) “Nodal defence: the changing structure of U.S. alliance systems in Europe and East Asia”, *Journal of Strategic Studies*. Vol. 44. No. 3. s. 360–388.

Singh, Mandip (2020) “Learning from Russia: How China used Russian models and experiences to modernize the PLA”, *MERICCS China Monitor*. <https://mericcs.org/en/report/learning-russia-how-china-used-russian-models-and-experiences-modernize-pla>, Vierailtu 28.4.2022.

Sinkkonen, Elina & Sinkkonen, Ville (2021) “A multi-dimensional view of US-China great-power competition”, teoksessa: Helwig, Niklas & Sinkkonen, Elina & Sinkkonen, Ville (toim.) *Strategic autonomy and the transformation of the EU: New agendas for security, diplomacy, trade and technology*. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.

SIPRI Military Expenditure Database (2021). Tukholma: Stockholm International Peace Research Institute. <https://www.sipri.org/databases/milex>, Vierailtu 23.5.2022.

Solem, Erika & Montague, Karen (2016) “Updated – Chinese hypersonic weapons development”, *China Brief*. Vol. 16. No. 7.

Stashwick, Steven (2016) “Missiles and signals in the Paracel islands”, *The Diplomat*. 1.4.2016, <https://thediplomat.com/2016/04/missiles-and-signals-in-the-paracel-islands/>, Vierailtu 22.5.2022.

Stokes, Mark & al. (2020) *China’s space and counterspace capabilities and activities*. The U.S.-China Economic and Security Review Commission.

Stokes, Mark A. & Lin, Jenny & Hsiao, Russell L.C. (2011) “The Chinese People’s Liberation Army signals intelligence and cyber reconnaissance infrastructure”, *Project 2049 Institute*. <https://studylib.net/doc/12295825/the-chinese-people%E2%80%99s-liberation-army-signals-intelligence>, Vierailtu 9.6.2022.

Sun, Kai & Wu, Hao (2016) “北极安全新态势与中国北极安全利益维护” [“Arktinen turvallisuusympäristö ja Kiinan arktisten intressien suojelu”] *Nanjing Zhengzhixueyuan xuebao*. 2016. No. 5. s. 71–77.

- Sunzi (2005) *Sodankäynnin taito*. Suomentanut ja toimittanut Matti Nojonen. Helsinki: Gaudeamus.
- Suorsa, Olli-Pekka (2021) “The anti-submarine warfare component of China’s sorties in Taiwan’s ADIZ”, *The Diplomat*. 4.11.2021. <https://thediplomat.com/2021/11/the-anti-submarine-warfare-component-of-chinas-sorties-in-taiwans-adiz/>
- Sutter, Robert (2020) *Chinese foreign relations: Power and policy of an emerging global force*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Swaine, Michael D. (2011) “China’s assertive behavior part one: On ‘core interests’”, *China Leadership Monitor*. No. 34.
- Swaine, Michael D. (2017) “Chinese views on South Korea’s deployment of THAAD”, *China Leadership Monitor*. No. 52.
- Swaine, Michael D. Fravel, Taylor M. (2011) “China’s assertive behavior part two: The maritime periphery”, *China Leadership Monitor*. No. 35.
- Taylor, Brendan (2019) *Dangerous decade: Taiwan’s security and crisis management*. London: International Institute for Strategic Studies.
- The Military Balance* vuosikerrat 1992–2021. London: International Institute for Strategic Studies.
- Toivanen, Milla (2022) *Kiinan ydinasestrategia: Minimipelote muutoksessa*. Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisusarja 3: Työpapereita. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Tsang, Steve (2020) “Party-state realism: A framework for understanding China’s approach to Foreign Policy”, *Journal of Contemporary China*. Vol. 29. No. 112. s. 304–318.
- Twomey, Christopher P. (2014) “What’s in a name: Building anti-access/area denial capabilities without anti-access/area denial doctrine”, teoksessa: Kamphausen, Roy & Lai, David & Tanner, Travis (toim.) *Assessing the People’s Liberation Army in the Hu Jintao era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. s. 129–170.
- Tynkkynen Vesa (toim.): *Tuleva sota – Ennustamisen sietämätön vaikeus*. Helsinki: Edita.
- Vänskä, Ville (2021) *Nykyaikainen merisodankäynti*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimuslustoja no. 10. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Waltz, Kenneth (1979) *Theory of international politics*. Reading, Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company.
- Wang, Fei-Ling (2017) *The China order: Centralia, world empire, and the nature of Chinese power*. Albany: State University of New York Press.
- Wang, Jisi toim. (2007) 中国学者看世界 [“Kiinalaisten tutkijoiden näkökulmia maailmaan”] Beijing: Xin shijie chubanshe.

- Wang, Chunfang & Wu, Jifeng (1998) “速决战: 高技术局部战争的新特点” [“Nopean ratkaisun sota: Korkean teknologian alueellisen sodan uudet erityispiirteet”] *Xiandai Junshi*. 1998. No. 7.
- Warden, John III (1995) “The enemy as a system”, *Airpower Journal*. Vol. 9. No. 1. s. 41–55.
- Weitz, Richard (2021) “Assessing Chinese-Russian military exercises: Past progress and future trends”, *Center for Strategic and International Studies*.
<https://www.csis.org/analysis/assessing-chinese-russian-military-exercises-past-progress-and-future-trends>, Vierailtu 2.7.2022.
- Wilson, Clay (2007) Network centric operations: Background and oversight issues for Congress. *CRS Report for Congress*. <https://sgp.fas.org/crs/natsec/RL32411.pdf>, Vierailtu 29.9.2021.
- Wu, Mingxi (2021) “智能化战争时代正在加速到来” [“Älyllistyneen sodan aika-kausi saapuu nopeasti”] *Xueshu qianyan*. Toukokuu 2021. s. 35–55.
- Wuthnow, Joel (2017) “China’s new ‘black box’: Problems and prospects for the Central National Security Commission”, *The China Quarterly*. Vol. 232. s. 886–903.
- Wuthnow, Joel (2020) “System overload: Can China’s military be distracted in a war over Taiwan?”, *China Strategic Perspectives*. No. 15. Washington, D.C.: National Defense University Press.
- Wuthnow, Joel & Saunders, Philip C. (2019) “Introduction: Chairman Xi remakes the PLA”, teoksessa: Saunders, Philip C. & al. (toim.) *Chairman Xi remakes the PLA: Assessing Chinese military reforms*. Washington, D.C.: National Defense University Press. s. 1–42.
- Wuthnow, Joel & Saunders, Philip C. & Burns, Ian McCaslin (2021) “PLA overseas operations in 2035: Inching toward a global combat capability”, *Strategic Forum*. No. 309. <https://inss.ndu.edu/Portals/68/Documents/stratforum/SF-309.pdf?ver=vBGjBJXsarEsg7nATeBMBQ%3d%3d>, Vierailtu 3.6.2022.
- Wuthnow, Joel & al. toim. (2021) *The PLA beyond borders: Chinese military operations in regional and global context*. Washington, D.C.: National Defense University Press.
- Xiao, Tianliang (1997) 科学技术与未来军事战略 [“Tiede, teknologia ja tulevaisuuden sotilasstrategia”] Beijing: Guofangdaxue Chubanshe.
- Xiao, Tianliang toim. (2020) 战略学 [“Strategian tiede”] Beijing: Guofang daxue chubanshe.
- Xu, Qiliang (2013) “坚定不移推进国防和军队改革” [“Edistäkäämme vankkumatta puolustuksen ja asevoimien uudistusta”] *Renmin Wang*. 21.11.2013.
<http://cpc.people.com.cn/n/2013/1121/c64094-23610085.html>, Vierailtu 17.5.2022.

- Xu, Weidi (2016) "China's security environment and the role of nuclear weapons", teoksessa: Li, Bin & Tong, Zhao (toim.) *Understanding Chinese nuclear thinking*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace. s. 19–49.
- Yan, Xuetong (2014) "From keeping a low profile to striving for achievement", *The Chinese Journal of International Politics*. Vol. 7. No. 2. s. 153–184.
- Yan, Xuetong (2021) "新时代外交，中国如何发出自己的声音?" ["Uuden aikakauden diplomatia: Miten Kiina saa äänensä kuuluviin?"] *Guanchazhe*, 15.7.2021. https://www.guancha.cn/YanXueTong/2021_07_15_598492.shtml, Vierailtu 11.2.2022.
- Yang, Lizhong & Yang, Junxi (1993) 现代高技术战 ["Nykypäivän korkean teknologian sota"] Beijing: Junshi kexue chubanshe.
- Yoshihara, Toshi (2012) "China's vision of its seascape: The first island chain and Chinese seapower", *Asian Politics & Policy*. Vol. 4. No. 3. s. 293–314.
- Zhang, Baijia. (2014) "Perspective shifts during the development of Chinese diplomacy: From revolution and nationalism to development and globalization", teoksessa: Shao, Binhong (toim.) *The world in 2020 according to China: Chinese foreign policy elites discuss emerging trends in international politics*. Leiden: Brill. s. 13–33.
- Zhang, Yuliang toim. (2006) 战役学 ["Operaatio-oppi"] Beijing: Guofang daxue chubanshe.
- Zhang, Xiaoming (2015) *Deng Xiaoping's long war: The military conflict between China and Vietnam 1979–1991*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Zhang, Xinshe (2020) "新时代中国国防的战略指导是贯彻落实新时代军事战略方针" ["Uuden aikakauden kansallisen puolustuksen strateginen johtaminen on uuden aikakauden sotilasstrategisen ohjenuoran perinpohjaista noudattamista"] *Renmin Wang*. 24.7.2020. <http://www.scio.gov.cn/xwfbh/xwfbh/wqfbh/39595/41105/zy41109/Document/1660290/1660290.htm>, Vierailtu 27.5.2022.
- Zhao, Suisheng (2018) "A revisionist stakeholder: China and the post-World War II world order", *Journal of Contemporary China*. Vol. 27. No. 113. s. 643–658.
- Zhao, Tong (2015) "Strategic warning and China's nuclear posture", *The Diplomat*. 28.5.2015. <https://thediplomat.com/2015/05/strategic-warning-and-chinas-nuclear-posture/>, Vierailtu 20.5.2022.
- Zhao, Xiangang (2020) "科学认知新型领域" ["Tuntekaamme tieteellisesti uudet toimintaympäristöt"] *Zhongguo Junwang*. 12.5.2020. http://www.81.cn/theory/2020-05/12/content_9811642.htm, Vierailtu 15.5.2022.
- Zhao, Xiaochun (1995) "‘中国威胁论’对我国周边环境的影响及有关对策" ["Kiinan uhka -teorian' vaikutus maamme naapurustolle sekä siihen soveltuva ratkaisu"] *Guojiguanxixueyuan Xuebao*. 1995. No 2.

Informaatioherruus

Matti Puranen

Kiina on noussut taloudellisen suurvalta-asemansa vetämänä globaaliksi sotilaalliseksi mahdiksi, jonka puolustusmenot ovat maailman toiseksi suurimmat.

Tämä kirja tarkastelee Kiinan sotilasstrategian kehitystä kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella (n. 1991-2022), jolloin Kiinan sotilasstrategiseksi päätehtäväksi vakiintui Taiwaninsalmen tilanteen ratkaiseminen ja vastaaminen Yhdysvaltojen muodostamaan sotilaalliseen uhkaan.

Kirja on kiinnostunut erityisesti kiinalaisen sotilasstrategisen ajattelun ja käsitteistön kehityksestä, mutta pyrkii antamaan yleiskuvan myös strategian käytännön toteutuksesta esimerkiksi asehankintojen, sotilasteknologisten investointien sekä Kiinan suorittamien sotilasoperaatioiden kautta.

Maanpuolustuskorkeakoulu

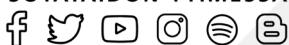
Sotataidon laitos
PL 7, 00861 HELSINKI

Puh. +358 299 800

www.mpkk.fi

ISBN 978-951-25-3277-3 (nid.)
ISBN 978-951-25-3278-0 (PDF)
ISSN 2343-5275 (painettu)
ISSN 2343-5283 (verkkopainettu)

SOTATAIDON YTIMESSÄ

Puolustusvoimat
The Finnish Defence Forces